

Õpetussõnad

PKK0811 Õp 1:1-4

Argielu tarkused

Õpetussõnade raamat kuulub Piibli tarkuskirjanduse hulka, nagu ka Iiobi ja Koguja raamatud. Samuti loetakse ta poeesiasse kuuluvaks, kuhu lisaks eelmainitutele kuuluvad ka Psalmid ja Ülemlaul. Tarkuskirjandus sisaldab juhtnöore, mis aitavad teha igapäevaelus õigeid valikuid. Idamaades on juba vanast ajast sõnastatud elutarkus lühikestes, lõovates lausetes, mis hästi meelde jäävad. Sellised vanasõnad on hästi tuntud ka eesti rahvale. Eriti tunnustatud on sellel alal muistsed egiptlased. Vanasõnade üks omadusi on seegi, et nad levivad üle riikide ja rahvaste piiride. Seetõttu võidi juba muinasajal sama vanasõna tunda ka tuhandete kilomeetrite kaugusel sealt, kus ta oli algelt sõnastatud.

Tänapäevalgi teavad Lähis-Ida kirjaoskamatud karjakasvatavad peast isegi tuhandeid vanasõnu. Osa neist ei olegi kunagi kirja pandud, aga ometi kasutatakse neid vägagi laialdaselt. Vanasõnad on abinõuks, mille abil vanemad põlvkonnad on oma elutarkust noorematele edasi andnud. Sellepärast ka Õpetussõnade raamatu algusosas pööratakse just noorte poole. Näiteks Õp 1:4 öeldakse, et õpetussõnad on selleks, „et anda kogenematuile oidu, noortele teadmisi ja otsustusvõimet“. Õp 1:8-9 aga öeldakse: „...“

Meie Piiblis järgnevad Õpetussõnade raamatule Koguja raamat ja Ülemlaul. Kõik need kolm raamatut seostatakse kuningas Saalomoniga.

Õpetussõnade raamatu võib jagada jämedalt võttes viide ossa järgmiselt:

1. Ptk-d 1-9: Sissejuhatus tarkuse olemusse
2. Ptk-d 10-24: Saalomoni õpetussõnad
3. Ptk-d 25-29: Hiskija meeste kogutud Saalomoni õpetussõnad
4. Ptk 30: Aguri õpetussõnad
5. Ptk 31: Lemueli õpetussõnad

Nagu öeldud, see jaotus on jäme, ja edaspidi näemegi, et juba Õp 22:17 algab tarkade meeste õpetus. Aga sellest räägin täpsemalt siis, kui jõuame niikaugele.

Õpetussõnade raamatu alguses öeldakse: „Saalomoni, Taaveti poja, Iisraeli kuninga õpetussõnad“. Nagu juba jaotusest nägime, see siiski ei tähenda, et Saalomon ise oleks selle raamatu kirjutanud. Näiteks Õp 25:1 öeldakse: „Needki on Saalomoni õpetussõnad, mis Juuda kuninga Hiskija mehed on edasi andnud.“ Hiskija elas umbes 300 aastat pärast Saalomoni. Raamatus on ka muid kui Saalomoni koostatud vanasõnu – näiteks viimastes peatükkides Aguri ja Lemueli sõnad.

See, et Õpetussõnade raamat seostatakse Saalomoniga, tuleneb küllap sellest, et tema koostas ja samuti kogus omal ajal väga palju vanasõnu. Seda öeldakse 1Kn 5:12-14: „...“ Siit paistab, et Saalomoni koostatud vanasõnade teemaks olid ennekõike taime- ja loomariigiga seotud nähtused. Ometi ei ole selleteemalisi vanasõnu Õp-s kuigi palju. Võib-olla osa vanasõnu pärinebki Saalomonilt, aga palju on ka teiste tarkade meeste kogutud või ka koostatud tarkusesõnu. Ja peale selle näeme raamatut uurides, et seal kõneleb ka otseselt Issand ise.

Saalomoni nimi tuleb meile erilisel viisil vastu raamatu teises osas, kus on ühtekokku 375 salmi. Heebrea keeles, kus kirjatähed on ka numbrilised väärtused, on Saalomoni nime arv nimelt 375.

Ütlesin alguses, et Õpetussõnade raamat on poeesia. Heebrea poeesias ei kehti ranged vormireeglid ega riimid. Selle asemel korduvad seal sageli parallelismid, mis kirjandusliku stiilina on meilegi tuntud vanast eesti rahvaluulest ja „Kalevipojast“. Seal korratakse sama mõtet järjestikustes värssides erinevas sõnastuses. Sellist parallelismi esineb ka Õpetussõnade raamatus. Näitena tooksin Õp 19:29: „Pilkajate jaoks on valmis kohtuotsused ja alpide seljale hoobid.“

Vastandite parallelismi näitena võib tuua Õp 13:9: „Õigete valgus paistab rõõmsasti, aga õelate lamp kustub ära.“ Siin on teine värsirida esimesele vastandiks.

Õpetussõnade raamatust võib leida veel kolmandatki tüüpi parallelismi. Seda võiks nimetada täiendavaks parallelismiks. Seal teine värs täiendab esimese mõtet. Selline on näiteks Õp 20:2: „Kuninga ähvardus on otsekui noore lõvi mõirgamine: kes teda vihastab, teeb pattu oma hinge vastu.“

Muidugi leidub Õp-s peale parallelismi ka muid stiililiike.

Õpetussõnade raamatut tsiteeritakse rohkesti ka UT-s – üle 80 korra. Eriti Jaakobus tsiteerib oma kirjas tihti Õpetussõnu. Midagi õpetussõnade sarnast võib näha ka Pauluse kirjades sealgi, kus ta neid otseselt ei tsiteeri. Näiteks Rm 16:19 ta ütleb: „... ma tahaksin, et te oleksite targad heale, aga jääksite puutumatuks kurjast.“ Nii võttis Pauluski oma mõtte kokku lööklause, et see kirja saajatele paremini meelde jääks.

UT-ski pööratakse palju tähelepanu oskusele õigesti elada. Sellesisulisi üleskutseid on seal palju. Ehkki need üleskutsed ei ole kristlasele teeks Jumala juurde, pakuvad nad ikkagi väga praktilisi viise, kuidas oma kaasinimestele armastust osutada. Nii aitavad ka Õpetussõnad kristlasel oma elu tervel viisil suunata ja korraldada. Sellepärast on neid kasulik alatasa korrata. Kuna Õpetussõnade raamatus on kokku 31 peatükki, võiks olla hea iga päev korrata läbi üks peatükk. Nii saavad selle raamatu tuhatkond elutarkuse juhtnööri paremini tuttavaks.

Aga millise tarkusega on siis tarkusekirjanduses tegemist?

Õpetussõnades ära toodud tarkus on väga praktiline ja elulähedane. See ei jää teooria tasandile, nagu tarkade arutlustega muidu kergesti võib juhtuda. Seepärast on Õpetussõnade raamatus tarkuse hankimine tihedalt seotud karistuse või distsiplineerimisega.

Meil inimestena on kahjuks kombeks ikka aeg-ajalt peaga vastu seinaga joosta. Eriti tänapäeval peetakse lausa normiks suhtuda üleolevalt autoriteetidesse ja esivanemate tarkusse. Ei taheta valmis vastuseid. Arvatakse, et enne meid olid kõik rumalad ja piiratud, aga vaat meie oleme nüüd targad ja vabad – võime teha, mida ise tahame. Valede valikutega me teeme valu ja vaeva nii endale kui ka teistele. Karistus tähendab tihti seda, et karmid kogemused sunnivad meid asju oma elus ümber hindama. Õpetussõnad on antud meile selleks, et me võiksime vältida vähemalt mõningaid ebameeldivaid kogemusi. Karistusest või tagajärgedest õppimine võimaldab targemaks saada. Kõige kurvem on muidugi siis, kui ei olda nõus õppima isegi valusatest kogemustest ja jätkatakse ikka jonnakalt samas suunas, pidades juhtunut lihtsalt halvaks õnneks. Sedagi me näeme ümberringi päris palju.

Tarkus ei tähenda niivõrd suurt intelligentsi või suurt teadmiste hulka. Pigem võiks tarkust nimetada õigeks eluhoiakuks. Sedasama võiks paljuski öelda ka usu kohta – seegi pole muud kui õige suhtumine Jumalasse ja ellu. Juba raamatu esimeses peatükis, 7. salmis, mis on ka terve raamatu võtmesalmiks, öeldakse: „Issanda kartus on tunnetuse algus, meeletud põlgavad tarkust ja õpetust.“ Kui Piiblis räägitakse Issanda kartusest, siis ei tähenda see, et inimene peaks Jumalale mõtlema hirmusegaste tunnetega, vaid et ta võtab oma elu juhtnööriks Jumala ilmutuse.

Jumalakartuse olemust võib väljendada väga lihtsalt: kui sa kardad Jumalat, siis sa arvestad Tema tahtega, sest sa ei riski sellega vastuollu minna; kui miski muu on sulle olulisem, siis sa kardad seda ja arvestad sellega. Näiteks, kes kardab oma usu pärast pilke alla sattumist või muid ebameeldivusi, see vaikib sellest, kuigi ta läheb nõnda Jumala tahtega vastuollu. Ta kardab rohkem inimesi ja olukordi kui Jumalat. Nii tegid nõukogude ajal suurem osa neist, kes kuulusid kiriku liikmeskonda ja tahtsid end pidada kristlasteks. Selle tulemuseks on, et praegune põlvkond ei olegi Jumalast suurt midagi kuulnud, ei oska Teda uskuda ega karta – see tähendab, Tema tahtega arvestada. Loomulikult kujundab see selle ühiskonna palge, milles me praegu elame. Ei ole võimalik minna Jumala tahtest mööda ja jääda karistamata. Ja seejuures ei maksa arvata, et karistajaks on kuri Jumal – ei, selleks on ennekõike oma rumalused. Sedagi öeldakse meile Õpetussõnades selgelt, näiteks 1:32: „Sest rumalaid tapab nende taganemine ja alpe hukkab nende hooletus.“

Niisiis, kes kardab Issandat, see on leidnud oma elule kõige tähtsama pidepunkti – ta korraldab oma elu Jumala tahte järgi. Ta võib küll eksida, kuid ei trotsi seda teadlikult. Nii saab ta hoitud paljust halvast, sest Jumal ei anna inimesele iialgi rumalat nõu. Tõsi küll, inimene näeb seda sageli alles tagantjärele. Sellepärast öeldakse Õp 9:10: „Issanda kartus on tarkuse algus ja Kõigepühama äratundmine on arukus.“

Issanda kartuse vastandiks on iseenda ja oma inimliku tarkuse usaldamine. See võib tunduda kõige õigem, aga kas pole igaüks pidanud kogema, et lootis ja plaanis ühte, aga välja tuli hoopis teisiti, sest ei osanud kõike ette näha. Mitte kuigi ammu pidi seda tunnistama terve maailma suurim riik, kus tarkust ja rahva valgustamist hinnati väga kõrgelt. Aga nii oli see mitte ainult Nõukogude Liidus. Samamoodi juhtub igal pool, kus Jumala tarkus heidetakse minema ja oma tarkust peetakse paremaks. Läheb teatud aeg ja elu paneb asjad paika. Ainult et makstud hinda ei ole siis võimalik enam tagasi saada. Sest eks ole igaüks kogenud, et rumalusel on hind, ja tihtipeale päris kõrge.

Ka usus Jumalasse on küsimus õiges isikus, keda usaldada. See tähendab rajada oma elu Jumala sõnale ja töötustele. Need töötused kulmineeruvad Jeesuses Kristuses, kelle kohta Kl 2:3 öeldakse, et Temas peituvad kõik tarkuse ja tunnetuse aarded. Ja 1Kr 1:30-31 ütleb Paulus: „...“ Seega, tarkus kiitleb Jeesusest Kristusest, mitte iseendast – ei oma arukusest, andekusest ega teadmistest.

Õpetussõnad on siiski palju enam kui lihtsalt inimeste poolt kogutud elutarkus. Siin kohtume ka Jeesuse Kristusega. Siin mitte ainult ei räägita tarkusest, vaid Tarkus ise kõnetab inimesi mina-vormis. Näiteks 8. peatükis räägib Tarkus isikuna, kes võttis osa juba maailma loomisest, seepärast on selles traditsiooniliselt nähtud Messiasist ehk Issandat Jeesust. Ja täiesti otseselt viidatakse Talle Õp 30:4: „...“ Jah, me teame, et Tema Poja nimi on Jeesus Kristus – Tema, kes oma ristisurma ja ülestõusmisega on meilegi avanud tee taevasse.

Õpetussõnu lugedes on raskuseks see, et sageli ei seostu üksteise järel olevad salmid üksteisega üldse. Seetõttu on neist raske moodustada tervikut, mis aitaks paremini meeles pidada. Õpetussõnu on võrreldud pärlikeega, kus iga pärlit tuleb uurida eraldi. Seetõttu ei tasu seda lugeda palju korraga. Paremini on iga õpetuse puhul mõelda, kuidas see

sobib minu ellu. Samuti tuleb arvestada, et kõik Õpetussõnadesse peidetud tarkused ei avane hõlpsasti. Vahel tuleb lihtsalt tõdeda, et minu elukogemus ei ole kõige mõistmiseks veel piisav.

Paulus kirjutab Fl 4:12-13: „...“ Nagu Paulus, nii võib ka iga kristlane sattuda oma elus väga erinevatesse olukordadesse. Õpetussõnad annavad nendega kohtumise puhuks nõu.

Nüüd on aeg avada Püha Piibel Õpetussõnade raamatu kohalt.

1:1

Õpetussõnade raamat on tihedalt seotud Iisraeli kolmanda kuninga Saalomoniga. Saalomonile andis Jumal tarkust rohkem kui ühelegi teisele inimesele. Ta uuris innukalt elu ümberringi ja kohtus inimestega nii ligidalt kui kaugelt. Seega ta kogus tarkusesõnu nii teistelt kui koostas neid ka ise. 1Kn-s öeldakse, et ta koostas 3000 vanasõna ja tuhat psalmi. Siiski on Psalmide raamatus temalt ainult kaks psalmi (Ps-d 72 ja 127). Ja terves Õp-s on kokku vaevalt tuhat vanasõna. Seega on palju tema kogutud tarkusest jäänud Piiblist välja.

Eespool ütlesin, et Õpetussõnade raamatu esimene osa hõlmab peatükid 1-9. Neis arutletakse tarkuse ja samuti selle vastandi – rumaluse üle. Rumaluse ehk alpuse all mõeldakse Jumala tahte trotsimist.

Milleks on need õpetussõnad antud?

1:2-4

Neis salmides kasutatakse algkeeles tervelt kümme eri sõna, mis kõik viitavad mingil viisil tarkusele. Igal sõnal on ka oma erivarjund, mille edasiandmine tõlkes pole alati lihtne. Eesti keelde on need tõlgitud sõnadega tarkus, õpetus, mõistlikud sõnad, tark käitumine, õiglus, õigus, õige eluviis, oid, teadmised ja otsustusvõime.

Vaatame neid sõnu lähemalt. Tarkusest oli juba juttu. See tähendab elu seadmist Jumala sõna järgi. Üks Piibli saladusi on, et VT tarkus on kehastunud ehk saanud lihaks ja vereks Jeesuses Kristuses.

Teine sõna – õpetus – tähendab kasvatamist ja distsiplineerimist. See sisaldab ka karistuse mõtet. Sama sõna kasutatakse muuhulgas Õp 13:24: „...“ Karistamine kõlab tänapäeval küll üsna ebameeldivalt, aga see tähendab lihtsalt seda, et last suunatakse kasvatades õiges suunas. Ilma piirideta kasvab laps ebakindlaks ja vastutusvõimetuks.

Kolmas väljend kõneles mõistlike sõnade mõistmisest. Ei piisa sellest, kui me kuuleme häid ja õigeid sõnu. Neist on vaja ka aru saada, nii et nende järgi saaks elada. Tänapäevaseks öeldes: asi peab „pärale jõudma“.

Neljas sõna on õpetus targaks käitumiseks. Et õigesti käituda, peab inimene saama teada, mis on õige, mis vale. Sedagi saab Jumala sõnast.

Järgmiseks on jutt õiglusest. See tähendab eriti VT-s õiglast käitumist oma kaasinimeste suhtes. Küsimus pole ainult teadmises, mis on õiglane, vaid ka sellele vastavalt tegutsemises.

Edasi on eelmisega väga sarnane sõna – õigus. Jumal toimib igas olukorras õigesti, seepärast tuleb ka meil õppida, mis on õige. Õpetussõnadest on selles osas abi.

Seitsmes sõna on õige eluviis, soomekeelse tõlke järgi ka siirus ja ausameelsus. See on praktikasse rakendatud tarkus. Intrigeerimiste asemele tulgu avatus.

Kaheksas sõna on oid ehk taip. Kuna seda lubatakse kogenematutele, siis viitab see sellisele arukusele, mis oskab arvestada olukordi ja käituda nendele vastavalt. Kogenematul on sellega muidugi raskusi.

Eelviimane sõna on teadmised, ja esmajoones noortele. Noorus ongi õppimise ja teadmiste omandamise aeg. Eriti tänapäeva infopuutuse tingimustes, kus kogu infohulka on võimatu hallata, pannakse kõrgkoolides üha enam rõhku oskusele leida vajalikku infot. Seega võiks ka öelda, et Õpetussõnad on käsiraamat, kust saab ammutada vajalikke teadmisi.

Kümnes sõna on otsustusvõime. See viitab küpsusele. Jumala sõna annab ka otsustusvõimet ja küpsust oma lugejale, kes maldab võtta aega ja lasta end õpetada.

Niisiis, tuleb ainult leida õppimiseks piisavalt soovi. Õpetussõnade varaait on igatahes avatud.

PKK0812 Õp 1:5-33

Küsimus on valikutes

Oleme teinud algust Õpetussõnade raamatu uurimisega. Eelmisel korral nägime raamatu algussalmidest kümmet eri sõna, mis kõnelevad elutarkusest. Need osutavad, millises suunas tahab see raamat meid juhtida. Õpetussõnade kasulikkusest kõnelevad ka järgmised salmid.

1:5

Tähelepanuväärsete inimeste üks tüüpilisi jooni on olnud läbi aegade mõistmine, et nad pole jõudnud nii kaugele, et poleks enam vajadust õppida. Pealegi on raske olla sellise inimese lähedal, kes püüab näidata, et tema teab ja oskab juba kõike. Seega, tark on see, kes tahab õppida üha uut. Sellega on öeldud terve Õpetussõnade raamatu eesmärk. Kui oled arukas, siis sa kuulad, mida ta tahab sulle õpetada.

Millise oskuse omandamisest on siis jutt?

1:6

Tarkus tuleb ikka tasapisi ja selle omandamine nõuab ka vaeva – seda teab igaüks, kes on koolis käinud. Tarkade meeste ütlused vajavad mõistmist ja õigel viisil lahtimõtestamist. Eriti käib see Piibli kohta tervikuna. Meenutame kasvõi Jeesuse tähendamissõnu – nende tähendus ei avane automaatselt. Jeesuse jüngridki pidid seda küsima, ja isekeskis olles Jeesus ka seletas neile.

See on Jumala sõna uurimisel otsustava tähtsusega põhimõte – ilma Jumala enda seletuseta me asja õiget mõtet ei tabagi. See on meie eest varjul. Õp 25:2 on öeldud: „Jumala au on asja salajas hoida, aga kuningate au on asja uurida.“ Jumala sõna on nagu teemant või kalliskivi, mis on peidus maapõues. Selle leidmiseks tuleb kaevata ja vaeva näha. Jumala sõna on nii hinnaline, et seda tuleb uurida igal võimalikul viisil ja suure innuga. Ja kui vastused on leitud, siis on need kõigile kuulutamiseks. Jeesus ütles Mt 10:27: „...“

Aga samas on Jumala sõna uurimisega ka tõsine probleem. Jeesus ütles kord oma aja juhtivatele pühakirjauurijatele: „...“ (Jh 5:39-40). Need inimesed tundsid pühakirja inimlikult hinnates väga hästi, aga ometi ei olnud nad leidnud sealt kõige väärtuslikumat kalliskivi – Issandat Jeesust Kristust. Ja põhjuseks oli Jeesuse sõnul mitte niivõrd taipamatus, vaid ennekõike tahtmatus – tahtmatus tulla Jeesuse juurde. See maksab meelde jätta, sest see on peamine uskmatus põhjus tänini.

Hea sõber, kui sa pole leidnud Piiblist Kristust, siis sa ilmselt pole kaevanud piisavalt sügavalt. Jumal on kätkenud oma raamatusse suured tõed, mis ootavad avastamist. Üks meie aja suuri hädasid on, et me ei viitsi näha küllalt vaeva nende aarete leidmiseks. See käib kahjuks sageli nii nende kohta, kes jutlustavad kui ka nende kohta, kes kuulavad.

Millegipärast on üldine arvamus, et ristiusk ja Piibel on üldjoontes selged, ehkki väga paljud pole nendega lähemalt tutvunudki. Ja need, kes on asjaga tuttavamad, arvavad, et nad teavad piisavalt mõnest Piibli kohast, mida nad on korra või paar lugenud. Aga need on ekslikud arvamused. Midagi võib ju teada, aga aardeid ei leia ilma vaeva nägemata. Õpetussõnade raamat kutsub meid kaevuma sügavamale Jumala sõna rikkustesse.

1:7

See on Õpetussõnade raamatu võtmesalm. Siin on huvitav vastandus: ühest küljest on Issanda kartus tunnetuse algus. See tähendab, et ei saa rääkida mingist õigest asjade mõistmisest seal, kus puudub õige suhtumine Jumalasse. Teisalt aga meeletud ei tahagi tarkust ja õpetust omandada, vaid põlgavad seda. Meeletu ei tähenda siin inimest, kellel on madal intelligentsi tase, vaid seda, kes peab ennast Jumalastki targemaks ega taha Tema õpetust. Sügavamalt on sel puhul tegemist uhkusega ja omaõigusega. Ennasttäis inimene arvab, et ta teab paremini kui Jumal, kuidas asjad on. Muide, kui palju võiks selle mõõdupuu järgi olla Eestimaal neid, kes on targad ja neid, kes on meeletud? Kelle hulka kuuluksin mina?

Õpetussõnade raamatus me näeme pidevalt sedasama vastandust – ühel pool on iseteadev inimene oma loomulikus uhkuses, teisel pool Jumal, näitamas õiget teed. Tegelikult näeme sedasama vastandust läbi terve Piibli. Üha uuesti sunnib see meid otsustama, kumba teed me tahame minna. Aga Jumal annab ka teada, mis on ootamas vale tee lõpus. Seda õnnetust ei maksa ise vaatama minna, sest reeglina pole sealt tagasiteed.

1:8-9

Kodu on esmane ja põhiline koht, kus inimene omandab eluks vajalikud teadmised ja oskused. Eriti oli see nii vanasti, kui koolihariduse tähtsus oli palju väiksem. Õnnelikud on tänapäevalgi need, kes on kasvanud kodus, kus valitses õige ja terve jumalakartus, hoolimata sellest, mida on õpetatud koolis ja ühiskonnas üldiselt. Pean siin eriti silmas nõukogude aega meie maal. Sellistest kodudest elutarkuse kaasa saanud inimesed on õnnelikud tänini, ehkki sel ajal arvasid paljud vastupidi. Ja see kehtib täiel määral ka praegu, ehkki nüüd pole otsest usulist tagakiusu. Seda enam aga on ahvatlusi näiteks kõlvatule elule. Eriti elu kriisiaegadel püsib ainult selline ehitis, mis on kindlal alusel. Sellepärast maksab meeles pidada, et Jumal ei anna kunagi halba nõu ja Tema tööotused ei peta.

Muidugi sunnib see salm mõtlema sellelegi, millist nõu ja tarkust vanemad oma lastele jagavad. Kui need on Jumala sõna vastased, siis võib küll juhtuda, et oleks parem need kuulamata jätta.

1:10

Lapsed ei jää koju alatiseks. Kodust väljaspool kohtavad nad kõikvõimalikke ahvatlusi. Seda pole võimalik vältida. Patustajate ahvatlused on täiesti omaette peatükk. Piibel õpetab ühest küljest, et kõik inimesed on pattu teinud, aga ikkagi räägib ta ühest küljest jumalakartlikest ja teisest küljest patustest inimestest. Patuste all mõeldakse inimesi, kes ei tahagi oma patust loobuda, vaid elavad selles teadlikult ja tahtlikult. Nad on omal tahtel teel hukatuse poole, aga sellest neile veel ei piisa, vaid nad tahavad tõmmata kaasa teisigi. Sellisel puhul on ainuke õige nõu keeldumine.

Nii tegi omal ajal ka Joosep, kes müüdi orjaks ja sattus Pootifari majja. Ta keeldus oma peremehe naise ahvatlustele järele andmast, ehkki see tähendas talle vanglasse sattumist ja oleks vabalt võinud tähendada isegi elu kaotamist. Paraku tähendab patuste ahvatlustest keeldumine sageli pilke ja isegi tagakiusu alla sattumist. Kui sa ei lähe patustega kaasa, siis saavad nad kurjaks.

Edasi kirjeldatakse patuste ahvatlusi täpsemalt.

1:11-13

Need salmid sobivad väga hästi ka tänapäevase, eriti organiseeritud kuritegevuse kohta. Kes Jumala taht teadlikult ignoreerib, see loodab selle olevat väga tulusa. Suure kasu teenimise nimel ollakse valmis kõrvaldama kõik, kes ette jäävad. Rahaahnus on kõige kurja juur.

1:14

See on kutse kampa või isegi maffiasse, ja siin töötatakse röövsaagi omavahel jagamist. Ühine kukkur on muidugi ahvatlev. Tekib mulje, et kõik on ühine ja kõike on küllalt. Niisiis, ahvatlus on suur. Mida teha?

1:15

Ainus õige valik on hoida kaugemale seltskonnast, kus plaanitakse Jumala tahte vastaseid tegusid. Sellel on ka selge põhjus, kui vaadata kaugemale.

1:16-18

Kuritegevuse tee tähendab varem või hiljem ka hävingu teed. Selleks tuleb valmis olla sellel, kes selle tee valib. Jumala tahte teadlik trotsimine tähendab elu vahetamist surma vastu.

Siin on ebakindel 17. salmi mõte – võrgu laotamine tiivuliste nähes. Eri piiblitõlgetes on seda tõlgitud erinevalt. Üks võimalus on, et „tiivulised“ tähendavad süütuid inimesi, keda kurjategijad varitsevad, aga see ei tundu hästi sobivat järgmise salmiga. Soomekeelne tõlge ütleb teisiti – et lind ei näe võrku, kuigi seda laotatakse tema nähes. See sobib hästi kuritegevuse kohta – see on nagu võrk, mis püüab kurjategijate endi hingi, aga nad ei saa sellest aru. Sedasama ütleb juba otseselt ka järgmine, 18. salm, ja eriti ülejärgmine – 19. Loen selle.

1:19

Õpetussõnad mitte ainult ei hoiata väärade valikute eest, vaid annavad ka teada, mis on nende lõpptulemus. Meil ei kästa järgida Jumala sõna pimesi.

Aga kust võib siis leida õige tarkuse – Jumala tahte? Järgmised salmid annavad sellele üllatava vastuse.

1:20-21

Tarkus ei ole mingi peidetud väärtus, mida poleks kusagilt leida, vaid ta lausa hüüab inimesele igal pool. Kes hoiab silmad ja kõrvad lahti, näeb igal sammul, mis on hea ja mis halb, sest meie maailmas tehakse mõlemat ja mõlema tulemused on ilmsed. Pole tarvis rohkem kui avada raadio või võtta kätte ajaleht. Vaadake joodikuid, narkomaane, elupõletajaid, ülekohtuseid jne; või teisest küljest, vaadake inimesi, kelle elus on tõelised väärtused – tõesti, kogu elu kuulutab meile Jumala tahet, kui ainult tahetakse kuulda. Seda arvestades on väga omal kohal ka järgmine salm:

1:22

Ehk teiste sõnadega: kui kaua ei taha te teha järeltõlget sellest, mida te näete? Tõepoolest – peaks olema õigupoolest hämmastav, et paljud ikka taolistest asjadest kinni hoiavad, hoolimata sellest, et tulemused on täiesti ilmsed. Millega seda seletada? – Ilmselt patu väega, mis ühtaegu nii pimestab kui ka seob.

Aga mis on selle vastu rohuks? – Järgnevalt me näeme, et Õpetussõnad ei ole sugugi ainult tarkade meeste poolt kirja pandud tarkuseteadad ja elukogemus, vaid nendes kõneleb Jumal isiklikult – otseses kõnes ja mina-vormis. Niisiis, tegemist on prohvetliku sõnumiga.

1:23

Jumala sõna tõsiselt võtmine tähendab pöördumist oma teedelt, et lasta Temal ennast õpetada. See tähendab alandumist, mis on uhkele inimloomusele väga raske. Ei ole lihtne tunnustada Jumalale, et ma ei oskagi õieti elada, ja paluda: „Õpeta Sina mind!“

Aga kas pole üllatav, et neile, kes seda teevad, annab Jumal kohe töötuse: „Vaata, ma lasen teile voolata oma vaimu, teen teile teatavaks oma sõnad.“ Vägisi tekib tunne, et siin räägib ei keegi muu kui Jeesus Kristus ise. Sest täpselt samasisulised töötused annab Ta ka Johannese evangeeliumis, Jh 14:15-17, 26: „Kui te armastate mind, siis pidage mu kätte! Ja ma palun Isa ja Ta annab teile teise Lohutaja, et tema oleks teiega igavesti: Tõe Vaimu, keda maailm ei saa võtta vastu, sest ta ei näe teda ega tunne teda ära. --- Aga Lohutaja, Püha Vaim, kelle Isa saadab minu nimel, tema õpetab teile kõik ja tuletab teile meelde kõik, mida mina teile olen öelnud.“

Ühe sõnaga, kes on nõus Jeesust kuulama, seda hakkab Ta õpetama ja valgustama oma Vaimuga, ilmutades oma saladusi ja aardeid. Paraku, Jeesus hüljati oma rahva poolt ja selle tagajärjed olid rahvale traagilised. Põhimõtteliselt seesama kordub kõikjal, kus Jumala kutse hüljatakse. Vastav hoiatus on kirjas ka siin.

1:24-31

Kas tundub see jutt liiga karm? Kuidas võib Jumal olla nii süd ametu? Kas Ta inimesele rohkem ei halastagi?

Tegelikult pole see muud kui üldkehtiv põhimõte: mida külvad, seda lõikad. Siin tuleb Jumala kohta meelde tuletada asjaolu, mis kipub kergesti ununema. Kui me räägime kõikvõimsast Jumalast, siis ei tähenda see, et Jumal võib teha mida tahes. Selles osas erineb ristiusk otsustavalt näiteks islamist. Islami järgi ei piira Jumalat miski. Ta võib teha, mida tahab. Piibli ilmutuse järgi aga on palju asju, mida Jumal ei või teha. Näiteks ei või Ta valetada. Ta ei või jätta täitmata oma töötusi ega süüa oma sõnu. Ta ei või korraldada nõnda, et sa teed halba, aga selle tulemused on head (välja

arvatud selles mõttes, et sa võid oma vigadest õppida). Jumal ei või teha pattu – see tähendab, tegutseda vastuolus oma püha ja õiglase olemusega.

Mida see inimese jaoks praktiliselt tähendab, selgub Jeesuse sõnadest Mt 23:37: „...“ Jumal küll kutsus inimesi enda juurde, aga Ta ei sunni kedagi. On Jumala olemuse vastane sundida inimest endale alluma. Jumal on armastus, ja armastus ei saa kunagi olla sunniviisiline. Seega, kui inimene kangekaelselt otsustab mitte kuulata Jumalat, vaid jääda oma arvamuse juurde, siis ei saa Jumal sinna midagi parata. Just sellepärast Jeesus nuttis, vaadates Jeruusalemma. Ta oli igati meelitanud seda linna enda juurde tulema, aga miski polnud aidanud. Tagajärg on, et inimesed pidid löikama seda, mida olid külvanud.

Seda vapustavat tõde väljendab tabavalt ka valm rohutirtsust ja sipelgast. Rohutirts läks talvel, kui midagi süüa polnud, sipelgalt abi paluma. Sipelgas küsis, mis ta suvel tegi, et nüüd midagi süüa pole? „Ma muudkui laulsin“, oli vastus. Seepeale ütles sipelgas: „Noh, siis nüüd võid minna tantsima!“

Kui tahad uurida Piiblist, milliseid inimesi Jumal kõige karmimalt hukka mõistab, siis võiks ehk oodata, et need on kõige suuremad ja õudsemad patused. Aga nii see ei ole. Kõige karmimad sõnad on Piiblis öeldud ennasttäis inimeste kohta. See tuleb sellest, et nad on nii enesega rahul ja nii kindlad oma suurepärasuses isegi Jumala ees, et neis pole enam ruumi Päästjale. Kes peab ennast peaaegu patutuks, see ei vaja enam Päästjat. Sellepärast seltsis Jeesuski omal ajal rohkem avalike patustega. Päril kasulik on järele mõelda, millistes kohtades võiks Teda leida täna, kui Ta alles nüüd saaks inimeseks ja tuleks maailma.

Kes arvab end küllalt heaks, see lükkab tagasi jumalakartuse ega tunne vajadust otsida Jumala tahet. Sellepärast ka Ps 18:42 öeldakse: „Nad hüüavad appi, aga päästjat ei ole; nad hüüavad Issanda poole, aga tema ei vasta neile.“ Jumala tahte hülgamine toob alati õnnetuse nii inimesele kui rahvale. Kui ei taheta otsida elu Jumala juurest, siis pole võimalik vältida õnnetut saatust ja hävingut.

1:32

Jälle me näeme, et inimese esmaseks karistajaks polegi Jumal, vaid need valikud, mis inimene ise teeb. See on ka oluliseks vastuseks küsimusele, miks Jumal lubab maailmas sündida paljusid halbu asju. Inimesed peavad õppima, millistel tegudel on millised tagajärjed. See põhimõte kehtib isegi viimases kohtus – kes on pakutud pääste vastu võtnud, see saab päästetud; kes pole sellest hoolinud, jääb sellest ilma. Kes võib öelda, et see pole õiglane?

1:33

See on suurepärase pakkumise otse Issanda suust igaühele, kes tahab teada, mida teha on tark. Väga sageli inimene oma lühinägelikkuses ei mõtle, kuhu ta on teel. Tegeldakse ainult maise toimetuleku ja elujärje parandamisega. Aga kõik, mis me teeme, on külvanine, millel on ka kindlad tulemused. Kutse astuda eluteele kehtib ikka veel. Sellest keelduda oleks maailma suurim rumalus.

PKK0813 Õp 2:1-22

Kas mängin surmaga?

Pealiskaudselt lugedes paistab Õpetussõnade raamat koosnevat suurest hulgast tarkadest ütlustest, mis ei tarvitse üksteisega üldse seotud olla. Aga raamatu raamistikuks on targa vanema inimese nõuanded pojale. See raamat aitab noorel tarkuses kasvada. Talle antakse nõu kuulata, mis isa ja ema õpetavad, et omandada elu põhitõed. Kui need õpetused ja nõuanded põhinevad Jumala sõnal, siis kannavad need tervet elu – ka siis, kui noor on ise saanud täiskasvanuks ja kannab vastutust. Selle kasvamise juhtnööriks on Õpetussõnade võtmesalm Õp 1:7: „...“

Issanda kartus on Jumala ja Tema tahte tundmaõppimise alus. See tähendab sellist suhtumist Jumalasse, nagu Jumal väärrib. Ja Jumala tahet ei saa tundma õppida ilma Tema sõnata. Samamoodi on see ka inimestevahelistes suhetes – me ei teaks teise inimese soove ja ootusi, kui ta neist meile ei räägiks. Sellepärast on ka Jumal oma tahte meile sõnaliselt ilmutanud ehk teatavaks teinud.

Võib-olla sa arvad, et Jumala sõna võivad mõista ainult need, kes on palju koolis käinud. Aga see ei pea paika. Piibli mõistmise juures ei ole kõige tähtsamad suured teadmised või kõrge intelligents. Kõige olulisem on tunda hea Karjase häält. Selleks pole tarvis tegelikult muud kui usaldust, et Karjane tunneb oma tööd.

Aga miks tuleb siis Piiblit alatasa uurida, kui kõige tähtsam pole teadmiste hulk? – Vastuseks mõtleme kahele armastajale, kes on otsustanud abielluda. Ehkki nad juba tunnevad teineteist, tahavad nad üksteist üha paremini tundma õppida, mis aga peamine – võimalikult palju koos olla. Armastus lihtsalt nõuab seda. Jumal muidugi tunneb meid juba läbi ja lõhki, aga meie Teda küll veel mitte. Meil on Tema tahte ja mõtete kohta alati palju uut õppida. Sellepärast on vajalik uurida Piiblit, et mõista üha paremini oma Loojat, aga ka iseennast ja maailma, kus me elame.

Isa juhtnöörid pojale jätkuvad. Nagu mäletame juba Õp 1:7-st, Õpetussõnade juhtmõtteks on, et Issanda kartus on tunnetuse algus. Nüüd me kuuleme, mis on vajalik Issanda kartuse ja tunnetuse mõistmiseks ja leidmiseks. Siin on rida tingimusi.

2:1-5

See pikk lause algab sõnaga „kui“, ja see kordus ka lause sees. See sõna käib kõigi siin nimetatud tingimuste kohta. Nõuanded on asjad, mille andmisest üksi on vähe – alles siis, kui need vastu võetakse, annavad nad soovitud tulemust. Nimelt seda ütleski isa siin kõigepealt, 1. salmis. Aga ta ütles veel muudki: vastuvõtmine ei tohi olla pealiskaudne ärakuulamine, vaid kuuldu tuleb ka talletada ehk meelde jätta. Sedasama ütles Jeesuski: „Õndsad on need, kes Jumala sõna kuulevad ja seda järgivad“, vanas tõlkes: „tallele panevad“ (Lk 11:28) Kuulamise ja meeldejätmise põhineb ju igasugune õppimine. Ja parimaks talletamise meetodiks ongi teatavasti ellurakendamine.

Teises ja kolmandas salmis ütles isa: „... kui sa lased oma kõrva tarkust tähele panna, pöörad südame arukuse poole ...“ See näitab, et Jumala tarkuse ja tunnetuse omandamiseks on tarvis mitte ainult kõrva, vaid ka õiget suhtumist ehk südame hoiakut. Kui inimene suhtub millessegi üleolevalt või peab seda tühiseks, siis jääb see talle kasutuks, ükskõik kui kasulik asi iseenesest ka oleks.

Kolmandas salmis jätkab isa: „... jah, kui sa mõistuse appi kutsud ja tood oma hääle kuuldavale arukuse heaks ...“ See tähendab lihtkeeles aru pähevõtmist, ja kui vaja, ka selle eest välja astumist. Inimest kujundab kõige rohkem see,

millega ta kaasa läheb ja mille poole ta ennast tunnistab. Samuti mõjutab see teisi, kes on tema läheduses. Sellepärast ütles Jeesus: „Aga ma ütlen teile, et inimesed peavad kohtupäeval aru andma igast tühjast sõnast, mis nad on rääkinud, sest su sõnadest mõistetakse sind õigeks ja su sõnadest mõistetakse sind süüdi.“ (Mt 12:37)

Neljas salm lisab olulise mõtte: „... kui sa seda otsid nagu hõbedat ja püüad leida nagu peidetud varandust ...“ Varandusi otsitakse siin maailmas suure hoolega. On olemas isegi mõiste „kullapalavik“ – inimesed on pannud kõik mängu ja reisinud kaugele lootuses saada rikkaks. See sunnib küsima, kas on Jumala tundmine meie jaoks üldse varandus? On see midagi, mida me üldse taotleme? Ja kui selgub, et sellest ei hoolita, siis on ju päris loomulik, et seda ka pole, või kuidas? Inimene taotleb ja ka saavutab alati seda, mis on tema jaoks väärtuslik. Muu jääb kõrvale.

Tänapäeva tingimusi arvestades võiks neljanda salmi mõtte sõnastada ka teisiti: „Kui sa sellest hooliksid niisama palju nagu parema palga teenimisest ja maise elujärje tõstmisest, siis ...“ Seega – kui eeltoodud suhtumised Jumala tarkusesse on olemas, siis järgneb 5. salmis töötus: „... siis sa mõistad Issanda kartust ja leiad Jumala tunnetuse.“

Peetrus ütleb 1Pt 2:2: „Nagu äsjasündinud lapsed igatsege vaimulikku selget piima, et te selle varal kasvaksite pääste poole“. Muide, paneme jälle tähele, et seda ütleb ta inimestele, kes on juba uuesti sünnitatud. Kas oled mõnikord jälginud väikest beebit, kui ema seab lutipudelit valmis? Ta kõigutab ennast, liigutab pead ning vehib käte ja jalgadega, andes märku, et ta innukalt ootab. Peetrus ütleb, et samamoodi peaks ka Jumala laps püüdma osa saada Jumala sõna täisväärtuslikust toidust. Elu üks kindel tundemärk on, et inimene tahab süüa, olgu ta laps või täiskasvanu. Samamoodi inimene, kes on vaimulikult elus, igatseb vaimulikku toitu.

Ehtsa vaimuliku uuenduse tunneb ära sellest, et inimesel on igatsus Jumala sõna järele. Jumala Püha Vaim räägib meile Jumala sõna kaudu. Sellepärast sünnitab Ta selle suhtes ka janu. Seda võivad tunnistada paljud, kes on saanud päästetud ehk usuanni osaliseks – jumalateenistustel ja vaimulikel koosolekutel on käidud sageli mitu korda nädalas. Ja see pole kohustus, vaid rõõm. Mida enam Jumala sõnast toitu saad, seda enam igatsed veel.

Ühe sõnaga, Jumala tundmine ei kuku iseenesest taevast kaela. Jumal ei anna seda neile, kes sellest ei hooligi, sest sellest poleks kasu. Issanda kartuse ja Jumala tundmise mõistmise nimel on vaja näha vaeva, nagu on loomulik näha vaeva kõige muugi nimel, mida inimene elus tahab saavutada. On küll tõsi, et Jumal annab meile kõike armust, aga see ei tähenda veel, et kõik tuleb iseenesest ja ilma vaevata. Kahjuks on see tõsiasi praeguses lääne mugavas kristluses suurelt osalt unustatud. Sellepärast on suurelt osalt kadunud ka Jumala tundmine.

Siiski, peamine pole see, mida teeb ja suudab inimene, vaid ikka see, mida Jumal annab. Seda ütleb meile ka järgmine salm.

2:6

Paneme tähele, et arukus ja tunnetus tuleb Issanda *suust* – see tähendab, sellest, mida Issand räägib. Aga selle õigeks mõistmiseks on vaja Jumala enda abi. Kui tahad tarkust, siis palu seda Issandalt. Sedasama ütles ka Jeesuse poolvend Jaakobus: „...“ (Jk 1:5) Ja seda valgustas ka Paulus 1Kr 2:9-10: „...“ Inimene ei saa Jumala saladusi oma mõistusega lahti muukida, vaid tal on nende avastamiseks tarvis Püha Vaimu valgustust. Sellepärast öeldakse ka 2Pt 1:20: „...“

Jumala sõna on kirja pandud Pühast Vaimust inspireerituna, sellepärast on selle mõistmiseks vaja ka Püha Vaimu tarkust. Ja nagu ütleb Jaakobus, Jumal annab seda hea meelega, kui aga palutakse. Sellepärast ei tohi me kunagi põlastada kristlast, kes räägib meile oma leidudest Jumala sõna ääres. Muidugi tuleb iga kõnet hinnata Jumala sõna

põhjal, aga see tähendab ka selle hea vastuvõtmist, mis Jumal kellelegi on ilmutanud, kui see on mõeldud ühiseks kasuks. Just sellisele ühisele Jumala sõna õppimisele viitas Paulus, kui ta ütles 1Kr 14:31: „...“

Juba igavikku lahkunud Ameerika piibliõpetaja Dr J. Vernon McGee, kelle piibliõpetusprogramme ikka veel antakse eetrisse mitmel pool Ühendriikides, toob ühes oma raamatus huvitava näite, kuidas Jumala Vaim, õpetades inimest oma sõna tundmises, ei vaata tõesti isikule. Noore pastorina töötas ta Nashvilles, kus kohalik raadio pakkus kogudustele otsesaadete võimalust hommikul kella kuuest. Tema oli ainus selle piirkonna pastor, kes võimalusest kinni haaras. Vaevalt oli tal kuigi palju kuulajaid, aga mõningaid ometi. Ta nimetab eriti üht mustanahalist naist, kes oli väga vähe koolis käinud. Tal oli kombeks minna mööda kirikust, kus McGee töötas. Siis nad ka rääkisid saate sisust. Vesteldes sai noorele pastorile kiiresti selgeks, et sellel lihtsa olemisega naisel oli väga sügav piiblitundmine, millest oleks olnud õppida ükskõik millise koguduse liikmetel.

UT revolutsiooniline õpetus on, et iga kristlane on preester. Igal Kristusesse uskujal on Püha Vaim, kelle ülesandeks on kirkastada meile Kristust. Seda Ta teeb, avades meie Piibli tõdesid, et me jagaksime neid teistegagi. Aga nagu iga koolis, nii ka Jumala sõna koolis võib õppida hooletult või teha hoopis poppi. Sel juhul muidugi ei saa Püha Vaim tegutseda ega inimest valgustada, nagu ka kooliõpetaja ei saa õpetada seda, kes koolis ei käigi.

2:7-8

Mõnikord on kristlase elugi nagu käimine udus. Raske on otsustada, millises suunas minna. Ebakindlus tuleneb sageli sellest, et Jumala sõna uurimine on jäänud väikese lapse tasandile. Jumal ei hüüa taevast juhtnööre kristlaselegi, et ta oskaks teha õigeid valikuid. Ta räägib meile oma sõnas, ja mida enam me selle hooletusse jätame, seda raskem on mõista ka Jumala tahet ja juhtimist. Issand annab õigetele edu ja kindlustab nende julgeolekut ennekõike, näidates oma sõna läbi õiget teed. Sellepärast öeldaksegi Ps 119:105: „Sinu sõna on mu jalale lambiks ja valguseks mu teerajal.“

2:9

Ehk teisiti öeldes: kes otsib Jumala tarkust, sellele Jumal ka ilmutab seda ja see hakkab seda mõistma. Nagu ütles Jeesuski: „Iga otsija leiab.“ Me oleme loodud nii, et me tahes-tahtmatult kellestki või millestki oma elus juhindume. Kui selleks juhtnööriks pole Jumala sõna, siis on see miski muu. Selles rollis võivad olla oma mõtted, üldine arvamus, teaduse viimane sõna või kasvõi maksimaalne kasu. Põhiküsimuseks aga jääb ikka, kuhu see juhtnöör või põhimõte mind lõpuks juhib? Jumal, kes ei oska valetada ja kes on mind teinud, töötab viia mind päralt taevasse, kus alati saab olla koos Issanda Jeesusega. Teiste teejuhtide suhtes ei saa nii usaldav olla. Näiteks ei tea nad midagi patu ja surma võimisest ega ka igavese elu sõnadest.

2:10-11

Jällegi tänapäevaselt öeldes: kui hakkad Jumala riigi asjadele „pihta saama“, siis hakkavad need sulle meeldima. Siis võib keegi ka kõrvalt pilgata, aga sel pole enam suurt tähtsust. Siis ei vii ka iga tuul enam nii lihtsalt kursist kõrvale. Seda rõhutas apostel Paulus ka Väike-Aasia kristlastele, kui ta kirjutas Ef 4:14: „...“ Kui Jumala sõna sulandub inimese südamesse, siis õpib ta varakult ära tundma ka radu, mis viivad vales suunas. Ta ei pea siis katse-eksituse meetodil ja oma kogemuste varal kõike läbi proovima.

Tähtis on nimelt see, et inimene poleks õigeid vastuseid lihtsalt pähe tuupinud, vaid et ta ka nende olemusest aru saaks ja need sisemiselt omaks võtaks. Kui see on toimunud, siis on tegemist terve otsustusvõime ja arukusega, mis on väga tervislik ja mis kaitseb paljude ohtude eest.

Kunagi ammu juhtus lugu, kus noor mees oli läinud peole. Seal pakkus keegi talle alkoholi, öeldes õrrituseks, et siin võib võtta, ega siin ema ei näe. Noormees aga keeldus ja vastas: „Ega ma ema jaoks ei joo, et ma ema kartma peaksin.“ See oli terve otsustusvõime, milline oleks paljude sarnaste pakkumiste puhul kasuks igapähele.

2:12-15

Nii kutsutakse noort inimest vältima seltskonda, kus tunnustatud põhimõtteks on ülekoosus. Kahjuks kujundab seltskond inimese ikka endasarnaseks. Eriti noorel inimesel on raske tegutseda kambavaimu vastaselt, isegi kui ta teab, mis on õige, mis vale, sest kamp ei salli eristumist. Sellepärast on ainus õige valik halba seltskonda vältida. Aga veelgi tähtsam on, et seda aitaks vältida mitte vanemate või isegi Jumala keeld, mis ütleb, et ei tohi, vaid enda sisemine veendumus, et halvast hoiduda on tõesti tark.

Kui üheks asjaks, mis noort inimest ohustab, on kuritegevus, siis teiseks on kõlvatus. Õige jumalakartus hoiab ka selle eest.

2:16-19

Kes on see „võõras naine“, kelle ahvatlused viivad surma? Iisraelis Jumala Seadus keelas Jumala rahva hulka kuuluvatel naistel harrastada prostitutsiooni. 3Ms 19:29 öeldakse: „...“ Kui sellest määrusest ikkagi üle astuti, siis said need naised hüljatud, nad jäid ühiskonnast välja. Seega tähendab võõras naine ennekõike võõraste jumalate teenijaid, kes ei kuulunud Iisraeli rahva hulka. Näiteks viljakusjumalate ehk baalide kummardamisega oli seotud ka templiprostitutsioon. Kui Iisraellaste hulka ilmus võõraid naisi, siis tähendas see meeste suurt kiusatust. Eriti suur oli selline kiusatus noortele, kes polnud Jumala sõnasse juurdunud, kui prostituudid end nende ees lehvitasid.

Sellisele ahvatlusele järeleandmine tähendas surmaohtu mitmeski mõttes. Prostitutsiooniga on seotud suguhaigused, millesse haigestumine tähendas sageli enneaegset surma. Meie ajal, kus abieluväliseid seksuaalsuhteid kujundatakse juba ammu jõuliselt normiks, aitab AIDS ehk mõnevõrra mõista, kui kasulikud Jumala seadused on. Paraku, patu ahvatlus, mida reklaamitakse normaalsena, omandab sellise jõu, et selle ees ei hoolita sageli enam surmaohustki.

Aga kõlvatusele andumine tähendab ka ohtu sattuda vaimulikku surma ehk saada lahutatud Jumalast. Ja see on hoopis tõsisem asi. Seksuaalselt üleskütavad riitused baalide altarite ääres panid paljude Iisraellaste südame Issandast ära pöörduma. Sellega viis võõra naise kutsele vastamine juba otseselt surma poole. Nii juhtus isegi Saalomoniaga, kes Jumala selge keelu vastaselt võttis endale naisteks võõraste religioonide teenijaid. Lõpuks pöörasid ta naised ta oma jumalate poole.

Aga väljendil „võõras naine“ on ilmselt ka laiem tähendus. Sest siin öeldi tema kohta, et ta „on hüljanud oma noorpõlve sõbra ja on unustanud oma Jumala seaduse.“ Seega, jutt on mitte inimesest, kes pole Jumalat tundnudki, vaid kes on temast taganenud ning andunud maailmale ja selle himudele. Meie jaoks on see kristlane, kes elab jumalatu maailma normide järgi. Juuda ütleb Jd 4: „Sest teie hulka on end poetanud mõningad inimesed, kes juba muiste on ette kirja pandud selleks kohtuks: jumalakartmatud, kes meie Jumala armu kõlvatuseks pöörates salgavad ära ka ainsa Valitseja ja meie Issanda Jeesuse Kristuse.“ Ja tagapool, Jd 18 meenutab ta Issanda apostlite sõnu: „Sest

nad ütlesid teile, et viimisel ajal tuleb oma jumalakartmatute himude järgi käivaid pilkajaid. Need on lõhede tekitajad, maised, kellel ei ole Vaimu.“

2:20-22

Õpetussõnade raamatu sõnum on vana, aga väga eluline ja ajakohane praegugi. Siin öeldakse meile otse: igasugune pattudega mängimine on mängimine surmaga. Kui seda ei lõpetata, siis tulemuseks on hukatus ja häving. Kui palju on Eesti ristitud inimeste hulgas neid, kes seda mõistavad?

PKK0814 Õp 3:1-26

Karistus teeb haiget

Õpetussõnade raamatu alguses on isa juhtnöörid sirguvale noorele. Kolmandas peatükis kohtume juba täiskasvanuks saava noore mehega, kes vajab targa vanema õpetust edaspidiseks.

3:1-2

Eelmises peatükis oli jutt sellest, et valed valikud viivad surma. Kuritegevus ja üleastumine ei tasu ära. Nüüd tuletatakse noorukile meelde, et Jumala sõna kuulamine toob kaasa pika ea ja isegi ajaliku edu. Inimene, kes hoidub kurjast ja teeb seda, mis on õige, saavutab muidugi aja jooksul usalduse ka teiste silmis. See lõpuks tähendabki edu.

3:3-4

Heldus tähendab sõbralikkust, headust ja armastust, mida me kaasinimestele osutame. See on ka halastav suhtumine teiste eksimustesse. Tõde aga tähendab siin sisuliselt mitte niivõrd tõde õige informatsiooni mõttes, vaid tõepärast elamist ja õiget käitumist kaasinimeste suhtes, teisiti öeldes – ustavust. See tähendab, et Jumala tõe puhul on alati rõhk praktilikal, mitte teoorial. Tõde tähendab muuhulgas sõnapidamist ja usaldusväarsust. Selline heldus ja tõde on ka Jumala enda omadused ja loomulikult on need rõõmustavad ka inimeste puhul. Sellepärast leiab see heakskiitu mitte ainult inimeste, vaid ka Jumala silmis.

3:5

See nõuanne on väga arukas seetõttu, et inimene ei näe oma valikute tulemusi kuigi kaugele ette, aga Jumal näeb. See ongi põhjus, miks Jumal annab meile sageli sellist nõu, mis meile võib tunduda isegi väga vastukarva. Näiteks: anda andeks neile, kes on sulle ülekohut teinud ja isegi armastada oma vaenlasi ning palvetada nende eest, kes sind taga kiusavad, nagu soovitas Jeesus Mäejutluses (Mt 5:44).

3:6

Siin väärrib tähelepanu, et jutt on mitte lihtsalt Jumalasse uskumisest, vaid Tema *tundmaõppimisest*, ja – paneme tähele – *kõigil* oma teedel. See tähendab, et tasub iga asja puhul kindlaks teha, kuidas suhtub sellesse Jumal, ja lähtuda sellest. See tähendab tegelikult Jumala mõtteviisi ja suhtumiste omandamist. Jällegi kutsus sellelesamale üles ka Jeesus Mäejutluses, öeldes: „Teie olge siis täiuslikud, nõnda nagu teie taevane Isa on täiuslik!“ (Mt 5:48)

Siin töötab Piibel meile, et kui me õpime Jumalat tundma kõigil oma teedel, siis Jumal tasandab meile teed. Küllap tähendab selline tundmaõppimine ühest küljest Jumala sõna tundmaõppimist, aga teisalt ka pidevat palvet. Pidev palve võib tunduda kummaline sellele, kes pole harjunud seda tegema, aga see on küll täiesti Piibli õpetuse kohane. 1Ts 5:17 ütleb Paulus: „Palvetage lakkamatult“.

Muidugi ei tähenda pidev palve, et inimene peale palvetamise, pealegi kindlas palveasendis, midagi ei teegi. See tähendab lihtsalt eluhoiakut, kus kõik mõtted kujunevad palveks. Kui olen mures kasvõi laste kooliteekonna pärast, siis toon selle mure Jumala ette. Kui tuleb kiiresti hulga tööga valmis saada, siis palun sellekski jõudu ja tarkust. Seejuures on veelgi tähtsam anda Jumalale otsekui luba osaleda oma tegemistes, tuues Tema ette kõik, mis mõttes liigub või parajasti juhtub. Kui Jumalaga on selline lähedane osadus, siis on loomulik küsida nõu ka olukordades, kus tuleb teha keerulisemaid valikuid. Suuremate ja tähtsamate valikute eel, nagu näiteks elukutsevalik või töökoha vahetus, tasub mõnikord peatuda ja palvetada ka hoopis pikemat aega, võib-olla isegi kuid. Kui nõnda pidevalt palvetades elada, siis võib ka valikute hetkel usaldada, et Jumal juhib kõige paremas suunas.

Teistsugused valikud tekivad olukordades, kus kiusaja tahab meid Jumala tahte teelt kõrvale meelitada. Sellisel juhul me vajame Jumala sõna tundmisest tulenevat nägemisvõimet, et eraldada õiget valest. Palve on vajalik selleks, et ahvatlustest hoolimata tões püsima jääda.

Alati meil siiski ei õnnestu langemisi vältida. Aga selliselgi puhul kehtib seesama töötus: „Õpi teda tundma kõigil oma teedel, siis Ta teeb su teerajad tasaseks.“ Me võime õppida Jumalat tundma ka nende kogemuste kaudu, kus oleme eksinud. Jumal töötab, et pärast langemist võime tõusta üles, tunnistada oma viga ja paluda, et Ta juhiks meid jälle õigele teele. Seega on see töötus mitte ainult edukatele, vaid ka vähem edukatele Jumala lastele.

3:7-8

Kui keegi kujutleb, et ta on omast käest tark, siis tähendab see suurt pimedust. Isegi inimeste hulgas ei hinnata neid, kes ise end väga targaks peavad. UT-i lugedes näeme, et kõige karmimad sõnad ütles Jeesus nende kohta, kes arvasid end tulevat toime ilma Temata. Selle puhul on tegemist omaõigusega, mis viib ainult igavesse lahtusse Jumalast, kui sellest patust meelt ei parandata. Sellepärast ei tasu inimesel targutada, vaid lasta Jumala sõnal ennast õpetada.

Kes kardab Issandat ja seega austab Tema sõna, see loomulikult hoidub oma elus igasugusest kurjast. Ta ei taha kurvastada Jumala Vaimu ja ta teab, et kurjast hoidumine on väga tervislik juba ajalikus mõtteski. Puhas südametunnistus on parim peaalune. Inimene, kes elab rahu iseenda, Jumala ja kaasinimestega, annab ka oma kehale parimat rohtu, mis tagab heaolu.

3:9-10

Issandale andes inimene tunnustab, et Temalt on kõik tulnud. Ja nii tegelikult ju ongi. Ilma Temata ei oleks olemas meid endid ega maailma, milles me elame, rääkimata väiksematest asjadest. Kui Tema ei annaks meile oskusi ja tervist, ei suudaks me teha vähimatki. Ilma Temata ei kasvaks vili põllul ega jõuaks piimatööstusse ühtki piimaliitrit. Seega, kui inimene annab kõigest saadust Jumalale tagasi Tema riigi töö heaks, siis tunnustab ta sellega, et ta teab oma kohta maailmas. Ta tunnustab Jumala Jumalaks ja inimese inimeseks.

Sedasama võib öelda lühemaltki. Kui meie jumalikkus ei ulatu meie rahakotini, siis vaevalt on seda olemas mujalgi.

3:11-12

Kas oled juhtunud nägema, kuidas metsamees langetatud puul oksa raiub? Kui puu midagi tunneks, siis ta kindlasti karjuks iga hoobi peale. Aga puust on kasutajale kasu ainult siis, kui kõik ülemäärane kõrvaldatakse. Jumal teab, millise kasutuse jaoks Ta kedagi meist on planeerinud, ja tahab meid selleks valmistada.

Võrdlus puuraiujaga on selles mõttes kohatu, et Jumalal pole meid tarvis omale tarbeesemeteks. Asi on hoopis selles, et Ta soovib meile parimat võimalikku saatust, aga meis on väga palju sellist, mis takistab seda ellu viia. Ja need on mõnigi kord asjad, millest me nõustume loobuma alles siis, kui valusaks läheb. Me isegi ei tunne ega märka paljusid oma valesid hoiakuid ja pimedaid kohti. Aga Jumal tahab meid nendest vabastada. Ta oskab ka oma tööga toime tulla, aga tähtis on, et Ta ei tee seda ilma meie nõusolekuta. Sellepärast ongi tähtis, et kui meid tabavad ebameeldivad hoobid, siis me ei lööks araks ega põlgaks seda. Hiljem me saame näha, et Jumala töö on väga head tulemused, ja oleme väga tänulikud.

Iiobi raamatus on sõnad: „...“ (Ii 5:17-18) Pea seepärast meeles, et see, mida me nimetame siin karistamiseks, on tegelikult kasvatamine. Kurjategijaid karistatakse, lapsi aga kasvatatakse. Kasvatamine tähendab ennekõike inimese iseloomu kujundamist ja õiges suunas juhtimist.

C.S. Lewis kirjutab raamatus „*Täta on kristinusko*“ selle kohta järgmist: „Ühest küljest tuleb sul algusest peale olla teadlik, et eesmärk, kuhu Jumal hakkab sind suunama, on tingimusteta täiuslikkus. Ja mingi võim maailmas, välja arvatud sina ise, ei või Teda takistada sind eesmärgile viimast. Selleks võid sa valmis olla. Seda on väga tähtis teada. Muidu võib oodata, et hakkame teatud punkti jõudes tõrkuma ja vastu punnima. Kui Jeesus on andnud meile võidu paari ebameeldiva patu osas, siis paljud meist kalduvad mõtlema, et me olemegi juba küllalt head. Jeesus on teinud, mis me Temalt ootasime, ja me oleksime tänulikud, kui Ta meid nüüd rahule jätaks.“ --- „Muidugi me ei ole kunagi soovinud ega palunud, et saaksime sellisteks olenditeks, kelleks Jeesus kavatses meid teha. Aga küsimus polegi selles, mida meie ise enda osas planeerime, vaid selles, mida Jumal meile planeeris meid luues.“

Lewis jätkab veelgi: „Sellepärast ei pea me üllatuma, kui meil tuleb käia läbi raskeid aegu. Kui inimene pöördub Jeesuse poole ja tundub edenevat päris ilusasti, siis tundub talle sageli loomulik, et ta elu hakkab nüüd sujuma mööda üsna tasast teed. Kui talle siis tulevad raskused – haigused, rahamured, uutmoodi kiusatused – siis ta pettub. Talle tundub, et see oleks küll võinud olla omal kohal enne, et äratada teda meelt parandama, aga miks nüüd? Selleks, et Jumal sunnib teda selle abil edasi. Jumal paneb teda olukordadesse, kus tal tuleb olla palju julgem või kannatlikum või armastavam, kui ta enne unistadagi oskas. See tundub meile endile tarbetuna, kuna meil pole veel aimugi, kui imelised olendid Jumal kavatses meid teha.“

Selles koolituses, kuhu Jumal on enda omad pannud, on Lewise järgi üheks tähtsaks asjaks meie surm. See tähendab, et täiuslikkus, mille suunas me oleme teel, saavutatakse alles teisel pool piiri. Sellepärast peab kristlane olema valmis selleks, et tema ülejäänud elu on koolipingis istumine. Trööstiv on aga see, et koolmeisteriks on maailma parim ja armastavaim õpetaja. Muidugi siis, kui kasvatusvõtteid parajasti rakendatakse, tundub elu väga raske. Tahmakeldergi tundub sellega võrreldes valge. Sellistel aegadel on raske uskuda, et Jumal on tõesti hea ja et Ta soovib inimesele parimat.

Aga kuidas selline valu valmistamine võib olla armastus? – Sellele saame parima vastuse, kui vaatame kannatajale ristil. Kas võib keegi öelda, et taevane Isa ei armastanud oma Poega Jeesust Kristust? Ja ometi Ta lubas Tal kannatada, et Ta kannatused tooksid maailmale elu. Järelikult armastus ja kannatus ei tarvitse olla vastandid.

3:13

Selle salmi juures on kasulik meenutada, mida Paulus ütleb 1Kr 1:30: „...“ Seega, õnnelik on see, kelle ellu on tulnud Jeesus Kristus. Tema on Tarkus, kes toob elu.

3:14

Jeesus küsis Mt 16:26: „...“ Jumala sõna ei lase meil näha elu ainult ajana maisest sünnist maise surmani. Ikka ja jälle tuletab ta meelde, et oleme loodud igavikulisteks olevusteks. Seda sõnumit tasub võtta tõsiselt. Praeguse elu keerdkäikudes võib see kergesti ununeda. Siis võivadki tõusta elus tähtsaimale kohale hõbe ja kuld.

3:15-16

VT ajal peeti pikka iga eriliseks Jumala õnnistuseks. Jumala tahte kohane elu väljendus töötatud maa elanikele seega välise õnnistusena. Juudi rahval on töötatud maaga eriline suhe. Jumal hakkas oma rahvast koolitama, et ta võtaks omaks hoopis teise suhtumise ellu ja Jumala teenimisse, kui harrastati ümbritsevate rahvaste hulgas. Seda õppida polnud kerge. Nii Ta seostas oma tahte järgimise otseselt eriliste õnnistuste töötusega. Kui iisraeli rahvas neist kinni hoiaks, siis saaks ta kogeda ka väga mitmel moel Jumala hoolekannet. Kui aga rahvas loobub Jumalast ja pöördub ebajumalate poole, siis olid tulemuseks igasugused õnnetused ja nuhtlused, alates rohutirtsudest ja lõpetades julmade sõdade ning küüditamisega.

Seega võib Õpetussõnade isa põhjendatult lubada pikka iga ja edukust oma pojale, kui too peab kinni Jumala sõnast. Iiobi raamatu saamatutest trööstijatest aga võib näha, et aja jooksul olid inimeste arusaamad sedavõrd vildakaks kujunenud, et kõiki õnnetusi, mis inimest tabasid, hakati pidama Jumalast taganemise märkideks. Siin tuleb Iiobi raamat meile appi, aidates näha, et teatud olukordades on kannatuste põhjus täiesti väljaspool inimese arusaamisvõimet ega allu mingile põhjuse ja tagajärje seadusele. Üldiselt võttes aga oli Iiobi trööstijate jutt täiesti õige. See, kes järgib oma elus Jumala tahet, saab selle tulemusel ka õnnistatud.

3:17-18

Elupuust on Piiblis juttu nii esimeses kui ka viimases peatükis. Siin, Piibli keskel, öeldakse meile, et Jumala tarkus – see tähendab, Jeesus Kristus on elupuu. Igaüks, kes tuleb Tema juurest elu otsima, tõesti ka saab selle. Tõesti õnnelik ehk igavesti õnnis on see, kes peab kinni Issandast Jeesusest.

3:19-20

Me elame maailmakõiksuses, mis toimib äärmise täpsusega. See kõneleb suurepärasest planeeringust, millest on viimasel ajal sunnitud rääkima isegi teadlased, kes ei taha suhu võtta Jumala nime. Seda kõike uurides võib saada mingit aimu Jumala mõõtmatust tarkusest. Kui Ta juba kord kõik selle nii hästi on teinud, siis küllap Ta oskab

hoolitseda ka väikese inimese eest, kes alati ei mõista kõike sellest, kuidas Jumal peab tema elus kõige paremaks toimida.

3:21-22

Jumala tarkust on tähtis mitte silmist kaotada, sest maailmas on küllalt jõude, mis tahavad seda halvustada või meie tähelepanu sellelt kõrvale juhtida. See on elutee, mis peaks olema meile kõige armsam, kõige südamelähedasem, nagu kaelas rippuv kee.

3:23-24

Jumala tarkus annab turvalisuse nii päevasteks tegemisteks kui ka öösel puhkamiseks. Paljud inimesed lähevad magama hirmuga südames, ja hirmu põhjuseid siin maailmas jätkub. Üks kardab tuumasõda, teine lähenevat surma, kolmas seda, mis võib juhtuda homme. Hirmud on seotud inimeste kohtamisega, töötegemisega, haigustega, toimetulekuga, üksijäämisega või vägivalga ohvriks sattumisega. Ja kui ühest hirmust pääsedki, siis uued tulevad asemele.

Õnneks on siiski nii, et kui inimene kardab Jumalat, siis pole tal enam tarvis karta midagi muud. Ta teab, et ilma Tema loata ei juhtu talle midagi. Siis saab surmgi õige mõõtkava. Seegi on ainult üks Jumalale allutatud jõududest. Kui hakkad nõnda Jumala suurust tajuma, siis väiksemad kartused peavad taganema. Siis võib Jumala inimene kartmatult ka magama minna.

Samast teemast räägivad ka järgmised salmid.

3:25-26

Neile salmidetele on hea mõelda siis, kui kartus tahab täita kõik meeled. Issand ise on töötanud olla enda omadele toeks ja hoidjaks. Ja Tema ei valeta. „Õelate õnnetus“ võib tähendada nii maiseid õnnetusi kui ka seda viimast katsumust, kus Issand Jeesus tuleb kohut mõistma elavate ja surnute üle. Hiljemalt siis saab selgeks, et see julgeolek, mille on omadele valmistanud Jeesus Kristus, on kindel. Viimsel päevalgi tuleb maa ja taeva Kohtunik patusele inimesele toeks ja turvaks. Siin juba on, mille üle rõõmustada!

PKK0815 Õp 3:27 – 4:19

Abivajaja ei tunne homset

Jätkame elutarkuste uurimist Õpetussõnade raamatust.

3:27

Elus me kohtume iga päev võimalustega kaasinimesi aidata. Vahel on vaja suuremat, vahel väiksemat teenet. Jumala tahe on, et me neid võimalusi kasutult mööda ei laseks. Kui seda juhtnööri tõsiselt võtta, siis ei jää aega hädaldamiseks, et pole midagi teha.

3:28

Väga lihtne on öelda abivajajale: „Tule homme!“ Aga meil pole võimalik elada homses, vaid ikka me saame kasutada ainult käesolevat hetke. Seda oli mõistnud üks baaripidaja, kellele tegi muret vähenev klientuur. Ta kinnitas seinale suure kuulutuse, kus oli kirjas: „Homme teeb maja oma klientidele välja tasuta ringi!“ Kuulutus mõjus ja järgmisel päeval hakkas baar klientidest täituma. Siis hakkas üks klient tahtma lubatud tasuta ringi ja küsis baarmenilt: „Noh, millal sa meile välja teed?“ Baarmen vastas: „Mine loe kuulutust!“ Ja klient luges kuulutuselt: „Homme teeb maja oma klientidele välja tasuta ringi!“

Abivajaja elab praegu. Teda ei lohuta võimalik abi homme. Sellepärast kirjutab ka Paulus prohvet Jesajat tsiteerides 2Kr 6:2: „...“ Jumalgi pakub päästet täna, mitte homme. Nii ka meie asi on aidata ligimest just täna. Jutt homsest on enamasti ainult ettekääne, et abivajajast pääseda.

3:29

Kõige kergem on teist petta siis, kui ta sind usaldab ja sõbraks peab. Sõprussuhtega on seotud oht seda enda huvides ära kasutada. Jumal aga ütleb, et usalduse kuritarvitamine on vale.

3:30

Selliseid reegleid lugedes tekib õigupoolest küsimus, milleks on neid üldse tarvis? Kas pole sellised asjad endastmõistetavad? Ja ometi näitab elu, et neid on tarvis ja nende vastu eksitakse. Kui palju kurja jääks maailmas tegemata, kui järgitaks isegi nii lihtsaid reegleid! Palju kohtuprotsesse on ette võetud ainult sellepärast, et keegi tahab teise arvel rikastuda. Kümnes käsuski on keelatud ligimese kohta valet rääkida, aga kohtusaalideski antakse valetunnistusi majandusliku kasu saavutamise nimel.

3:31

Vägivalda on mitmesugust. Alati ei ole see füüsiline. Vägivaldsed teed võivad olla ka majanduslikult kasulikud. Siis tekib kiusatus vägivalatsejat kadestada ja temast eeskuju võtta. Aga igal ajal on oma hind, nii ka vägivaldselt saavutatud kasul. Kui vaadata asja Jumala vaatevinklist, siis ei tasu see kunagi ära.

3:32

Kui miski on Issanda meelest järe, siis on see tõesti järe, hoolimata sellest, et patust pimestatud inimesele võib see tunduda isegi meeldiv ja kasulik. Jäledatest asjadest me hoidume. Ka Jumala osadust ei maksa otsida sealt, kus tegeldakse kurjuse ja jäledustega.

3:33

Mida võiks tähendada Issanda needus kodus, selle kohta on heaks näiteks kuningas Ahab. Oma naise Isebeli mõjul pööras ta Issandale nii täielikult selja, et püüdis hävitada maalt kõik Issanda prohvetid. Issand andis talle küll palju armuaega ja isegi maist edu, aga lõpptulemusena sai tema sugu maa pealt hävitatud.

Laiemas mõttes on Issanda needus igal pool, kus tahetakse elada ilma Temata. Jumalatus tähendab sõna-sõnalt elu, kus Jumala osalemist ei soovita. Jeesus ütleb viimses kohtus karmid sõnad neile, kes on pandud tema vasakule käele: „Minge ära minu juurest, te äraneetud, igavesse tulle, mis on valmistatud kuradile ja tema inglitele!“ (Mt 25:41)

Siin võib keegi küsida, miks Jumal teatud inimesi neab? Kas ei ole see Jumala olemuse vastu? – Aga asi pole selles, et Jumal inimesi neab, vaid selles, et pattulangemises sai needus osaks tervele inimkonnale. Siis purunes inimese osadus Jumalaga. Inimene läks elust surma ja sattus needuse alla. Aga et sellele needusele ei jääks viimane sõna, saatis Jumal oma Poja, kes võttis selle needuse enda kanda ja suri meie eest. Gl 3:13 öeldakse: „...“ Niisiis pääseb inimene needusest vabaks ainult Kristuse abiga. Kes aga Jeesusest ei hooli, see jääbki neetuks. Selle tulemusena ta jagab oma peremehe saatana saatust.

Kes aga, vastupidi, võtab vastu Kristuse, saab Jumala õiguse ja õnnistuse osaliseks. Selle tulemus on igavene elu taevas, kus pole enam mingeid probleeme, mis meid maa peal ahistavad. Viimsel kohtupäeval ütleb Jeesus neile, kes on Tema paremal käel: „Tulge siia, minu Isa õnnistatud, pärige kuningriik, mis teile on valmistatud maailma rajamisest peale!“ (Mt 25:34)

See, keda Õpetussõnades nimetatakse õigeks, või õiglaseks, tähendabki inimest, kes on õige Jumala silmis. Ta on õige ja Jumala poolt vastu võetud sellepärast, et ta on võtnud oma elu aluseks Jumala sõna töötused.

3:34

Ka UT õpetab meile, et Jumal käitub inimestega samamoodi, nagu inimene käitub oma kaasinimestega. Näiteks ütles Jeesus: „Õndsad on halastajad, sest nende peale halastatakse.“ (Mt 5:7) Pilkaja on üleolev ja hoolimatu. Seda sõna on tõlgitud ka „halastamatu“. Kes on pilkaja Jumala suhtes, see on tavaliselt pilkaja ja halastamatu ka kaasinimeste suhtes. Alandlik on see, kes arvestab teistega, ei aja Jumala ees nina püsti ega hakka targutama ja oma teeneid esitlema, vaid usub, mida Jumal räägib ja laseb Tal endale halastada.

3:35

Tark on see, kes toetub Jumala sõnale. Jumala sõna toob surnutele elu ja lõpuks ka igavese au ja kirkuse. Jumala sõna põlgajat ehk alpi aga ootab lõplik häbi.

Neljandas peatükis jätkuvad targa isa nõuanded oma täiskasvanuks sirgivatele lastele.

4:1-4

Elutarkus ei ole endastmõistetav asi. Seda kogutakse põlvkondade jooksul ja antakse ka edasi isadelt lastele. Sellisel tarkusel on eriline kaal. See võimaldab õppida eelkäijate vigadest, selle asemel et teha ise vigu ja õppida neist. Ükski inimene ei tea kõike ega saa loota ainult endale. Eriti Jumala tarkus on asi, mille puhul näitab sageli alles pikem aeg, kui paikapidav see on, ehkki ta võib olla inimlikule loomusele vastukarva. Kellel on eeskujuks jumalakartlikud vanemad ja vanavanemad, need võivad seda eeskujut julgesti järgida. See, kes kandis kõigest läbi vanemaid, suudab kanda ka lapsi.

4:5-6

Vanemaid on mitmesuguseid, ja mitte kõik nende nõuanded ei tarvitse olla järgimist vääri. Kui aga mõtleme siin isa all oma taevast Isa, siis võime neid sõnu täielikult usaldada. Tema tarkust tasub tõesti otsida ja järgida. Seda ei ole meil kunagi ülearu.

4:7

Tarkuse algus on see, et seda üldse taotletakse. Eriti kehtib see Jumala tarkuse kohta – väga paljud ei taotle seda üldse. Teiseks on tähtis taotleda tarkust mitte pealiskaudselt, vaid „kogu oma varanduse hinnaga“. Inimene kasvab ja areneb ainult selles, millele ta pühendub.

4:8-9

Tarkus ei ole ainult pähe salvestamiseks, vaid see on midagi, mida armastatakse ja hoitakse oma südames. Eriti tähendusrikkaks muutuvad need sõnad, kui meenutame, et UT valgel tähendab tarkus õigupoolest Jeesust Kristust, kes on antud meile tarkuseks. Jaakobus ütleb oma kirjas pärja kohta: „...“ (Jk 1:12). Samasisuline on ka sõnum, mis Ilmutusraamatus anti Smürna koguduse inglile: „...“ (Ilm 2:10) Jumala tarkus ehk Jeesus Kristus töötab anda enda omadele krooni või võidupärja, mis on taevase igavese elu võrdpilt.

4:10-13

Nii eelnev kui ka see lõik rõhutab väga lihtsat, aga põhjanevat tõde: Jumal õpetab küll inimest ja tahab teda juhtida õigele teele, aga sellest pole mingit kasu, kui inimesel pole soovi õppida. Sellepärast on siin järjest üleskutsed: „Taotle tarkust! Ära seda hülga! Pea seda kõrgeks! Kuula! Võta vastu mu sõnad! Haara kinni õpetusest! Hoia seda, ära lase lahti!“

Jumal pakub meile oma tarkuse ja õpetuse läbi mitte ainult head käekäiku, mitte ainult ilusat pärga või krooni, mitte ainult vaba sammu ja komistamata jooksmist, vaid ka igavest elu. See peaks ometi olema küllalt suur pakkumine, et võtta neid üleskutseid tõsiselt! Miks küll suur osa ristirahvast ei hooli sellest kõigest üldse? Ja miks ma isegi olen selles sageli hooletu?

4:14-15

Jumala sõna järgimise vastandiks on muidugi jumalakartmatute inimeste teed. Neist tuleks igati hoiduda.

4:16-17

See on huvitav kirjeldus, millele olen ka isiklikult kuulnud kinnitust rohkem kui ühe inimese suust. Keegi juhutööline sovhoosis tunnistas kord, et ei saanud õhtul und, kuna sel päeval polnud õnnestunud midagi varastada. Ta tõusis, läks naabri kuuri ja võttis sealt kolm tükki briketti. Pärast seda sai ta rahulikult magama jääda ...

See võib tunduda naljakas, aga tegelikult on asi väga tõsine – kurjusel ja üldse igasugusel jumalavastasusel on suur siduv jõud. Vahel võib kuulda kommentaare mõne eriti õudse teo puhul: „Ma ei saa aru, kuidas võib keegi midagi sellist teha!“ Aga jumalatus koos kõigi oma viljadega ei olegi midagi ratsionaalset. See on pime ja meeletu jõud, mis ei hooli millestki.

Jeesus ütles, et igaüks, kes teeb pattu, on patu ori. Ja patt ei ole kaugeltki meeldiv orjapidaja. Ta seob inimesed tugevate himusidemetega halastamatult enda külge ja lõpuks maksab neile palgaks surma. Seepärast on väga omal kohal hoiatused: „Ära mine sinna! Jäta see! Hoidu sellest! Mine mööda!“ Ja paraku ei piisa siin teatud inimestest hoidumisest, vaid oma südameski leidub igasuguse mõeldava kurjuse algeid, tihtipeale aga isegi vilju. Sellepärast on väga omal kohal palve, mis ühes soome kirikulaulus on sõnastatud järgmiselt: „Hea Isa taevane, anna oma Vaimu, kaitse minu armsamaid minu kurjuse eest.“

Lõppude lõpuks ainult Jumala sõna on suurem kui inimese südames olev kurjus. Selleski mõttes tähendab Jumala sõna elu.

4:18

See on suurepärane töötus igaühele, kes armastab Jeesust Kristust. Kes Teda ei tunne, sellele tundub usk Kristusesse olevat üldse pimedus. Aga kes on Tema vastu võtnud, selle ellu on tulnud valgus, ehkki esialgu võib-olla mitte kuigi suur. Aga mida enam ta oma teed koos Jeesusega käib, seda valgumaks läheb, kuni päev on käes. Siis on Jeesus Kristus sellise rõõmu ja vabaduse allikas, kellest ei taha mingil juhul loobuda. Valgus tähendab siin Jumala sõna mõistmise süvenemist, mille tagajärjel patu ja jumalatuse pimedus inimese elust üha enam kaob.

4:19

Kui nende tee, kes käivad koos Jumalaga, muutub üha kirkamaks, siis õelate ehk jumalatute teel on täielik pimedus. Ehk on sul endalgi kogemusi, kus oled täielikus pimeduses pidanud kuhugi minema. Jukka Norvanto räägib ühest sellisest isiklikust kogemusest. Ta oli sõjaväes olles metsas telklaagris pimedal sügisööl. Ei olnud veel lund ja taevas oli pilves. Seega, oli täiesti kottpime. Kui käe ette sirutasid, siis käelaba ei näinud. Ühel hetkel jõudis kätte tema kord minna valvepostile. See oli vaid umbes 40 meetri kaugusel, aga selle tee jooksul jõudis ta mitu korda vastu puid põrgata ning komistada okste ja kändude otsa. Tükk maad tuli ronida mäest üles, kuigi mälu järgi ei pidanud seal mingit mäge olemagi.

Kui hommik koitis ja valgeks läks, siis oli üllatav, milline oli tegelikult mets, mis öösel tundus nii paks. Telgi ja valveposti vahel olid ainult mõned puud ja needki väga hõredalt. Mägi, millest ta üles oli roninud, oli ainult väike kungas, millest oleks võinud mõne sammuga mööda minna. Aga kes kõnnib pimedas, see seda kõike ei näe. Ta komistab, teadmata mille otsa.

Selline on elu, kus puudub Jumala valgus. Siis ei tea inimene absoluutselt, kus ta on ja kuhu ta on teel. Paraku, sellest ei hakka aru saama enne, kui oled näinud valgust. Sellepärast elataksegi rahumeeli, harrastades igasugust pattu ja uskudes, et see on hea. Selle pimeduse oluliseks osaks on arvamused, et Jumalat pole olemaski või et Ta ei hooli; et tõde ega kindlaid norme pole olemas ja et seetõttu igaüks võib uskuda ja teha, mis ta ise tahab; et see, mis tundub hea ja õige, ongi seda; jne. See tähendab elus otsekui pimesi käsikaudu kobamist, õppides katse-eksituse meetodil elutarkust omal nahal.

Aga selline õppimine läheb kalliks maksma. Ka on inimese elu liiga lühike ja pealegi pöördumatu, et omale sellist luksust lubada. Kui kord selgub, et oled valesti elanud, siis pole võimalik enam uuesti otsast alustada. Nõukogude Liit püüdis 70 aastat sellisele tarkusele tuginedes inimkonna õnnele jõuda, enne kui saadi aru, et aetakse taga miraaži. See eksperiment läks maksma tohutul hulgal kannatusi ja inimelusid. Ja see on ainult üks näide maailma ajaloo. Aga mida peavad inimesed kostma veel siis, kui nad on nõnda laial teel elades jõudnud hukatusse, kust pole enam tagasiteed? Jeesus ju ütles, et lai on värav ja avar on tee, mis viib hukatusse, ja palju on neid, kes astuvad sealt sisse (Mt 7:13). Niisiis, meid on hoiatatud ...

Ei ole sugugi üleaarne, et meid Õpetussõnades nii tungival manitsetakse mitte hülgama tarkust. Kas tahame õpetust võtta? Meenutan veel kord, mida Isa ütles 4. salmis: „Su süda hoidku minu sõnu, pea mu käske, siis sa jääd elama!“

PKK0816 Õp 4:20 – 6:5

Hoia oma südant!

Õpetussõnade raamatu uurimine jätkub. Isa juhendab oma poega rajama oma elu Jumala sõnale.

4:20-22

Täpselt samasisuliselt öeldakse ka Ps 119:11: „...“ Sellisest rohust, mis annab elu ja pealegi igavese, ei peaks keegi tahtma keelduda. Aga ühestki heast asjast pole kasu, kui seda ei kasutata. Nii on ka Jumala sõnaga. Vähe on sellest kasu ka siis, kui seda küll pealiskaudselt kuulatakse, kuid sellest ei hoolita, kui see lastakse ühest kõrvast sisse, teisest välja. Sellepärast on nii tähtis „pöörata oma kõrv selle poole“ – see tähendab, kuulata tähelepanelikult. Ja mitte ainult kuulata, vaid ka talletada kuuldu oma südames.

Suhe Jumalaga ei seisne kunagi pelgalt peaga teadmises, vaid see on lähedane osadus elu allikaga. Aga see osadus ei ole kellelegi kaasa sündinud. See vajab otsimist ja leidmist. Selleks kuulutataksegi Jumala sõna.

4:23

Alles 17. sajandil avastati inimese vereringe ja leiti, et süda toimib pumbana. See Inglise arsti William Harvey avastus raputas tervet selleaegset arstiteadust. On huvitav, et juba Õpetussõnade raamatus räägitakse südamest kui kohast, kust lähtub elu. Ta on tõesti elu allikas selles mõttes, et ta tagab kogu füüsilise elutegevuse. Aga Õpetussõnade raamatus räägitakse südamest muidugi teises tähenduses – selle all mõeldakse kogu inimese vaimse ja hingeelu keskust. Sellepärast on nii tähtis seda hoida. See, mis valitseb inimese südames, kujundab kogu tema elu.

Jeesus ütles inimese südame kohta välja masendava tõe: „...“ (Mt 15:19). Seega, kõige vapustavamad asjad, mida inimkonna ajaloo jooksul on tehtud, on tulenenud inimese kurjast südamest.

Õpetussõnade raamatus ei mõelda inimese südamest rääkides siiski selle põhjatut kurjust ja rikutust, vaid seda, mis valitseb meie elu. See tuletab meelde, et kristlanegi ei tohi usaldada seda, mis lähtub oma südamest. Usaldusväärne on ainult see, mida ütleb Jumal. See peab saama valitseda meie elu keskust.

4:24

On öeldud, et sellest, mis on südame kaevus, ammutatakse suu pangega. Ehk lihtsamalt: mida süda täis, sellest suu räägib. Inimese jutud näitavad, mis tema südames valitseb ja valikuid juhib. Ka Jeesuse poolvend Jaakobus omistas lausa otsustava tähtsuse sellele, mida inimene räägib, sest see on nagu tüür, mis juhib tervet inimese elu. Ja kuri keel saadab korda väga palju halba. Jk 3:5-8: „...“

Edasi ütleb Jaakobus: „...“ (Jk 3:9-11) Nii pöördub ka Jaakobus selle poole, mis valitseb inimese siseelu. Mis siis teha, kui keel on selline taltsutamatu kiskja? –Kristlane peab alati valvama, et südames oleks valitseval kohal Jumala sõna elustavad veed, mitte oma jumalatu loomus ja ümbritseva maailma mürgised pakkumised.

4:25-27

Teisiti öeldes: tee kindlaks õige siht ja hoia sellest kinni! Ära kõhkle ega kõigu vasakule ja paremale!

Nooruses tehakse elu põhilised valikud. Paljud on pidanud vanemast peast kahetsema, et ei osanud noorena olla targem. Just sellepärast ongi meile antud Piibel, et igaüks ei peaks läbi tegema samu vigu. Aga inimesel on raske alanduda usaldama, et Jumal teab kõige paremini, kuidas asjad on. Aga kes kõnnib Jumala sõna järgi, sellel pole tarvis kahetseda, sest ta on eluteel. Jällegi võib meenutada, kuidas läks Nõukogude Liidus neil, kes ei loobunud usust ja Jumalast. Neid küll häbistati ja kiusati taga aastakümneid, aga ajalugu tõestas, et nad ei eksinud. Kui terve võimas riik pidi tunnistama, et on läinud vales suunas, siis ustavad kristlased olid seda kogu aeg teadnud. Jumala sõna on tõesti valgus, mille järgi tasub käia sirgelt, hoolimata sellest, mida ümberringi tehakse või arvatakse. Tõsi küll, sellel on oma hind, aga see tasub lõpuks alati ära.

Viiendat peatükki tasub lugeda eriti hoolikalt, sest selle teema on meie ajalgi üks kõige elulisemaid. Nimelt hoiatatakse siin noort meest valede seksuaalsuhete eest. Aga siin mitte lihtsalt ei keelata, vaid seletatakse ka keelu põhjust. Enneaegsetest seksuaalsuhetest keeldudes kaitseb inimene oma kodu ja perekonda, mis ta tulevikus tahab luua.

Jumala käskudest rääkides tahetakse tihti jätta mulje, nagu oleks Jumal rõõmuriisuja. Tegelikult on täpselt vastupidi – Jumal soovib inimesele suuremat õnne, rõõmu ja rahulolu kui inimene ise oskab tahtagi. Ja see ei ole nali ega liialdus. Seda on ka kogenud need, kes on leidnud elutee. Näiteks Ps 4:8 tunnistab laulik: „Sa oled andnud mu südamesse suurema rõõmu, kui oli neil rohke vilja ja värske veinisaagi ajal.“ Või võtame Ps 16:11: „Sina annad mulle teada elu teeraja; rõõmu on rohkesti su palge ees, meeldivaid asju on su paremas käes alatiseks.“ Või Ps 30:12: „Sina muutsid mu kaebuse mulle ringtantsuks; sa vallandasid kotiriide mu seljast ja panid rõõmu mulle vööks.“ Või Ps 34:6: „Kes Tema poole vaatavad, säravad rõõmust ja nende palgeile ei tule kunagi häbi.“ Selliseid kirjakohti on Piiblis kümnete kaupa. Seda võivad tunnistada ka kristlased, kes on saanud maitsta Jumala elu – isegi keset tagakiusu ja raskusi on südames eriline rõõm. Aga kes on kristlased ainult formaalselt, neil pole sellest aimugi.

Kuna Jumal soovib inimesele tõeliselt head, siis Ta ka keelab asju, mis seda head rikuvad. Samamoodi käitume meie oma lastega, kas pole? Tõsi küll, sellest aru saama hakkavad lapsed sageli alles siis, kui nad ise on täiskasvanud. Millal küll meie Jumala tahte suhtes samamoodi täiskasvanuks saame?

5:1-2

Jälle õhutatakse noort meest astuma tarkuse kooli ning õppima seal hoolega. See on vajalik selleks, et leida oma elule alus, mis kannab läbi igasuguste tormide. Siis võib ta tarbe korral ka ise rääkida tõelisi tarkuse sõnu, mitte ainult väljendada oma arvamust.

5:3-6

Need on küll salmid, mille tarkus oleks hädavajalik igaühele, kes loodab keelatud seksuaalsuhetest õnne leida. See tundub esmalt väga magus ja ahvatlev, aga lõpuks on ta kibe kui koirohi, sest ta viib otse surma. Nii on see iga patuga, aga eriti sellega.

See ei tähenda, et seksuaalsus ise oleks halb. Vastupidi – sugutung on üks tugevamaid tundeid, mis inimesele on loodud. Sellepärast saab ka hingevaenlane seda moonutades inimest kõige tõhusamalt hävitada.

Moosese seaduse järgi oli abielurikkumise karistuseks surmanuhtlus. Seadus keelas ka iisraellastel oma tütreid hooradeks andmast. Aga neist seadustest hoolimata pakuti ka Iisraelis meestele võimalusi kõlvatuse harrastamiseks. Üheks põhjuseks oli see, et Iisraeli rahva hulgas oli ka teiste religioonide kummardajaid, kelle hulgas valitses hoopis teistsugune seksuaalmoraal kui see, mida nõudis Moosese Seadus. Näiteks baalide kummardamisega olid seotud ka seksuaalsed orgiad, kuna baali kummardajad uskusid võivat mõjutada sel kombel maa viljakust. Seega tähendab „võõras naine“ siin tõenäoliselt esmajoones Iisraeli rahva hulka mittekuuluvat naist. Näiteks Simsonit huvitasid omal ajal vilistitest naised, kes said talle ka saatuslikuks.

Aga muidugi võib „võõras naine“ tähendada ka Iisraeli naist, kes oli oma südames Jumala tahte järgimisest loobunud. Sel juhul ta tõesti ei hoolinud eluteest, vaid rändas muretult surma poole. Selline seltskond on loomulikult seda ohtlikum, et ta on väga ahvatlev. Valedest kohtadest seksuaalse naudingu otsija pöörab sellega selja Jumala taatele ja seega valib elu asemel surma.

5:7-14

Jumala Seaduse vastased suhted toovad kaasa mitmesuguseid õnnetusi. Neis salmides võib näha viidet suguhaiguste ohule, mis juba ise oli küllalt halb. Aga siin räägitakse ka oma töövaeva minemisest muulase kotta. See võib viidata sellele, et hooramine on ka rahaliselt kallis lõbu, aga veelgi enam sellele, et Jumala inimene peab olema tark selleski suhtes, kuhu ta kasutab oma energiat. Valed valikud viivad lõpuks selleni, et valede jumalate altariatele ohverdatud tööaastad osutuvad raisatuteks. Võib-olla pidas ka Paulus silmas sedasama, kui ta kirjutas 2Kr 6:14: „...“

5:15-17

Need kaunid ja kujukad väljendid juhatavad naudingutsija oma abikaasa juurde, rõhutades abielutruuduse tähtsust. Mees rõõmustagu oma naise ehk oma kaevu üle. Nii ka võimalikud järeltulijad jäävad talle endale kasvatada ja teevad talle rõõmu.

5:18-19

Need salmid kirjeldavad väga rõõmsal moel abieluõnne. Nad meenutavad paljuski Ülemlaulu. Nad näitavad ilmekalt, et seksuaalne rõõm abielus on eriline Jumala and. Alati ei ole küll kristlasedki seda meeles pidanud. Abikaasade seksuaalsuhteid on sageli peetud kui mitte lausa valeks, siis vähemalt paratamatuks halvaks. Selline seksuaalsete tunnete halvustamine on üks parimaid näiteid, kui visalt võivad paganlikud arusaamad püsida ristiusu ääremadel. Eriti suur mõju ristiusule oli selles suhtes manihheismil, kus kõik ihuga seotu mõisteti hukka kui odavam ja isegi paha. See suundumus oli eriti tugev 4. sajandil ja see mõjutas ka paljusid kristlikke õpetajaid. Seetõttu jäid paganlikud käsitused enam või vähem püsivalt mõjutama ka kristlikku mõtlemist.

Neiski asjades on seega tarvis minna otse Piibli õpetuse juurde. Piibel on seksuaalsuse suhtes väga positiivne raamat, nagu võib näha neist Õpetussõnade salmidestki. Ainult seadusevastased ehk abieluvälised seksuaalsuhted keelatakse selgelt, aga seda enam rõhutatakse, kuidas abikaasadel tuleb rõõmustada, et nad on loodud meheks ja naiseks.

Kui kõrgelt Jumal hindab abielumehe ja naise vahelist suhet, sellest kõneleb seegi, et Piiblis võrreldakse Kristuse ja koguduse suhet abielusuhetega. Abielu on üks Jumala suurimaid ande inimkonnale. Võib-olla sellepärast püüab saatan eriti meie ajal teha kõik, et seda moonutada ja rikkuda ning riisuda sel kombel inimeselt õnnistus, mille Jumal sellesse on kavandanud.

5:20-21

Siinöeldu on tugev vastand eeltoodud rõõmule oma naise üle. Meil tasub igasuguste kiusatuste keskel alati meeles pidada, et Jumal näeb iga inimese sammu. Tema eest ei ole võimalik midagi varjata. Kui me Teda armastame, siis me ei tee Tema tahte vastu. Ja pealegi kõigel, mis inimene teeb, on ka tagajärjed.

Teadmine, et Jumal näeb kõike, võib nii rõõmustada kui ka ahistada. Ongi hea ja õige, et me tunneme ennast halvasti, kui teeme midagi, mis pole õige. Selle südametunnistuse hääle kaudu räägib Jumal ja hoiatab meid. See võib hoida paljude ebameeldivuste eest nii meid endid kui ka meie lähedasi, kui me seda kuulame. Ja kui me oleme otsustanud käia Jumala valguses, siis teadmine, et Ta näeb kõike, on suureks rõõmuks. Väga hea on elada, kui pole midagi karta ega varjata. Tõsi küll, alguses ei ole pimedusest välja tulla sugugi kerge. Väga paljud ei julgegi seda teha. Sellepärast peavad nad ka Jumalat vältima ja tundma Tema ees hirmu. Sellest pääseb inimene siis, kui ta oma patud tunnistab.

5:22-23

Need sõnad kehtivad täiega ka meil Eestimaal – paljud surevad õpetuse puudusest ja lähevad eksiteele suurest rumalusest. Seda hoolimata sellest, et Jumala sõna õpetust on saada küllalt. Paraku, sellest ei hoolita, sest pimedust armastatakse rohkem. Tulemuseks on, et inimese rumalus nuhtleb ja seob teda. Ehk nagu ütleb vanasõna: omad vitsad peksavad.

Kuuendasse peatükki on kogutud väga mitmesuguseid nõuandeid. Need sobivad igaühele, sõltumata maailmapildist.

6:1-2

Siin on hoiatus hakata käemeheks teise eest, eriti, kui ta on võõras. Veelgi selgemini öeldakse seda Õp 22:26-27: „...“ Selle piiblikoha tarkust on paljud saanud tunda omal nahal eriti siis, kui on tulnud ootamatu majanduslik allakäik. Mõnigi on täiesti konkreetset kaotanud peavarjugi.

Teiseks on siin hoiatus ka suurustamise eest. Ehk on just suured sõnad kaasa aidanud, et valele paberile sai alla kirjutatud. On tahetud mängida kõva meest ja see on viinud lõksu.

Aga mida sellisel juhul teha?

6:3-5

Ainus võimalus vabaks saada on saavutada, et saatusliku paberi omanik loobub oma õigustest. Kuna juriidiliselt selleks mingit alust pole, võib aidata ainult alandumine ja pidev pealekäimine. See on muidugi väga ebameeldiv, aga samal ajal ka õpetlik. Kui sel kombel kitsikusest pääsed, siis nii kergesti enam sama viga ei korda.

Nii annab Piibel meile väga praktilist nõu, kuidas oma sissekukkumisi parandada. Siingi on tarkuse alguseks tõsiasjade tunnistamine. Kui on eksitud, siis tuleb katsuda parandada, mis veel võimalik. Sellised kogemused aitavad vähendada tühja tähtsust ja muutuda ehk pisutki väiksemaks, nii et teinegi inimene võib leida meie kõrval paremini ruumi.

PKK0817 Õp 6:6-19

Mida Jumal vihkab?

Kuningas Saalomoni kohta räägitakse 1Kn 5:12-13 järgmist: „...“ Järgmiseks saamegi uurida tema tähelepanekuid sipelga kohta.

6:6-8

Väike sipelgas on suur õpetaja. Ta paljastab meiegi kohta sügavaid tõdesid. Selge on, et sipelgas on töös nii usin kui keegi üldse võib olla. Ei tea, kui paljud meist võiksid öelda sedasama ka enda kohta. Sipelgas teeb seda, mis on tema jaoks kõige tähtsam – töötab suvel, et talvel oleks kõike küllalt. Seega, ta kasutab aega targasti.

Sipelga kommetest on palju õppida meil kristlastenagi. Laiskuse kiusatus on meilegi väga lähedal. Eriti suureks muutub see kiusatus siis, kui tuleks lugeda või uurida Piiblit. Siis tundub peaaegu kõik muu tähtsam. Aga Jumala sõna on kristlase vaimulik toit. Selle tundmine ei ole kunagi küllalt hea ega ole seda kunagi ülearu meelde talletatud. Sipelga usinus tuletab meelde, mis on elus kõige tähtsam.

Veel on sipelga töötamine oivaline näide sellegi kohta, mis on kirjas Kg 3:1: „...“ Tarkuse juurde kuulub ka taipamine, millal on õige aeg kiirustada ja millal puhata. Valel ajal rabelemisest pole mingit kasu. Sipelgas teab, millal teha tööd ja millal nautida rahulikult töö vilja.

6:9-11

Keset talve enam vilja ei lõika. Kes laiskleb siis, kui oleks aeg teha tööd, teeb iseendale kõige suurema karuteene. Aga küllap on siin isegi tähtsam vaimulik õpetus: laiskus ja hoolimatus Jumala riigi asjades toob kaasa vaimuliku vaesuse ja isegi nõ. „näljasurma“. Kui osadust Jumalaga ei toideta, siis on tagajärjeks Jumalast eemaldumine, jahtumine, usu nõrkus, kahtlused, jõuetus patukiusatuste ja maailmameelsuse suhtes ning lõpuks uskmatuse. Kas just see pole toimunud üldiselt läänemaailmas, mida ollakse harjunud pidama kristlikuks?

Laisa enda jaoks on kõige parem õigel ajal ärgata. Nende salmide valgel on igaühel tark vaadata üle oma ajakasutus – ehk on selles tarvis midagi muuta? Kas näiteks osa sellest ajast, mis kulub televiisori või ajalehtede peale, võiks kasutada Jumala sõna uurimisele või oma lähedastega suhtlemisele?

6:12-13

Siin kirjeldatakse petliku inimese tegevust väga kujukalt. Juba inimese käitumismaneer kõneleb tema kohta palju. Tänapäeval nimetatakse seda kehakeeleks.

Kõlvatu inimese kohta kasutatakse algtekstis sõna *belial*. Seda esineb Piiblis ka mujal. See tähendab väärtusetut ja kurja. Näiteks 1Sm 2:12 kasutatakse sama sõna preester Eeli poegade kohta: „...“ Ka 1Kn 21:10 kohtume sama sõnaga, kui kuninganna Isebel käskis leida kaks kõlvatut meest, kes Naaboti kohta valet tunnistaksid, et temast lahti saada.

Veel kasutatakse seda sõna Na 1:11: „Sinust, Niineve, on lähtunud see, kes kavatseb kurja Issanda vastu, nurjatu nõuandja.“ Siin on nurjatus suunatud Issanda vastu ja viitab intriigide punumisele. Ja Na 2:1 öeldakse Juudale:

„Pühitse, Juuda, oma pühi! Tasu oma töötused! Sest ialgi enam ei tule su kallale nurjatu – ta hävitatakse sootuks.“ Siin tähendab *belial* õnnetusetoojat.

Hävingu tähendus on sellel sõnal ka Ps 18:5: „Surma köidikud piirasid mind ja nurjatuse jõed tegid mulle hirmu.“ Seepärast ei olegi hämmastav leida sama sõna *belial* ka UT-s päris tähelepanuväärses seoses. 2Kr 6:15 küsib Paulus: „...“ Siin tähendab Belial ehk Beliar isikulist kurjust ehk saatanat ennast. Saatan on tõesti jõud, mis tegutseb igasuguse kõlvatuse, autuse ja Jumala ning Tema inimeste vastu panemise taga. Seega, Õpetussõnad näitavad, millisest allikast Jumala tahte selja pööranud inimene oma kurjust ja kõlvatust ammutab. Jäljed viivad seebivabrikusse – saatana mässi juurde Jumala vastu.

6:14-15

Kavalus, õigemini salakavalus on üks saatana iseloomulikke jooni juba paradiisist saadik. Seepärast tuleb kristlasel olla eriti valvel, kui tekib kiusatus teha tegemist asjadega, mis ei kannata päevavalgust. Siis võib olla kindel, et madu oma trikkidega on su mõtetesse sisse vingerdanud.

Aga Jumala sõna näitab siin kätte nii saatana kui ka tema kaaskonna saatuse. Praegu on maailmas aeg, kus saab vabalt teha just seda, mida keegi ise tahab. Kes külvab vilja, kes umbrohtu. Küllap on see heagi, sest nii näeb igaüks, millised tulemused igal teguviisil on. Mida inimene teeb, teeb ta esmajoones endale, ehkki see mõjutab ka teisi. Aga nagu Jeesuski ütles – kui tuleb lõikusaeg, siis kogutakse umbrohi kokku ja põletatakse ära. Millalgi teeb Jumal kurjusele lõpu. Ja siis jääb kurjus ainult nende osaks, kes pole soovinud sellest loobuda. Teisi see enam ei puuduta.

Paraku ei ole kurjus asi, mille puhul saaks näidata näpuga ainult kellelegi teisele – et näe, tema on selline, mina ei ole. Seepärast tuleb kristlasel pidevalt uurida ennast Jumala sõna valgus, et mitte end lihtsameelselt petta lasta ja koos saatanaga hukka mõistetud saada. Õnneks suudab Jumal paljastada ka Beliali tööd ja juhtida kristlase tõesse ka iseenda suhtes.

Järgmistes salmides räägitakse asjadest, mida Jumal vihkab. See võib mõjuda üllatavaltki. Kas ei ole Jumal armastus? Kuidas Ta võib siis midagi vihata? On isegi arvamusi, et viha on iseloomujoon, mille inimene ise on Jumalale omistanud.

Võib-olla on üheks põhjuseks, miks arvatakse, et Jumal ei või vihata, loogikajäreluste vigane üle kandmine usu maailma. Seda hakati harrastama alles 18. sajandil, mil koos valgustusfilosoofia arenguga hakati üldse rõhutama inimese mõistust. Loogiliste järeluste ahelas tuletatakse oletuste või eelduste põhjal järelusi, jõudes üha uute tõdedeni. Jumala puhul võetakse lähtekohaks eeldus, et Jumal on armastus. See vastab muidugi tõele, seda võib lugeda otse Piiblist. Edasi järeldatakse, et armastuse vastandiks on viha. See tundub esmapilgul loogiline, aga tegelikult on see vale järelus. Viha ei ole armastuse vastand, vaid teine külg. Armastuse vastandiks ei ole mitte viha, vaid ükskõiksus. Viha näitab hoolimist – seda, et asi läheb sulle korda. Kes ei usu, küsigu armukadetsejate käest.

Kuna Jumal inimest armastab – see tähendab, temast hoolib, siis ei saa Ta olla ükskõikne inimese käekäigu suhtes ja asjade suhtes, mis seda halvasti mõjutavad. Sellepärast vihkabki Jumal kurjust ja jumalatust kõigis selle vormides. Muide, kui juba inimene, kes on ometi patust rikutud, leiab, et on olemas halbu asju, mis ajavad vihale, kuidas peaks siis Jumal saama olla nende asjade suhtes ükskõikne ja mitte vihastada?

Sedasama näeme ju ka inimestevahelistes suhetes. Kui sul on väikesi lapsi, siis kindlasti sa armastad neid, aga samal ajal võid sa vihata haigust, mis on pannud lapse voodisse. Armastad last, aga vihastad inimese peale, kes laskis oma

koera lahti ja koer hammustas last. See maailm on täis asju, mida ei saa aktsepteerida. Sellepärast kuulub ka kristlase normaalsete omaduste hulka Jumala armastamine, aga patu vihkamine.

6:16-19

Ilmselt ei ole kellelgi kahtlust, et sellised asjad on tõesti vihkamist väärt. See pole muidugi esimene kord, kus Piiblis räägitakse Jumala vihast. Näiteks 5Ms 16:22 öeldakse: „...“ Jumal vihkab ebajumalaid – see tähendab, kõike sellist, mis taotleb meie südames Temale kuuluvat kohta.

Ka Ps 45:8 räägitakse Jumala vihast: „...“ Ilmselt viitab see kirjakoht Messiale. Ja jutud Jumala vihast ei piirdu ainult VT-ga. Näiteks Ilm 2:6 ütleb Issand: „...“

Vaatame täpsemalt neid seitset siin loetletud asja.

Esimesena on nimetatud ülbed silmad. Sageli, ehkki mitte alati, tuuakse Piibli loeteludes kõige esimesena ära kõige tähtsam. Nii on nähtavasti siingi.

Ülbus või ka uhkus uhkus on üleolev suhtumine. Selle teiseks küljeks on teiste halvustamine ja põlastamine. See pole kristlaskonnaski sugugi võõras, ehkki Jumal kutsub meid üles vastupidisele. Tegelikult on ülbus meile nii lähedal, et me teeme seda peaaegu iga päev. Seetõttu võib meil olla raske mõista, miks on uhkus selles loetelus esikohal – isegi enne valetamist ja mõrvamist. Aga uhkus on kõikide teiste pattude algallikas. Tema poegib igasugu muid asju, alates teiste halvustamisest ja lõpetades mõrvamisega. Teatud mõttes võiks ju öelda, et neid asju ei saaks tehagi, kui peetaks lugu inimestest, keda need puudutavad. Kuidas sa võid halba teha inimesele, kellest sa lugu pead? Seetõttu võib isegi öelda, et uhkus on patu sügavaim olemus.

Uhkus on pattudest kõige saatanlikum. Neist piiblikohtadest, mis paljastavad pisut saatanat mässu põhjuseid, räägitakse nimelt uhkusest. Hs 28:17 öeldakse sellega seoses: „...“

Uhkuse kõige ohtlikum omadus on, et ta pimestab, pannes endast palju arvama. Uhke inimene ei näe oma puudusi, aga näeb väga hästi teiste omi. Seepärast on ta endast heal arvamusel ja seetõttu on teda võimatu aidata. UT-st me teame, et uhkus oli suurim takistus Jeesuse aegsetele variseridele tulla Temalt armu saama. Nad pidasid end niigi Jumalale küllalt heaks. Nii jättis uhkus nad Jumala riigist välja.

Nimetasin eespool Hesekeeli raamatuga seoses saatanat mässu. Samast asjast räägitakse ehk veelgi selgemini Js 14:12-14: „...“

Uhkuse küsimust puudutab ka UT-s sageli korduv mõte, et viimased saavad esimesteks ja esimesed viimasteks. Jumal hindab asju nii, nagu need on tegelikult. Et aga see maailm hindab uhkust, ei ole ime, sest selle maailma jumal – saatan – on ju uhkuse isa.

Õnneks võib ka uhkuse patuga tulla Jumala juurde, tunnistada seda ja paluda andeksandmist. Raskus on aga küllap selles, et vaevalt uhke inimene ise oma uhkust tajub. Uhkus nimelt oskab end hästi maskeerida – näiteks eneseväarikuseks, õiglustundeks või koguni alanduseks. Kristlanegi võib siiralt öelda: „Ei, uhke ma küll ei ole!“

Teiseks vihkab Jumal valelikku keelt ehk valetamist. Kas oled märganud, et Piiblis räägitakse palju rohkem keele kui näiteks alkoholi väärkasutamisest? Millest see tuleb? Vastust pole raske leida – keelega tehakse siin maailmas palju enam kurja kui alkoholiga. Tõsi küll, siinjuures peab märkima, et võrreldes Piibli aegadelega on aeg tõesti „edasi läinud“. Piibli aegadel ei tuntud sellist lausjoomist nagu tänapäeval. Valge viin ja piirituski on palju hilisemad leiutised. Siis ei olnud ka autosid ega alkoholist tingitud liiklusõnnetusi. Samuti ei kulutatud suuri summasid alkoholi taastusravile ja alkoholist tingitud haiguste ravile. Aga ikkagi, petlik keel on väga ohtlik ja kahjulik relv.

Aga millest see ikkagi tuleb, et me kristlastenagi oleme palju enam valmis tõusma barrikaadidele peaaegu kõigi teiste pattude vastu peale keelepattude?

Kolmas Jumala viha objekt on süütu verrega määratud käed. Seega, jutt on mõrvamisest. Elu on Jumala and ja ühelgi inimesel üksikult võttes pole õigust võtta teise inimese elu.

Märkigem siinjuures, et selles seoses ei ole jutt surmaotsusest, mille täideviimise õigus oli Moosese Seaduse järgi antud kogu rahvale. Kui kohus mõistis inimese surma ja kui ta seejärel kividega surnuks visati, siis viskajad ei teinud kurja, sest siis polnud tegemist süütu vere valamisega.

Neljandaks vihkab Jumal „südant, mis sepitseb nurjatuid kavatsusi“. Ka kavalus ja intriigide punumine kuuluvad saatana tegevusvaldkonda. Pattulangenud inimsugu ühendab saatanaga ka kavalus. Kui Jeesus loetleb Mt 15:19 kõiki halbu asju, mis inimese südamest lähtuvad, siis esimesel kohal on kurjad mõtted, millele kohe järgnevad mõrvamised. Selle loetelu lõpus on valetunnistused ja pühaduseteotus. Kõik, mis inimene teeb, saab ju alguse mõtetest.

Kas oled millalgi rääkinud Jumalale, millised mõtted su südames elavad? Kui ei ole, siis soovitan seda teha. Meil maksab olla Jumala ees aus ja mitte liiga heal arvamusel iseendast. Suhe Jumalaga algabki oma olukorra ausast tunnistamisest. Ilma Jeesuse väljateenitud pattude andestuseta ei oleks meil lootustki kohale taevase Isa juures.

Viiendaks vihkab Jumal „jalgu, mis kiiresti jooksevad kurja poole“. Jalad viivad muidugi ikka nendele teedele, kuhu kuri süda juhib. Aga on siiski suur vahe, kas inimene kiirustab kohe tegema kõike halba, mis pähe tuleb, või hoiab end tagasi. Mõte ei tähenda veel, et sa pead selle kohe ellu viima. Nagu hobust juhatakse ohjadega ja autot rooliga, nii on inimesel selleks tahe ja otsustusvõime. Kes tahab teha tegemist Jumalaga, see ärgu jooksku kiiresti kurja poole, vaid hoopis Jumala poole. Nii teeb näiteks Paulus, nagu ta ütleb Fl 3:13-14: „Ma unustan kõik, mis on taga, ja sirutun eesoleva poole, ma püüden sihtmärgi poole, Jumala üleva kutsumise võiduhinna poole Kristuses Jeesuses.“ Siin on meile väga hea eeskuj, mis väärrib järgimist!

Veel vihkab Jumal valetunnistajat. Valelikust keelest oli eespool juba juttu, aga siin viidatakse kohtupraktikale. Seal valetunnistuse andmine tähendab kurjategijaile vabadust, süütuile aga võib-olla isegi surmaotsust. Näitena võime meenutada, kuidas käitus lisebel Naabotiga.

Kogu see lause algas omapärase väljendiga: „Neid kuut asja vihkab Issand, jah, seitse on tema hingele jäledad“. See võib olla lihtsalt poeetiline viis rõhutada seda, mis järgnevalt öeldakse. Aga seda võib mõista ka nii, et on maitse asi, kas lugeda osa siin loetletud asju üheks ja samaks või kaheks erinevaks asjaks.

Viimasena on loetelus nimetatud riiu külvajad vendade vahel. Selge see, et selline asi pärineb saatanast. Selle vastandina ütles Jeesus Mäejutluses: „Õndsad on rahutegijad, sest neid hüütakse Jumala lasteks.“ (Mt 5:9) Jumal isegi tahab oma Poja Jeesuse läbi teha kõigi inimestega rahu.

Siin loetletud seitse asja on meile otsekui peegliks. Sellest võime uurida ka oma teguviise ja motiive. Seaduse peeglist ausalt vaatamine sunnib otsima abi järele. Ja abi pakutakse meile Jeesuses Kristuses.

PKK0818 Õp 6:20 – 7:27

Abielurikkumine ei tasu ära

Õpetussõnade raamatus jätkuvad targa isa nõuanded elluastuvale pojale.

6:20-22

Need sõnad väljendavad ilusasti, kuidas Jumala sõna inimese elus toimib. Kui inimene selle vastu võtab, seda tundma õpib ja rakendab seda kõigis oma tegemistes, siis saab see kogu elu kandvaks jõuks. Südamel külgel sidumine ja ümber kaela mähkimine on mõeldud muidugi sümboolselt – nii tähtsaks tuleb neid pidada ja innukalt neid õppida, nagu ikka armsaid ja tähtsaid asju. Piibel on õigupoolest Jumala armastuskiri inimestele, ja armastuskirju loetakse ju hea meelega, või kuidas?

6:23

See on ilus võrdlus Jumala sõna kohta. Eespool oli küll juttu isa ja ema nõuannetest, siin aga selgub, et Õpetussõnade raamatus annavad nad lapsele edasi nimelt Jumala sõna juhtnööre. Need valgustavad eluteed ja aitavad kasvada noorel õiges suunas. Kui ei oleks Jumala sõna õpetuse valgust, siis inimene oma lühinägelikkuses peaks tihti halba heaks ja head halvaks – nagu me näemegi igal pool, kus Jumala tahtest ei hoolita.

Väga tervislikud suunanäitajad on ka järgnevad nõuanded seksuaalsuhete kohta.

6:24-25

Jumala sõna keelab selgelt abieluvälised seksuaalsuhted. Siin tähendab võõras naine ükskõik millist naist peale oma naise. Seksuaalsed kiusatused on läbi aegade kuulunud saatana vahendite hulka, millega inimesi Jumala tahtest eemale viia. Eriti meie ajal paistab ta olevat pannud mängu kõik vahendid, et hävitada inimeste austus abielu pühaduse vastu. Paljude täiskasvanute ja laste elu vapustanud patt on laulude, filmide ja kirjanduse abiga kujundatud peaaegu süütuks lõbuks ja meelelahutuseks, mis kuulub tänapäeval normaalseks peetud elu juurde. Filmitähed ise aga ei pea kannatama selle kurja all, mida nad reklaamivad ja põhjustavad. Seevastu tegelikus elus tuleb abielurikkumise eest alati kallilt maksta. Sageli on maksjateks pealegi lapsed, kelle kodu on lagunenu sellepärast, et isa või ema on pidanud oma meelehead tähtsamaks kui kõike muud.

Seksuaalmoraalist rääkides imestatakse vahel, et Piibel ei räägi kuigi palju abieluelsetest seksuaalsuhetest. Meie ajal on see muutunud väga tavaliseks. Moosese Seaduses on küll sätted ka selle kohta 5Ms 22:23-29. Selle kohaselt pidi seksuaalsuhe neitsiga, kes oli juba kihlatud, saama karistatud surmaga – olenevalt olukorrast tuli kividega surnuks visata kas mõlemad või ainult vägistaja. Kui aga neitsi ei olnud kihlatud, siis tuli maksta tema isale kopsakas summa ja selle neitsiga abielluda. Ja sellise abiellumise puhul ei olnud lubatud hilisem abiellulohutus.

See, et Piiblis hoiatatakse tavaliselt ainult teise mehe naisega magamise eest, tuleneb lihtsalt sellest, et sel ajal elas tüdruk oma vanematekodus kuni abielu sõlmimiseni. Seega oli ta kogu aeg kontrolli all ja tal polnudki kuigi palju võimalusi abielueelseteks suheteks. Kui see aga juhtus, siis oli tavaliselt tegemist vägistamisega või siis sellega, et ta oli otsustanud hakata hooraks.

6:26

Siin ei ole tõlge võib-olla kõige õnnestunum. Kui lugeda ainult seda salmi, jättes kõrvale Õpetussõnade raamatu ja kogu Piibli sõnumi üldiselt, siis võiks isegi arvata, et siin soovitatakse hoora juurde minna, sest selle hinnaks on ainult päts leiba. Aga Õpetussõnad hoiatavad igasuguse kõlvatuse eest. Seepärast on osa piiblitõlkeid andnud siin edasi mõtte, et hoor võib sulle maksma minna viimase leivagi, aga abielumees nõuab karistuseks elu. Edasi lugedes näeme, et just seda järgnevalt seletataksegi. Põhjuseks on muidugi armukadedus ja viha.

Tegelikult pole siin muidugi vahet, sest patu palk on alati surm. Seda ka meie ajal, kus abielurikkumise eest surmaga ei karistata ja hooramist enam üldse patuks pidada ei taheta. Paulus ütleb 1Kr 6:9-10: „Ärge eksige: ei kõlvatud ega ebajumalateenijad, ei abielurikkujad ega lõbupoisid ega meestepilastajad, ei vargad ega ahned, ei joodikud ega pilkajad ega riisujad päri Jumala riiki!“

6:27-29

Nende salvide esmane mõte on, et abielurikkuja mängib tulega, sest teise naise mees ei mõista nalja. See öeldakse selgelt välja tagapool. Laiem mõte aga on, et inimene lihtsalt ei saa astuda üle Jumala käskudest, ilma et ta endale kahju teeks. Jumala Seadus on elu seadus, mille vastu astumine tähendab vältimatult hävingut ja hukatust nii üleastujale endale kui ka paljudele tema lähedastele.

6:30-31

Suhteliselt kerge on mõista inimest, kes varastab, et endal hinge sees hoida, aga ehkki sellele võib leida ka mitmeid õigustusi, ikkagi selle eest karistatakse karmilt. Karmust rõhutavad sõnad seitsmekordsest tasumisest. Moosese Seadus ütleb varastamise kohta, et olenevalt loomast, kes varastati, pidi varas tekitatud kahju heastama ainult nelja- või viiekordselt (2Ms 21:37). Õpetussõnades tahetakse siin öelda, et kui isegi suhteliselt kerge ja mõistetava kuriteo eest määratakse karm karistus, kuidas siis see, kes läheb teise mehe naise juurde, võib loota, et ta pääseb kergelt? Sel puhul ootavast karistusest räägitaksegi järgnevalt.

6:32-33

Siit näeme kõigepealt, et sel ajal oli abielurikkumine kogu ühiskonnas suure põlu all. Aga kui hooruse kiusatus on kõige põletavam, siis harva mõeldakse selle tagajärgedele. Siis on raske keskenduda sellele, et midagi hinnalist on purunemas. Kes hülgab oma abikaasa, et minna enda arvates parema ja veetlevama juurde, ei hooli oma kunagise kõige kallima inimese purustatud südamest ega nutvatest lastest. Patul on tõesti tohutu hävitav jõud, ja sellel alal teeb ta oma hävitustööd kõige lähedasemate inimeste hulgas – abikaasade vahel, kes kuuluvad kokku ja moodustavad ühe terviku. Seepärast pole ime, et abielurikkumise pärast on isegi süüdlane maha löödud.

6:34-35

On asju, mida pole võimalik rahaga kinni maksta, ja üks neist on patustamine abielu pühaduse vastu. Abielurikkuja seab oma elu ohtu täiesti konkreetselt, sest teise mehe armukadedus ei ole naljaasi. Tegelikult veelgi tähtsam on see, et sellega seatakse ohtu oma suhe Jumalaga ja seega igavene elu. Selles suhtes on hea, kui on karta ka juba konkreetset maist karistust – see aitab tundeid ja kiusatusi vaos hoida. Kõige parem aga on, kui Jumala sõna on inimest nii täielikult haaranud, et ta ei lase kiusaval mõttel areneda ega tundeid kaasa haarata.

Tõsiasi, et meie ühiskonnas suhtutakse nii abielurikkumisse kui üldse igasugustesse seksuaalsetesse perverssustesse päris mõistvalt, kõneleb meie aja kohta üpris süngelt. Nähtavasti valitses üsna sarnane olukord ka Iisraelis mõnda aega enne küüditamist. Jr 5:7-9 ütleb Jumal väga otsekoheselt: „...“

Abielurikkumise kohta tuleb veel tähendada, et siinkohal ei räägi Piibel midagi sellest, et selle patu võiks ka andeks saada. Õpetussõnadest rõhutatakse, et kiusatuse hetkel on ainus tark arvestus see, et sellele järgneb karistus kogu seaduse karmusega. Moosese Seadus on selles osas täiesti ühemõtteline: „...“ (3Ms 20:10)

Nii Vanas kui ka Uues Testamendis võib siiski näha ka teistsugust praktikat. Kõige põrutavam näide selle kohta on prohvet Hoosea raamatus. Prohveti naine osutub truudusetuks ja koguni asub oma armukese juurde elama. Selle asemel aga, et nii naine kui mees maha lüüa, läheb prohvet, müts peos, oma naise juurde ja nõustub isegi maksma tolle armastajale kenakese summa, et naine endale uuesti tagasi saada. Nii näitab prohvet Hoosea raamat Jumala armastuse kutset selgemini kui ükski teine VT raamat. See tähendab, et Jumal on valmis maksma kõrget hinda, et saada meid endale. UT lehekülgedelt võime lugeda, et Ta andis isegi oma ainsa Poja meie eest surma.

Aga ka UT-s räägitakse, kuidas abielurikkuja pääses karistusest. Kõige tuntum juhtum on küllap Jh 8-s. Seal toodi Jeesuse juurde abielurikkumiselt tabatud naine. Aga naist ei visatudki kividega surnuks, kui Jeesus ütles: „...“ (Jh 8:7) Süüdistajad pidasid seepeale paremaks kaduda, „vanematest alates“. Ka patune naine, kes variser Siimona kodus võidis Jeesuse jalgu, sai oma patud andeks ja võimaluse uueks eluks.

Seega võib ka abielurikkumise saada andeks nii Jumala kui inimeste ees. Isegi see patt ei tarvitse viia isegi abielu purunemiseni. Siis astub Seaduse asemele arm ja andeksandmine. Elu võidab surma.

Sama teema – seksuaalse kõlvatuse eest hoiatamine – jätkub ka 7. peatükis.

7:1-4

Jälle rõhutatakse, et kõige targematestki nõuannetest pole vähimatki abi, kui neid ei võeta tõsiselt ja kui neid ei tehta oma südameasjaks ja elu lahutamatuks osaks. Jumal tahab, et me suhtuksime Tema nõuannetesse niisama hoolikalt nagu oma silmaterasse. Seda lugedes peab paratamatult mõtlema, kuidas ma ise suhtun Jumala sõnasse. Kas on see mulle niisama kallis nagu mu silmatera?

7:5

Kui Jumala sõna on inimesele tõesti eluliselt tähtis nagu oma silmatera, siis kaitseb see ka hooruspatu eest. Aga et jutt ei jääks liiga abstraktseks, siis tuuakse siin konkreetne pilt tegelikust elust. Ja see pilt tundub üsna tuttav meie kaasajastki.

7:6-9

See noor mees on kõndimas valel tänaval. Paistab, nagu otsiks ta midagi. Ja kes otsib, see ikka ka leiab – ja ikka seda, mis ta otsib.

7:10-14

Kas panid tähele, et ahvatleja ligineb oma ohvrile religioossesse talaari riietatuna! Põhjus on muidugi selles, et tollel ajal olid inimesed üldiselt religioossed. Sellisel juhul tehakse kõike religiooniga kooskõlastatult ja isegi religiooni nimel – kaasa arvatud isegi asjad, mis on Jumala tahtega kõige karjuvamas vastuolus. Ahvatleja annab mehele mõista, et tema asjad Jumalaga on korras: tal oli kavas ohverdamas käia ja täna ta tegi seda. See näitab, kui kaval on inimese süda ja kuidas ta oskab petta nii ennast kui ka teisi.

7:15

Võiks isegi arvata, et naine on eluaeg just seda poissi oodanud – ja nüüd on nad teineteise leidnud. Milline õnn! Puudub veel ainult lause, et Jumal ise on nad kokku juhtinud! Muide, tänapäeval on mõnelgi juhul öeldud ja usutud isegi seda. Jah – kurat oskab kõlvatust magusaks maalida. Järgnev on selle meisternäide.

7:16-20

Muidugi saab nooruk aru, et naise juurde minek tähendab ka ohtu. Seepärast veenab naine, et mingit ohtu ei ole, kuna tema mees on kaugel ega tule tagasi enne komanderingu lõppu.

7:21-23

Keelatud lõbul on kõrge hind! Vaevalt on tarvis enam ilmekamat seletust, mida Jumala tahte trotsimine tähendab. Järgnev on sünge kokkuvõtte eelöeldust.

7:24-27

See hoiatus on mõeldud juba sõna-sõnalt. Küsimus ei ole enam, kas sa vahele jääd või mitte – tegemist on teega, mis viib surma ja pörgusse, ja sellel teel on paljud sinna ka läinud. Ainuke tark nõu on sellest teest kaugele hoiduda.

Kõiges selles on ka sügavam vaimulik õpetus. Piibel räägib meile palju ka vaimulikust hoorusest. Seda mõistet kasutas Jumal siis, kui Ta rahvas läks Tema juurest ebajumalate juurde. Ebajumalateenistus tõmbas nad püüsesse nagu kärbsed liimile. See toimus, kui nad hülgasid elava Jumala. Nad oleksid pidanud püsima Tema osaduses, aga nad olid sellest osadusest eraldunud. Nad uskusid endiselt Jumalasse, aga nad olid hoora rollis nagu Hoosea naine. Nad olid truudusetud ja ebausaldusväärased. Seda tähendab vaimulik hoorus.

Praegusel ajal on maailm tulvil kõikvõimalikke sekte, -isme ja eksiõpetusi. Üks tavalisemaid neist on, et ega Kristus ei ole ainus tee Jumala juurde – sa võid ise otsustada, millise tee sa valid. Või siis öeldakse, et ainult meil on õige Kristus – kui tuled meie hulka, siis pääsed, muidu mitte. Paljud õpetused veetlevad magusate pakkumiste ja ahvatlevate kaunistustega nagu see hooranaine. Võlvat naeratust saadab lipitsev jutt, ja loomulikult on kutsutud nii mehed kui naised. Aga kõige imelise ja ahvatleva taga on pürgimus lahutada sind Kristusest.

Seega võib Õpetussõnade raamatus siin näha ka suurepärasest esitusest igasugustest eksiõpetustest. Nagu prostituut, on nad end ehtinud kõige kaunimalt ja ahvatlevamalt. Nad pakuvad inimesele midagi sellist, mis tegelikult hävitab, eraldades ta Kristusest ning viies seega surma ja hukatusse.

Kui Jeesuselt küsiti viimaste aegade kohta, siis esimese asjana hoiatas Ta valeõpetajate eest, kes tulevad ja eksitavad paljusid – võimaluse korral isegi valituid. Kristlane on kihlatud Kristusega, kelle käske tal tuleb pidada. Ja kui inimene on Kristuses, siis pole Tema käsud rasked. Evangeelium ei pigista, vaid toob vabaduse. See vabadus sünnitab ka armastuse. Armastaja ei haava oma armastatu tundeid – selline mõtegi on õudne. Tähtsaim aga on, et ainus kaitse surma ja põrgu õuduste eest on Jeesus Kristus – ja ainult Tema. Annaks Jumal, et me seda mõistaksime.

PKK0819 Õp 8:1-21

Tarkuse kutse

Õpetussõnade raamatu alguspeatükkides on korduvalt juttu tarkusest. Tark vanem jagab õpetussõnu oma pojale. Noor mees on otsekui uurinud võimalusi, mida üks või teine õppeasutus pakub. Nii tarkade kool kui ka meeletute kool sooviksid teda oma õpilaseks. Õpetussõnade raamatu kaheksandas peatükis tarkade kool kiirustab teda, et ta hakkaks tarkuse õpilaseks. Selles peatükis saavutab tarkus oma kulminatsiooni selles raamatus.

8:1

Eriti eelmises peatükis me nägime, kui innukalt püüti noormeest tarkuse teelt kõrvale ahvatleda. Aga ka tarkus ei jää vait. Ta laseb oma häälel kõlada.

8:2-4

Jumala tarkus kuulub kõikjale, kus inimesed elavad ja tegutsevad. Ei ole olemas kohta ega aega, kus Jumala sõna ei kostaks. Selle üheks tunnistuseks on ka raadiosaated „Piibel kaanest kaaneni“. Needki on kutse saada osa tarkusest, mida võib leida ainult Jeesuse Kristuse juurest. Sest Tema on antud meile tarkuseks, nagu öeldakse 1Kr 1:30.

8:5

Jumala sõna on mõeldud kõigile. Alpus aga tähendab, et keeldutakse seda vastu võtmast. See on ennasttäis olemine ehk uhkus. Kas oleme valmis tunnistama, et me ei saa ise hakkama? Kas tahad möönda, et oled patune, kes ise ei saa ennast aidata, vaid vajab Päästjat? Või tahad loota oma tarkusele, headusele ja võimekusele ja öelda näiteks, et intellektuaalsed probleemid usu suhtes takistavad sul Jeesuse juurde tulla?

Ükskord tuli noor mees Piibli õpetaja juurde kurtma, et tal on Piibli suhtes intellektuaalseid probleeme. Selgus aga, et tal oli probleem hoopis patuga, mida ta polnud tahtnud tunnistada. Sageli ongi nii, et kui inimene tuleb oma patuprobleemidega Kristuse juurde, siis ka intellektuaalsed probleemid Piibli suhtes äkki kaovad.

8:6-8

Peatüki alguses öeldi, et Jumala tarkus kõneleb kõikjal, kus inimesed on. Ta tõstab häält nii teelahkmetel kui turuplatsidel linna väravate juures. Viimased olid tol ajal nii kohtupaikadeks, linnavalitsusteks kui ka kohvikuteks. Need olid ühiskondliku elu keskused. Alates 4. salmist hakkas tarkus rääkima juba isiklikult, mina-vormis, ja seda maksab

tähele panna. Siin salmides kinnitab ta, et see, mis ta räägib, on kõike muud kui maailmalik tarkus. Selles ei ole midagi võltsi ega väära. Teiste sõnadega võiks öelda, et ehkki tarkus tõstab oma häält kõikjal maailmas, ei ole ta maailmast – tegemist ei ole maailma tüüpi tarkusega.

8:9

Üsna samasisuliselt ütles ka Jeesus Jh 7:17: „Kui keegi tahab teha Tema tahtmist, küll ta tunneb õpetusest ära, kas see on Jumalast või räägin ma iseenesest.“ Jumala tarkus on selge ja lihtne ning kutsub kõiksuguseid inimesi. Me võime olla tänulikud, et Jumal ei eelda inimeselt näiteks kõrget intelligentsi taset, et ta võiks evangeeliumi mõista. Sõnum on piisavalt lihtne, kui seda ainult tahetakse vastu võtta. Päästmise tee kohta öeldakse Js 35:8 väga julgustavalt: „kes seda teed käib, ei eksi, rumaladki mitte.“

Keegi õpilane pidas end väga terava taibuga inimeseks, kellel on kerge lektoreid mõista. Siis sattus ta loengule, kus ta ei mõistnud suurt midagi. Ta läks enesekindlalt pärast tundi lektori juurde ja teatas talle seda. Lektor vastas: „Sa ju tead, et kui vesi on selge ja puhas, siis sa näed veekogu põhja, isegi kui see on 20 meetrit sügav. Kui aga vesi on sogane, siis ei näe sa isegi tänaval porilombi põhja. Tähendab, alati ei ole puuduliku nägemise põhjuseks vee sügavus, vaid vaataja sogasus.“

Pauluse 2. Kr-s on koht, mis on ühtaegu sügav ja lihtne: „... mitte nagu Mooses, kes ...“ (2Kr 3:13-14)

Siin võib tekkida küsimus, et kui keegi ei saa aru, kuna ta arusaamisvõime peal on kate, kas ta siis ei ole vastutusest vaba? Ütlevad ju paljud tänapäeval, et nad lihtsalt ei suuda Piiblit mõista. Aga tasub lugeda ka järgnevaid salme: „...“ (2Kr 3:15-16).

Niisiis, küsimus ei ole lõpuks pea, vaid südame probleem. Tasub järele mõelda, kas meil, nii sinul kui minul, on omast arust intellektuaalseid probleeme, mis takistavad meil uskuda Jeesusesse Kristusesse? Või äkki on tegemist patuga, millest me ei raatsi loobuda? Äkki on probleemiks hoopis, et me ei ole valmis kummarduma Jeese Kristuse ees? Korintose kirjas ju öeldi, et kui süda pöördub Issanda poole, siis kate võetakse ära ja probleemid leiavad lahenduse.

Üks keskaja suurmees on öelnud: „Minul oli palju probleeme seni, kui ma tulin Kristuse juurde.“ Jumala sõna on kirgas ja selge. Evangeelium on nii lihtne, et seda ei saa valesti mõista. Aga evangeeliumile võib küll vastu seista ja selle võib tagasi lükata. Siis on tegemist südame probleemiga.

Nii võib Jumala sõna toimida omalaadse geigeri loendurina. Geigeri loendur näitab, kas maapinnas on uraani. Inimese reaktsioon Jumala sõnale näitab, kas tema südames on usku. On inimesi, kes armastavad Jumala sõna. Siis „mõõdiku osuti“ liigub selgelt. Sa tunned, et räägib Jumal. On ka teisi, kelle jutt on küll täis õigeid sõnu, aga kelle kohal „mõõdiku osuti“ ei liigahtagi. Tegelikult nad panevad Jumala sõnale vastu.

Meie jaoks ei ole kõige suurem probleem siiski selles, et maailmas on inimesi, kes panevad vastu Jumala sõnale. Kõige ebameeldivam on, et minus endaski on tugev loomupärane vastuseis kõigele, mis seostub Jumala sõnaga. Sellepärast ei saa inimene ise endale usku võtta nagu mõnd kaupa poeriulilt, vaid usu sündimise puhul on tegemist Jumala imega. Aga seda imet ei tee Jumal muidu, kui ainult sõna kaudu, mis kuulutab Kristusest. Sellepärast on Jumala sõna mõeldud kõikjale, kus inimesed liiguvad, sest iga inimese eest on Kristus surnud. Sellepärast peab igaüks saama kuulda häid sõnumeid Temast, et Püha Vaim võiks anda inimestele usuanni.

8:10-11

liob sattus kord olukorda, kus kogu tema elu pandi enneolematu läbivalgustuse alla. Peale selle paljastasid liobi katsumused äraostmatult ka teda lohutama tulnud sõprade südame olukorra. liobi alus pidas proovile vastu, sõpradel tuli aga mõndagi ümber hinnata. Mõnikord toovad suured katsumused meie ellu selgust. Nad aitavad näha, et Jumala tarkus on tõesti väärtuslikum kui kõik maailma aarded. Kui see toimub siis saab Jumala sõna meie elus esikoha. Jeesus ju ütles: „Otsige esmalt ...“ (Mt 6:33) Aga sageli me ei tee seda, kui saab ka teisiti.

Järgmistes salmides kõneleb juba tarkus ise oma loomusest.

8:12-13

Siin kõneleb jälle mitte abstraktne tarkus, vaid isik. Ühest küljest õpetab ta Issanda kartust, teisalt aga räägib asjadest, mida ta vihkab. Abstraktne tarkus ei saa ju midagi vihata.

See salmidepaar kuulub kokku. Tõeline tarkus tähendab igasuguse kurja vihkamist. Tarkuse vastandiks aga on ülbus või uhkus, millest saab alguse kõik muu kuri. Jumala sõnast selgub, et tarkus on isik – Jeesus Kristus. Just Tema on ilmutatud Jumala tarkus. Ja kui olime tähelepanelikud, siis märkasime juba üsna selgesti, et nimelt Tema siin meile tarkuse nime all räägibki. Varsti saab see selgeks täiesti üheselt.

Usk Jeesusesse ilmneb selleski, et me vihkame samu asju nagu Temagi – isegi siis, kui näeme neid iseendaski.

8:14-16

Psalmides ja samuti Taanieli raamatus esineb korduvalt mõte, et Kõigekõrgem valitseb inimeste riigis ja annab selle, kellele tahab (Ps 83:19; Tn 4:14). Kui imeline on mõista, et Jumal valitseb selle maailma asjade üle! Ükskõik kui jumalatu ka mõni rahvas oleks, Jumalal on ikkagi ülim võim ja Tema tahe saab lõpuks ellu viidud.

Et valitseja võiks oma riiki hästi juhtida, vajab ta Jumala sõnast tulevat tarkust. Aga ta ei vaja seda tarkust oma asja ajamiseks, vaid juhi ülesanne on otsida parimat oma rahvale. Kes teeb oma tööd sellise motiiviga, see ka leiab Jumala sõnast kogu vajaliku tarkuse. On öeldud, et inimesed annavad andeks pea eksitused, aga mitte südame omad. Tarkus ongi rohkem seotud südamega kui peaga.

8:17

Saalomon õppis seda tarkust juba noorelt. Kui ta noore ja algaja kuningana otsis Jumala tahet, siis Jumal andis talle tarkust. Ta teadis, et selle ainulaadse tarkuse oli Jumal talle andnud. Jumal tahab anda tarkust ka meile. Selle kohta on rõõmustav tõotus Jk 1:5: „,...“

Keegi rääkis kord, et kui ta oli palunud Jumalalt tarkust, siis sattus ta silmitsi üha raskemate asjadega. Siis tuli tahes-tahtmata õppida tarkust. Õpetussõnade raamatu ääres oleme juba näinud, et tarkuse allikaks on Jumala sõna. Sellepärast tulebki tarkust sealt ammutada. Vahel nõuab see ammutamine tööd, aga see tasub alati ära.

8:18-19

Päris kindlasti on Jumala nõuannetega arvestamine kasulik ka päris maises mõttes. Näiteks, kui joodikud on võtnud evangeeliumi vastu ja selle tagajärjel jätnud joomise maha, siis on see olnud nende perele õnnistuseks mitmes mõttes – muuhulgas ka materiaalselt. Aga sügavamalt võttes on rikkus ja vili, millest siin jutt, palju enam kui üksnes materiaalse heaolu kasv ja maise rikkuse kuhjumine. Siin ju Tarkus ütles, et tema vili ehk tulemus on *parem* kui puhas kuld ja valitud hõbe. Seega, see rikkus ja vili ei ole materiaalsed nagu börsiosakud, kasum või kinnisvara. Millega siin tegemist on, selgus juba eespool, kui lugesime tarkusest, mida vajab kuningas oma rahva hüvanguks.

Me teame, et Saalomoni tarkus tõi ta rahvale kaasa sellist heaolu, et kuuldused sellest jõudsid ka välismaale. Seetõttu kasvas ka naaberrahvaste huvi Iisraeli Jumala vastu. Tarkuse vili on seega palju suurem kui ainult materiaalsete olude paranemine. Kui sa oled mõnikord saanud päriselt olla abiks oma ligimesele, siis sa ehk mõistad, mida ma sellega mõtlen. Su sõnad või teod tõi talle tõelist abi. Koorem langes õlgadelt ja ta võis jätkata oma teekonda kergendatult. Sellistel hetkedel mõistad midagi sellest, mis on ääretult väärtuslikum kui suurimgi omand maa peal.

Neist rikkustest kõneldakse ka järgmistes salmides.

8:20-21

Jeesus ütles, et igaüks, kes otsib, see leiab. Ta mõtles selle all Jumala riigi otsimist, mida Tema kuulutas ja teostas, aga paraku kehtib seesama tõde ka iga muu otsimise suhtes. Inimene leiab alati nimelt seda, mida ta otsib. Kes soovib reisida, leiab võimalusi reisimiseks, kes õppida, see õppimiseks. Kes otsib võimalusi valetada, varastada või kaasinimesi ära kasutada, see kindla peale ka leiab neid. Kes otsib võimalusi kuritegevuseks, kõlvatuks eluks või abikaasa väljavahetamiseks, sellele pakub elu vastavaid võimalusi eriti tänapäeval kuhjaga.

Aga on ka neid, kes otsivad õigeid asju, nimelt Jumala tahet, ja rõõmustav on, et nemadki leiavad seda. Selle eest hoolitseb Tema, kes kõneleb siin tarkusena. Tähelepanuväärne on, et Ta ütleb siin kõigepealt enda kohta: „Ma jäin õigluse rajale, keset õiguse jalgteid ...“ Seda ei oleks põhjust öelda abstraktsel tarkusel või lihtsalt õigetel teadmistel. Nõnda kõneleb juba otseselt Jeesus Kristus, kes ei lasknud end Jumala tahte teelt kõrvale eksitada mitte ainsaski olukorras. Ja milleks Ta seda tegi? Nimelt selleks, mida Ta ütleb siin järgnevalt: „... et anda jõukust neile, kes mind armastavad, ja et täita nende varakambreid.“ Teiste sõnadega: seda, mis Ta tegi, tegi Ta meie heaks. UT-s ütles Ta: „... mina olen tulnud, et neil oleks elu, ja oleks seda ülirohkesti.“ (Jh 10:10)

Veel ütles Jeesus: „...“ (Lk 8:18). Enne seda oli Jeesus rääkinud tähendamissõna külvajast. Ta seletas oma jüngritele, et seeme on Jumala sõna. Aga kõikjal ei võeta seda vastu ühesuguse innuga. Siis on veel kiusatus panna oma valgus peitu voodi alla, et keegi seda ei näeks ega teaks, et ma olen kristlane. Nii võib väga kergesti juhtuda, et inimene kaotab sellegi, mis ta arvab endal olevat. Sõna, mis ei ole inimeses muutunud eluks, on ohus maha variseda nagu idanemata seeme kaljuservalt. Inimene küll arvab, et ta kuulis sõna, et ta teab, mida Piibel räägib, aga kui see pole tema elu kuidagi mõjutanud, siis ta vähehaaval ununeb ja kaob. Ta ei mõju rohkem kui hane selga vesi.

Seevastu inimene, kes võtab Jumala sõna tõsiselt ja laseb sellel saada osaks iseendast, märkab, et ta hakkab Jumala asju mõistma üha sügavamalt. Niiviisi see, kellel on, saab üha juurde. Nii täituvadki tema aidad ja varakambrid. Ja muidugi, mida enam inimene on saanud, seda enam on tal ka edasi anda. Siis teostub Jumala sõna jagamise eesmärk. Tarkuse vili hakkab nähtavale ilmuma.

Järgnevatest salmidest saame tarkuse kohta teada kõige tähtsama – sealt selgub, et tarkus, kes meile siin rääkis isikuna, mina-vormis, ei ole tõesti keegi muu kui Jeesus Kristus ise. Aga sellest lähemalt järgmisel korral.

PKK0820 Õp 8:22 – 9:18

Millisesse kooli astud?

Õpetussõnade raamatu esimeste peatükkide teemaks on tarkus. Kohati räägitakse tarkusest, kohati aga räägib tarkus ise. Kaheksandas peatükis muutub see tarkus juba väga konkreetseks. Ta hakkab rääkima esimeses isikus ehk mina-vormis, nagu ta tegi ka juba 1. peatüki teises pooles. Ja seekord näeme juba väga selgelt, et kõnelejaks pole keegi muu kui Jeesus Kristus ise.

8:22-24

Nende salvide näiline vastuolu on hämmastanud paljusid. Salmis 22 räägitakse tarkuse loomisest esimesena, salmis 24 aga tema sündimisest. Kuidas seda mõista? Sest loomine ja sündimine on ju teineteist välistavad asjad. Esimene inimene ei sündinud maailma, vaid ta loodi.

Sellele küsimusele vastuse leidmiseks tuleb vaadata algkeelset teksti. Kui avada sellest kohast heebreakeelne Piibel, siis leiame, et sõna, mis siin on tõlgitud loomiseks, ei ole seesama sõna *baraa*, mida kasutatakse Piiblis alguses nii maailma kui ka inimese loomise kohta. *Baraa* tähendab sellise asja tegemist, mida varem pole olemas olnud. Enamasti mõistetakse seda loomisenähtena mittemillestki.

Aga nagu öeldud, Õpetussõnade raamatus ei kasutata siin seda sõna, mis tähendab uue tegemist. Salmis 22 on kasutatud sõna *kanah*, mis tähendab hankimist, omistamist ja isegi püstitamist. Näiteks mõnedes inglisekeelsetes tõlgetes on salm 22 sõnastatud: „Issand omandas mind oma tee alguses.“ Mõte on seega, et enne, kui Jumal midagi tegi, oli tarkus juba olemas Jumalas – Jumal omandas tarkuse. Seega on tarkus Jumalas alati olemas olnud. Seda ütleb ka li 12:13: „Jumalal on tarkus ja vägi, Temal on nõu ja mõistus.“

Oleks tegelikult päris meeletu arvata, et millalgi oli nii-öelda aeg, kus Jumalas ei olnud tarkust. Tarkus on Jumala isikustunud omadus. Tarkus (ehk Jeesus) sündis seega juba siis, kui midagi loodut ei olnud veel olemas.

VT kreeka keelne tõlge Septuaginta, mida kasutati Jeesuse ajal, annab salmi 22 edasi sõnadega: „Issand tegi mind oma teede ja tööde alguseks.“ Teisiti öeldes, Jeesus on algus, kellest lähtub või pärineb kõik see, mis on loodud. Niisiis, ka Septuaginta järgi on Jumal oma tarkusega loonud kõik. See muidugi tähendab, et tarkus ise ei ole loodud.

Samast asjast kõneldakse meile ka Kl 1:15-17: „...“

Nii räägitakse Kolossa kirjaski, et kõik, mis on loodud, lähtub Jeesusest Kristusest. Samuti räägitakse siin, nagu Õpetussõnadeski, esmasündinust. Nagu teada, esmasündinuks ei saa muul moel kui sündides. Seda öeldakse ka Hb 1:5: „...“ Nii ilmutab Piibel selgelt, et ühegi ingli või muu loodud olendi kohta ei öelda, et Jumal on tema sünnitanud. Seda öeldakse ainult Poja – Jeesuse Kristuse kohta.

Jeesus on seega sündinud juba enne, kui isegi aeg oli olemas. Seepärast ka omal ajal eksiõpetuste vastu koostatud Nikaia usutunnistuses kuulutatakse täiesti Piibli kohaselt: „Meie usume --- Jeesusesse Kristusesse, Jumala ainusündinud Pojasse, kes Isast on sündinud enne kõiki aegu, Jumal Jumalast, valgus valgusest, tõeline Jumal tõelisest Jumalast, sündinud, mitte loodud, olemuselt ühtne Isaga, kelle läbi kõik on loodud; ...“

Õpetussõnade s räägib niisiis sama isik, kelle kohta öeldakse ka Johannese evangeeliumi alguses: „...“ (Jh 1:1-3). Ta on Isaga sama olemust. Tal ei ole algust. Kui räägitakse algusest, siis Temast räägitakse juba enne seda.

Nii on Õpetussõnade raamat viinud meid päris sügavatele vetele, kus meie aja kiirustajad inimesed harva purjetavad. Ka järgmistes salmides kõneleb Jeesus Kristus enda kohta juba ammu enne, kui Ta sündis inimeseks neitsi Maarjast.

8:25-26

Sedasama võime lugeda ka Jh 1:3: „...“ Tänapäeva teadmiste valguses võiksime öelda: „Veel enne, kui käis Suur Pauk, sündis Jeesus Kristus.“

8:27-29

Kas oled kunagi seisnud mererannal ja mõelnud, miks on olemas nii meri kui ka kuiv maa? Meile võib tunduda väga loomulik, et merel on kaldad, millest vesi üle ei tule. Samamoodi tundub meile loomulik, et on mäed ja allikad ning vee ringkäik looduses, õhk, mis on just sobiv hingamiseks ning elu kogu selle mitmekesisuses. See kõik tundub meile loomulik ainult sellepärast, et me oleme sellega niivõrd harjunud. Siin öeldakse meile, et Jumal on see, kes kõik need asjad paigale pani. Juba Piibli algusest, loomisloost, loeme sedagi, et Jumal korraldas maakera muuhulgas nii, et seal oleks nii vett kui ka kuiva maad – et vesi kas ei puuduks üldse või siis ei kataks kogu maapinda. Et selline asi ei ole sugugi endastmõistetav, näeme kohe, kui mõtleme päikesesüsteemi teistele planeetidele – meie maakeral olevad tingimused eluks on ainulaadsed.

8:30-31

See on väga kaunis pilt, kas pole? See sobib väga hästi sellelegi mõttega, et inimene on loodud Jumala näo järele. Ilma Jeesuse Kristuse osaluseta ei ole midagi loodud. Ta on lemmiklaps, teistes tõlgetes ka esmasündinu, ja ühtlasi ainus Poeg. Siin polnud ühtki teist last, kellega Ta oleks mänginud ja kellest rõõmu tundnud, peale inimeste. Ja Ta on endiselt üle kõige ning kõige selle algus, mis on olemas. Miks? Kuna Tema kaudu Isa saatis kõik olemisse. Ta on mitteloodud Jumal, kes rõõmustas loodud inimeste üle. See on väga julgustav pilt. Meie, inimeste suhtes ei ole Jeesus kunagi olnud ükskõikne. Ta tõesti soovib meile parimat. Isegi pattulangemine ei muutnud seda suhtumist. Suurimaks Tema armu ja hoolimise osutuseks on muidugi Tema kannatused ja ristisurm. Ta ei taha, et ükski loodud inimene läheks hukka. Sellepärast avas Ta tee ellu, ja sellele teele oled sinagi, hea sõber, kutsutud astuma. Sellest kõnelevad ka järgmised salmid.

8:32-35

Tarkus on ju asi, mida inimesed ometi kõrgelt hindavad. Kui keegi tarka nõu kuulda ei võta, siis peetakse teda rumalaks, kas pole? Siin pakub end meile suurim võimalik tarkus üldse – Jumala enda täiuslik tarkus, ja pealegi inimlikul kujul, mis on meile arusaadav ja vastuvõetav. Tõesti õnnis on inimene, kes taipab selle vastu võtta – sellega saab talle osaks ei midagi vähemat kui tõeline elu ja Issanda enda heameel.

Ja veel – õnnis on inimene, kes ei suhtu Temasse nii, nagu oleks Ta midagi endastmõistetavat, vaid kes „päevast päeva valvab mu ustel, on vahiks mu uksepiitade juures“. Selliste asjade suhtes, mis on tähtsad ja väärtuslikud, on inimesed üldiselt väga hoolsad, ja siin kiidab Jeesus õndsaks neid, kes on hoolsad Tema suhtes. Sest asjad, mille suhtes hoolsad ei olda, võivad kaduma minna. Nad võivad näiteks lihtsalt ununeda või hooletusse jääda. Jeesus Kristus muidugi ei kao kuhugi, aga meie võime küll Tema juurest ära kaduda, kui me pole hoolsad. See on juhtunud suure osaga eesti rahvast. Ja selle tulemused ei ole sugugi head.

8:36

See on lause, mis tasub sügavalt meelde jätta – kes Jeesuse Kristuse leiab, leiab elu, aga kes Talle „pihta ei saa“, nagu meilgi öeldakse, see teeb endale kahju; kes aga Teda lausa vihkab, see armastab surma. Selgemini vist ei saa enam öelda, mida usk Jeesusesse Kristusesse tähendab.

Siirdume üheksandasse peatükki. Seal räägitakse, et Tarkus on avanud kooli neile, kes teda otsivad. Noormees on pääsenud õpilaseks tarkuse kooli ja me võime olla selle üle tänulikud. Kõik on valmis. Kell heliseb. Tund võib alata.

9:1-5

Tarkuse koolil on seitse sammast. Need sümboliseerivad täiuslikkust. Selles koolis pakutakse täiskoolitust kuni diplomitööni.

Me ei tohi alahinnata korraliku koolituse tähtsust. Mõnikord tuntakse heameelt, et Jeesus valis oma jüngriteks õppimatud mehed. Aga pärast Jeesusega veedetud aastaid ei saa neid küll enam nimetada õppimatuteks. Nad veetsid kolm aastat koos maailma parima õpetajaga. Teisalt, apostel Paulus sirgus oma aja kõige hinnatumate õpetajate juhatusel. Tedagi ei saa mingil juhul pidada õppimatuks. Ja just tema on kirjutanud suure osa Uuest Testamendist.

Meil tasub meeles pidada, et Jumala Tarkus on Jeesus Kristus, ja Tema tahab ja oskab anda nii minule kui sinulegi täiusliku koolituse. Küsimus on ainult, kas meie ise seda soovime ja kuivõrd me laseme ennast õpetada. Nagu siin lugesime: parimad toidud on valmistatud ja laudad kaetud. Jääb üle ainult tulla osa saama maailma parimast õpetusest.

Tarkus on ka „läkitanud oma teenijad hüüdma linna küngastel“. Sellest samast rääkis Jeesus ka UT-s, tähendamissõnas kuninglikust pulmast või pidusöögist. Kõigile, kes on kuulnud Jeesusest, on antud selle kaudu kutse. Pulmapidu on valmis. Paraku, paljud keelduvad kutsesest. Aga siis saadetakse sulased teelahkmetele ja aedade äärde ehk eluheidikute juurde, nagu võime lugeda Mt 22:1-4. On huvitav, et tarkus peab minema teelahkmetele inimesi kutsuma. Sinna tuleb minna, sest seal on inimesed, kes vajavad Päästjat. Järelikult ei tohi halvaks panna inimesi, kes kuulutavad Kristusest otse tänavatel – nad võivad seal olla Issanda enda käsul.

Sõnum, mille edasiandjateks meiegi võiksime olla nii ligidal kui kaugemalgi, kõlab: „...“ (2Kr 5:20) Meie ajal kuulutatakse Jumala sõna arvatavasti rohkem kui kunagi varem maailma ajaloos. Maailma äärteni ja paljudes keeltes kõlab ka raadio kaudu kutse tulla tarkuse kooli – Issanda Jeesuse Kristuse juurde.

9:6

Alati on neid, kes ei taha kuulda kutset tulla Päästja juurde. Ei ole meil uhketel inimestel kerge tunnistada, et me ei saa ise hakkama. Kergem on hoida iseteadlikkuse kilpi ja jääda endaga rahulolusse. Sellest järgnevalt räägitaksegi.

9:7-9

Pilkaja on inimene, kellele miski pole püha ega väärtuslik. Sellist inimest on mõttetu õpetada. Seepärast ütles ka Jeesus: „Ärge andke seda, mis on püha, koertele ja ärge heitke oma pärleid sigade ette, et nad neid ei tallaks oma jalgadega ega pöörduks tagasi ja teid lõhki ei kisuks!“ (Mt 7:6)

Siin maailmas pole sugugi tavatu, et Jumala sõna kuulutajaid lausa vihatakse. Nii on see olnud läbi aegade. Alati on inimesi, kes ühel või teisel põhjusel ei kavatsegi kuulata, mida Jumalal neile öelda võiks olla. Kui sellised inimesed on võimul, siis on tulemuseks tagakius.

9:10

See salm kõlab juba tuttavalt. Juba Õp 1:7 öeldi: „...“ Kõik algab Issanda kartusest – see tähendab, õigest suhtumisest Issandasse. Kui sa sellest pole alustanud, siis pole sa veel üldse õppimist alustanud. Aga algus ei ole veel kõik, vaid sellest tuleb edasi liikuda. Tarkuse koolis käimise eesmärgiks on „Kõigepühama äratundmine“ – see tähendab, Jumala mõtteviisi ja suhtumiste taipamine ning omandamine. Seda võib juba nimetada arukuseks. Teisiti öeldes tähendab see Kristuse sarnaseks saamist ehk pühitsust, millest räägib ka UT.

Tänapäeval kantakse väga hoolt turvalisuse eest nii maanteedel, tööl kui ka kodus. Ja see on loomulik. Me kasutame ka mitmesuguseid kindlustuse võimalusi ja seegi on tark. Aga kuidas on lugu meie igavikulise saatusega? Kas on sul valmis plaanid ka selle jaoks ja kindlustus, mis ulatub sinnagi? Või kuulud sa nende hulka, kes arvavad muretult, et kui kord sinna jõuad, eks siis näed, kuhu lähed? On tõesti meeletu elada ilma selle suurima ja tähtsaima kindlustuseta, mida pakub Jumal Jeesuses Kristuses.

9:11-12

Kui tahad elada tõesti targalt, siis mõtled ka igavikule. Kui kavatsed olla enesega rahul ja pilkad Jumalat, siis kannad ka ise selle tagajärgi. See võib kõlada toorelt, aga keegi peab julgema öelda sedagi: inimene, kes lükkab tagasi Jumala kutse, on teel hukatusse. Kui sa käid endavalitud teel ega hooli elust, mis Jumal sulle on valmistanud, siis oled sa suurim kaotaja.

Ateist tuli kord pastori juurde ja ütles: „Tead, mind ei huvita see lora igavesest elust ja Jeesusesse uskumisest. See võib olla sobiv mõnede teistele, aga mitte minule.“ Pastor vastas: „Oletame, et sul on õigus ja igavest elu ei ole olemas. Siis on meie mõlema saatus ühesugune. Aga kui oletada, et minul on õigus ja sina eksid, siis oled sina kahjuks päris korralikult plindris.“

Keegi teine ateist on öelnud: „Ma oleksin rahul, kui ei oleks seda õudset võimalust, et Piibel ongi tõde.“

See on päris mõtlemapanev jutlus, või mis?

Üheksas peatükk lõpeb õpetusega meeletusest ehk sellest, kui inimene lükkab tagasi Jumala kutse.

9:13-15

Ka meeletusel on oma kool, aga temal pole tarvis minna teelahkmete inimesi kutsuma. Tuhanded inimesed käivad selles koolis niigi.

9:16-18

Kui paljud targaks peetud inimesed on läinud meeletuse kooli ja lõpetanud traagiliselt! Lord Byron kirjutas oma liiderlikkuses elatud elu lõpus: „Järel pole muud kui uss, haav ja lein.“ Byronil oli olnud kõike, mida maailm pakub – välimust, mõistust, mainet ja rikkust. Meeletuse kooli probleemiks on, et seal ei saada mitte kellekski.

Kuulus ameerika filmitäht, kes oli olnud elu jooksul abielus mitme ilusa naisega, tegi vana mehena enesetapu. Ta jättis maha sõnumi: „Ma olen elust tüdinud.“

Meeletuse kool tegutseb endiselt ja sinna on isegi järjekorrad. Aga seal käijad „ei teagi, et seal on kadunud hinged, et tema kutsutud on põrgu sügavustes.“

PKK0821 Õp 10:1-17

Targad ja meeletud

10. peatükiga algab Õpetussõnade raamatu teine peaos. See on pealkirjastatud Saalomoni tarkusena. Sissejuhatavas loengus ütlesin selle osa kohta, et kohtume siin Saalomoni nimega erilisel viisil. Selles osas, mis hõlmab peatükid 10-24, on kokku 375 salmi. Heebrea keeles, kus tähtedel on ka arvulised väärtused, on Saalomoni nime arv just 375.

Ehkki raamatus algab nüüd uus osa, ei tähenda see eelmisega võrreldes suuri muutusi. Siingi antakse noorele mehele eluks juhtnöore, nagu tehti eespoolgi. Oleme Kristuse koolis ja õpime edasi.

10:1

„Tark poeg rõõmustab isa.“ Kas oled märganud, kui uhkelt võib isa rääkida oma pojast, kes on saanud eksamil hea hinde või saavutanud edu spordis? Mõni võib öelda töökaaslasele: „Minu poeg lõpetas kooli ja läks ülikooli.“ Keegi teine aga: „Minu poeg mängib selles ja selles võistkonnas. Nad saavutasid sellised ja sellised tulemused.“ Aga kui poeg eksamil läbi kukkus või meeskonna koosseisust välja jäi? Siis on isa päris vakka ega räägi temast sõnagi.

„Alp poeg on emale meelehärmiks.“ Ema muretseb, kui isa on vait ja käitub, nagu poleks midagi juhtunud. Kui tuntud see pilt on! Poeg võib olla tark või rumal. Aga Saalomon ei räägi edust spordivõistlustel ega eksamihinnetest, vaid sellest, millise elusuuna poeg valib. Tark poeg võtab juhtnööraks läbiproovitud elutarkused, mis põhinevad Jumala sõnal, rumal aga peab paremaks oma arvamusi. Aga taevase Isa suurim rõõm oleks näha oma lapsi minemas mööda eluteed taeva poole.

10:2

Selle salmi esimese poolega ei nõustu kindlasti need, kes on valinud oma varanduse kasvatamiseks ülekohtuse tee. Kui ülekohtu osavasti teha, siis tundub, et see tasub siin maailmas väga hästi ära. „Suured sulid sõidavad tõllas,“ nagu ütleb vanasõna. Aga Jumal näeb kaugemale ja hindab asja teisiti. Jeesus ütles: „Mis kasu on inimesel, kui ta võidaks terve maailma, oma hinge teeks aga kahju? Või mis oleks inimesel anda ära oma hinge lunahinnaks?“ (Mt 16:26)

Ülekohtutegijal pole tõesti oma suurest varandusest kasu. On midagi muud, millest on kasu: „õiglus päästab surmast.“ Õiglus tähendab siin sedasama, mis Jumala õigus. Kristus ei tulnud meile mitte ainult tarkuseks, vaid ka õiguseks. Ta on tulnud, „et ükski, kes Temasse usub, ei hukkuks, vaid et tal oleks igavene elu.“ (Jh 3:16)

10:3

See vanasõna leiab kinnitust paljude Piibli isikute puhul. Näiteks prohvet Eelija sai seda kogeda mitmel korral ja päris pika aja jooksul. Ka Jaakobi noorem poeg Joosep on selle kohta heaks näiteks. Ta müüdi Egiptusse orjaks. Talle pidi tunduma, et lõpp on lähedal, ja Jumalgi tundus olevat väga kaugel. Ometi ta uskus Jumalasse ja pidas oma põhimõtetest kinni. Selline on õige hing – ta käitub õigesti alati, mitte ainult siis, kui see kasu töötab. Ja me teame, et Jumal ei hüljanud teda, vaid korraldas kõik asjad õigel ajal kõige paremini. Joosep vabanes vanglast ja sai terve Egiptuse peaministriks.

10:4-5

Need vanasõnad moodustavad paari. Töötegemist ja usinust rõhutava neljanda salmi juures võib mõni öelda, et ta ei tahagi rikkaks saada. Sellele vastab viies salm, et ega vaesus jah olegi mingi häbiasi, aga laiskus küll on.

Mis põhjusel peaks siis kristlane olema usin? Seda ütleb Paulus Ef 4:28: „...“ Seega, töötegemise motiiviks on esiteks aus äraelamine, teiseks aga võimalus aidata teisi, kel läheb halvemini.

Laiskusel ja usinusel on oma tähtsus mitte ainult ajalikus, vaid ka vaimulikus elus. Selles suhtes võib olla, et armuõpetus on meid teatud mõttes ära rikkunud. Oleme hakanud arvama, et kõik oleneb Jumalast ja inimesest ei sõltu midagi – eriti, kui ta pole koguduse töötaja. Ja kui inimesest midagi ei olene, siis polegi ju mõtet midagi teha. Küll Jumal teeb, kui Ta tahab. Või las teevad need, kes on selleks kutsutud ja seatud.

Tegelikult on Jumal seadnud elu siin maailmas nii, et kõik oleneb küll Jumalast, aga siiski ka sellest, mida teeb inimene. Kui rääkida põllumajandusest, siis Jumal on loonud viljaka mulla ja pannud päikese paistma. Ta on korraldanud looduse nii, et õigel ajal sajab vihma. Üle kõige – Jumal on andnud seemnele elu ja paljunemisvõime. Aga ometi peab ka põllumees maad harima ja külvama, suvel põllu eest hoolitsema ja sügisel lõikama. Kui ta seda ei tee ja talvel tuleb nälg kätte, siis ei saa ta öelda, et ju siis selline ongi Jumala tahtmine.

Küllap on samamoodi ka vaimulikus elus. Kui näiteks läänemaailmas toimub praegu suurelt osalt üldine kristluse allakäik, siis kas me ikka tohime arvata, et selline ongi Jumala tahtmine? Nõukogude ajal võisime öelda, et nüüd on usulises mõttes talv ja pakane – ei saagi külvata ega lõigata. Aga praegu on ju vastupidi, kas pole? Kas oleme taibukad võimalusi kasutama, või magame oma laiskuses edasi?

On huvitav, et Piiblis on kaks sõna, mis ei käi kokku: usk ja laiskus. Laisk kristlane mõtleb endale ja oma mugavusele rohkem kui sellele, mis on parim kaasinimesele. Kuna oma naba on igapähele kõige lähemal, siis on laiskuse patt ka kristlase elus ikka ligi. Selleski osas me vajame Piibli juhtnööre, et hinnata oma elu õigesti.

Tegusa kristlase kohta on Piiblis heaks näiteks apostel Paulus, kes võttis oma kutsumust väga tõsiselt. Aga samas tasub meeles pidada, et ta oskas ka puhata. Laiskus ja tööst puhkamine on kaks eri asja. Sellepärast tulesilmas pidada, et

Õpetussõnades nimetatakse targaks seda, kes teeb tööd suvel ehk lõikuseajal. Aga alati ei ole lõikuseaeg. On olemas ka ootamise ja puhkamise ajad. Laisaks nimetatakse inimest, kes ei viitsi töötada siis, kui selleks on õige aeg.

Need Õpetussõnade tarkused on igavesed tõed. Nad võivad meile olla küll isegi ebameeldivad, aga argieluks on nad väga asjalikud. Kuid need meie elus ei toimi, siis pole viga nendes, vaid meis.

10:6

Need sõnad sobivad suurepäraselt VT kahe mehe kohta. „Õige pea peale tulevad õnnistused“ – see meenutab Iisraeli viimast kohtumõistjat Saamueli. Aga et „õelate suus peitub vägivald“, see tuletab meelde Iisraeli esimest kuningat Sauli, kes pööras lõpuks Jumalale selja.

Millised inimesed on õndsad ehk õnnistatud, seda saame kõige paremini teada Jeesuse õndsakskiitmistest Mäejutluses (Mt 5). Samad inimesed on ka Jumala silmis õiged. Õiguse ja õnnistuste allikas aga on Jeesus Kristus ise.

10:7

Selle salmiga seoses meenuvad mõned inimesed, kes veel mõne aasta eest olid vägagi kuulsad, aga kelle mälestus tundub olevat nüüdseks juba ununenud. Enamiku praegu elavate inimeste mälestus on viiekümne aasta pärast kadunud. On ka suurkujusid, keda on jumaldatud ja kellele on püstitatud vägevaid ausambaid, aga täna neid isikuid enam ei austata. Aga kui meenutada silmapaistvaid vaimulikke suurkujusid, siis nende mälestus elab kaua, sest nad tegid Jumala tegusid. Paljudki kristlased või kristliku taustaga inimesed on olnud ka eesti rahvusliku ärkamisaja silmapaistvad tegelased ja arendanud tublisti ka ühiskondlikku elu.

10:8

„Huultelt meeletu“ tähendab siin inimest, kes on omast meelest tark ja tõenäoliselt ka kiitleb sellega. Tema vastandiks on „südamelt tark“, kelle tarkus ilmneb selles, et ta võtab vastu ka teiste nõuandeid. Taanieli raamatus räägitakse kuningas Nebukadnetsarist, kes kuulas Taanieli ja kellel läks hästi. Samuti räägitakse seal ka teisest kuningast, Belsassarist. Tema oli meeletu. Tema ja ta kuningriik leidsid lõpu, kui parajasti käis suur kuninglik pidu (Tn 5).

10:9

Ausal inimesel pole midagi karta, aga kes lubab endale lubamatuid asju, peab arvestama, et need nii või teisiti nõuavad ka lõivu. Ennekõike riisuvad nad südamerahu ja sunnivad kartma avalikuks tulemist. Siis mõjutavad nad tervist ja inimsuhteid ning üldse tervet inimese elu. Sellepärast soovitab Jumal elada inimesel valguses – see tähendab, nii, et poleks tarvis midagi karta ega varjata. Kui aga inimene on teinud patu ja pimeduse tegusid, siis tuleb tal tulla valgusesse – see tähendab, tunnistada oma patud. See on tee vabadusse.

10:10

Silmade pilgutamine tähendab siin salakavalust. On huvitav, et siin nõnda kõrvutatakse silmad ja suu. Aga see on tegelikult loomulik, sest üks väljenda mõlemad inimese sisemist olemust. Kui inimene midagi öeldes silma pilgutab, siis see ju tähendab, et ta mõtleb midagi muud kui ütleb. Ta sõnad ei lange mõtetega kokku. See loomulikult ei tähenda head.

Millise Piibli isiku kohta see salm võiks sobida? Kas Juudase? Ta reetis Jeesuse oma salakavala suudlusega. Enne seda aga, kui isekeskis arutleti, kes ometi võiks olla äraandja, küsis temagi teiste eeskujul süütu näoga: „Olen siis mina see, rabi?“ (Mt 26:25) Needsamad huuled olid mõni aeg tagasi sõlminud tehingu Jeesuse vaenlastega Tema reetmiseks. Juudase libastumine oma meeletute huulte tõttu oli tema enda jaoks katastroofiline.

10:11

Õige inimese suu ehk õigemini sõnad on eluallikas, aga mitte esmane, vaid pigem teisene. Esmane eluallikas on Issand, nagu öeldakse Ps 36:10: „Sinu juures on eluallikas, sinu valguses me näeme valgust.“ Aga kui inimene saab selle Jumala allika osaliseks, siis muutub ta ka ise eluallikaks. Siis võib ta Jumala sõna kaudu anda elu edasi ka teistele. Sellest imest rääkis ka Jeesus Samaaria naisele Sükari kaevu ääres Jh 4:13-14: „...“ Sel päeval see allikaime teostuski juba sealsamas, kui naine jättis veenõu kaevule ja kiirustas linna teistelegi Jeesusest rääkima. Osa neist uskus Kristusesse juba selle naise tunnistuse põhjal.

Seevastu jumalatu inimese suus pole elu, mida edasi anda. Küllap on nii, et mida kaugemal inimene Jumalast on, seda vägivaldsem ta ühtlasi on nii sõnadelt kui ka tegudelt. Samas on teisi inimesi, kes küll otseselt Jumalat ei usu ega tunnista, aga kelle elus tänu eelnevatele põlvkondadele ja heale kasvatusele valitsevad siiski kristlikud mõjud. Sellisel juhul takistavad need mõjud jumalatu meelsuse vohamist ja see ilmneb ka nende välises käitumises ja sõnavaras – nad on suhteliselt korralikud inimesed.

10:12

Seda vanasõna tsiteeritakse ka UT-s. Näiteks 1Pt 4:8 öeldakse: „...“ Samuti viidatakse sellele Jaakobuse kirja lõpusalmides, kus räägitakse eluteelt eksinu õigele teele tagasi juhimisest: „...“ (Jk 5:19-20)

Armastus ei rõõmusta ligimese patu üle, vaid annab selle meelsasti andeks. Ta ei suurenda seda, nagu teeb meelsasti vaenulik suhtumine. Kui inimesed tõusevad üksteise vastu ja armastus ei suuda katta inimestevahelisi vastuolusid, siis võivad väikestestki solvangutest saada alguse suured tragöödiad.

Seega, selles vanasõnas ei räägita inimese patust Jumala ees, mille lepitamine nõudis Jumala Poja inimeseks saamist ja ristisurma. Siin räägitakse sellest, kuidas hoida korras inimestevahelisi suhteid. Ehkki meil on kiusatus oma lähedaste peale solvuda, on meid kutsutud üksteisele armastuses andeks andma, et väikesed solvangu ei areneks kodusõdadeks.

10:13

Saalomoni tarkusest rääkis terve maailm, aga et meeletu seljale on vitsa vaja, see sobib hästi tema poja Rehabeami kohta. See noor mees ei kuulunud nõu, mida talle andsid vanemad ja targemad. Selle asemel kuulas ta endasarnaseid noori tulipäid, kes arvasid, et jõud ja julmus on kõige kõvemad argumendid (1Kn 12). Selle tulemuseks oli kodusõda ja suure riigi lõhenemine.

10:14

Tarkuse tallele panemine tähendab õppimist. See sisaldab mõtet, et õpitud tarkust saab vajaduse korral kasutada. Samal ajal kui tark kogub tarkust, on rumalad ühe jalaga haa äärel ja teisega banaanikoorel. Ehk teisiti öeldes, Jumala suhtes hoolimatu inimese häving on vältimatu.

10:15

Rikkad muidugi toetuvad oma varandusele nagu kindlusele. Ja et vaesus on tõsine häda, seegi on arusaadav. Võib-olla seda ongi siin hukatuse all mõeldud. Aga mõtet, et vaesele on tema vaesus hukatuseks, tasub lugeda koos järgneva salmiga ja samuti selle peatüki 2. salmiga. 2. salmis öeldi: „...“ Järgnev, 16. salm aga kõlab:

10:16

Tuleb meeles pidada, et Piibel ei idealiseeri vaesust, ehkki vahel seda arvatakse. Vaesuse ja rikkuse kohta on Õpetussõnade raamatus omaette palvegi: „...“ (Õp 30:7-9)

Seega, Piibel õpetab ennekõike ausust. Kui valida on vaesus või varastamine ja ebasiirus, siis tuleb valida vaesus. Aga kui valida on rikkus või laiskus, siis tuleb valida rikkus.

Siin tasub meeles pidada veel sedagi, et vaeste olemasolu maailmas ei ole Jumala karistus, ehkki see on Tema sallimus. Apostlite tegude raamatust võib näha, et eriti Jeruusalemma algkogudus elas suures puuduses. See ei olnud aga mitte mingil kombel Jumala karistus. Nende juures oli Jumala arm nii võimsalt, et nende hulk aina kasvas. Aga nende vaesus tähendas teistele kogudustele väljakutset võtta vastutus ligimeste eest, kelle käsi käis halvemini. Eriti Paulus pidas oma südameasjaks koguda nende aitamiseks võimalikult suur korjandus. Sellest räägib ta oma kirjades mitmel pool.

Vanasõna, et õige inimese töötasu on eluks, õela tulu aga patuks, tähendab tõenäoliselt, et Jumal hindab teenitut vastavalt sellele, kas see on saadud õiglasel või ülekohtusel teel. Õiglus on alati eluks, ülekohtus aga patuks.

10:17

See salm sobib elu kohta üldse, aga eriti Jumala sõna kohta tervikuna. Üksinda ei ole keegi lõpuni tark. Ka kõige targem inimene vajab enda kõrvale teisi, kes teda toetavad ja vajadusel korrigeerivad. See aitab püsida elurajal. Kes aga oma uhkuses noomimist põlgab, see on juba ainuüksi selle tõttu eksituse ja languse teel.

PKK0822 Õp 10:18 – 11:15

Kas jagan mürki või tarkust?

10:18

Valelik suu on väga ohtlik, sest ta esitab asju hoopis teisiti kui need tegelikult on. Sellepärast ütleb Paulus Ef 4:25: „Seepärast jätke vale ja rääkige tõtt oma ligimesega, sest me oleme üksteise liikmed.“ Ja Jaakobus ütleb Jk 4:11: „Ärge halvustage üksteist, vennad!“ On õudne, kui äkki avastad, et keegi, keda pidasid sõbraks, ainult teeskles sõprust ja osutub tegelikult vaenlaseks. Sellist mõtlematut inimest tähendab siin alp. Selline on iga laimaja. Paraku, selline inimene ise võib arvata, et ta räägib tõtt – ainult et kuna tõde on ebameeldiv, siis ei saa seda asjaosalisele endale rääkida.

Selle kohta on Jumal andnud isegi seaduse. 3Ms 19:17 on kirjutatud: „...“ Ja järgmises salmis öeldakse veel: „...“ Igatahes ei tohi lipitseda inimese ees, keda sa tegelikult vihkad. Aga ära teda ka laima.

See vanasõna sobib hästi Taaveti väepealiku Joabi kohta. Ükskord teeskles ta sõprust teise kõrge väepealiku – Abneriga. Ta meelitas heauskse mehe värava varju justkui selleks, et temaga segamatult rääkida, ja tappis ta seal kättemaksuks selle eest, et Abner oli lahingus tapnud Joabi venna (2Sm 3:27).

10:19

Inimene ise arvab ikka enamasti õigeks seda, mis ta räägib, aga tegelikult me eksime paljuski. Seda ütleb ka Jaakobus (Jk 3:2): „Kui keegi ei eksi kõnes, siis ta on täiuslik ja suudab ohjeldada ka kogu ihu.“ See tähendab, et oma keele ja iseenda üle valitsemine on juba kõrgem klass, mida vist vähesed meist hästi valdavad.

10:20-21

Nii heade kui halbade sõnade jõudu on kahtlemata tunda saanud igaüks. Samuti on vahe sellel, kas räägitakse tühja juttu või midagi, mis on kasulik ja ülesehitav. Jumalatutel ja rumalatel pole tarkust enda jaokski. See vanasõna tuletab meelde jälle Iisraeli tähtsaima kohtumõistja Saamueli, tema vastandina aga kuningas Sauli.

10:22

On tõsi, et inimesel tuleb teha tööd, aga Piibli selge õpetus on, et kõige usinamgi rabamine ei anna tulemusi, kui sellel puudub Jumala õnnistus. Nii rabati ja jumaldati tööd terves Nõukogude Liidus mitukümmend aastat, uskudes ja rääkides, et mida rohkem me teeme, seda rohkem me saame. Kuni lõpuks viimane valitseja hakkas rääkima lõpptulemusest – et kõige tähtsam ei ole see, kui palju me teeme, vaid, mis sellest lõpuks välja tuleb. Aga miks läks nii lihtsa asja taipamiseni nii palju aega? – Mille muu kui selle pärast, et puudus tõeline tarkus. Samuti puudus tööõnnistus, sest kõike taheti teha ilma Jumalata.

Ps 127:2 öeldakse: „...“ See, et Jumal annab oma armsatele unes, ei tähenda muidugi, et nendel polegi tarvis tööd teha. See tähendab lihtsalt, et nad ei pea panema kogu oma lootust ainult oma tööle. Ja nad ei pea olema mures, kas nende tööõnnistus ikka on tulemusi. Peale selle on küllalt juhtunud sedagi, et Issand on andnud unes või muidu puhkehetkel töö tegemiseks häid ideid.

10:23

Kuidas mees, nii ka teod. Vaata, millega inimene armastab tegelda, ja sa saad teada, kes ta on.

10:24-25

Sii sobib võrdluseks Jeesuse õpetus, et pole tarvis ülearu muretseda kõige maise pärast, nagu toit ja riietus. Need on elu keskmes paganatel ehk jumalatutel, aga ikka kaovad nad käest. Näiteks tuleb majanduskasvu asemel hoopis majanduslangus või loodetud edu asemel pankrot. Maist varandust ohustavad koi ja rooste, vargad ja inflatsioon. Ühel hetkel tulevad torm ja vetevoolud ning viivad minema kõik (Mt 7:27).

Kui mõelda elule tervikuna, nagu ongi tark mõelda, siis kõige tähtsam ja kõige muu alus on inimese vahekord Jumalaga. Sellest sõltub ka, milline on päris saatus pärast ajalikkude surma. Kes Jumalast ei hooli, sellele toob see lõpliku

ja pöördumatu õnnetuse, aga kes on rajanud oma elu sellele, mida rääkis Jeesus Kristus, see elab üle kõik maised tormid ja katsumused ning isegi surma. Viimane tähendab talle igavese rõõmu ja vabaduse algamist. Praegune elu on valmistumine tulevaks. Ja millise tee me ise siin valime, sellest sõltub, mis meist saab. Võib öelda, et seda ei määra Jumal, vaid meie ise oma valikutega.

10:26

Laisa inimesega on raske asju ajada. Teda ei saa midagi tegema, või kui saadki, siis ei jõua ära oodata, millal ta valmis saab. Eesti keeles on tuttav mõiste viilimine ja tööst kõrvale hiilimine, eriti nõukogude ajast aga ka see, et töötegemise asemel hakati hoopis jooma.

10:27

Issanda kartus ehk Tema tahtega arvestamine on tervislik. See oli otsene tõde juba VT ajal. Jumal töötas pikka iga neile, kes on Talle kuulekad. Ja selles pole midagi imelikku, sest inimese eluviisid mõjutavad ka eluiga.

Siinkohal võib tekkida küsimus, kuivõrd kehtib seesama tänasel päeval? Vastus on, et nüüd töötab Issand palju enam – nimelt igavest elu. Kristluse tagakiusu tingimustes on osa kristlaste elu jäänud maa peal ka üsna lühikeseks, kui nad on Kristuse tunnistamise pärast tapetud. Piiblist võime meenutada kasvõi Stefanost. Aga nagu ütles Paulus: „Kristus on mu elu ja surm on mu kasu!“ (Fi 1:21, vana tõlge).

10:28-30

Need salmid räägivad ühest ja samast asjast natuke eri nurga alt. Kindel julgeolek on ainult sellel, kes on rajanud oma elu Jumala töotustele. Kõik muud alused purunevad.

Issanda tee on “kurjategijatele hukatuseks” samamoodi, nagu maises ilmas politsei ja kohus. Ainult et kui politseid ja kohut võib kurjategijal õnnestuda üle kavaldada, siis Issandat küll mitte. Seepärast on targem hukatuse teest vabatahtlikult loobuda ja valida elutee.

10:31-32

Nende sõnade ääres võiks peatuda pikemaltki. Tarkus kuulub kokku õiglusega. Samuti kuuluvad jumalatus ja rumalus kokku hävingu ja surmaga. Targa jutu vastandiks on siin valelik keel. Soome keeles on siin tõlgitud „mürgine keel“. See tähendab vale ja vimma väljendamist. Mürk hävitab organismi ja võib selle surmatagi, tark jutt aga parandab ja toob elu. Meil tasub mõelda, kumma meie omaks võtame.

Oleme Õpetussõnade raamatu ääres elanud kaasa noore mehe teele tarkuse ülikooli. Seal on tema õpetajaks Tarkus ise, kes on Kristus. Tarkusel tuli minna teelahkmetele, kutsuma endale õpilasi. Nüüd on klass koos ja ta õpetab neid vanasõnade läbi.

Õpetussõnade kirjanduslik vorm järgib heebrea poeesia parallelismi – iga värsipaar kordab sama mõtet kaks korda natuke eri sõnastuses ja eri nurga alt. Vahel on paariliseks ka vastandmõte või mõni täiendav mõte. Viimasel juhul teine värsirida arendab esimese mõtet edasi.

11. peatükis antakse noormehele nõu, kuidas ajada äriasju.

11:1

Jumal tahab osaleda ka inimese äritegevuses. Me võime võtta Ta selles kaastööliseks, kuid see kõlab äraspidiselt – õigem on olla Jumala kaastöeline kõiges, kaasa arvatud äriasjad. See muidugi eeldab, et äritehingud kannatavad päevavalgust. Kui oled aus, tahab Jumal meelsasti su ettevõtmistes osaleda ja neid õnnistada, nagu iga ausat tööd. Kristlik ärimees peab olema aus ja tal peab olema selgroogu. Õnneks on selliseid ärimehi ka olemas.

11:2

Uhkus tuleb kõikjale, kus on inimesi. Ja elu on näidanud, et uhkusele järgneb ikka langemine. Sellepärast antakse ka UT-s meile korduvalt nõu olla alandlik. Kui keegi ülendamist tõesti väärib, küll siis Jumal seda ka teeb, aga õigel ajal ja viisil. Aga uhkusega tuleb alati ka häbi. Õpetussõnad ei räägi asjatult üsna palju nii uhkusest kui ka alandlikkusest, sest uhkusest saavad alguse kõik muud patud.

11:3

See tähendab lihtsalt, et kui inimene tahab südamest käia tões, siis võib ta ka usaldada, et Jumala Vaim teda juhib ja juhendab. Selle vastandina tõdetakse, et valelikkus ehk truudusemurdmine saab lõpuks saatuslikuks valetajale endale.

Ühe juhtnööri Jumala juhatuse osas sai üks piiblikoolis õppiv noor, kelle suureks probleemiks oli, nagu paljudel koolikaaslastelgi, kuidas rahaliselt hakkama saada. Ta küsis ühelt õpetajalt: „Kuidas saada teada Jumala tahe ja suund, kuhu minna?“ Õpetaja vastas: „Minule endale on see asi olnud lõppude lõpuks päris lihtne. Olen läinud seda teed, mis mu ees on avanenud. Kui mõni uks oli kinni, siis oli ta kinni. Kui mul polnud raha õppemaksu maksmiseks, siis ma ei läinud õppima. Aga ikka oli nii, et Issand avas mõne ukse, ja sellest ma siis sisse läksingi. Tõlgendasin seda ukse, mille Issand oli mulle avanud. Arvan, et kui sul on Jumalaga tõsi taga, küll Ta siis avab sulle ukse.“

11:4

Kas tuleb sinulegi siin meelde rikas mees ja vaene Laatsarus, kellest rääkis Jeesus? Mõlemad surid. Rikkal mehel polnud viha päeval oma rikkusest mingit abi. Aga õiglus päästis kerjuse, kes kanti otse Aabrahami sülle.

Rikkus iseenesest ei tarvitse olla midagi valet, aga tuleb meeles pidada, et selle võimalused on piiratud. Rahaga võib siin maailmas saada paljugi, aga tulevas maailmas mitte midagi. Seetõttu, kes loodab oma rikkusele, selle elus on asjade tähtsusjärjestus pea peal.

11:5-8

Nende salvide juures tuleb Estri raamatust meelde Haaman, kelle puhul need sõnad läksid täide väga konkreetselt. Ta sattus tõesti ise võllasse õige Mordokai asemel, kellele ta selle võlla laskis püstitada.

11:9

Nagu näeme, teatud mõtted esinevad Õpetussõnades korduvalt ja mõnevõrra erinevas sõnastuses. Üks selliseid on juhtnöörid, kuidas kasutada õigesti oma keelt. Kordamine on hea – aitab paremini meeles pidada. Tegemist on ju

tarkustega, mis on väga elulised. Need tarkused peaksid olema ka küllalt lihtsalt mõistetavad, aga nende vastu eksitakse ikka ja jälle.

Meenub Pootifari naine, kes andis Joosepi kohta valetunnistuse, soovides teda hukata karistuseks selle eest, et Joosep ei nõustunud temaga patustama. Kes usub orja sõnu, kui tema vastaseks on vaarao ametimehe naine? Joosepil polnud mõtet üritadagi midagi öelda, sest tal polnud mingit võimalust end kaitsta. Ometi, Jumal suutis õiglase eest hoolitseda selleski olukorras.

Kahjuks ei ole kristlasedki vabad patust oma õigustamiseks valetada. Tasub olla ettevaatlik inimese suhtes, kes silma ees on lahke, aga selja taga kaaslasid kritiseerib. Sageli on sellise inimese motiiviks varjata midagi väärast oma elus.

11:10-11

Nende sõnade illustreerimiseks võib panna Taaveti ja Sauli nimed. Taaveti valitsuse ajal sai Jeruusalemm suureks linnaks ja kogu riik muutus võimsaks. Kuningas Sauli viimastel valitsusaastatel aga oli maa raskes olukorras ja tema lõpp oli peaaegu katastroof kogu riigile.

11:12

Taavet sobib näiteks siia. Võib-olla mäletad, et kui Absalom oma isa vastu mässu tõstis ja too pidi linnast põgenema, siis Simeil Sauli perekonnast needis teda ning pildus kivide ja kruusaga. Üks Taaveti väepealikutest, Abisai, tahtis teda selle eest tappa, aga Taavet ütles: „...“ (2Sm 16:11) Niisiis, Taavet oli mõistlik ja jäi vait, kui nappiaruline teda pilkas.

Sinugi elus võib juhtuda, et leidub inimesi, kes sind neavad ja tõrvavad. Võib-olla on siis kõige parem olla vait ja loota sellele, et Jumal hoolitseb sellegi olukorra eest, nagu ta tegi ka Taaveti puhul.

Õpetussõnade raamat pakub abi igaühele, aga arvatavasti eriti noortele. Selle läbi võib õppida tundma Kristuse meelsust ja suhtumisi, ses Tema on õpetaja selles tarkuse koolis ja Ta ise on antud meile tarkuseks. Õpetussõnade raamat arendab tervet talupojamõistust, andes võtmeid olukordade jaoks, millega me kohtume päris argielus.

11:13

Keelekandja on isik, kes räägib saladusi edasi kahjurõõmust. See, mis ta räägib, võib vastata isegi tõeale, aga sellest poleks vaja rääkida teistele, sest see kahjustab asjaosalist. Kui tead, et su usuvend või -õde on teinud pattu, siis tuleks sellest rääkida tema endaga nelja silma all, mitte kuulutada seda kõigile.

11:14

Maailmas tuleb vist harva ette, et juhtimine puudub üldse. Küll aga juhtub, et juht juhib halvasti või valesti. Ükskõik kui targad me ka oleksime, ikka me vajame häid nõuandeid. Jumal andis Taanieli nõuandjaks Paabeli kuningale Nebukadnetsarile, ja ta oligi kuningale suureks abiks. Hiljem sai Taaniel ka Pärsia kuninga Kyrose nõuandjaks, ja ta aitas tedagi palju.

11:15

Paljudki, kes on kergekäeliselt usaldanud võõraid inimesi, on hiljem leidnud, et nad tegid tõsise vea, mis läks kalliks maksmata. Aga siiski on üks, kes on asunud käemeheks võõrastele. Apostel Paulus kirjutab: „...“ (2Kr 8:9).) Jeesus Kristus võttis enda kanda kõik sinu võlad, samuti minu omad. Ta kandis nende eest kohutava karistuse. Ta tegi seda selleks, et meie võiksime vabaneda oma alpusest ja jumalakartmatusest ning saada tõesti targaks. Ehk teisiti öeldes – et vabaneda mürgist, mis on toonud surma, ja leida allikas, mis pulbitseb elu.

PKK0823 Õp 11:16 – 12:7

Elu või surm?

Jätkame Õpetussõnade tarkuseülikoolis. Õpetussõnadega tutvudes toon vahel Piiblist esile ka isikuid, kelle kohta need sõnad tunduvad eriti sobivat.

11:16

Et virgad saavutavad rikkuse, see sobib hästi igapäevasele elule. Aga veetlus ei ole ainult väline ilu, vaid meeldivus, mis tuleneb inimese olemusest tervikuna. Kui otsida Piiblist sellist veetlevat naist, siis meenub vähemalt Ruti raamatust Rutt. Ta oli lesk, ta oli vaene ja ta oli naine. Ta on eriti veetlev selle poolest, kuidas ta suhtus oma ämmasse. Ta oli meelsamini valmis minema koos temaga võõrale maale, kui jääma Moabi maale, teenima sealseid jumalaid.

Samuti oskas Rutt oma au hoida, nii et Boas võis öelda tema kohta: „Minu rahva väravas teab igaüks, et sa oled tubli naine!“ (Rt 3:11) Kogu Petlemma linn tundis teda. Ta oli säilitanud oma maine mitte ainult vastassugupoole suhtes, vaid igas suhtes. Ta teenis ka oma ämma väga kiiduväärselt.

11:17-21

Need salmid kõnelevad kõik ühest ja samast: mida inimene külvab, seda ta ka lõikab. Või teisiti öeldes: kõike, mida teed, teed lõpuks endale. Sellest pole mingit pääsu. Siin on selge patu ja õigluse vastandamine, ja mõlema palk on selge täiesti üheselt: patu palk on surm, õigluse tasu aga elu.

Kes valivad kurja, need loodavad ikka, et nad ei jää vahele. Pealegi usutakse, et kurjus tasub end hästi ära. Siin on tõeline tarkus valmis kätt lööma, et see on tühi lootus.

11:22

Need sõnad ei kõla just meeldivalt, aga nad vastavad tõeale. Kas oskad kujutleda siga, kuldrõngas kärsas? Just sellega võrreldakse naist, kes on küll väliselt ilus, aga sisemiselt mitte. On täiesti võimalik, et naised kandsidki ninarõngaid ehetena juba sel ajal. Sel juhul on praegune igale poole rõngaste riputamine aastatuhandete vanuse kombe edasiarendus.

Inimese tegelik ilu tuleb sisemisest puhtusest ja õigest vahekorrast Jumalaga. Ehk oled märganud, et meeldiv inimene on meeldiv ka lihtsas riietuses. Ta on meeldiv isegi siis, kui ta on juba vanem inimene, kel enam ammu pole nooruslikku ilu ega võlu. Ja vastupidi – mida enam on inimese elu ja suhtumised vastuolus Jumala seadustega, seda enam see teda moonutab isegi väliselt.

Sellisele ebameeldivale naisele vastukaaluks sobib hästi Abigail, kellele Taavet andis väga kõrge hinnangu. Abigail kiirustas heastama oma mehe rumalat käitumist Taaveti suhtes, ja temaga kohtudes ütles Taavet: „...“ (1Sm 25:33)

11:23

Pangem tähele, et siin ei ole mingit juttu oludest või olukordadest. Neid tuleb elus ette igasuguseid, aga nendest sõltumatult taotlevad ühed inimesed ikka ainult head, teised aga halba. Millest see tuleb? – Ikka sellest, kelle teenistusse end antakse. Mida enam annab inimene maad kõigele jumalavastasele, seda enam see teda haarab. Aga õnneks on ka vastupidi: mida enam teeb inimene oma elus ruumi Jumalale, seda enam Jumal teda täidab. See viib lõpuks selleni, et suurimgi kurjus ei suuda enam lahutada inimest Jumala armastusest, mis on Jeesuses Kristuses, nagu ütleb Paulus Rm 8:31-39. Lõppude lõpuks ainus viis saavutada rahu ja rõõm on – elada õiges vahekorras Kristusega.

11:24-25

Siin on üks neid Piibli paradokse, millega me ilmselt ei taha nõustuda, kui lähtume ainult koolimatemaatikast. Aga Jumalal on palju kõrgem matemaatika, ja siin Ta õpetab üht selle põhiprintsiipi: andmine ja jagamine tähendab rohkenemist ja saamist. Kui tahetakse midagi saavutada, siis esimeseks sammuks on panustamine ehk loobumine. See käib nii abivajajate aitamise kohta kui ka Jumala riigi töö toetamise kohta.

Täpselt sedasama õpetab ka UT. Näiteks Paulus nimetab annetamist külvamiseks. 2Kr 9: 6 ütleb ta: „Aga see on nii: kes kasinasti külvab, see ka lõikab kasinasti, ja kes rohkesti külvab, see ka lõikab rohkesti.“ Külvi ja lõikuse seaduspärasused on meile ju tuntud. Jeesus sõnastas selle seaduse maksimaalkujul: „Tõesti, tõesti, ma ütlen teile, kui nisuiva ei lange maasse ega sure, siis see jääb üksi, aga kui see sureb, siis see kannab palju vilja. Kes oma elu armastab, see kaotab selle, ja kes oma elu vihkab selles maailmas, see hoiab selle igaveseks eluks.“ (Jh 12:24-25) Lõppude lõpuks on küsimus iseenda ja kogu oma elu andmises. Alles see, kes Kristuse tõttu kaotab oma elu, leiab selle tõeliselt. See kehtib ka ülekantud mõttes – kes elab Kristusele, see ei ela enam endale.

11:26

See salm tuletab meelde Joosepit Egiptuses. Ta kogus vilja seitsme aasta jooksul, ja kui tuli nälg, siis tal oli, millega toita nii Egiptust kui ka naaberrahvaid. Ta ei sulgenud oma aitu. Kes aga need sulgevad, et hindu kõrgeks ajada, satuvad rahva viha alla.

Vastandliku näitena võime meenutada Naabalit, Abigaili meest. Ta oli rikas, kuid rumal. Kui Taavet põgenes Sauli eest, oli ta Naabali läheduses olles kaitsnud ka tema omandit. Kui aga Taavet saatis mehed tema juurde paluma midagi toidupoolist, vastas ta neile ülbelt ja saatis nad tühjalt minema. Ainult Abigaili kiire tegutsemine hoidis ära verevalamise.

Seda vanasõna võib ehk rakendada ka vaimulikult. Piiblis võrreldakse Jumala sõna sageli viljateraga. Jeesus rääkis isegi endast kui nisuivast, kes peab surema, et kanda palju vilja, nagu tuletasime meelde eespool Johannese evangeeliumist. Seepärast tuleb vaimulike kõnede pidajatel alati mõelda, kas nad ikka annavad kuulajatele edasi Jumala sõna või kõnelevad selle asemel poliitilistel või sotsiaalsetel teemadel.

Jumala sõna aita ei tohiks keegi sulgeda, sest sõna jagamine kuulub igale kristlasele. Eriti sobivaks Piibli uurimise kohaks on piibliringid. Ehk võid sinagi aidata sündida mõnel sellisel ringil oma lähiümbruses, et inimesed võiksid saada toitu Jumala sõna aarete aidast.

11:27

Siin rõhutatakse jälle sama, mida Paulus ütles Gl 6:7: „Mida inimene iganes külvab, seda ta ka lõikab.“ Hea on alati kooskõlas Jumala sõna ja tahtega. Selle vastandiks on saatana teedel käimine, ja pole tarvis palju kujutlusvõimet, et näha, mis ootab selle tee lõpus, kui inimene sellelt ei pöördu ega tule Kristuse juurde.

11:28

Kui Jeesus rääkis oma tähendamissõnu, siis ilmselt võttis Ta need ümbritsevast elust. Ta rääkis põllumehest, kes sai nii suure saagi, et otsustas lammutada oma aidad ja ehitada asemele suuremad. Kogu ta tähelepanu oli pööratud ainult sellele. Ja ega suuremate aidade ehitamises iseenesest ole midagi valet. Issand aga nimetas teda meeletuks, kuna ta igaviku vaatevinkli jättis hoopis arvestamata. Selles on rikkuse oht. Keegi ei saa osta pääset taevasse.

11:29

Koda tähendab laiemas mõttes kogu inimese elu. Hoolt vajavad nii perekonnaelu, töösuhted kui ka majanduslikud asjad. Kes neid korras ei hoia, sellel lähevad nad käest ära ja tulemuseks on tühjus ning vaesus.

11:30

Et tark saab hinged, see tähendab ilmselt, et ta sõnad võetakse vastu. Nii ongi tõlgitud soome keeles. Jumalat austavate inimeste elu on nii Piiblis kui ka ajaloos olnud õnnistuseks ka paljudele teistele nende ümber – isegi neile, kellega nad otseselt kokku puutunud ei ole. Üks tuntumaid näiteid on Aabraham, kes päästis isegi vangi võetud Soodoma elanikke. Egiptusesse orjaks müüdüd Joosep sai näljaturmast päästjaks väga paljudele inimestele mitmetest rahvastest. Mordokai päästis koos Estriga veresaunast terve rahva. Seega ei pea paika eriti viimasel ajal moodi läinud väide, et see on igaühe eraasi, millesse ta usub. Sest inimese usk kujundab tema elu ja mõjutab ka tema ümbruskonda nii heas kui ka halvas.

Et õiglase vili on elupuu, selle all tuleb nähtavasti mõista elu sügavamas mõttes – nagu puu kannab vilja pikka aega, nii ka eluviisid, mille allikaks on Jumal ise. Aastakümneid tagasi tehti Ameerika Ühendriikides uurimus pastorite laste kohta, sest need on sageli pinnuks silmas – neilt oodatakse rohkem kui teistelt lastelt. Uurimusest selgus muuhulgas, et mitmed Ühendriikide varasemad presidendid olid pastorite lapsed. Ehk olid vähemalt need inimesed saanud oma elule sellise Jumala sõnale rajatud põhja, et nad olid valmis kandma vastutust ka väga suurte asjade eest.

11:31

See salm tuletab meelde, et inimesest kõrgemal on Kohtunik, kes kannab hoolt, et lõpuks teostub õiglus. Mõndagi sellest võib näha juba käesolevas elus, ehkki lõplik otsus ootab alles viimsel päeval, mil nii elavad kui surnud kogutakse Jeesuse Kristuse kohtujärje ette.

Tarkuse ülikool jätkub ka järgmises peatükis.

12:1

Siin sisaldab sõna „hoiatus“ ka jõulise suunamise ja distsipliini mõtet. Tark inimene oskab hinnata, mis on tõesti tähtis ja väärtuslik. Ta võtab selle tänuga vastu ka siis, kui see ei ole väga meeldiv. Muidugi ei piisa ainult Jumala sõna kuulmisest ja teadmisest – tähtis on selle järgi elada. Sellele suunavadki hoiatused ja noomimised. Teadmised on küll väärtuslikud, aga need peavad jõudma ka südamesse ja muutuma sedakaudu eluks. Juhm on inimene, kes on otsustanud elada oma tahte järgi ega lase end korrigeerida.

12:2

Sedasama öeldakse Ps 1:5-6: „...“ Olgu inimesel kuitahes kõrge maine, suured rikkused ja mõjuvõim inimeste hulgas, ometi on tema lõpp õnnetu, kui ta pole hoolinud Jumalast.

12:3

Sellele vastava tähendamissõna esitas ka Jeesus Mäejutluse lõpus (Mt 7:24-27). Ta rääkis ühest mehest, kes ehitas oma maja kaljule, ja teisest, kes ehitas liivale. Kalju tähendas Kristust, Jumala sõna kindlat alust.

Järgnevalt antakse noormehele nõu naise valikuks.

12:4

Mõttele õige VT eeskujulikele naistele. Eeva pidi olema selline, hoolimata sellest, et jäi kuulama mao juttu. Samuti Saara, kelle kohta Peetruski ütleb 1Pt 3:6: „...“ Ka Moosese ema ei lasknud end heidutada raskest olukorrast ja vaarao ähvardustest. Temast räägitakse kui ühest usukangelasest Hb 11:23: „...“

Aga Piiblis räägitakse ka teistsugustest naistest, kelle kohta võib öelda: „nagu mädanik luudes“. Küllap pidi Iobile selline tunduma oma naine vähemalt siis, kui ta soovitas mehel oma vagadusega hüvasti jätta. Kas pole huvitav, et saatan võttis Iobilt kõik peale naise? Ilmselt ta teadis, et naisest polnud Iobile selles olukorras kuigivõrd abi.

Aga Piibel kõneleb ka hoopis vapustavamatest naistest. Selline oli Iisebel, samuti tema julm tütar Atalja, kellel õnnestus saada Juuda kuningaks. Ta hävitas kõik Taaveti soo meessoost järeltulijad peale ühe, kes ära peideti. Selline oli ka Heroodia, kes saatis oma tütre paluma ristija Johannese pead vaagnal. Ühe sõnaga, Piibel on eluline raamat ja siin leidub näiteid igasugustest inimestest – nii naistest kui meestest.

Abielu kohta on öeldud, et selle juurde kuulub ka üks korralik kriis. See on muidugi mõistetavgi, kui kaks erisugust inimest elavad koos aastast aastasse. Kokkupõrkeid ei saa vältida. Nende leevendamiseks aga andis ameeriklane Ogden Nash kord kasulikku nõu: „Kui tahad oma abielus armastuse tuld alal hoida, siis alati, kui eksid, tunnista seda, kui sul aga on õigus, siis ole vait.“

12:5-6

Siin on jälle jutt võltsidest ja tapvatest sõnadest, mille taga on lisaks veel mingi püünis või konks. Väga raske on elada koos inimesega, kes kasutab oma sõnu ligimese eksitamiseks ja isegi hävitamiseks. Selle vastandiks on sõnad, mis toovad elu ja päästet. Meilgi tasub mõelda, milliseid sõnu me räägime.

12:7

Piibel ei karda rääkida inimeste kahesugusest saatusest, ehkki meile on see sageli raske. Ilma Jumalata elav inimene jääb ilma kõigest sellest püsivast ja lõputust rõõmust, mille Jumal tahab meile anda oma Poja Jeesuse Kristuse läbi. Miks on meil nii raske nõustuda sellist kingitust vastu võtma?

PKK0824 Õp 12:8 – 13:10

Tark ei hoople

Õpetussõnade raamatus on sõnastatud jumalakartusele rajatud elutarkus löövates lausetes, mis ei jäta õeldu tähenduses ebaselgust. Tõstan seegi kord nende illustreerimiseks esile teatud Piibli isikuid, kelle kohta mõni vanasõna minu arvates sobib.

12:8

Siin võiks meenutada Gideoni ja tema poega Abimelekit. Giideon oli küll väga arg, minnes Jumala ülesannet täitma, aga temast oli tark tunnistada oma nõrkust ja ebakindlust. Nii pidi ta toetuma kogu aeg Jumalale. Sellepärast sai ka Iisrael midjanlaste rõhumise alt vabaks. Ja Giideon saavutas kogu rahva poolehoidu.

Tema pojalt läks teisiti. Abimelek oli ennasttäis ja tahtis samuti võita poolehoidu. Oma eesmärkide saavutamiseks kasutas ta kõige ehtsamaid käesoleva maailma võtteid: meelitas näiliselt aruka jutuga inimesed enda poole, hankis nende abiga ebajumala templist lubamatul viisil raha ja laskis mõrvamise teel kõrvaldada tervelt 70 oma venda – kõik oma võimalikud võistlejad. Aga muidugi ei võinud nõnda saavutatud edu kesta kaua. Lõpuks sai talle osaks ainult põlgus.

12:9

Vanasõnad on vahel kujundatud nii lühikeseks ja löövaks, et asjassepühendamatul võib tekkida küsimus, kuidas see algselt on mõeldud. Nii on nähtavasti ka siin. Soomekeelses tõlkes on seda vanasõna mõtet mõistetud natuke teisiti: „Parem elada tagasihoidlikult ja ilma teenijata, kui laialt, aga leivata.“ See tõlgendus tundub loogilisem: ära laiuta, kui pole jõudu!

See vanasõna tõstab esile ausust ja olude kainet hindamist. Inimene, kes ei ela küll kadestusväärsetes tingimustes, aga kelle vajadused on siiski täidetud, on õnnelikum kui see, kes esineb jõukana, ehkki on tegelikult vaene. Kõige parem on mitte püüda kujutada endast kedagi, kes sa pole.

12:10

Üks mees, kes pidas mitut koera, rääkis kord, et uue inimesega kohtudes hindab ta teda alati selle järgi, kuidas koerad talle reageerivad. Tundub, et koerad oskavad iseloomu ära tunda. Nad tunnevad vaistlikult, kas see inimene võib

kohelda neid halvasti. On imepärane, et loomariigis võidakse tunnetada inimloomust paremini kui seda suudavad mõned inimesed.

12:11

Selliseid vanasõnu lugedes tuleb muidugi meeles pidada, et need kehtivad mitte ainult põlluharijatele, vaid kõigil elualadel, kaasa arvatud kristlikus elus ehk Jumala riigis. Kui oled oma töös hoolikas, siis on sellel reeglina ka oodatavad tulemused. Ja vastupidi – kui „jätad kõik Jumala hooleks“ ja tegeled tühja-tähjaga, siis pole põhjust imestada, kui tühi kätte tuleb.

Jumal ei ole kunagi töötanud õnnistada inimese laiskust, vaid ikka tööd. Isegi see, et Jumal annab kõike armust, ei tähenda, et inimene oleks tööst ja vastutusest vabastatud. See on vist tõde, mis vajab erilist rõhutamist kõikjal, kus Jumala armu on hakatud kasutama oma lodevuse ja tegematajätmist õigustamiseks. Eriti kristlusejärgses läänemaailmas tundub selline suhtumine olevat praegusel ajal päris valdav. Küllap sellest siis ka kristluse allakäik.

12:12

Paulus kutsus üles Ef 4:15 kasvama kõigiti sellesse, kes on pea – Kristus. Ja 2Tm 3:14 kirjutab ta: „...“ See oli mõeldud hoiatusena eksiõpetuste vastu. Kui inimene millessegi juurdub, siis püsib ta selles kindlalt. Õiged inimesed on need, kes on juurduvad Jumala sõnas, Jumala tahtes, üle kõige aga Jeesuses Kristuses.

12:13-14

Siin väärib tähelepanu väljend „suu vili“. Võib-olla me sageli ei mõtle sellele, aga ka meie sõnad saadavad väga palju korda ja neil on väga kaugeleulatuvad tagajärjed nii meie enda kui ka teiste jaoks. Jeesus ütles Mt 12:36-37 koguni: „...“ Asi on selles, et mida süda on täis, sellest suu räägib. Seega, meie sõnad näitavad, kes me oleme – nii heas kui halvas.

12:15

Sellegi mõttega oleme tuttavad juba eestpoolt. Kordamine on tarkuse ema.

12:16

Solvangu kinnikatmine ei tähenda päris sedasama, mis vaikides allaneelamine. Pigem tähendab see: „Enne mõtle, siis ütle!“ Küllap on mõnigi meist pidanud mõtlematult öeldud sõnu hiljem kahetsema. Seepärast antakse nõu lugeda kümneni, et mitte teravatele sõnadele mõtlematult vastata. Kinni katmine tähendab selget otsustamist mitte vastata solvangule solvanguga. Tark inimene teab, et see tähendaks ajaraiskamist ja teeks asja pigem halvemaks kui paremaks.

12:17-18

Needki salmid tuletavad meelde, kui valesti võib sõnu kasutada ja kui ohtlik see on. Aga asjal on ka teine külg. Jumala sõnagi võrreldakse mõõgaga, ja mitte asjatult. Kui Jumala sõna kuulutaja püsib tões, siis tuleb ette olukordi, kus sõna tabab kuulajaid kui mõök. See tungib üdini ning paljastab inimese sügavaimad mõtted ja motiivid, nagu öeldakse Hb 4:12. Selline mõõga kasutamine on tõeliselt terviseks, ehkki ta on ebameeldiv. Aga kui seda ei soovita vastu võtta, siis poetakse selle eest peitu viha, solvumise, enese õigustamise või kibestumise taha. Ja sel juhul jääb tervis tulemata. Paisete ilmsikstulek on ebameeldiv, aga nende avamine tähendab tervenemise algust.

12:19

See sobib kinnituseks eelnevale. Vale võib olla ilus, aga tal on lühikesed jalad, nagu ütleb eestlane. Tõde seevastu võib olla ebameeldiv, aga tal on igavene väärtus. Seda peavad silmas pidama eriti need, kes on kutsutud andma edasi Jumala sõna.

12:20-21

Nagu inimese tegudel on tulemus ja vili, nii ka sõnadel. Pettuse vili on rahutus ja õnnetus, õiguse vili aga rahu ja rõõm. Sellest ka järgnev.

12:22

Jumala lapse üheks tunnuseks peaks olema see, et ta püsib tões. See polegi alati lihtne maailmas, kus tõtt või valet räägitakse vastavalt sellele, mis tundub hetkel kasulikum.

12:23

Õeldakse ka: „Rumal räägib, mis ta teab, tark teab, mis ta räägib.“ Tarkuse juurde kuulub ka teadmine, millal ja mida rääkida. Ehk oleme olnud olukordades, kus keegi ütleb midagi kohatut. Kui see heidab varju kellelegi kolmandale, siis tuleb ehk targal sekkuda, eriti, kui asjaosalist pole kohal.

12:24

Saalomon ise toimis selle nõuande järgi. 1Kn 11:28 jutustatakse: „...“

12:25

Murekoorem võib vajutada küüru, aga hea sõna võib seda leevendada. Raskustes olijat ei tohi lüüa. Iiob ütles oma trööstijatele: „Otsekohesed sõnad ei olekski kibedad. Aga mis tähendus on teie noomimisel?“ (Ii 6:25) Õiged sõnad, mis on öeldud õigel ajal, võivad olla leinajale või koormatule suureks julgustuseks. Siis igatseb inimene ennekõike head sõna. Aga on ka aegu, kus sõnad on üldse liigsed ja kus parim troost on aktiivne juuresolek.

12:26

Selle tõega oleme Õpetussõnades kohtunud juba korduvalt. Miks peab nii lihtsaid asju üha kordama? Kas mitte sellepärast, et ehkki me teame, mis on halb, ei oska me sellest ometi sageli hoiduda?

12:27

Ka laiskus tundub olevat tõsine probleem, et sellest korduvalt peab rääkima. Tuleb meelde Ruti usinus, kes läks lõikajate järel viljapäid korjama. Tänu Boase heatahtlikkusele sai ta tubli noosi nii endale kui oma ämmale. Aga laiskadega seltsib heldus harva.

12:28

Jumala lapse tulevikuväljavaated on helged. Kui meie Issanda tulek viibib, siis ootab meid küll ajalik surm, aga mitte tõeline surm – mitte igavene lahutus Jumalast. Seda Jeesuse Kristuse sillutatud teel ei ole. Ei tohi ainult lasta end sellelt teelt ära eksitada.

13:1

Saalomon ei olnud Taaveti lemmiklaps, aga ta ikkagi kuulas oma isa. Ta sobib näiteks targast pojast, kes pani tähele oma isa nõuandeid. Saalomoni poeg Rehabeam oli teisest puust. Ta kuulas küll nõuandeid, aga mitte targemate ja kogenumate omi, vaid nende omi, kelle arvamus langes tema enda omaga kokku. Ja see osutus parandamatuks veaks.

13:2-3

Nagu näeme, ka sõnade kasutamine on teema, millele Õpetussõnades pööratakse palju tähelepanu. Siin on tähelepanuväärne, et „mees sööb head oma suu viljast“. Seega, kui soovime head vilja, siis tasub seda külvata muuhulgas ka oma sõnadega!

13:4

Apostel Paulus oli väga sirgjooneline, kirjutades Tessaloonika kristlastele. Mõned vagad hinged ütlesid seal, et nad ootavad Issanda tagasitulekut, ja lõpetasid töötegemise. Paulus ütles selle peale: „,...“ (2Ts 3:10)

Kas ei kehti see täiel määral ka Jumala vaimulike õnnistuste osas? Kui inimene ainult igatseb, aga ei viitsi midagi ette võtta, et viia ennast sinna, kus Jumala õnnistused liiguvad, siis väga tõenäoliselt jääbki ta neist ilma.

Kus siis Jumala õnnistused liiguvad? Eks ikka kõigepealt Jumala sõnas ja palves. Nagu ütles Jeesus: „Paluge, ja teile antakse, otsige, ja te leiaste, koputage, ja teile avatakse, sest iga paluja saab ja otsija leiab ja igale koputajale avatakse!“ (Mt 7:7-8). Nagu näeme, Jeesus ega üldse UT küll ei õpeta usuasjades passiivsust ja ebamäärast lootmist Jumala armule.

13:5-6

Neis salmides on küsimus aususes ehk ustavuses tõe. Tõepärasus on praktikas õiguse alus. Jumala lapse üheks hooleks on tunnistada patt oma elus ja see hüljata. Meie vana loomus kaldub kergesti vale poole, sest ta on liidus vale isa saatanaga. Sellepärast on valetamine meile nii loomulik. Aga Jumal vihkab valelikkust, ja samamoodi peab sellesse õppima suhtuma ka Jumala laps.

13:7

Seegi salm väljendab inimeses elavat vana loomust. Ühest küljest on vaeseid, kes püüavad oma vaesust varjata. Nad ei taha näidata, et nad on naabritest halvemad ja elavad laenude abil. Näiteks, mõned sõidavad palju uhkema autoga, kui nad tegelikult saaksid endale lubada.

Teisest küljest on ka inimesi, kes on väga jõukad, aga kes tihtipeale räägivad, kui raske nende majanduslik seis on. Nad võivad alatasa kurta, kui kallid kõik on ja mida kõik maksab. Leidub isegi selliseid, kes elavad kerjates, kuigi neil on kogutud suured tagavarad. Sellistest raha narridest on kirjutanud ka Eesti kirjanik Eduard Bornhöhe.

Mõlemad need esinemised on teesklemine, mida Jumal vihkab. Kristlasel on eesõigus mitte püüda kujutada endast midagi muud, kui ta tegelikult on. Aga veelgi tõsisem sõnum on selles vanasõnas siis, kui me võtame seda vaimulikust seisukohast. Jeesus väljendas seda sõnadega, et on esimesi, kes jäävad viimasteks ja on viimaseid, kes saavad esimesteks. See toimub siis, kui Jumal paneb asjad paika nii, nagu need tegelikult on. Veelgi hullem on see, et siis on neidki, kes ei saa üldse Jumala riiki sisse, kuigi nad maa peal arvasid end olevat selle esirinnas.

13:8

Siin ei mõelda lunahinna all lunastust pattudest, vaid maiseid rahalisi kohustusi. Kes on rikas, see suudab maksta kõige eest, mis vaja. Tänapäeval on ka juhtumeid, kus rikkaid on võetud pantvangi ja nõutud siis suurt lunaraha. Vaeste inimestega pole seda mõtet teha. See on üks vaesuse häid külgi.

13:9

Seda põhimõtet näeme Iisraeli kuningate ajaloos. Iisraeli Põhjariigis, kus oli Jumala tahtest kaugele mindud, tõusis võimule üks kuningas teise järel. Sageli jäid nende valitsemisajad lühikeseks ja lõppesid isegi mõrvamisega. Korduvalt sai võimule hoopis uus dünastia. Seda tahabki Jumal öelda sõnadega: „õelate lamp kustub ära“. Lamp tähendab nimelt järeltulijaid. Ja seesama kehtib tänapäevalgi. Kurjategijate elu ei ole reeglina pikk, olgu tegu maffiaga või suurte riikide valitsejatega.

13:10

Kui kusagil on riid lahti, olgu see kollektiivis, naabrite või sõprade vahel või kasvõi koguduses, siis võib selle tagant ikka leida ka ülbuse. Nii on see alati. Siin on meil asja pöörata pilk kriitiliselt ka enda poole.

Nagu näeme, Õpetussõnades on palju praktilist elutarkust. Oleks ainult tarku, kes nõu kuulda võtavad. Õnneks on elukool avatud ja igaüks on kutsutud õppima.

PKK0825 Õp 13:11 – 14:4

Milleks on vaja härگا?

Eesti vanasõna ütleb, et mis kergelt tuleb, see kergelt läheb. Sama sisu on ka järgmisel Õpetussõnade vanasõnal.

13:11

Seda vanasõna võiksime vaadata ka igavikulisest vaatenurgast. Paljud rikkad on ilmselt mõistnud, et nende järeltulijad on taipamatud. Nii on nad rajanud fonde ja kehtestanud seaduslikke piiranguid oma arvetele ja kinnisvarale, et nende järelkasv neile ligi ei pääseks. Järglased saavad küll nendest asjadest ära elada, aga nad ei saa kinnisvara müüa. Nii on maailmas paljud rikkaid pärijaid, kes pole enda omandi heaks päevagi tööd teinud. Aga see omand on nõnda kaitstud, et neil pole võimalik seda oma rumaluses täielikult laiali loopida.

Igaviku seisukohast aga võime küsida: millised on tõelised rikkused? Mis on tõeline varandus? Kas koosneb see osakutest ja kasumist? Igaühele tuleb päev, mil ta kaotab kõik, mis tal on, ehkki keegi ei tarvitse seda varastada. Surm

tuleb omal ajal ja lahutab sellest. Omanik lihtsalt läheb ja jätab kõik maha. See juhtub isegi nendega, kes on maailmas kõige rikkamad ja võimukamad.

13:12

Ootustega võib juhtuda, et nad kunagi ei täitugi. Seepärast on tähtis olla Jumalale ja Tema tahtele nii lähedal, et mitte hellitada asjatult lootusi, mis kunagi ei täitu. Seevastu, kui inimene on pannud oma lootuse Jumala töotustele, siis ei tarvitse ta pettuda. Sest Jumal ei või toimida oma töotuste vastaselt. Sellepärast on kristlik lootus lõplikule päästele õigupoolest päästekindlus.

13:13-15

Õpetussõnade raamatus kordub see tarkuse ja hoolimatuse vastandamine üha uuesti. Jumal vihkab ülbust, üleastumist ja teesklemist. See kõik tõuseb inimese loomulikust minast ja jumal ei saa seda õnnistada. Jumalale kõlbab ainult see, mis tõuseb Tema sõnast. Targa õpetus on eluallikas sellepärast, et see tuleneb Jumala sõnast. Kõik, mida Jumal õpetab, ongi suunatud nii või teisiti surmapaeltest pääsemisele. Muudest allikatest ammutatud tarkus viib lõpuks alati hävingusse.

Jesaja raamatus ütleb Jumal: „...“ (Js 66:2) Sellisena tuleb meil igaühel Jumalale läheneda, kui soovime saada vastu võetud. Me ei saa minna Tema juurde uhkelt ja iseteadvalt. Muuseas sedagi tähendab Jumala kartus, millest Õpetussõnade raamatus ja mujalgi Piiblis nii palju juttu on. Kes Jumala sõna ees väriseb, see ei julge põlastada Tema sõna või käske.

13:16

Selles taibuka ja albi võrdluses on jutt eluviisist tervikuna. Tark võtab juhtnööriks Jumala sõna, sellepärast iseloomustab kogu tema tegevust Jumala tahte otsimine ehk tarkus. Seevastu Jumala suhtes hoolimatu inimene, keda siin nimetatakse albiks, näitab kõigis oma tegemistes, et tema põhjanevaks motiiviks on midagi muud, mitte Jumala tahte järele küsimine.

13:17

Käskjala ülesanne on anda sõnum muutmatul kujul edasi neile, kellele see on mõeldud. Kui telefone ja elektronposti veel polnud, siis sõltusid inimesed käskjalgadest, kes sõnumid kohale viisid. Kui käskjalg mingil põhjusel tõi kohale vale sõnumi, siis võis see tähendada hävingut tervele kogukonnale. Eriti sõjaolukorras pidid saadikud olema täiesti usaldusväärsed. Valeinfo vaenlase liikumiste kohta võis tähendada surma. Ustav saadik viib sõnumi kohale õigel kujul. Siis inimesed teavad, mis olukord on, ja oskavad vastavalt käituda.

Sellisteks ustavateks saadikuteks on kutsutud ka evangeeliumi kuulutajad. Kui inimestele antakse pääste kohta valeinfot, siis nad surevad. Ehtne kuulutus aga esmalt paljastab inimeste patud, aga kirkastab ka Päästjat. Nii saab kuulaja teada, kuidas põgeneda surma paeltest ja pääseda eluandja juurde.

13:18

Noomitused ei ole üldiselt meeldivad asjad. Aga kes kriitika tagasi lükkab, keeldub sellega võimalusest kasvada. Just sel põhjusel ootabki kasvatamatut ainult häbi, hoolimata nõuannetest ja noomimisest. See kehtib ka vaimulikus ja igavikulises mõttes. Kes ei alistu Jumala sõna noomitustele, jääb osatuks ka selle töötustest.

13:19

Alp on inimene, kes ei taha, et keegi teda õpetaks. Ta arvab ise kõike teadvat ja peab end isegi Jumalast targemaks. Seepärast ta ei küsi ka Tema tahte järele. Sellisele inimesele on tõesti õudus loobuda kurjast – see tähendab üldisemalt, üldse oma tahtest ja kavatsustest. Ta peab iseennast kõige mõõdupuuks ja tegutseb sellele vastavalt.

Täideläinud igatsus on hingele armas sügavamas mõttes ainult siis, kui igatsus on kooskõlas Jumala soovidega. Elu näitab, et kui see nii ei ole, siis inimene võib küll saavutada kõik, mis ta oskab ihaldada, aga rahulolematust ikka ei kao. Kõik inimese soovid ei ole sugugi talle endale kasulikud ega seetõttu ka Jumalale meelepärased, nagu võime näha juba iisraeli rahva kõrberännaku ajast. Sellega seoses tuletatakse näiteks Ps 106:15 meelde: „...“

Sel korral, millest siin jutt, sai Iisraeli rahvas oma himu liha järele küll rahuldatud, aga seejuures oli unustatud, et inimese soovide täitumine ei tarvitse sugugi tähendada, et see, mis toimub, ongi hea. Terve maailma ajalugu on täis sündmusi, kus inimesed on saanud, mis nad on tahtnud, aga see on tähendanud palju rohkem õnnetust kui õnne.

13:20-22

Seltskond kujundab enda sarnaseks – seda tõdetakse Õpetussõnades korduvalt. Järelikult tasub otsida selliste inimeste seltskonda, kes otsivad väärtusi, mis põhinevad Jumala sõnal ehk elul enesel. Kui õige palgaks on õnn, siis tähendab see nimelt seda, et ta elu alus kannab pärast surmagi. Õige inimese pärand ei pea tingimata seisnema suurtes pangaarvete saldodes, aga see on midagi palju paremat – midagi sellist, mille järgi tulevased põlvkonnadki võivad julgesti elada.

Ütlus, et patuse vara talletatakse õigele, viitab Jumala õnnistusele. Iisraeli rahvale andis Jumal töötuse, et kui ta peab kinni Jumalaga sõlmitud lepingust, siis saab ta õnnistuse osaliseks. Selle lepingu hülgaja osaks aga oli ette nähtud needus. Nii on Jumala vastu tõusnud inimese varandus pikas perspektiivis tõesti üle läinud neile, keda Jumal õnnistas. See on peareegel. Aga nagu võib näha Iiobi raamatu 21. peatükist, sellest esineb siiski ka erandeid.

13:23

Selle õpetussõna mõtteks on nähtavasti, et inimesel pole tarvis pöörata liiga suurt tähelepanu ressursside hulgale. Kõige tähtsam ei ole, kui palju neid on, vaid kuhu me neid kasutame. Teiseks on võimalik, et kehv inimene võib kergesti saada kannatada rikkamate ülekohtu tõttu.

13:24

Siin on midagi nende jaoks, kes usuvad vabakasvatusse. Laps vajab kasvatamist ja suunamist, vajaduse korral ka karistuse kaudu. Ega asjatult ole täiskasvanute maailmaski välja mõeldud karistused ja trahvid. Kui juba täiskasvanudki ei saa ilma selleta hakkama, kuidas peaks saama siis laps? Sellepärast on öeldud: „Lapsed, olge kuulekad oma vanemaile Issandas ...“. Aga ka isadele öeldakse: „... ärge ärritage oma lapsi vihale ...“ (Ef 6:1, 4). Muidugi, kui last korrale kutsutakse, siis peab ta teadma selle põhjust. Kui vanemad oma lapsi kasvatades on vihased ja karjuvad, siis on

lapsel raske tajuda, et vanemad soovivad talle tõesti ainult parimat. Sellepärast tuleb vanemal oodata, kuni ta ise on rahunenud ja võib selgitada lapsele, miks teda distsiplineeritakse või karistatakse. Karistus ei tähenda viha välja valamist, vaid lapse suunamist õiges suunas. Jumalgi, kui Ta inimest

karistab, ei tee seda vihas, vaid armastades.

13:25

Selles salmis ei ole jutt karistusest. Siin ainult tõdetakse, milleni inimese valikud lõpuks viivad. Õigel inimesel, kes on pärinud Jumala riigi, on piltlikult öeldes igavesti „kõht täis“. Ja ta on põhiliselt rahuldatud juba siin maa peal, ehkki väliselt võivad olukorrad vahel olla päris rasked.

Et õelate kõht on ikka tühi, see peab paika juba selleski mõttes, et õelus on täitumatu ja rahuldamatu nagu kurjus või põrgu ise. Näiteks ahne inimene võib ahnitseda kokku kasvõi terve maailma, aga ikka ahnus ei kao. Sama lugu on mistahes muu patuga.

Teiseks peab see paika igavikulises mõttes. Aabraham ütles rikkale mehele: „...“ (Lk 16:25) Rikas mees oli elanud lühinägelikult. Ta polnud võtnud tõsiselt Jumala sõna ilmutust, et surm ei tähenda olemasolu lõppu. Või oli ta muretu, arvates, et tema asjad Jumalaga on korras. Sedasama arvavad nii paljud tänapäevalgi, ehkki nad pole Jumala asjadega tegelnudki.

Õpetussõnade raamatuga tutvudes oleme juba näinud, et tal on Piiblis tähtis koht. Seda tsiteeritakse ka UT-s sageli. Siin pakutakse meile Jumala tarkust väikeste, sobiva suurusega annustena. Samuti oleme näinud, et paljud õpetussõnad sobivad ka teatud Piibli isikute kohta. Aga nad sobivad ka inimeste kohta, keda meie tunneme, ja lõpuks, mis ehk koguni kõige tähtsam – nad sobivad ka meie endi kohta.

14:1

Siin ei ole küsimus maja ehitamises klassikalises mõttes, vaid naise mõjust oma kodule. See mõju võib olla üles ehitav või laastav. Naisest oleneb väga paljus, milline õhkkond kodus valitseb ja kuidas saavad lapsed kasvatatud. Saara sobib näiteks sellise eeskujuliku naise kohta, kes ehitas oma maja üles, ehkki ta elas hoopis telgis. Ta oli patriarhi naine, kes ehitas Iisraeli koda. Võime ka öelda, et Moosese ema ehitas oma koda. Ehkki ta elas orjana vööral maal, peitis ja varjas ta oma poega, et kaitsta tema elu. Lõpuks sai ta oma poja imetajaks, kui vaarao tütar ta selleks palkas. See ema õpetas Mooset tundma Jumalat ja Tema töötusi. Ta oli suurepärane ema, kes tõesti ehitas oma koda.

Täpselt sedasama on meil teinud nõukogude ajal paljud jumalakartlikud emad, kes õpetasid oma lapsi Jumalat tundma ja kartma hoolimata sellest, mis toimus ümberringi. Ka minul on suur au olla selliste vanemate laps, ja see on väga suur rikkus.

Õpetussõnad ütlesid siin ka vastupidist – et rumalus kisub maja maha oma kätega. Nii on juhtunud paljude Piibli naistega. Võtame näiteks 2Aj 22:2-3: „...“ Naise rumalus tähendab Jumala tahte põlgamist, nagu muidugi meeste rumaluski. Ahabi sool läks lõpuks väga halvasti, nagu Piiblist võib lugeda. See vanasõna on väga eluline tõde.

14:2

Seda vanasõna võib võtta ka tagurpidi: inimese eluviis näitab, milline on tema vahekord Jumalaga. Apostel Johannes kirjutas oma esimeses kirjas: „...“ (1Jh 2:6)

Kuidas Jeesus elas? Tähtsaim on, et Ta tegi kõiges oma Isa tahtmist ja ei lasknud millelgi rikkuda oma osadust Isaga. See et meie ei ole patunud, nagu oli tema, ei ole siin kõige tähtsam, sest tänu Kristuse päästetööle võib nüüd iga inimene elada osaduses Jumalaga ja küsida Tema tahtet kõigis olukordades.

Saamuel seadis kuningas Sauli silmitsi sellesama tõega, öeldes talle: „...“ (1Sm 15:22) Sõnakuulmine tähendab teha seda, mis Jumal ütleb. See tähendab mitte ainult kuulata, vaid ka kuuldu põhjal tegutseda. Täpselt sedasama ütles ka Jeesus: „Mitte igaüks, kes mulle ütleb: „Issand, Issand!“, ei saa taevariiki; saab vaid see, kes teeb mu Isa tahtmist, kes on taevas.“ (Mt 7:21)

Seega, täiesti vääriti on asja mõistnud need kristlased, kes arvavad, et Jumala tahte tegemise pärast pole tarvis eriti muretseda, kuna meil on ju Jumala arm. Kui me ainult kuulame Jumala sõna, aga seda ellu ei rakenda, siis iseloomustab meie elu ebaehtsus ja kõverus.

14:3

Siin tuleb meelde Taaveti ja Koljati kohtumine, millest räägitakse 1Sm 17:41-49. Et „Rumala suus on vits ta uhkusele“, see sobib Koljati kohta. Ta oli vilistite kangelane ja hoopis sellega muretult. Kui Taavet teatas, et ta tuleb temaga võitlema, reageeris see hiiglane järgnevalt: „...“ Peale selle ütleb Piibel, et vilist sajatas Taavetit kõigi oma jumalate nimel. Seejärel ütles ta: „Tule siia, siis ma annan su liha lindudele taeva all ja loomadele väljal!“

Selle õpetussõna teine pool: „tarku kaitsevad nende huuled“, kõneleb Taavetist. Kuula tema vastust Koljatile 1Sm 17:45: „...“ Taaveti vastus on pikem, aga siin on öeldud kõige olulisem.

14:4

See on väga huvitav vanasõna. Piiblis on mitmes kohas seatud meile eeskujuks just härg. Härg oli ka ohvriloom kes sümboliseeris Kristuse ohvrit.

Härg on tugev loom. Ta oli sel ajal nii traktori kui auto eest. Härgadega künti põllud ja härjavankriga võidi minna ka turule. Küllap oli härja pidamine ka omajagu kallis. Talle tuli piisavalt toitu varuda. Sellest vaevast võis end säästa, kui härjast loobuda. Aga sel juhul jäi inimene ilma ka härja tööjõust.

Selles on väga suur vaimulik õpetus. Vahel üritatakse kristlastegi hulgas lahendada probleeme ja tulla toime lõhenemistega, ajades härja välja. Liiga sageli leidub inimesi, kes termiitide kombel püüavad lahti saada inimestest, kes neile ei meeldi näiteks nende mõtete või rõhuasetuste pärast. Siis arvatakse, et kui härg välja visata, siis hein jääb alles. Aga mõne aja pärast võib selguda, et just härg vedas künniatra. Enne, kui hakata puhastustööd tegema, tuleks jõuda selgusele, kes on Issanda töö härjad. Võib koguni olla, et kellest me kõige vähem hoolime, need palvetavad meie eest kõige enam.

PKK0826 Õp 14:5-27

Mis on su tee lõpus?

14:5

Sellele väga sarnane on ka vanasõna Õp 12:17: „...“ Õigupoolest on sellised tõdemused endastmõistetavad – valetaja valetab ja tõtt rääkija räägib tõtt. Aga küllap on selle ütluse mõte selles, et kes on usaldusväärne, see on seda alati, ja kes seda pole, see pole seda kunagi. Ei ole olemas usaldusväärset, mis vahel on ja vahel ei ole.

Jeesust Kristust kutsutakse Piiblis tustavaks tunnistajaks. Samasugusteks tunnistajateks oleme kutsutud ka meie. Aga alati ei ole lihtne tõtt rääkida. Näiteks ei ole lihtne rääkida sõbrale tema tehtud ülekohtust või valearvestustest. Ometi Issand Jeesuski, kes on kristlasele parim sõber, ei säästa meid ebameeldivatest tõdedest. Nende paljastamine teeb küll valu, aga selles valus peitub ka juba paranemise algus. Sest Kristus toimib nagu arst – isegi siis, kui ta valu teeb, on selle eesmärk parandada. Uut elu ei saa rajada valele. Sellepärast tuleb meil rääkida üksteisele usaldusväärseid sõnu ja mitte asendada neid valega, ehkki vahel on suur kiusatus seda teha.

Lõpuks on võib olla kõige kergem asju ajada siiski selliste inimestega, kellel jätkub armastust öelda mulle välja ka ebameeldivaid tõdesid. Ka sellise inimese antud positiivseid hinnanguid on kergem uskuda ja hinnata.

14:6

Muidugi ei otsi tarkust mitte ainult need, kes armastavad Jumalat. Tarkusest on huvitatud ka teised. Pilkaja aga ei leia seda, hoolimata kõigest otsimisest. Miks see nii on?

Mõtleme hetkeks, kes on pilkaja ja miks ta pilkab. Pilkamine näitab uhkust ja üleolekutunnet - teisi peetakse endast rumalamaks, andetumaks, inetumaks jne. Seejuures pole tähtis pilkaja positsioon. Näiteks kõige madalam lihttööline võib pilgata oma ülemust, asutuse juhti või isegi riigi valitsust, lastes mõista, kui rumalad need kõik on. Sellist pilget leiab küllalt isegi ajalehtedest. Aga tegelikult naeruvääristab pilkaja seda, millest ta midagi ei tea. Kui ta ise oleks pilgatavate asemel, vaevalt küll oleks ta targem.

Samasugune on oma olemuselt ka Jumala pilkamine – seda tehes näitab inimene ainult seda, et ta ei taipa Jumalast midagi. Peale selle ta näitab, et tal pole ka austust selle vastu, millest ta midagi ei taipa. Aga pilkaja ise peab ennast muidugi targaks.

Selline uhkus, ülbus ja üleolekutunne on tarkuse, eriti Jumala tarkuse vastand. Jumala tarkus tuleb koos alandlikkusega, mida pilkaja ei pea millekski. Sellepärast ta ei saagi seda vastu võtta – ta ei pea seda enese vääriliseks.

Uhkus on vähemalt üks põhjus, miks ka variserid peaaegu eranditult lükkasid tagasi Jeesuse Kristuse, kes on Jumala tarkus. Nad pidasid end küllalt tublideks ja Jumala jaoks vastuvõetavateks. Kui kasutada Õpetussõnade mõisteid, siis selline suhtumine on suur rumalus ehk alpus.

Sellele kõigele mõeldes peab paratamatult mõtlema ka endale. Kas peitub minuski kusagil pilkaja, kes peab ennast tähtsaks ja alandab teisi? Kas olen minagi Jumala tarkuse tagasi lükanud, kuna see on tulnud sellisel kujul, et ma pole seda ära tundnud? Kas olen minagi enda arvates tubli küllalt, nii et Jumala päästmist (või äratust) vajavad teised, mitte mina?

14:7-8

See on loogiline järeldus eelnevast. Kuna pilkaja ehk alp peab ennast teistest targemaks, siis pole ta õpetatav. Seepärast ongi ainus õige otsus sellise juurest minema minna. Mõistlik inimene soovib end kainemalt hinnata. Ta ei pea oma arvamust kõige mõõdupuuks, vaid on suuteline õppima. Sellepärast on ka tunnetus talle kerge.

14:9

Kellel on võim käes, need võivad seda kasutada külmavereliselt teistele koha kätte näitamiseks ja seejärel nende pilkamiseks. Tüüpiline näide Piiblis selle kohta on Iisebel, kes naeris oma ülekohtu ohvri - Naaboti üle. Teda ei huvitanud, mis Jumal asjast arvas, vaid talle oli tähtis, et ta oli saavutanud oma eesmärgi.

Sellega seoses tasub mõelda, kuidas kasutan mina seda võimu, mis mulle on antud. Kuidas tunnevad end minu alluvad, kaaslased või kasvõi perekonnaliikmed?

14:10

Siin ei ole lause mõtte päris üheselt selge. Soome keeles on tõlgitud: „Leinas on iga inimene üksi, ja rõõmugi ei saa teistega jagada.“ Mõtte on, et iga inimese südames on mõni salajane kurbus või ka rõõm, mida ei saa jagada teistega – mitte kellegagi. Kui üritadagi sellest teistele rääkida, siis märkad, et keegi seda tegelikult ei mõista.

14:11

Küllap tuleb siingi koja ja telgi all mõista elu üldiselt. Jumalatu inimene elab juba praegu surmas, see tähendab – Jumalast lahus, seepärast ka ootab teda häving. Õige elab Jumala ligiolus, ja Jumala juures on teatavasti elu. Sellepärast on loomulik, et „õigete telk haljendab“. Tuleb ainult tähele panna, et siin pole jutt neist, kes ise ennast õigeks peavad või kes teiste arvates õiged on, vaid nendest, kes on tegelikult õiged – see tähendab, õiged Jumala silmis. Nemad tõesti haljendavad.

14:12

Selle salmi puhul tuleb mõelda mitmele asjale. Kõigepealt oma loomulikule vastuseisule kõige suhtes, mis pärineb Jumalast. Meile ei meeldi mõnigi asi, mida Jumal räägib, kas pole? Kuna Jumala teed ei meeldi, siis valitaksegi sageli oma teed, Jumala tahte vastu aga protesteeritakse. See on surmatee.

Teiseks tuleb mõelda oma pimedale usule, et oleme ju päris korralikud inimesed. Seetõttu ei vajagi me tõsiselt Jumala armu ega Päästjat. Küllap saame ise hakkama. Seegi on surmatee.

Kolmandaks tuleb mõelda kõikvõimalikele õpetustele ja -ismidele, mida meile pakutakse vägagi kaunites pakendites ja ilusa reklaami saatel. Tihtipeale kõlavad need väga mõistlike, huvitavate ja ahvatlevatena. Nad on suunatud inimese vanale loomusele, seletades, et inimeses endas on olemas võimalused ja jõuvarud peaaegu kõige võimaliku jaoks. Nad kinnitavad, et kui sa oled tore inimene ja elad teatud reeglite järgi, siis sul läheb hästi. Aga nad juhivad Kristusest eemale, isegi, kui nad nimetavad Teda heaks eeskujuks. Seegi on surmatee.

Kui järele mõelda, eks ela iga inimene omast arust kõige õigemini? Eks ole igaühe usk tema enda meelest kõige õigem? Paraku, mõnigi elutee viib surma, ehkki teekäija seda ei tea. Sellepärast käskis Jeesus minna sisse kitsast väravast. Sest

laial teel käijaid on küll palju, aga see ei tee seda teed veel heaks ega õigeks. Selle lõpus on hukatus ehk igavene lahutus Jumalast. Ellu viib ainult üks tee, ja see ei ole inimese enda välja mõeldud ega valmis tehtud. See tee on Jeesus Kristus. Ta ise ütles Jh 14:6: „Mina olen tee ja tõde ja elu. Ükski ei saa minna Isa juurde muidu kui minu kaudu.“ See tähendab, et Jeesusest mööda minnes võib küll Jumalasse uskuda, aga mitte Jumala juurde välja jõuda.

14:13

Sellele salmile võib leida mitmeid seoseid. Kõigepealt, see, et inimene on väliselt rõõmsa olemisega, ei tähenda veel, et ta on seda kindlasti ka sisemiselt. Mure ja kurbus on asjad, mida ei ole sugugi alati mõtet välja näidata, sest see ei tarvitse leida mõistjaid, kaasa tundjaid ja aitajaid – eriti rõõmsas seltskonnas. Teiseks, kui süda valutab, siis lihtsalt lõbustamisega ei saa seda ravida. Kolmandaks, inimene võib püüda südamevalu võita, näidates end tugevana ja püüdes murest üle olla, aga see õnnestub ainult osaliselt või ainult väliselt. Ja lõpuks, isegi kui parajasti on tõesti põhjust olla rõõmus, siis võib mõne aja pärast sellele järgneda vastupidine olukord. Rõõm ja kurbus käivad tihti käsikäes.

14:14

Ehk teisiti öeldes: millise tee keegi endale valib, sellest ta elab ja isegi küllastub. Kes valib selgelt patused eluviisid, see küllastub neist üha rohkem – mõelgem näiteks alkohoolikutele. Kes valib mõistliku eluviisi, edeneb selles, ja kes valib jumala tundmise, hakkab lõpuks sellest lausa elama. Jeesus ütles sedasama Jh 4:14 järgmiselt: „Kes iganes joob vett, mida mina talle annan, ei janune enam iialgi, vaid vesi, mille mina talle annan, saab tema sees igavesse ellu voolavaks allikaks.“

Seda salmi sobivad illustreerima Piibli kaks suurt Sauli – kuningas Saul ja apostel Paulus, kelle heebrea nimi oli samuti Saul. Kuningas Saul osutus truudusetuks, ehkki ta oli osa saanud suurest Jumala armust, ja ta ise ütleb ühel selgemal hetkel, nagu võime lugeda 1Sm 26:21: „Vaata, ma olen talitanud mõistmatult ja eksinud üliväga.“ Apostel Paulus seevastu võis öelda enda kohta elu lõpusirgel, 2Tm 4:7-8 vastupidi: „...“

14:15-18

See maailm peab kristlasi sageli madala intelligentsi tasemega ja naiivseteks inimesteks, et usuvad kõike, mis neile räägitakse. Aga tegelikult on jumalatud inimesed sageli hoopis lihtsameelsemad – nad usuvad sinisilmselt ja rõõmuga igasugust loba ja targutusi, mis tõstetakse Jumala tunnetuse ja jumalakartuse vastu. Kui keegi pilkab Jumalat või Jumala lapsi, siis neelavad nad selle rõõmuga alla. Nad jooksevad lihtsameelselt igasuguste patu ahvatluste järele, uskudes, et leiavad nõnda õnne ja heaolu. Seda tehes on nad jultunud ja enesekindlad, nagu siin öeldi.

Tark seevastu hoidub kurjast. Ta paneb tähele, mis ta teeb ja kuhu ta astub. Kas oled kunagi mõelnud sellele, et jüngrid seadsid Jeesuse sõnad ühtelugu küsimärgi alla? Toomas, keda tavatsetakse nimetada uskmatuks, esitas alata küsimusi. Samamoodi tegi Siimon Peetrus. Ainuüksi Jh 13-s ja 14-s on mitmeid jüngrite pärimisi. Peetrus imestas: „Issand, kuhu sa lähed?“ „Issand, miks ma siis praegu ei saa sulle järgneda?“ Filippuski, muidu vaikne jünger, palus: „Issand, näita meile Isa, ja me jääme rahule!“ Ja Juudas (mitte Iskariot) küsis: „Issand, mis põhjusel sa näitad ennast ainult meile ja mitte maailmale?“

Kui sa oled kristlane, siis sa ei ole sinisilmne. Issanda kartuse tõttu katsub tark inimene läbi, mis ta kuuleb. Ta ei usu ilma pikemata isegi kõike, mis pastor või jutlustaja räägib, ainult sellepärast, et räägib ju pastor või jutlustaja. Ta

kontrollib Piiblist, mis Jumal selle kohta ütleb. Ka sina ei pea uskuma kõike, mis ma ütlen, lihtsalt sellepärast, et see olen mina, kes seda ütleb. Sul tuleb jälgida, et see, mis ma räägin, oleks Jumala sõnaga kooskõlas.

14:19

Juba siin elus juhtub vahel, et jumalatud inimesed peavad võib-olla vastu tahtmiski tunnistama, et Jumala teel käijad on siiski teinud parema valiku. Aga selle salmi täielik täitumine seisab alles ees. Seda väljendatakse Fl 2:10-11 järgmiselt: „...“

14:20

Siin näeme jälle kord tublit annust Piibli argirealism. Üks soome vanasõna ütleb, et kui puudus tuleb uksest sisse, siis armastus lendab aknast välja. Inimesed üldiselt on juba kord sellised, et vaestest ja kehvadest ei hoolita, aga rikkaid hinnatakse. Rikkaga tasub sõbrustada, sest see võib osutada kasulikuks. Jumala tahe muidugi on teistsugune, nagu kuuleme ka järgnevalt.

14:21

Õnneks on neidki, kes elavad selle põhimõtte järgi. Näiteks misjonitööle annetavad kõige rohkem tavaliselt need, kes ise elavad üsna kitsalt. Kitsastes oludes õpib ehk paremini nägema, mis on elus kõige olulisem. Vaest oskabki kõige paremini aidata teine vaene, kes oma kogemusest teab, milline abi on kõige olulisem. Selliseks teekaaslaseks on kristlased kutsutud.

Meil igapäev tasub järele mõelda, kuidas me suhtume neisse, kes ei või meile teha vastuteeneid ja kellest meil pole oodata mingit kasu. Kas jääb selline inimene meie abist ilma?

14:22

Siia juurde sobib ka vanasõna: „Kuidas sa metsa hüüad, nõnda mets vastu kostab.“ Kui meisse suhtutakse halvasti, siis tasub vaadata peeglisse ja mõelda, kuidas ma ise olen neisse inimestesse suhtunud?

14:23

Siin tasub tähele panna, et ei ole olemas jutte või sõnu, mis oleksid tõesti tühjad selles mõttes, et neil poleks mitte mingisugust mõju. Siin nimelt ei öelda, et tühjast jutust pole mingit kasu, vaid et sellest on ainult kahju. Järelikult, kui meie nimetame midagi tühjaks jutuks, siis tegelikult on see juba negatiivne, mitte neutraalne. Sellepärast ütles ka Jeesus, et inimene peab kohtupäeval aru andma igast tühjast sõnast, mis ta on rääkinud. On inimesi, kes ainult räägivad, aga ei tee. Neid on kristlaste hulgaski küllalt. Selline asi aga käib kohtu alla.

14:24

Kui inimene ajab asju targalt, siis kindlasti võib see viia ka pigem rikkuse kui vaesuse poole. Aga siin ei pea rikkus olema tingimata materiaalne. On palju inimesi, kelle rikkus ei ole selle maailma rikkus, vaid vaimulikud aarded. Ja need ongi kõige tähtsam rikkus.

14:25

Siin on jutt kohtuistungist. Eriti muistses Iisraelis, kus kehtis ka surmanuhtlus, võisid tunnistajate ütlused tähendada süüdistatavale täiesti realselt kas elu või surma.

See salm viib meie mõtted ka Kristusele ja saatanale. Saatanat nimetatakse Ilm 12:10 vendade süüdistajaks, kes süüdistab neid Jumala ees päeval ja ööl ja kes on taevast välja heidetud. Jeesus Kristus aga on ustav tunnistaja ja muuhulgas ka meie kaitsja taevase Isa ees. Saatana süüdistused on kehtetud, sest Jeesus on kandnud oma ihus karistuse kõigi meie pattude eest ja nii-öelda maksnud nende kõigi eest.

Seega, hea sõber, kui saatan süüdistab sind su pattude pärast ja ütleb, et nende tõttu oled sa surma ja hukka mõistetud, siis võid talle vastata, et Jeesus Kristus on juba kandnud nende pattude pärast karistuse sinu eest. Tema veri ehk lepitussurm on toonud sulle andestuse, mis kehtib taevaski.

14:26-27

Siin öeldakse meile, kui võimas asi on jumalakartus, millest Piiblis nii palju juttu on. Toon selle kohta ka maise võrdluse. Kui sa lähed kindlustusfirmasse ja sõlmid kindlustuslepingu, milles lubatakse korvata kõik sinu võimalikud kahjud, siis võid tunda end turvaliselt, ükskõik mis ka juhtuks. Sarnast, aga veelgi paremat kindlustuslepingut pakub Jumal meile kõigile kogu meie elu kohta. See hõlmab kõiki sinu enda võimalikke patte, eksimusi ja õnnetusjuhtumeid. Samuti hõlmab see rünnakuid ja tagakiusu teiste poolt selle pärast, et oled kristlane. See hõlmab haigusi ja isegi surma – Issanda kartus on eluallikas isegi surmapaeltest pääsemiseks. Sellest kõigest võid lugeda täpsemalt Rm 8:31-39. See lõpeb tõdemusega, et pole olemas sündmusi ega vägesid, mis suudaksid meid lahutada Jumala armastusest, mis on Kristuses Jeesuses, meie Issandas. Meile esitatakse ainult üks küsimus: kas võtame Jumala pakkumise vastu? Kas sõlmime lepingu?

PKK0827 Õp 14:28 – 15:10

Kas halvustad noomitusi?

Õpetussõnad eri elualadelt jätkuvad.

14:28

Kui valitseja arvab, et tema hiilgus oleneb ainult sellest, kui suurepärane ta ise on, siis ta petab ennast. Aga see salm tuletab meelde mitte ainult kuningatele, vaid meile kõigile, et me ei ela ilmas üksinda. Headest mõtetest on vähe kasu, kui pole, kellega neid ellu viia. Me vajame teisi inimesi, ja seda on parem tunnistada.

14:29

Et kannatlikkus näitab tarkust, äkilisus aga rumalust ja taltsutamatus, seda teame hästi ka oma kaasajast. Ehk oleme isegi pidanud mõtlematuid sõnu või tegusid hiljem kahetsema. Mõnigi peab seda tarkust õppima trellide taga. Seevastu enese talitsemist tuleb harva kahetseda.

14:30

Kadedus on üks koledaid patuga kaasnevaid meelsusi. Selle abil saab edukalt hävitada ka inimest, kellel midagi häda polekski. Samuti tehakse ka teistele palju kurja lihtsalt kadedusest. Üks anekdoot räägib mehest, kellele ilmus

ingel ja ütles, et ta võib paluda endale Jumalalt ükskõik mida. Ainult arvestagu, et tema naaber saab sedasama kaks korda rohkem. Mees mõtles, mõtles, ja ütles: „Torka mul üks silm välja!“

Selline on kadedus. Seevastu südamerahu on terviseks isegi siis, kui olukorrad ei ole head. Tõeline südamerahu saab olla ainult inimesel, kelle südametunnistus on puhas ja vahekord Jumala ning inimestega korras. Selline on inimene, kes on oma patud tunnistanud ja kellele on andestatud. Sellepärast ütles Jeesus: „Õndsad on puhtad südamed, sest nemad näevad Jumalat.“ (Mt 5:8)

Sellisel inimesel on kergem aktsepteerida ka elus ette tulevaid ebameeldivaid asju. Ta ei tarvitse neisse takerduda. Paulus annab hea juhtnööri 1Kr 7:30-31: „...“

Kuna kristlane teab, et see maailm omal ajal kaob, siis võib ta kõigesse, mis siin toimub, olgu see hea või halb, suhtuda kui mööduvasse ja mitte kõige tähtsamasse. Tõeline ja lõplik kodu on mujal.

14:31

Sedasama võib lugeda ka li 31:15, kus liob räägib oma suhtumisest oma teenijatesse: „...“ Ühegi inimese väärtus ei sõltu sellest, milline on tema ühiskondlik positsioon või pangaarve. Jumala looduna on kõik inimesed võrdväärsed.

Aga seda tähtsat tõde me kipume väga kergesti unustama. See probleem oli juba esimese sajandi kristlastelgi. Seepärast pidi Jeesuse poolvend Jaakobus kirjutama Jk 2:5-9: „...“

14:32-33

Need mõtted korduvad Õpetussõnade raamatus üha uuesti. Jumala suhtes hoolimatu inimese saatus on lõpuks nii hull, et selle kohta polegi kohast sõna olemas. Seda näeme kaudselt sellestki, mida kõike Jeesus võttis üle elada selleks, et meid päästa. Seda poleks ju olnud vaja teha, kui hukatus, mis meid ähvardab, ei oleks tõeline ja veelgi kohutavam.

Õigus aga ei ole inimese omadus, vaid Jumala kingitus Jeesuses Kristuses. Ja see kingitus on igapäevane, kes selle vastu võtab. See on kingitus, mille omajal pole tarvis karta surmagi. Paraku, maailm on täis inimesi, kes peavad end targaks, kes aga tegelikult on viimased albid, arvates, et lunastust Jeesuses Kristuses pole neile tarvis. Mõistlik on inimene, kes kuulab ja arvestab, mida Jumal räägib; alp lähtub enda ja üldsuse arvamustest.

14:34

Sellest tõest, mis käib kogu rahva kohta, kuulutas omal ajal eriti prohvet Aamos Iisraeli rahvale. Samasuguse sõnumi viis Joona Niinive linna rahvale. Rahvad lihtsalt ei jää püsima, kui patt nad sisemiselt hävitab. Seda pole raske näha, kui jälgida inimkonna ajalugu – see on täis selliste rahvaste varemeid, kes ei võtnud tõsiselt tõsiasja, et „patt on teotuseks rahvahõimudele“.

Samamoodi on tõsi seegi, et õiglus ülendab rahvast. Tervele rahvale on kasuks, kui seadusandlus on kooskõlas Jumala tahtega ja kui need seadused ka toimivad. Meie ajalgi hinnatakse riike, kus kuritegevuse ja korruptsiooni tase on madal. Siin on oma vastutus nii igal kristlasel kui ka tervetel kirikutel.

14:35

See salm on väga ajakohane, sest see räägib töö saamisest ja tegemisest. Vahel tuleb vaadata peeglisse ja mõelda, kas ikka on viga ülemuses ja töötingimustes või äkki hoopis minus endas? Oma saamatust on kerge ajada olude või teiste inimeste kaela. Tööandja huvides on olnud kõikidel aegadel saada endale korralikud töölised. Hoopis iseasi on muidugi olukord, kus tööpuudus on suur ja töötuks jäävad igasugused töölised, sõltumata oskustest ja usinusest.

-----

15. peatükis vaastandatakse hea ja kuri.

Kõigepealt juhitakse terves reas salmides tähelepanu keele kasutamisele, seejärel südame osale.

15:1

Võib-olla tulevad sinulegi selle lausega seoses meelde Naabal ja Abigail. Juba varemgi oleme kohtunud vanasõnadega, mis nende kohta sobivad. Abigail oli ilus ja arukas naine. Naabal, tema mees, oli väga rikas, aga rumal. Nii iseloomustatakse neid lakooniliselt 1Sm 25:3-s. Nende kohta võiks öelda: „Kaunitar ja koletis“.

Nagu ehk mäletad, Naabal oli vastanud Taaveti abipalvele solvavalt, ehkki Taaveti mehed olid olnud ka tema karja turvajateks. Ülbe vastus loomulikult kutsus esile Taaveti viha. Kui Abigail asjast teada sai, tegutses ta kiiresti. Ta laskis teenijatel Taaveti meestele hulga toitu kokku panna ja läks ise sellega Taavetile vastu. Ta kummardus ta ees maani maha ja tunnistas oma mehe eksimust. Ta tundis Taavetis ära tulevase kuninga ja rääkis talle, kuidas Issand teda hoiab elavate „kimbus“, kui teda jälitatakse (1Sm 25:29). Abigaili tark ja samas tõepärane vastus vaigistas raevu.

On ka aegu, kus tuleb osata olla karm ja otsekohene. Jeesus oskas seda. Mt 23-st võib lugeda, mida kõike tal oli öelda variseridele, kes omast arust nii õiged olid. Samas oli ta ääretult armuline neile, kes vajasisid Jumala armu. Abielurikkumiselt tabatud naisele ütles Ta: „...“ (Jh 8:11) Tarkuse juurde kuulub kindlasti äratundmine, kus on tarvis olla hell ja halastaja, kus aga kindel ja otsustav.

15:2

Tarkuse üks väärt külg on seegi, kui seda osatakse hästi edasi anda. Ega asjatult ei hinnata kooliski häid õpetajaid. Ühe õppejõu loengud on hästi jälgitavad, arusaadavad ja innustavad, teiste omad tuimad ja igavad. Paraku on ka inimesi, kelles jutust hoovab ainult rumalust. Meie sõnad näitavad meie tõelist loomust ja külvavad seda ka meie ümbruskonda.

15:3

Vahel võime ringi vaadata ja arvata, et keegi ei näe meid. Isegi vanem vend on kusagil mujal. Aga Jumal näeb meid.

Mooses nägi kord, kuidas egiptlane peksab heebrealast. Ta vaatas ringi, veendus, et kedagi polnud nägemas ja lõi egiptlase maha. Aga ta unustas vaadata üles. Ta arvas küll, et keegi ei tea, aga Jumal teadis. Meie elu on Jumala ees kui avatud raamat. Salajane patt maa peal on avalik skandaal taevas.

15:4

Kui meenutad, mis on sind elus ühest küljest kõige enam trööstinud ja julgustanud, teisest küljest aga kõige enam haavanud, siis tõenäoliselt võid anda mõlemale ühe vastuse – sõnad, mis sulle öeldi. Keel võib tõesti olla nii „elupuuks“

kui ka vaimu murdjaks. Muide, Jeesus ütles, et kelle Jumal on läkitanud, see räägib Jumala sõnu (Jh 3:34). See käib nii Tema enda kui ka Tema saadikute kohta. Ja Jumala sõnad on tõeliseks eluallikaks igaühele, kes need vastu võtab.

15:5

Ei tea, kas juba sel ajal leidis noori, kes arvasid, et nende vanemad on ajast maha jäänud ega tea midagi? Kuna selline vanasõna on loodud, siis peab järeldama, et küllap leidis. Öeldakse, et rumalat pole mõtet õpetada, ja see on tõsi liigagi tihti. Sa võid ju talle rääkida, aga sellest pole mingit kasu, sest ta ei võta seda vastu. Aga selline inimene on meeletu, ehkki ta ise peab ennast üle maailma targaks.

15:6

See vastandamine ei tarvitse alati kehtida maise varanduse suhtes – eriti, kui me jälgime elu lühema ajavahemiku, näiteks mõnekümne aasta vältel. Siis võib tunduda isegi vastupidi – et kõige jultunumad inimesed on kõige edukamad. Aga kui vaatame sügavamale ja kaugemale, siis see kehtib see möödapääsmatult. Õige inimese tõeline vara ei ole esmajoones materiaalne, vaid sinna kuuluvad sellised asjad nagu rõõm, rahu, armastus, kaastunne ja troost, ennekõike aga Jumala tundmine ja koos sellega ka kõik rikkused, mis on Jumala päralt. Need on imelised aarded, mille olemasolustki õelad ja jumalatud midagi ei tea. Õelate saak aga, isegi kui nad oleks võitnud terve maailma, jääb tarvitamata sel hetkel, kui nad astuvad üle surma läve. Siis on nad päästmatult vaesed ja õnnetud igavesti.

15:7

Keegi ei saa anda teistele seda, mida tal endalgi pole. Tark saab teadmisi külvata, kuna ta on tarkuse leidnud, albile on see võimatu. Ka kristlane saab teistele Jumalat ja Jumala tarkust edasi anda ainult sedavõrd, kui ta ise on sellest osa saanud. Paraku on karta, et ka paljud kristlased osutuvad alpideks, kes ei tunne Jumala varandusi ise ega jaga neid ka teistega. Jeesus rääkis neist mitmetes tähendamissõnadest. Näiteks see, kes oli saanud ühe talendi ja mattis selle maha, selle asemel et sellega kaubelda ja kasu saada. Või see, kes kuulis küll, mis Jeesus rääkis, aga elas ikka teisiti, arvates, et nüüd on ju teine aeg. Või neitsid, kellel olid küll lambid, aga mitte õlitagavara ööseks, sest nad arvasid, et küll Jumala arm nende hooletuse kinni katab. Kõik nad olid muretud kristlased, kes ei pannud tarkusele rõhku. Taolisi inimesi nimetataksegi Õpetussõnadest alpideks.

15:8-9

See salm näitab sügavat ja tähtsat tõde, mida aga pole sugugi lihtne mõista ja vastu võtta. „Õel“ on inimene, kes on alles Jumalaga lepitamata ja kelle eluviisid on Jumala sõnaga vastuolus. Sellise inimese ohver tähendab religioosseid tegusid või sooritusi, mida ta teeb lootusega Jumal nõ. „ära osta“ või Tema heameel pälvida. Selline inimene võib käia kirikuski ja teha seal ette nähtud rituaale, aga ta on sellest hoolimata jumalatu. Jumalatu on nimelt iga inimene, kellel puudub õige suhe Jumalaga. Ja õige suhe Jumalaga võib sündida ainult Jeesuse Kristuse läbi.

Loomulik inimene on ennekõike vaimulikult pime. Selle pimeduse üheks iseloomulikuks jooneks on, et kui ta on religioosne ja nii korralik, nagu ta oskab, siis usub ta end olevat Jumalale meelepärane. Keegi on öelnud: „Kui inimene loodab oma päästmise osas kasvõi juuksekarva võrragi oma tegudele, siis on ta kadunud hing.“

Jumal tahab inimese kõigepealt sisemiselt põhjalikult uuendada, enne kui teda huvitab fassaad. Sellepärast võiski Jeesust leida tihtipeale selliste inimeste seltskonnast, kelle fassaad oli kõike muud kui ilus, aga kelle sisimas oli igatsus osaduse järele Jumalaga. Sellepärast ütles Jeesus Lk 5:31-32: „Ei vaja arsti terved, vaid haiged. Ma ei ole tulnud kutsuma õigeid, vaid patuseid meelearandusele.“

15:10

See on hoiatus neile, kes ei lase end õpetada ja jätkavad jäärpäiselt omal teel. Uhkel inimloomusel on raske vastu võtta noomimist ja korrigeerimist, aga just see raskus näitab, et see on vajalik – võib-olla lausa möödapääsmatult. Inimene, kes sind õige asja pärast noomib, osutab sulle võib-olla suurimat armastust, Kes ei lase Jumala sõnal ennast õpetada, see on teel vältimatusse hukatusse.

Aga mida peaksid siis tegema need, kes on küll teinud oma parima, aga kes eelnevate salvide põhjal osutuvad ikkagi jumalatuteks? – Soovitan neil kõigepealt olla endaga aus. Patu üks tähtsamaid omadusi on, et ta pimestab inimese patu suhtes. Selle tulemusena inimene ei näe oma pattu, isegi kui see on päris suur. Seetõttu võiks alustada näiteks palvest: „Jumal, kui Sina näed, et ma olen valel teel, siis palun ilmuta seda mulle ja näita õiget teed.“

Kui seda tõsiselt palutakse ja soovitakse, mitte ainult korraks, möödaminnes, siis Jumal kindlasti kuuleb ja vastab. Ja muidugi tuleb ka teha tegemist Jumala sõnaga – leida võimalusi selle kuulamiseks ja uurimiseks, sest selle kaudu Jumal valgustab.

Tuletame meelde Jeesuse sõnu: „Paluge, ja teile antakse, otsige, ja te leiате, koputage, ja teile avatakse, sest iga paluja saab ja otsija leiab ja igale koputajale avatakse!“ (Mt 7:7-8) Ja veel edasi küsib Jeesus: „Kas on teie seas sellist inimest, kellelt ta poeg palub leiba, ent tema annab talle kivi? Või kui ta palub kala, et ta annab talle mao? Kui nüüd teie, kes olete kurjad, oskate anda häid ande oma lastele, kui palju enam teie Isa, kes on taevas, annab head neile, kes Teda paluvad!“

PKK0828 Õp 15:11-33

Kas mu pilk röömustab?

15:11

Surmavaldki – maailm, mida keegi meist pole näinud, on Jumala ees avatud. Hb 4:13 öeldakse: „...“ Jumal tunneb inimese kõige sügavamaid mõtteid, kavatsusi ja motiive. Meie enesetundmine jääb kaugele maha sellest, kuidas Jumal meid tunneb. Seetõttu tasub meil uskuda, kui Jumal ütleb, et kõik on pattu teinud ja Jumala aust ilma.

Ainult Jumal võib teha oma lapsele nähtamatu maailma reaalseks. Siis saab ta õige vaatenurga ka nähtavale maailmale. Kui inimene elab arvamusel, et nähtav maailm on kõik, mis on olemas, siis ta piirab oma maailma küllalt väikeseks, ja selle tulemusel on ta väärtushinnangud hoopis teistsugused, võrreldes kristlase omadega. Kui vestleme nendega, kes usuvad teisiti, siis, on tähtis jõuda selgusele nende elu- ja mõttemaailmas. Aga ainult Jumal võib paljastada, mis on teisel pool nähtavat elu. Sina ja mina selleks võimelised ei ole.

Jeesus Kristus kõndis selle maa kamaral inimesena kaks tuhat aastat tagasi. Ta läks läbi ka surma väravatest, aga ta tehti kolmandal päeval jälle elusaks. Neljakümne päeva jooksul ilmus ta oma jüngritele. Siis läks Ta tagasi oma kirkusse ja saatis meile Püha Vaimu. Ainult Püha Vaim võib muuta taevasseläinud Kristuse meile tõeliseks. Jeesus ütles, et Püha Vaim saab Temalt selle, mida Ta kuulutab või ilmutab jüngritele (Jh 16:15). Seda on tähtis teada.

15:12

Rumaluse võib-olla kõige suurem häda on see, et ta ei lase ennast õpetada. Kui laseks, siis poleks ta enam rumal. Pilkaja on iseendast heal arvamusel. Enesearmastuse juurde kuulub ka eneseimetlus ehk nartsissism. Teiste noomimine purustab ilusa pildi iseendast, ja seda enesearmastaja ei talu. Kui tihti me oleme raisanud enese õigustamisele aega siiski, kui aus olles oleks tulnud laitus vaikselt vastu võtta!

15:13

On tuntud tõsiasi, et naer, rõõm ja meelehea parandavad tervist ja pikendavad eluiga. Kõige parem on, kui õpime naerma iseenda üle. Selle vastandiks on endasse liiga tõsiselt suhtumine. Siis on inimese pilk suunatud ainult iseendale, mis on patust küllastatud, ja muidugi pole sealt leida muud kui ahistust ja rõhumist.

15:14

Siin ei ole jutt niivõrd faktide kogumisest, vaid rohkem vaimulikust hindamisvõimest. Keegi on seda nimetanud „pühitsetud talupojamõistuseks“. Fakte teatakse tänapäeva maailmas rohkem kui kunagi varem, aga nende põhjal õige maailmapildi ja elutarkuse kokkupanemise oskusest on suur puudus. Selles osas on palju paremas olukorras kasvõi mõni vanainimene, kes ei tarvitsegi olla palju koolis käinud, aga kellel on Jumala kartus südames. Täpselt samuti kehtib see noore kohta, kellel on kõrge haridus, aga sellest hoolimata Jumala kartus südames. Siin on eriti kohane meenutada põhitõde, et Jumala kartus on tarkuse algus.

15:15

Üks talumees kohtas teist ja ütles peale tervitamist: „Ilus soe, päikesepaisteline ilm täna!“ Teine vastas: „Jah, aga halb kartulile – maa on kuiv!“ Teisel päeval sadas vihma ja mehed juhtusid jälle kokku saama. Nüüd ütles üks: „Noh, täna on hea ilm kartulile!“ Teine vastas: „Jah, aga halb odrale!“ Nii see käib – üks oskas olla rahul nii päikese kui vihmaga, teine mitte kummagagi.

Paljudki olukorrad ja sündmused leiavad aset meist sõltumatult – me ei saa alati valida, kas satume neisse või mitte. Küll aga saame me valida, kuidas me neisse suhtume ja kuidas neis käitume.

15:16-17

Ehk teisiti öeldes: südamerahu on tähtsam kui varandus. See vähesega rahuldumine oli mõttes ka Paulusel, kui ta õpetas noort Timoteost 1Tm 6:6: „...“ Siiski, Piibel ei idealiseeri vaesust siingi. Aga kui inimene aktsepteerib vaesust kui Jumalalt tulnud katsumust, siis see on lõppkokkuvõttes parem kui suur varandus ja sellega kaasnevad mured.

Võib-olla tuntuim taimetoiduga seotud juhtum Piiblis on seotud Taanieliga. Ta viidi noorelt Babülooniassa orjaks. Seal märgati, et ta on erakordselt võimekas, mistõttu ta saadeti tarkade meeste kooli, et temast edaspidi võiks saada

riigiametnik. Seal oli ette nähtud ka vastav toit. Aga Taaniel ja ta sõbrad keeldusid toidust, mis ei vastanud Moosese Seaduse nõuetele. Nad palusid endale ainult taimetoitu ja joomiseks vett (Tn 1:12).

Moosese Seadus keelas teatud liha söömise üldse, aga peale selle sõltus ka loomade tapmise viisist, kas liha võidi pidada kultuslikult puhtaks. Taimed aga olid selles mõttes alati puhtad. Taaniel esitas toitude suhtes palve sellepärast, et ta kartis Issandat. Ta tahtis teenida Jumalat. Jumal õnnistas iisraeli rahvast, lastes Taanielil tõusta esimese suure maailmavalitseja Nebukadnetsari valitsuses teiseks meheks, meie arusaamade järgi peaministriks. Kui hiljem said võimule pärslased, tegi Jumal Taanieli jällegi peaministriks teise suure maailmavalitseja Kyrose valitsuses.

15:18

See on üsna sarnane tõdemus selle peatüki 1. salmile, mis kõlab: „Rahulik vastus vaigistab raevu, aga haavav sõna õhutab viha.“

Teisalt on küll nii, et ka Jumala sõna kuulutamine põhjustab vahel riidu. Selle kohta on heaks näiteks Jeesus ise. Ta ütles Lk 12:51-53: „...“ Kus Jumala sõna kuulutatakse, seal põhjustab see ka riidu, sest alati on neid, kes seda ei talu.

Noor pastor kurtis kord kogenumale ametivennale sellest Jumala sõna kuulutamise seotud probleemist. Vanem mees rääkis vastuseks oma lapsepõlvest. Kui ta oli läinud õhtuti lauta hobusele ja lehmale süüa andma, latern käes, siis juhtus kaks asja: rotid põgenesid peitu ja laudas õrrel magavad linnud hakkasid kaagutama ja laulma. Niisiis on valgusel kaks täiesti vastandlikku toimet. Samamoodi on siis, kui kuulutatakse Jumala sõna – rotid põgenevad ja linnud hakkavad laulma.

Õpetussõnade raamatus räägitakse palju laiskvorstist. Tema kohta öeldakse näiteks, et ta ei vii alustatud lõpule ja väga tihti ei saa ta isegi alustatud. Laisk inimene ei taha teha, mis tarvis, vaid hakkab ettekäändeid otsima ja neid isegi uskuma. Selle kohta öeldakse Õp 22:13 tabavalt: „...“ Laisast inimesest räägib ka järgmine salm.

15:19

Kui vajalikke asju küllalt kaua vältida, siis hakkavad nad muutuma üha ahistavamateks. Elu muutub justkui okkaliseks kibuvitsahekiks, kus on väga raske olla. Sellise elu vastandiks on sillutatud tee, kus on hea liikuda. Järelikult, ehkki asjade käsile võtmine tundub mõnigi kord ebameeldiv, tasub see pikapeale ära. Nii puhastab inimene endale eluruumi, mida austavad teisedki.

15:20

Ehk teisiti öeldes: rumalus ja alpus on nuhtluseks kõigile – isegi meie kõige lähedasematele. Sedasama ütleb ka 10. peatüki 1. salm. Ühest küljest meie vead ja vale käitumine, teisalt aga ka õiged valikud peegelduvad esmalt suhetes meie kõige lähedasematega. Me ei ela maailmas üksinda, ja seetõttu meie käitumine mõjutab meie kaasinimeste elu. Kas annab see neile põhjust rõõmustada või kurvastada?

15:21

Seega võib öelda, et ilmselt ka rumalusel on oma võlu, aga seda ainult rumala enda jaoks. Vandalismi puhul on arvatavasti asi just selles, et see teeb oma tegijale rõõmu, ehkki on täiesti arutu tegevus.

15:22

Ka eesti keeles öeldakse mõnes olukorras: „Nüüd on hea nõu kallis.“ Keegi ei ole nii tark, et ei vajaks nõuandjaid. Sportlasedki ei treeni omapead, vaid treenerite juhendamisel. Nii teevad isegi maailmameistrid, ehkki nende tulemused on treenerite omadest paremad. Igal inimesel on omad pimedad alad. Seetõttu on tark kriitikat ja nõuandeid kuulata. Muidugi tuleb ka osata hinnata, millised nõuandjad endale valida. Piiblistki leiab näiteid nii heade kui halbade nõuandjate kohta. Kõige saatuslikuma vea tegi selles osas Saalomoni poeg Rehabeam, kes jättis kõrvale targemate nõu ja põhjustas terve riigi lõhenemise.

15:23

Tähtis on mitte ainult, mida inimene ütleb, vaid ka, millal ta ütleb. Ehk oled sinagi vahel kogunud, kuidas teise inimese õigel hetkel öeldud sõna on isegi muutnud su elu suunda.

15:24

Me kasutame igapäevakõneski väljendeid tõusust ja langusest, ülespoole või allapoole minekust. Ei ole ükskõik, kuidas inimene elab – juba maises mõttes mitte, ja veelgi enam igavikulises mõttes. Siin öeldi meile, et tark inimene väldib pörgusse sattumist. Täpselt sedasama ütles Jeesus, käskides valida kitsa värava ja kitsa tee, sest lai tee viib hukatusse. Ja nagu Õpetussõnad korduvalt rõhutavad – tark inimene kuulab häid nõuandeid. Kõige targem on kuulata, mida räägib Jumal, sest Tema küll ei eksi. Ja kõige suurem võimalik rumalus on jätta Jumala jutt tähelepanuta.

15:25

Selle vanasõnaga on seotud ka järgmise peatüki 19. salm: „...“ Mõlemas salmis räägitakse kõrkidest. Kõrk on siin selline inimene, kes püüab vaeste arvel kasu saada. Eriti lesed oli sel ajal kõige vähemkindlustatud olukorras. Tihti polnud neil, millega ennast ja oma peret elatada. Nii tuli neil võlgu võtta, ja lõpuks nad kaotasid oma omandi inimestele, kes halastust ei tundnud.

Sellisel kõrgil inimesel tuleks siiski mõelda, et Issandal on abinõusid, millega kaitsetuid kaitsta. Üks vapustavamaid näiteid sellise kõrkuse kohta oli Iisebeli ja Ahabi käitumine Naabotiga, kelle viinamarjaistandus sai neile saagiks, kui Naabot ära koristati. Aga omal ajal võttis Issand need inimesed oma tegude eest vastutusele.

15:26

Et Issandale on kurjad kavatsused jäledad, seda oleme kuulnud ka juba eespool. Ainuke tark nõu oleks pöörduda kurjadelt teedelt Issanda poole.

15:27

See salm on paremini mõistetav siis, kui võtame sõna „koda“ mitte otseses, vaid ülekantud tähenduses. Eesti keeles on vastav vanasõna: „Ahnus ajab auku.“ Ahnitseja tahab küll rikkamaks saada, aga tegelik tulemus on vastupidine. Seevastu, kes ahnuse kiusatusele vastu paneb ega hakka hankima seadusevastaseid tulusid, „jääb elama“, nagu siin öeldakse.

15:28

Seda salmi tasub võrrelda selle peatüki teise salmiga, mis kõlab: „...“ Võrreldes näeme, et tark tähendab umbes sama mis õige – õige Jumala silmis nimelt. Õel aga on lähedane mõiste albiga. Eriti väärib tähelepanu, kui samameelsed need sõnapaarid kumbki omavahel on.

15:29

Üsnagi sarnane oli ka selle peatüki 8. salm: „...“Sedasama õpetab ka Peetrus 1Pt 3:12: „...“ Veelgi tõsisemalt väljendab sedasama Js 59:2: „...“

15:30

See salm tõdeb, kui suur tähtsus võib meie elule olla meie kaasinimestel ja ka teatud sündmustel. Võib-olla me ei mõtle küllalt sageli sellele, et keegi meie kõrval võib meiltki vajada head sõna või sõbralikku pilku.

15:31-32

Nendegi mõtetega oleme juba kohtunud. Tark on see, kes võtab vastu nii nõuandeid kui noomimist .

15:33

See salm tuletab meelde kaht tähtsat põhitõde: Issanda kartuse tähtsust ja alanduse tähtsust. Mõlemad on möödapääsmatult vajalikud, kui tahame Jumalaga asju ajada. Kui me Issandat ei karda ehk ei suhtu Temasse nii, nagu Ta väärib, siis on see meie poolt kõrkus – esimene patt, millest algavad kõik teised. Tähtis on õppida tulema alandlikult Issanda ette, küsima Tema tarkust. Ja seda mitte ainult vahel harva, vaid normaalses kristluses on see eluviisiks.

Et enne au on alandus, see on kõigepealt väga hea rohi meie uhkusele ja isekusele – suurtele pattudele. Aga tõeline alandlikkus ei peaks tulema ainult sellest, et me oleme nii puudulikud ja ekslikud, vaid see on jumalik eeskuju. Ka Jeesus alandas end väga sügavale, enne kui Ta võitis ja läks tagasi oma taevasesse kirkusesse. Ja Jeesus ei alandanud end oma ekslikkuse pärast, sest Tema ei eksinud kusagil. Tema alandus ei olnud seega sunnitud, vaid vabatahtlik ja ehtne. Tema järgijad on kutsutud käima sama teed. Kas Ta väärib järgimist?

PKK0829 Õp 16:1-17

Mida näitab Jumala kaal?

Jõuame Õpetussõnade raamatus järgnevalt väga rikkasse ja tähtsasse lõiku. Lühikesed laused tulenevad pikaajast kogemusest, ja need on läbi proovitud kannatuste ja aja sulatusahjus. Püha Vaim teeb need laused meile elavaks ja tähendusrikkaks. Õpetussõnad on ajatud, ehkki nad on kirjutatud noorele iisraeli mehele, kes järgis Moosese Seadust. Õpetussõnad kõnelevad kõigile inimestele – nii rikastele kui vaestele, nii meestele kui naistele, vaatamata vanusele või rassile.

16:1

Umbes sedasama öeldakse ka Jr 10:23: „Ma tean, Issand, et inimese tee ei olene temast enesest, ei ole ränduri käes juhtida oma sammu.“ Sina ja mina võime küll planeerida ja korraldada, aga kui tuleb aeg tegutseda, siis viimane sõna on Jumalal. Meil võib olla suuri sõnu, aga Jumalal on lõplik vastus.

16:2

Sama mõttega kohtusime juba Õp 14:2: „...“ Pastorid, jutlustajad või teised, kes on rääkinud usuasjust inimestega, kes Kristusesse ei usu, on harjunud kuulma selliseid vastuseid nagu: „Ei mina vaja päästmist. Ma olen täiesti korralik inimene. Mis mul viga on? Ma võin küll seista Jumala ees.“ Selline inimene peab kõiki oma teid õigeaks.

Ka kristlaste hulgas on neid, kes peavad oma teekäimist ja elu Jumala ees täiuslikuks. Aga siis tuleks vaadata hoolikamalt Jumala sõna peeglist ja paluda, et Jumal valgustaks. Jumala sõna valgus peaks küll igaüks hakkama nägema, et ei ole ta sugugi nii puhas ja laitmatu. Omal jõul me jääme Jumala nõutud tasemest väga kaugemale. Sa võid täita paljude ootusi ja saada valitud mingil alal aasta parimaks. Võid välja teenida aukirju ja medaleid. Koguduseski võidakse sind õlale patsutada, ja naabrid võivad kiita su tublidust. Aga kui sa hakkad end nägema Jumala sõna valguses, siis leiad, kui kaugel see kõik on kasvõi kümne käsu korralikust täitmisest, rääkimata Mäejutlusest või Jeesuse enda eeskujust. Sa hakkad nägema, et oled ilma Jumala kirkusest. Su tee võib olla puhas ja õige su enda silmis ja teiste silmis, ja kui see nii on, siis see on hea, aga see pole kaugeltki puhas Jumala silmis. „Kui me ütleme: „Meil on osadus Temaaga“, kuid käime pimeduses, siis me valetame ega tee tõtt.“ „Kui me ütleme: „Meil ei ole pattu“, siis me petame iseendid ja tõde ei ole meis.“ „Kui me ütleme: „Meie ei ole patustanud“, siis me teeme Tema valetajaks ja Tema sõna ei ole meis.“ Nii ütleb Johannes 1Jh 1:6, 8, 10, ja peame silmas, et ta kirjutab seda kristlastele. Järelikult, kui me oma pattu ei näe, siis on põhjus lihtsalt selles, et me ei näe asju nii, nagu näeb Jumal. Kiriku pingis istudeski me võime olla nii enesekindlad, et vaatame teisi ja mõtleme: „Nendega ei ole kõik korras, aga minuga on.“

Inimese teed võivad olla ja sageli ongi õiged ta enda silmis, aga Issand katsub vaimud läbi. Ta kaalub inimesi nii nagu kord Belsassarit, kellest räägitakse Taanieli raamatus. Teda oli „vaekaussidega vaetud ja leitud kerge olevat“ (Tn 5:27).

Kas oled kunagi näinud kaalu, millega Jumal inimesi kaalub? Meie kaalukaasiks on see, kuidas me käitume, kui satume tõsise kiusatuse ette, kus tuleb teha otsustav valik. Näiteks, kas lähed abielurikkumise teele, kui avaneb soodne võimalus? Kas lähed ülekohtuga kaasa, kui tehakse näiliselt hea pakkumine? Belsassarit kaaluti siis, kui ta korraldas vägeva peo, kus ta võttis kasutusele ka Jeruusalemma templist sõjasaagiks saadud pühad esemed. Üldiselt meie ei tea, millal meid kaalutakse. See toimub elu olukordades, mis toovad välja meie tõelise loomuse ja palge.

Jumala sõna ei ole mitte ainult peegel. See on ka kaal, mis annab teada, et iga inimene, kes omast käest püüab Jumalale kõlblikuks osutada, leitakse kerge olevat. Keegi ei täida Jumala mõõtu ega ulatu sellele isegi lähedale.

UT kirju uurides olen korduvalt öelnud Paulust tsiteerides, et Seadus on hea. Ta on nagu peegel, mis paljastab meie puudusi. Kui uurid Jumala Seadust ja ikka veel ütled, et oled seda täitnud, siis pole Sa seda veel õieti näinud. Seadus nõuab täiuslikkust, ja ei mina ega sina ole suutelised seda saavutama. Sellepärast me vajame Päästjat. Alles Tema annab meile õige kaalu. Seadus ajab meid Kristuse juurde. Ta on nagu õpetaja, kes võtab meil käest ja viib risti juurde ning ütleb: „Pisike, sa vajad Päästjat!“ Seadus on hea, aga ta ei päästa. Kui inimese teed on ta enda meelest õiged – ehkki tal on Jumala sõna ees – siis on tegemist äärmise vaimuliku pimedusega. Sest ei ole olemas pimedamat inimest kui see, kes ei tahagi näha.

16:3

Sama tegusõna, mis tähendab veeretamist, kasutatakse algkeeles ka Ps 37:5: „Anna oma tee Issanda hooleks ja looda Tema peale; külla Ta toimetab kõik hästi!“

Hea sõber, kas sa muretsed homse pärast, järgmise nädala, järgmise aasta või kogu oma tuleviku pärast? Kas murrad pead, kuidas kõik võib minna? Miks sa ei võiks kõiki neid suuri ja väikesi koormaid veeretada Issanda peale? Tema oskab sinu eest hoolitseda paremini kui sa ise.

16:4

Siin antakse meile kanget rohtu. See vanasõna võib esmapilgul kõlada isegi küüniliselt, aga ta on tõeline arusaamise laiendamise pill. Seda võib ehk sõnastada ka natuke teisiti: „Jumal on korraldanud kõik otstarbekohaselt – nii ka selle, et kurjus saab kurjuse palga.“ Ja nõnda peaks see olema juba hästi mõistetav.

Et maailmas järgnevad headele tegudele head tagajärjed ja halbadele halvad, kas ei ole see otstarbekohane? Samuti on otstarbekohane, et nii heade kui halbade tegude tagajärjed on kõigile näha. Kellelgi, kes soovib, ei ole raske teha õigeid valikuid. Ja lõpuks, nagu me hästi teame, Jumal omalt poolt ei ole määranud kedagi hukka minema, vaid Jeesuses Kristuses on pääsetee avatud kõigile. Muidugi, eks kurjategijad, elupõletajad ja üldse jumalatud inimesed kindlasti sooviksid elada nii, nagu endale meeldib, ja teha, mis nad ise tahavad. Ja muidugi nad soovivad, et sellel ei oleks mingeid halbu tagajärgi. Aga kas oleks see õige ja otstarbekohane?

Jumal ei ole loonud kurjust, samuti mitte kurja ehk jumalatut inimest. Ta kutsus inimesi mitte kurjuse poole, vaid sellest eemale. Jaakobus ütleb Jk 1:13-14: „Ärgu kiusatav öelgu: „Jumal kiusab mind!“ Sest Jumalat ei saa kiusata kurjaga, Tema ise ei kiusa kedagi. Pigem on nii, et igaüht kiusab ta enese himu, ahvatledes ja peibutades.“

Aga tihti küsitakse, miks Jumal üldse lubab kurjusel siin maailmas tegutseda? Vastuseks meenutan Jeesuse tähendamissõna, kus Ta ütles, et põllul ehk maailmas kasvab nii vili kui ka umbrohi. Ühe on külvanud Jumal, teise – jumalavastane. Peremehe sulased küsisid, kas minna ja kitkuda umbrohi kohe üles? Peremees ehk Jumal vastas, et ei, see ei ole otstarbekohane, sest nii võib saada üles kistud ka nisu. Otstarbekohane on lasta mõlemal kasvada kuni lõikuseajani – siis korjatakse kokku mõlemad. Umbrohi põletatakse ära, nisu aga pannakse aita.

Miks on nõnda parem? – Aga sellepärast, et kõik inimesed on oma loomu poolest umbrohi. Jumal aga tahab sellest umbrohist teha nisu nii palju kui võimalik. Teisiti öeldes – Ta tahab teha jumalatutest inimestest Jumala lapsed. Kuidas see toimub, seda võib näha iga inimese juures, kes on saanud päästetud. Üks parimaid näiteid on apostel Paulus. Kuni ta oli pöördumata, oli ta suur laastaja Jumala põllul. Kui ta oleks sellisel kujul saanud „välja kitkutud“, oleks kindlasti paljudel kristlastel olnud põhjust teha tänupalveid, et Jumal on nad raskest vaenlasest vabastanud. Aga Jumal tegi midagi paremat – ta tegi Saulist ühe suurima apostli.

Jumal on teinud kõik enda ja oma eesmärkide jaoks. Milline on inimese elu sügavam mõte? Inimene loodi esialgselt elama osaduses Jumalaga. Sellega on määratletud inimese elu mõte. Inimese elu sügavam mõte on elada Jumalaga osaduses igavesti ja tuua Jumalale au. Ole sa kes tahes või kus tahes, Jumal lõi sind andma endale au. Seda ütleb ka Paulus 2Kr 4:14-15: „...“

Siin ütleb Paulus, et Jeesus tuli maailma ühest küljest selleks, et me tänu Temale pääseksime tagasi Jumala osadusse ja võiksime alati olla Tema juures. See on üks põhjus. Aga palju tähtsam on teine põhjus – see, et Kristuse maailma tulek toob kaasa Jumala austamise inimeste poolt. Me oleme loodud Jumala auks ja seetõttu kõik, mis me teeme, peab toimuma Tema auks. Sellepärast ka usupuhastaja palvetas Jumala sõna õppimisega seoses nõnda: „Anna, armas Issand Jumal, oma armu, et ma õieti mõistan Sinu sõna, ja veel palju enam, et ma seda ka teeksin. Vaata ometi, armsaim Issand Jeesus Kristus, kui see mu õppimine ei tuleks üksi Sinu auks, siis lase mul parem olla õppimata üht tähtegi ja anna ainult nii palju, kui mulle, patusele inimesele, on sinu auks kasulik. Tõesti.“

Võib-olla sa küsid: „Aga sopajoodikud? Aga kurjategijad? Kas on nemadki loodud Jumala auks?“ See on nüüd kange rohi, mille puhul tuleb kõigepealt küsida, kas oleme valmis selle alla neelama. Kõik on loodud Jumala auks. Iga inimene. See, et me oma ülesannet tihti ei täida, ei muuda asja. Sellepärast peab evangeelium Kristusest saama kõlada üle maailma, et võimalikult paljud inimesed saaksid tänu Temale oma patud andeks ja hakkaksid elama seda elu, mis Jumalat austab. Nii „üha rohkenev arm sünnitab üha enamates rohkem tänu Jumala auks.“

Lõppude lõpuks on seega kõik mõeldud Jumala auks. Õpetussõna ütles ju: „... ka õel õnnetuspäeva jaoks.“ Ps 76:11 öeldakse selle kohta koguni: „Sest inimeste vihaleek peab sulle andma tänu; viimsegi vihaleegi jätke sa paned oma vööle.“ See tähendab, et Jumal kasutab enda huvides ära ka kõik selle energia, mis on suunatud Tema vastu. Ei oska öelda, kuidas Jumal selle kõik teostab, aga ühel päeval me kõik saame seda näha. Kas ei soovi sinagi Teda vastu võtta ja anda oma teed Tema juhtida!

On imeline teada, et Jumal liigutab seda maailmakõiksust oma plaani kohaselt. Kreeka vanasõna ütleb: „Jumalate täringud on kaalustatud.“ See tähendab, nad on ühest küljest raskemad ja annavad veeretades ikka jumalatele soovitud tulemuse. Midagi sarnast ütleb Jumal ka siin vanasõnas. Meeldib see sulle või mitte, Jumal ütleb sulle: „Ära mängi minuga hasartmängu. Ära ela, justkui ei oleks mind olemaski. Sest kui sa hakkad minuga hasartmängu mängima, sa kaotad. See on minu maailmakõiksus ja mina panen täringud peatuma nii, nagu soovin mina, mitte, nagu soovid sina. Minu täringud kuuluvad minu sõna, mitte sinu.“

Piibli järgi inimene, kes elab ilma Jumalata, on meeletu või, nagu öeldakse vanas tõlkes, jõle. Ps 14:1 on kirjutatud: „Meeletu ütleb oma südames: „Jumalat ei ole!“ Heebrea kirjas (11:6) aga öeldakse: „...“

16:5

Üha uuesti hoiatatakse Õpetussõnades ülbuse eest. Ka eelmises salmis oli tegemist lõpuks sellesamaga.

16:6

Siin ei räägita patu lepitamisest Jumala ees, vaid inimeste omavaheliste vahekordade korrastamisest. Kes on ise saanud andeks, see saab endale lubada andeksandmist ka neile, kes on tema vastu eksinud.

16:7

See lause tekitab küsimusi. Kas ei ole kristluse ajaloos läinud just vastupidi? Kristlasi on ju tapetud sellepärast, et nad on elanud Jumalale meelepäraselt. Ja kas ei ole Jeesus ise selgeim näide, et siin maailmas Jumala tahte järgi elamine põhjustab vältimatult kibedat viha?

Aga teisalt on see sõna paljudel puhkudel osutunud tõeks. Meil oli nõukogude aeg ühest küljest raske kristluse tagakiusu aeg, aga teisest küljest on palju näiteid, kus tõsiseid usklikke inimesi hinnati, sest nad olid parimad töötajad ja neid võis usaldada. Piibliski on palju näiteid sellegi kohta, kuidas kõige kurjemadki vaenlased on Jumala koolis hakanud suhtuma Jumala inimestesse hoopis teisiti. Eespool juba rääkis Paulusest. Jumalal on tõesti olemas kõik vajalikud vahendid.

Alati muidugi ei lähe nii nagu Paulusega, aga Jumala inimene peab teadma, kumma tahte järgi oma valikud teha – kas Jumala või inimeste. Tihti tahab kurat inimest olukordade läbi hirmutada: et kui sa nüüd teed Jumala tahtmist, siis on su tee kinni ja sul pole mingit pääsu. Aga elus on lugematu hulk näiteid, kus inimene on ikkagi otsustanud teha Jumala tahtmist, ja seepeale on Jumal valmistanud olukorrast ka väljapääsu.

Jeesus ütles oma jüngritele natuke enne oma surma Jh 15:18-20: „...“ Mõte on selles, et ka ükskõik millise surve all võib kristlane säilitada oma julguse, sest Jumalal on vahendid ka oma vaenlaste jaoks. Õp 29:25 öeldakse: „...“

16:8

See on tõdemus, et puhas südametunnistus on rohkem väärt kui suur varandus. See on parim peaalune.

16:9

See on taas kord meeldetuletus, kelle käes on siin maailmakõiksuses ohjad. Tasub ikka meeles pidada Jeesuse sõnu Mäejutlusest, Mt 6:27: „...“

16:10

See kõlab kummaliselt – on ju kuningaski kõigest inimene. Peale selle võib VT-st lugeda mitmest raamatust, kuidas kuningad tegid lausa risti vastu Jumala tahte. Eksimatu on oma otsustes ainult Issand Jeesus Kristus, kes praegugi valitseb nii taevast kui maad. See salm aga tuletab kuningale meelde tema positsiooni. Tavakodaniku jaoks oli kuninga sõna kõrgeim autoriteet, mida ei vaidlustatud. Sellega pidi kuningas otsuseid langetades arvestama. Tema otsuste õiglus pidi olema niisama usaldusväärne nagu Jumala oma.

16:11

See salm on sobiv eriti müüjatele turul ja kaupluses, aga laiemalt muidugi igasuguses inimestevahelises suhtlemises. Meid kõiki kaalutakse lõppude lõpuks Jumala ja mitte inimeste tehtud kaaludel. Ka järgmised salmid kõnelevad Jumala tahte kohase kuninga tegemistest ja hoiakutest.

16:12-15

See iseloomustus sobib paljuski ka Issanda Jeesuse Kristuse kohta. Tema aujärg on kinnitatud õiguses ja ülekohus on Tema meelest järele. Tema lahke nägu ja poolehoid tähendab tõesti elu. Aga Piibel räägib ka Tema vihast ja vihapäevast (Ilm 6:16-17). Selle eest ei päästa muu kui see, et inimene võtab vastu pääste, mille Ta ise on meile valmistanud.

Vanal ajal võis kuninga viha tähendada väga kergesti surma, ja iga tark inimene püüdis hoiduda seda põhjustamast. Kas me ei peaks samamoodi suhtuma ka asjadesse, mille kohta Jumal annab teada, et Ta neid vihkab?

16:16-17

Need tunduvad nii lihtsad tõed. Miks aga siiski on nii palju inimesi, kes ei jälgigi, kuhu nende elutee neid viib? Miks nad iseenda saatusest ei hooli?

PKK0830 Õp 16:18 – 17:10

Ära tuhni minevikus!

16:18-19

Uhkus või õigemini ülbus on number üks nende asjade hulgas, mida Jumal vihkab. Seda nägime, kui uurisime Õp 6:16-19 seitset asja, mida Jumal vihkab. Uhkus oli põhjuseks, miks peaingel langes – seesama, keda me tunneme saatana nime all. Tõenäoliselt oli ta Jumala loodud olenditest kõige kõrgem ja kaunim seni, kui temas leiti pattu. See patt oli uhkus – ta tahtis ülendada end Jumalast kõrgemale. Nii suureks pidas ta end.

Algse pattulangemise järel on uhkus tulnud kõigi inimeste ellu. Sellepärast me olemegi saatana kombel oma loomu poolest Jumala vastu mässajad. See väljendub selles, et me ei soovi Tema tahtele alistuda. Isegi, kui me soovime pääseda, siis kasutaksime selleks meelsasti ükskõik millist muud teed, ainult mitte seda, keda näitab Jumal – nimelt Jeesust Kristust.

Piiblis on palju isikuid, kelle elus näeme selgelt uhkuse tagajärgi. Uhkus hukutas Estri raamatus Haamani. Samuti läks Absalomiga, kes tõstis mässu oma isa Taaveti vastu. Hiiglane Koljatki hooples ülbel, enne kui langes. Kõik sellised inimesed on meile hoiatavateks näideteks.

16:20-23

Need sõnad kõnelevad praktilise tarkuse ehk mõistlikkuse viljast. Kõik, kes sellest osa saavad, on õnnelikud ja saavad õnnistatud. Tarkus kannab edasi elu.

16:24

Kes ei tahaks kuulda meeldivaid sõnu! Paraku kuuleb neid aga vähe. Uudisteski räägitakse peamiselt ebameeldivatest asjadest. Tõeliselt häid uudiseid leiame lõppude lõpuks ainult Piibli lehekülgedelt. Aga rõõm, mis sellest tuleneb, on mõeldud ka levitamiseks. Siis on meie sõnad kaasinimestele tõesti nagu mesi – kosutuseks nii hingele kui ihule. Tähtis on öelda häid sõnu juba nüüd, mitte alles siis, kui neile on saateks lilled hauakünkal.

16:25

Ehk märkad, et see vanasõna oli ka juba 14:12. Miks teda korratakse? – Ilmselt sellepärast, et asi on tähtis. Jumal tahab, et me peaksime meeles, kui ohtlik on usaldada oma mõtteid ja hüljata tee, mida näitab Tema.

16:26

See on käegakatsutav argipäevatõde meie kaasajalgi. Nälg on olnud väga tõsine kubjas läbi aegade.

16:27

See vanasõna sobib eriti hästi inimese kohta, kes tihti alustab vestlust sõnadega: „Kas oled kuulnud, mida see ja see tegi või ütles?“ Sellele järgnevad kõige magusamad klatšijutud. Issanda asi on selle üle kohut mõista, aga meie asi on jälgida oma keelt, et sellest hoiduda. Selle kohta käib ka järgmine vanasõna.

16:28

On inimesi, kes usuvad ükskõik mida, kui seda öeldakse neile sosinal. Samuti leidub sosistajaid, ja tulemuseks on sõprade lahutamine üksteisest ning riid.

16:29

Eeskuju on nakkav, ja halb eeskuju kipub olema kahjuks eriti nakkav, sest see leiab soodsa pinnase meie langenud loomuses, mis kaldub kergemini halva kui hea poole. Kui apostel Paulus Rooma kirja alguses kirjeldab jumalatute inimeste tegusid, lõpetab ta tõdemusega Rm 1:32: „...“ Patu ohtlikkus ei ole kunagi ainult selles, mida ta põhjustab patustajale endale. Ta põhjustab alati hävingut ka ümberringi.

16:30

Vanarahvas ütleb, et silmnägu on südame peegel. Inimese kurjad kavatsused võivad välja paista ka siis, kui ta midagi ei ütlegi.

16:31

Pikk iga oli VT ajal Jumala õnnistuse märk. See oli selle loomulik tagajärg, et inimene ei läinud hukatuseteede. Sellel reeglil oli küll ka erandeid, nagu võime näha Iobi raamatust. Ii 21:7-8 küsib Iob, olles ise suures ahistuses: „...“

16:32

Läbi ajaloo on olnud inimesi, kes on osanud saavutada teiste usaldust, tõusta juhipositsioonile ja saata korda suuri tegusid. Aga sellistest inimestest edukamad on need, kes on pikameelsed ja kes oskavad valitseda ennast. Samal teemal kirjutas hiljem Jeesuse poolvend Jaakobus Jk 1:19-20: „...“

16:33

Meile on tuntud vanasõna: „Inimene mõtleb, Jumal juhib.“ VT ajal küsiti Jumala tahet liisuheitmise teel, kui muul viisil ei osatud selles selgust saada. See salm tuletab meelde Estri raamatu sündmusi. Haaman heitis liisku, et leida parim päev juudi rahva maa pealt pühkimiseks. Aga Jumal sekkus asjade käiku ja päästis oma rahva. Seda päeva meenutab juutide puurimipüha. Puurim tähendab nimelt liisku.

Haaman pidi õppima, et hoolimata kõigest on siin maailmakõiksuses võim Jumala käes. Haaman otsustas tõusta Jumala tahte vastu ja kaotas elu, ehkki tal enne seda oli väga hea edu. Sinult ja minultki küsitakse, kas tahame seada oma sammud Jumala tahte järgi või otsustame Tema vastu mässata. Lõppude lõpuks teostub siiski Jumala tahe, mitte inimese. Jeesus Kristus on avanud meile tee, et võiksime leida rahu Jumalaga. See tee on elutee. Miks mitte valida ja käia seda teed, olles usu läbi õigeks mõistetud?

17:1

See on väga lähedane Õp 15:17-le: „...“ 17:1 lõpuosa viitab religioossetele rituaalidele, aga needki ei tähenda alati, et ollakse Jumala tahtes.

Võime tuletada meelde tisbelase Eelija külaskäiku Ahabi ja Iisebeli õukonnas. Ahabi palees käis vilgas tegevus, muuhulgas ka religioosne, aga see ei toonud au Iisraeli Jumalale. Eelija läks sinna ja teatas, et edaspidi enam vihma ei saja, enne kui Jumal uue otsuse teeb. Ja Jumalal polnud kavatsust teha uut otsust veel niipea. Seejärel prohvet lahkus. Kuhu ta läks? – Kaugele Kriti oja äärde, kus ta viibis kaua koos Jumalaga. Jumal koolitas teda elama vaikuses. „Parem kuiv paluke rahu kui kojatäis ohvriliha riiuga.“

Samuti viis Jumal Moosese vaarao paleest, suure hiilguse ja kihava elu keskelt Midjani kõrbe ning õpetas teda seal. Nii Eelija kui Mooses said kogeda leivanuki ja rahu õnnistust.

17:2

Siin on ilmselt mõte, et elus ei ole niivõrd määravad inimese välised eeldused, vaid rohkem sisemised väärtused. Ja teiseks, nii tänapäeval kui vanasti on ette tulnud, et lapsi kasvatavad rohkem selleks palgatud inimesed, kui vanemad ise. Koolielustki on teada, et samas klassis ühe õpetaja tunnis on kord ja distsipliin, teise õpetaja tunnis aga mitte. Tark kasvataja oskab ennast kehtestada ja lapsi õigesti suunata. Selliseid õpetajaid ja kasvatajaid hinnatakse tänapäevalgi.

Tark ori on parem kui taltsutamatu poeg. Parem on teenija, keda võib usaldada, kui poeg, keda ei saa usaldada. Taaveti poeg Absalom tõstis oma isa vastu mässu. Nähtavasti puudus Absalomil tark kasvataja, kes oleks osanud tema üle valitseda, ja see tuli talle hiljem õnnetuseks. Isekus ja taltsutamatus on alati õnnetuseks. Aga õnneks oli Taavetil ustavaid mehi, kes jäid ta kõrvale ka siis, kui ta oma poeg tema vastu pöördus.

17:3

Hõbedakaevandusest saadud maak pannakse sulatuspotti, mida kuumutatakse, kuni räbu tõuseb pinnale ja selle saab eemaldada. Järele jääb puhas hõbe. Samamoodi toimitakse kullaga – see pannakse ahju ja räbu korjatakse ära. Nii teeb ka Issand oma teenijatega, kellest Ta tahab teha midagi tähelepanuväärset – Ta paneb nad katsumuste tulle. Ta katsub läbi inimese südant, et teda tugevaks teha. Ta tahab oma kasutusse poegi ja tütreid, kes on läbi katsutud ja usaldusväärset.

Meie oleme Jumalale hoopis väärtuslikumad kui hõbe ja kuld. Sellepärast ei maksa masenduda, kui meid proovile pannakse. 1Pt 1:6-7 on öeldud: „...“ Jumal kasutab selliseid kasvatusmeetodeid, mis laasivad meid puhtaks, et meist oleks rõõmu nii Temale, meile endale kui ka meie kaasinimestele.

Kui Jumal laskis Paulusel kogeda vastikut vaia ihus ehk saatana ingli rusikahoope, siis oli Tal sellega oma eesmärk. Samuti oli Tal oma eesmärk, kui Ta lubas varasele kirikule märtrite aegu. Tagakiusud vormisid sel ajal kristlikku kirikut, ja ilmselt võib õigusega öelda, et vaimulikult ei ole kirik kunagi olnud nii rikas kui siis. Seejuures tasub meeles pidada, et 20. sajandil on Jeesusesse uskujaid taga kiusatud ja tapetud rohkem, kui kõigil varasematel kristlikel sajanditel ühtekokku.

Meie, praeguse aja kristlaste suureks probleemiks on maise varanduse rohkus. See oli ka Iisraeli rahva probleem. Mooses ütleb selle kohta 5Ms 32:15: „...“ Jesurun on siin Iisraeli hellitusnimi.

Tuleb karta, et praegusaja kogudustes on ülearu palju rasva läinud pühasid. Meil on kõike, ja ometi me muutume nurisejateks, vigade otsijateks ja kriitikuteks. Paneb mõtlema, mis kasu on Kristuse asjale meist, rasva läinud ja enesega rahulolevatest kristlastest. Ilmselt ei ole Jumalal muud võimalust kui panna ka meie aja pühad katsumuste tulle, et teha meist enda jaoks midagi väärtuslikku.

Mõnigi kord on juhtunud, et kui inimene palub sügavamalt Jumala tundmist ja armus kasvamist, siis tulevad suuremad raskused ja katsumused. Miks see nii on? Küllap sellepärast, et teisiti lihtsalt ei ole võimalik inimest Kristuse sarnaseks kujundada. Paljad jutud ei aita midagi. Ei aita isegi see, et inimene Piibli põhjal hästi teab, kuidas Jumal kasutab raskusi vormimiseks. Hõbeda sulatuspoti juures poleks vähimatki kasu raamatu lugemisest, kus räägitakse, kuidas väärismetall puhtaks saab, kui seda sulatatakse. Selle asemel tuleb tegelikult tuli alla teha ja sulatama hakata – siis toimub see, mis toimuma peab.

Olles oma mugava ja paljuski iseka kristliku eluga harjunud, me väga tõenäoliselt ei aimagi, kui palju on Jumalal meie juures puhastustööd, kui Ta tahab meist saada midagi väärtuslikku. Aga kui Ta tõesti saab meid puhastada, siis võime uskuda, et kord igavikus oleme Talle selle eest igavesti tänulikud. Sest siis näeme ka ise, kui hea tulemus sellel on. Kes on katsumustest läbi käinud, võib seda teatud määral näha ja tunnustada juba praegu. Mitte asjata ei ütle Paulus 2Kr 4:17-18: „See praeguse hetke kerge ahistus saavutab meile määratult suure igavese au – meile, kes me ei pea silmas nähtavat, vaid nähtamatut, sest nähtav on mööduv, nähtamatu aga igavene.“

17:4

Õpetussõnades on palju juttu keele kasutamisest, siin aga räägitakse selle vastaspoolest – kõrvade kasutamisest. Vastutus on mitte ainult rääkijal, vaid ka kuulajal. Ja muidugi kuulab inimene kõige innukamalt selliseid asju, mis vastavad tema sisemisele loomusele. Kurjategijate jutud keerlevad kuritegevuse ümber, kõlvatutel kõlvatuse ümber jne. Neid jutte naudivad nii rääkijad kui ka kuulajad. Aga milliseid jutte peaksid rääkima ja nautima Jumala lapsed?

17:5

Üheks patu väljenduseks on nende välja naermine ja nende arvel nalja heitmine, keda peetakse endast viletsamaks. Kahjurõõm ei pärine taevast ega Jumalast. See väljendab armastamatust. Vaesus on küll katsumus igaühele, kes selle all kannatab, aga see ei ole mingil moel pilkamise põhjus. Inimene on hinnaline, sõltumata oma jõukusest või muudest välistest teguritest. Seetõttu see, kes peab ennast paremaks, kuna Jumal on lubanud tal jõuda elus kaugemale kui mõnel teisel, on taipamatu. Lõpptulemusena on ta pilge suunatud Jumalale, ja Jumalal on vahendeid, et õpetada meile õiget käitumist selleski asjas, kui Ta meist hoolib. Halvem juhul on see, kui Ta korrale ei kutsugi – siis on võimalik, et ollakse oma pilkamise ja jumalakartmatusega mindud juba liiga kaugele.

17:6

Siin on midagi vanavanematele. Kus perekonnaelu on normaalne, seal saavad kõik üksteise üle rõõmu tunda – nii vanemad laste üle kui ka vastupidi. Ja kuna vanavanemad olid kõigepealt, siis neil on eriti hea vaadata oma „krooni“ ehk elutöö vilja.

Üks vana mees öelnud teisele omasugusele: „Kas ma olen sulle rääkinud oma pojapojast ja näidanud ta pilte?“ Teine vastu: „Ei ole, ja ma tahan sind selle eest tänada!“ See on asja üks külge. Teist külge aga näitab ühe teise vanaisa ütlus: „Kui ma oleks teadnud, kui toredad lapselapsed on, siis ma oleks neid hankinud enne kui oma lapsi!“

17:7

Väga sobimatu on valetamine isikule, kes on auväärne ja kõrgel positsioonil. Ta ei tohi mängida rumalat, seades ise oma sõnade usaldusvääruse kahtluse alla. Sõna „rumal“ on heebrea keeles *nabal*, mis on meile juba kurvalt tuttav. Sama sõna on kasutatud muuhulgas ka Ps 14:1a: „...“ Vanemas piiblitõlkes on see tõlgitud sõnaga „jõle“.

17:8

See on elutarkus, mis kehtib paraku tänapäevani. Nõukogude ajal oli selliseks „võlukiviks“ vähemalt sovhoosielus viinapudel – selle eest võis saada peaaegu kõike. Siiski, altkäemaksuga võib küll saavutada mõndagi, aga mitte Jumala õnnistust. Seetõttu on ka saavutatud maine edu petlik.

17:9

Parimate sõprade vahelgi võib tulla ette, et üks kahjustab teist. Aga kõige halvemad ei ole üleastumised või solvangud ise, vaid nende meelepidamine. Andeksandmine tähendab, et kord andestatud asja enam uuesti ette ei võeta. Sõprus põhineb sellel, et võib minna usalduslikult üheskoos edasi, toetades vastastikku teineteist.

17:10

Kes on tark, see õpib sõnadest, kes rumal, sellele ei aita peksminegi. Ta võib saada elult palju hoope, aga sellest pole mingit kasu. Kui näed, et jumalatu on edukas, siis võib olla asi selleski, et ta on Jumala silmis nii rumal, et Jumal ei näe tema karistamiselgi mõtet. Sellest poleks kasu – ta ei muudaks oma suhtumisi. Jeesus rääkis mehest, kes lammutas oma aidad ja ehitas asemele suuremad, et oma saak sinna mahutada. Ja sellega polnudki midagi valesti. Viga oli selles, et Jeesuse sõnade kohaselt oli mees meeletu, kuna ta ei mõelnud üldse oma igavikule. Kui moes on selline meeletus tänapäevalgi!

Vahel võib imestada, miks tabavad mõnd väga head usklikku inimest raskused. Jumal võib vahel õpetada oma pühasid, saates nende ellu raskusi. Ta treenib neid, sest nad on targad. Seega, hea sõber, kui Jumal hindab sind sedavõrd, et laseb rasketel olukordadel sind kasvatada, siis võid pidada seda heaks.

PKK0831 Õp 17:11 – 18:10

Põgene Jumala juurde!

Õpingud tarkuse ülikoolis jätkuvad. Kuuleme edasi tähelepanekuid eri elualade kohta.

17:11

Selle vanasõna võiks ka sõnastada: „Mida õel otsib, seda ta ka leiab.“ Või: „Kes tulega mängib, see põletab viimati näpu.“

17:12

Inimene, keda Õpetussõnades nimetatakse albiks, on isepäine, riiakas, ei vali vahendeid ega hooli kaasinimestest. Sellepärast on lihtsam toime tulla raevutseva karuga kui sellise inimesega. Muide, kuivõrd võiks see pilt käia minu ja sinu kohta?

17:13

See sõna läks eriti tabavalt täide Taaveti elus hett Uuriija suhtes. See mees oli Taavetile ustav sõdur, aga Taavet võrgutas ta naise ja hiljem laskis mõrvata tema enda. Esialgu paistis, et kõik õnnestuski, aga sellega tõmbas Taavet oma kodu peale õnnetused. Seda ütles talle prohvet Naatan täiesti ühemõtteliselt 2Sm 12:10-12: „...“

17:14

Kui vesi tammi tagant välja päästa, siis ei tea keegi, kui suurt kahju ta võib teha. Seetõttu on parem auk tammis kinni toppida, enne kui ta suureks läheb. Sama lugu on riiuga. See nõuab eriti valvel olemist. Väga lihtne on hakata soojendama endas solvumise või kättemaksu mõtteid. Tulemuseks võib olla, et väikeste veenirede asemel on mõne aja pärast hävitav tsunami. Tsunami on hiidlaine, mis tekib merepõhja raputavast maavärinast. Seetõttu on ta ootamatu ja ettearvamatu ning võib põhjustada suurt hävingut.

17:15

Jumal on alati õiglane ja tegutseb seaduse järgi. Seega ei vaata Ta kellegi üleastumistele läbi sõrmede. Seda ei tohi teha ka inimesed. Kristlik andeksandmiseõpetus ei tähenda kunagi väära teo vähendamist. Seda tuleb võtta täpselt sellisena, nagu ta on. See tuleb hukka mõista. Andeksandmine aga tähendab loobuda võla või kahjutasu sissenõudmisest. See tähendab, et teo tegija võib sellest teost hoolimata andeksandja poolest jätkata oma elu, nagu polekski ta seda teinud.

Kui Jumal meile patud andestab, siis seegi ei tähenda, et Ta vaataks neile läbi sõrmede. Vastupidi – Ta suhtub meie pattudesse nii tõsiselt, et Ta laskis oma ainsal Pojal kanda karistussurma nende eest. Ja loomulikult ei karistata sama patu eest kaks korda. Seepärast on Jeesuse Kristuse muretsetud pattude andeksandmine tõeline praegugi. Nii tohid sinagi, hea sõber, uskuda kohe praegu Jeesuse Kristuse pärast kõigi pattude, mille pärast südametunnistus sind süüdistab, andeksandmist.

17:16

Alp tähendab rahvakeeles kergemeelset ja rumalat inimest. Kõige albim on see, kes ei pea tähtsaks Jumala igavese elu pakkumist Jeesuse Kristuse läbi. Sedasama ütles Jeesus sõnadega: „Mis kasu on inimesel, kui ta võidaks terve maailma, oma hingele teeks aga kahju?“ (Mt 16:26) Seega, käesoleva maailma mõõdupuude järgi hinnates võib alp olla vägagi kaval, edukas ja rikas. Aga sellest kõigest pole talle mingit tõelist abi, sest pärast surma on hinnas hoopis teistsugune aare – nimelt Jumala tarkus, kelle nimi on Issand Jeesus Kristus.

17:17

Selle salmiga tuleb meelde Sauli poeg Joonatan, kes oli Taaveti kõige lähedasem ja ustavam sõber. Tema armastust ei muutnud seegi, et ta teadis, et ta kaotab Taaveti tõttu võimaluse saada kuningaks. Ta osutas Taavetile ustavust ja armastust ka siis, kui Taavet pidi Sauli eest põgenema. Ehkki Joonatan oli Sauli poeg ja troonipärija, pidas ta sõprust Taavetiga sellest kõigest tähtsamaks.

On imeline omada sellist sõpra. Sõber, kes ei armasta sind igas olukorras, pole tõeline sõber. Üks elu suuremaid tragöödiaid on see, kui sõber raskes olukorras jätab sõbra maha.

17:18

See salm ei ole eelnevaga vastuolus, vaid hoiatab lihtsameelse usalduse eest. Kuna oleme sellegagi kohtunud juba korduvalt, siis ilmselt on tegemist kibedate kogemuste läbi omandatud elutarkusega. Patusel inimesel on alati kiusatus teiste heatahtlikkust ära kasutada. Ja keegi peale Jumala ei tunne inimest läbinisti.

17:19

Ukse kõrgeks tegemine tähendab eneseülendamist. Riidude taga on lõpuks alati ka uhkus, ja uhkuse lõpptulemus on ikka hukatus, kui enne ei tule meeleparandus ja alandumine.

17:20

Sellelgi tõega oleme kohtunud Õpetussõnades korduvalt. Valelikkus ja keerutamine ei saa kunagi tuua lõpuks midagi head. Vaevalt tahab keegi meelega minna õnnetusse, aga patul on pimestav jõud, millega ta eksitab. Patt ei tööta kunagi õnnetust. Vastupidi – ta töötab kõige paremat, alates juba Eedeni aiast. Alles siis, kui jõuab kätte palgapäev, selgub, et saadud naudingute ja näilise kasu eest on makstud eluga. Ainuke, kes meid selle eest ausalt hoiatab, on Jumal. Paraku, patu eksitav ja ahvatlev jõud on nii suur, et paljud jäta Jumala sõna tähelepanuta ...

17:21

Sellelgi mõttega oleme korduvalt kohtunud juba eespool. Käesolev maailmgi hindab ju maist tarkust ja edukust. Kui lapsel seda pole, on see vanematele ehk suuremakski kurvastuseks kui sellele endale, kel mõistust napib.

17:22

„Naer on terviseks!“ See ütlus on meile ju väga tuttav. Ka uurimused kinnitavad, et korralik naer teeb head kogu kehale. Piiblis on see tõde kirjas juba aastatuhandeid. See, muide, näitab ju sedagi, et Jumal soovib, et inimesed oleksid rõõmsad. Inimene pole loodud olema masendunud, rõhutud ja vaevatud. Pikk nägu ja kortsus kulmud ei ole pühaduse näitaja. Pigem tuleb karta, et need näitavad pühaduse puudust. Ei ole vale, kui kirikuski vahel tõuseb vaba ja rõõmus naer Jumala auks. Paulus ütles: „Olge ikka rõõmsad Issandas! Taas ma ütlen: Olge rõõmsad!“ (Fl 4:4) Järelikult, kui kristlasel puudub rõõm Issandas, siis ilmselt on midagi olulist valesti.

17:23

Äraostmise viise on palju, aga alati on nende eesmärgiks õiguse võltsimine.

17:24-25

Arukusest ja alpuusest on Õpetussõnades juttu palju. Aga pidagem üha meeles, et sügavamas mõttes ei näita need lõppude lõpuks inimese mõistuse teravust, vaid seda, kuidas ta suhtub Jumala sõnasse, ja seda just praktilises elus. Küsimus ei ole usutunnistuses, vaid selles, kuidas inimene toimib tegelikus elus ja mille põhjal ta langetab oma otsused. On tõesti väga rumal pidada end oma Autorist targemaks – seda tahab Jumal meile üha uuesti rõhutada. Ja see rõhutus ei ole ilmaaegne, sest maailm on täis alpe, kellel on küll terav mõistus, kuid väga vähe taipu Jumala asjades, ja kes kõige tagatipuks ei soovigi seda omandada.

17:26

Kellel on võim käes, need võivad seda kergesti kasutada ka õiglaste inimeste suhtes ülekohtuselt, kui see neile kasulik tundub. Jumal aga on alati õigluse poolel. Süütu inimese karistamine tähendab õigluse solvamist. Aga just nii tehti ju Jeesusega? – Jah, aga selle taga oli hoopis teistsugune õiglus – nimelt Jumala õiglus patu suhtes ja meie huvides. Piibel annab teada, et Jeesus kandis karistuse kõigi meie pattude eest. Ta tehti patuks, ja patt pidi surema. Ta oli süütu selles mõttes, et Ta ise polnud teinud midagi valesti. Aga just sellisena võis Ta võtta enda peale meie patuvõlad ja saavutada lepituse. Teda haavati meie üleastumiste pärast, löödi meie süütegude tõttu.

17:27-28

Ikka ja jälle on Õpetussõnades juttu ka tarkusest ja rumalusest kõnes – jällegi ilmselt sellepärast, et see on väga tähtis teema, millega meil on suuri raskusi. Viimases fraasis on ka tubli annus huumorit – pea suu kinni, ja sa näed targem välja!

Noh, alati ei aita küll seegi. Üks lugu räägib põllumehest, kellel oli vähe ohmu poeg. Kord sõitsid nad koos õunakoormaga linna. Isa läks asju ajama ja jättis poja vankri juurde hobuseid hoidma. Lahkudes ütles ta: „Ära ütle kellelegi midagi, muidu nad näevad, et sa oled rumal.“ Poeg lubaski nii teha. Siis tuli üks mees ja küsis, mis õunad maksavad. Poeg hoidis suu lukus. Mees küsis mitu korda ja ütles lõpuks: „Mis sul viga on, sa käitud nagu totakas?“ Kui isa tagasi tuli, ütles poeg talle: „Ma pidasin küll suu kinni, aga ikka leiti, et ma olen totakas!“

Siirdume järgmisse peatükki. Noor mees on tarkuse koolis edasi jõudnud. Loodetavasti oleme meiegi koos temaga õppinud paremini mõistma Õpetussõnadesse kätketud vaimulikke tarkusi.

18:1

Siin on küsimus valel viisil eraldumises ehk ka isekuses. On inimesi, kes alati kritiseerivad ja on kõigele vastu. Seda salmi võiks ka tõlkida: „Kes on eraldunud oma meeleheasse, riidleb igasuguse terve mõistuse vastu.“ Mõte on, et inimene arvab, et tema üksi teab, kuidas kõik asjad peavad olema.

Jumala vaatenurgast vaadates läheb inimkonna suurim jagaja päästetud ja päästmata inimeste vahelt. Ta ei jaga inimesi näiteks rassi, ühiskondliku positsiooni või nahavärvi järgi, nagu teeme meie. Selles suhtes on Jumal täiesti „värvipime“. See inimkonna kaheks jagamine tipnes ristil kui Jeesusest ühel pool rippuja jäi oma pilke ja sajatuste hooleks, aga teisel pool rippuja nägi Temas Kuningat, palus Teda kui Päästjat – ja leidis elu.

Eraldumise kohta sai juba iisraeli rahvas õpetust Moosese Seaduses. Jumal tegi oma rahvale selgeks, et ta pidi hoiduma kõigest roojasest ehk ebapühast. Eriti rõhutati eraldumist kõigest, mis seostus ebajumalateenistuse ja

ebamoraalsusega. Selline eraldumine või enda eristamine on endiselt terve. Muidugi tuleb kristlasel ka iseendas hukka mõista kõiksugune väärus.

Aga on olemas ka vale eraldumist. Seda on väga palju teinud kristlased, moodustades omaette rühmi ja kildkondi. Siis on ka loodud käske ja keelde, mida Piiblis ei ole. Nõnda toimides on loodetud saada Issandale lähemale või saada Tema erilise soosingu osaliseks. Aga selline eraldumine tähendab Kristuse asemel endale vaatamist, ja see on patt.

18:2

See võiks olla kasulik vihje mõnelegi netikommentaatorile. Siia võiks ehk lisada ka tänapäevaselt: „Enne mõtle, siis ütle – siis ei pea pärast mõtlema, mis sa nüüd ütlesid.“

18:3

Teine kaasaegne ütlus kõlab: „Mõnedest inimestest on rõõm, kui nad tulevad, teistest – kui nad lähevad.“

18:4

Nii on eriti siis, kui räägitakse elavat, Pühast Vaimust inspireeritud Jumala sõna. Elavat sõna rõhutan sellepärast, et on olemas ka surnud Jumala sõna seletamine. See toimub inimliku mõistuse ja teravmeelsuse toel ning lähtudes inimlikest arusaamadest. Seda harrastasid suure hoolega näiteks variserid, aga see pole tänapäevaks kuhugi kadunud. Paulus ütles, et uus leping on mitte kirjatähe, vaid Vaimu leping, „sest kirjatäht suretab, aga Vaim teeb elavaks“ (2Kr 3:6). Püha Vaim elab igaühes, kes usub Issandasse Jeesusesse kui oma Päästjasse. Lehtmajadepüha ajal seisis Jeesus templis ja hüüdis veetseremoonia ajal rahvale: „...“ (Jh 7:37-38). Edasi, 39. salmis Johannes tõlgendab seda: „...“ Jumala lapse eesõiguseks on tunda Jumala sõna. Selle kuulutamine toob elu kõrbesegi, vett neile, kes on janus.

18:5

Taas kuuleme, et Jumalale õiguse väänamine ei meeldi. Ta ise toimib alati õiglaselt ja ootab seda ka inimeselt. See käib nii iga inimese kui ka tervete rahvaste kohta.

18:6-8

Kuna keelepeks patusele loomusele nii magusalt maitseb, siis tuleb selle suhtes eriti ettevaatlik olla.

Jälle öeldakse meile, et alp ehk arutu inimene on hädaks nii teistele kui ka talle endale. Üha uuesti näeme teda teiste juurest vigu otsimas, süüdistusi loopimas ja riidu kiskumas. Teistele põhjustab ta riidu ja hoope, iseendale aga hukatust.

Hädaldada oskab enamik inimesi, aga vähesed ütlevad tänu. On olemas ütlemine, et mesilasi tänatakse harva mee eest, aga kirutakse küll nõelamise pärast. Kui tõsi see on!

18:9

Laisk inimene on nuhtluseks kõigile. Halvasti tehtud töö tuleb sageli uuesti teha. Siis on raisatud nii aega kui materjali. Pealegi võib halvasti tehtud töö olla ohtlik. Tasub mõelda ainult arstidele, elektrikutele või tõstukijuhtidele, et mõista,

millised tagajärjed võivad olla halvasti tehtud töö. Seevastu korralikult tehtud töö teeb rõõmu sageli veel aastate ja aastakümnetegi pärast.

Aga seegi sõna kehtib ka vaimulikus plaanis. Kas mitte just sellepärast ei ütle Issand Laodikeia kogudusele: „Oh oleksid sa ometi külm või kuum! Aga nüüd, et sa oled leige ja mitte külm ega kuum, silitan ma su välja oma suust.“ (Ilm 3:15b-16). Paulus aga innustab korintlasi: „...“ (1Kr 15:58)

18:10

Siin on ilus võrdlus selle kohta, mida tähendab Jeesus Kristus neile, kes Temasse usuvad. Tema nimigi – Jeesus – tähendab Päästjat. Ingel Gabriel ütles neitsi Maarjale, et laps, kelle ta sünnitab, päästab oma rahva nende pattudest. Ta on meie elu ja pääste Issand. Tema nimi on nagu kindlusetorn – Tema juurde võib varjule joosta ja olla täiesti julge. Minu eelkäija pastor koguduses, kus ma teenin, tavatses ikka öelda: „Ärge põgenege Jumala juurest, vaid põgenege Jumala juurde!“

PKK0832 Õp 18:11 – 19:4

Rikas või vaene?

Jätkame tutvumist Õpetussõnade raamatuga. Täna arutleme jõukuse teemal.

18:11

Iisraeli rahva ja kristliku koguduse vahel on mõned põhilised erinevused, mida me peame teadma. Jumal töötas oma rahvale Iisraelile materiaalseid rikkusi, kui rahvas püsib Jumalaga sõlmitud lepingus, aga sedasama ei ole Ta töötanud kirikule. Ta töötas Iisraeli rahvale, et tema korv on täis välist edukust, ja Ta täitis oma töötused. Aga Ta andis ka teada, et kui Ta enda omandrahva üle kohut mõistab, siis võtab Ta nende jõukuse ära. Iisraeli rahvale antud töötused olid seotud nimelt töötatud maaga.

Kristlik kogudus ei ole seotud mingi kindla territooriumiga. Kristlased võivad küll VT-i lehekülgedel näha põhimõtteid, mille järgi nendelgi tuleb elada, aga Iisraeli rahvale antud töötusi ei tohi pidada endastmõistetavalt ka kristlaste kohta käivateks. On küll palju ühist, aga ka vastandid on ilmsed. Kristlikule kogudusele ei töötatud materiaalseid õnnistusi, küll aga töötas Jeesus, et kui Tema järgijad peavad Tema nime pärast millestki loobuma, siis saavad nad mitmevõrra tagasi juba siin elus, ja tuleval ajastul igavese elu (Lk 18:29-30). Jumal on Pauluse sõnul õnnistanud Jeesusesse Kristusesse uskujaid „... taevast kõige vaimuliku õnnistusega Kristuses“ (Ef 1:3). Neis õnnistustes on kristlane on saanud Kristuses rohkem, kui Iisraeli rahvas kunagi võis loota saada töötatud maal. Rohke põllusaak või võidud vaenlaste üle, mis see rahvas sai, on selle täieliku õnnistuse eelkujundiks, mis kristlastele on saanud tõelisuseks Kristuses.

Oma julgeoleku kindlustamiseks vajab iga inimene piltlikult öeldes korralikku kindlust või kõrget müüri. Rikkal on kiusatus pidada selleks oma rikkust. Jumala inimene aga teab, et rikkus sellise kindlusemüürina on väga petlik. Tõelist turvalisust pakub ainult Jumal. See tuleneb Jumala sõna ja töötuste tundmisest. Jumala sõna ei tunne ka kristlane mitte kunagi ülearu hästi. Sellepärast tuleb seda uurida ja õppida. Seal on suuri aardeid, mis ootavad avastajaid. Õnneks on Püha Vaim õpetajaks neile, kes otsivad ja soovivad õppida. Ka raskete kohtadega võib minna Issanda ette ja paluda Temalt nende mõistmiseks tarkust. Jumala sõnas me kohtume Jumala endaga. Sõna on armuvahend, mille kaudu Jumal sünnitab usu Kristusesse ja annab igavese elu.

18:12

Korduvalt ja korduvalt tuletatakse meile Õpetussõnades meelde, kuhu viib ülbuse patt. Ülbuse viis saatanagi langemisele, seega ootab sellel teel tõesti ainult hukatus. Suurim ülbuse on see, kui inimene lükkab tagasi Jumala sõna ja peab oma arvamusi paremateks. Alandumine tähendab loobuda oma kujutletud suurusest ja lasta Jumalal ennast päästa sel viisil, nagu Jumal on ilmutanud.

18:13

On väga tavaline, et me kipume kiirustades otsuseid langetama, ehkki ei tunne korralikult olukordi ega inimesi, kes nendega on seotud. Pole ka haruldane, et teisel ei lasta lõpuni rääkidagi, vaid kiirustatakse poole jutu pealt nõu või hinnangut andma. See näitab liigset enesekindlust, pealiskaudsust, rumalust ja häbi.

18:14

Inimene võib murda jala, aga selle elab üle. Aga kui julgus kaob, siis langeb terve elu kokku. Tänapäeval väljendab sellist olukorda sõna „depressioon“. Selles võib inimest julgustada veel ainult Jumal, aga alati ei tarvitse inimene suuta seda vastu võtta. Nehemja ajal parandati Jeruusalemma müüre, aga sellest üksi ei piisanud. Tuli otsida välja ka Jumala sõna, mis oli olnud kaua unustuse hõlmas. Kui preester Esra ajal leiti seaduseraamat ja seda loeti, siis rahvas nuttis, nähes, kui kaugelt oli ta Jumalast läinud ja millised olid selle tagajärjed. Kirjatundja Esra aga käskis neid nutmise asemel hoopis rõõmustada. Ta ütles: „...“ (Ne 8:10)

On tähtis teada, et rõõm Issandas on tõesti meie ramm. Rõõmu kohta on öeldud, et see on lipp, mis lehvib südame lipuvardas siis, kui Peremees on kodus. Kui Jeesus Kristus on elus kõige tähtsamal kohal, siis on elus ka rõõm. See rõõm on isegi masendusetundest tugevam. See on kohal ka siis, kui elus väliselt tundub kõik olevat nukker ja süng. Selline rõõm ei ole inimese tegemiste või ponnistuste tulemus, vaid selle toob Kristus kaasa, kui inimene Talle oma südames ruumi teeb. See rõõm ilmneb selleski, et kristlane pühendab nii Jumalale kui ka kaasinimeste teenimisele aega, jõudu, tähelepanu ja ressursse, aga ennekõike iseennast, hoolimata sellest, mis tunne parajasti juhtub olema.

18:15

On tuntud paradoks, et mida enam inimene teab, seda enam ta mõistab, kui vähe ta teab. See kehtib ka kristluses. Seega – tark on kristlane, kes ei arva, et tema juba teab, vaid soovib Jumala ja Tema maailma kohta üha rohkem õppida.

18:16

Eespool on Õpetussõnade raamatus olnud juttu altkäemaksust ja sellest, kuidas see viib õiguse väänamisele. Siin aga ei ole juttu altkäemaksust, vaid annist või kingist. Kingitus ei tähenda vastuteene ootamist, vaid see näitab, mis kinkijal mõtteis liigub. Õige kingitus ei jäta kingituse saajale kunagi võlgniku tunnet.

Kuna aga siin on juttu annist seoses suurte inimestega ehk võimukandjatega, siis kas ei ole sisuliselt ikkagi tegemist altkäemaksuga? – Et paremini mõista, milles on vahe, võtame näiteks Jaakobi teguviisi 1Ms 43:11-12. Jaakobi pojad olid käinud Egiptuses, kus Joosep, keda nad polnud veel ära tundnud, oli käskinud panna vilja ostmisel saadud hõbeda

tagasi nende viljakottidesse, ilma et nad ise oleks sellest teadnudki. Kui oldi sunnitud uuesti vilja ostma minema, andis Jaakob juhtnöörid, mis Egiptusesse kingitusteks kaasa võtta: „...“ Seega, andide mõte oli osutada sõbralikkust ja austust valitsejale, mitte saavutada tema poolt midagi seadusevastast.

18:17

Ehk on sinulgi juhtunud, et keegi räägib mingist vaidlusalusest küsimusest ja tal tundub olevat täielik õigus? Siis aga räägib teine pool, ja temalgi tundub olevat täielik õigus? Niisiis, see salm hoiatab meid rutakate ja pealiskaudsete järelduste eest.

18:18

Moosese Seaduses oli sätestatud, et olukordades, kus iisraellased ei teadnud, milline on Jumala tahe, tuli neil küsida seda ülempreestrielt. Tema kasutas Jumalalt vastuse saamiseks *uurimit* ja *tummimit*, mida üldiselt peetakse liisuheitmisvahenditeks. Iisraeli rahvas kasutas vahel liisuheitmist, et jõuda selgusele Jumala tahtes. Nii tehti muuhulgas siis, kui töötatud maa jagati suguharude vahel. Ka templis teenijate teenistuskorrad määrati liisu abil, nagu selgub ka UT-st. Ristija Johannese isa Sakarias sai oma teenistuskorra aja teada liisuheitmise teel, nagu muidugi teisedki preestrid. Viimast korda räägitakse Piiblis liisuheitmisest Jumala tahte otsimisel Ap 1:26, kus Juuda asemele valiti uueks apostliks Mattias.

Kui VT-s nõnda otsiti Jumala vastust ülempreestri vahendusel, siis liisuheitmine otsustas asja. Selle tulemusega leppisid mõlemad osapooled. Sellele ilmselt viitabki ütlus „...“ (18)

18:19

Kui sõber solvab sõpra kogemata, siis nõuab vahekorra parandamine aega, tööd ja vaeva. Kui aga sõber petab sõpra teadlikult, siis vaevalt on enam võimalik usaldust taastada. Seda siin öeldaksegi.

18:20-21

Inimese sõnadel on ilmselt palju suurem tähtsus ja isegi vägi, kui me oleme tavaliselt arvanud. Siin on jutt „suu viljast“ ja „huulte saagist“, ja selle kohta öeldakse, et see varustab inimest rikkalikult – koguni küllastuseni. Ja salmis 21 öeldakse koguni, et isegi surm ja elu on keele võimuses, ja „kes seda armastab, saab süüa selle vilja“. Mida see võiks tähendada? Ilmselt seda, et me võime oma sõnadega külvata nii elu kui ka surma, ja mida me külvame, seda ka lõikame. Küllap sellepärast ütles ka Jeesus Mt 12:37, et inimese sõnade põhjal mõistetakse ta kas õigeks või süüdi.

Ilmselt on õigus neil kaasaegsetel piibliõpetajatel, kes rõhutavad sõnade suurt tähtsust, sest Piiblis räägitakse väga palju sellest, mida kõike sõnad korda saavad. Me teame juba oma kogemustestki, kui suur vägi võib olla headel sõnadel, ja täpselt samuti kurjadel sõnadel. Kui sa oled masendunud või rõhutatud, siis üks hea sõna võib olla sulle päris otseses mõttes eluks. Ja samuti võib olla omajagu õigust neil, kes ütlevad, et keelega on tapetud rohkem inimesi kui relvadega. Vanades kultuurides ja ka Piiblis tuntakse hästi needuse väge. Tuletame meelde juhtumit prohvet Eliisaga, kui poisid teda pilkasid. Ta needis neid poisse Issanda nimel, ja siis tulid metsast kaks karu ning kiskusid neist lõhki 42 poissi (2Kn 2:24). See on vapustav näide, kuidas surm ja elu on sõna otseses mõttes keele võimuses. Sellepärast kutsutakse kristlasi UT-s üles mitte needma, vaid õnnistama.

Veel maksab meenutada, et keelt saab kasutada inimeste õigele teele juhtimiseks, Jumala tahtest ja Jeesusest Kristusest rääkimiseks. Sel juhul annab ta edasi elu. Aga seda saab kasutada ka teiste patuteele ahvatlemiseks ja Jumala teedelt eemale juhtimiseks. Sel juhul toob ta surma. Selleski mõttes on surm ja elu keele võimuses. Aga ka kuulaja keel võib olla elu või surma teenistuses. Elu teenistuses on ta siis, kui ta ütleb halvale „ei“ ja heale „jah“; vastupidisel juhul on ta surma teenistuses.

18:22

Kas pole tähelepanuväärne, et selline salm on kohe pärast seda, kui jutt on keele õigest kasutamisest? Püha Vaim on seda nõnda korraldanud. Keelt on vaja ka siis, kui kosje sobitatakse. Soo jätkumine või välja suremine on selleski mõttes sõltuv keelest.

Võib küll olla, et mõni on soovinud, et oleks oma keele pooleks hammustanud, enne kui tegi abieluettepaneku. Nii võis olla ka ühe juba eakama poissmehega, kes ei olnud leidnud kohast naist, kuna tema meelest kõik naised rääkisid liiga palju. Lõpuks ta siiski leidis vallalise naise, kes tundus olevat vaikne. Mees armus temasse ja palus teda endale naiseks. Naine vastas jaatavalt, ja sellest peale rääkis ta vahet pidamata. Olles rääkinud tund aega oma kõikvõimalikest plaanidest, märkas ta, et mees oli väga vaikne. Naine küsis: „Miks sa midagi ei ütle?“ Mees vastas: „Olen juba ülearugi öelnud.“

Loodetavasti siiski seegi abielumehekandidaat sai aru, et naise leidmine tähendab õnne leidmist. Õnn on harva selles, mida inimene arvab end vajavat. Seetõttu ka abikaasa, kes ei tundu ehk igas asjas meeldiv, võib sundida muutuma. Läheb nii, nagu öeldakse Õp 27:17: „...“ Kui keegi ei nõustu ilma pikemata meie soovidega ja vastab eitavalt, siis tuleb meil asja uuesti hinnata. Siis toimub ihumine, mis on küll valus, kuid vajalik, et teisel inimesel oleks meie kõrval kergem elada. Ja kui tema elu muutub kergemaks, siis hakkame nägema, kuidas on see kasuks meilegi.

18:23

See salm ei vaja kommentaare. Hoolimata oma lühidusest annab ta edasi midagi väga tüüpilist maailma kohta, mille osaks oleme meiegi.

18:24

Kas tead, kes on sinu tõeline sõber? Ta on sulle lähedasemgi kui vend. Ta on Jeesus Kristus, kes ütleb Jh 15:13: „...“ Ja edasi Ta ütleb: „...“ (Jh 15:13-14) See tähendab ühelt poolt, et Jeesus usaldab neid, kes Temasse usuvad, aga ümberpöörduvalt tähendab see sedagi, et kui inimene ei täida Jeesuse käskke, siis pole ta Tema sõber ega saa ka osa Tema lähedasest osadusest.

Jeesus on meile rohkem kui vend – Ta on meie Päästja. Ta armastas meid sedavõrd, et Ta suri meie eest. Ja Ta ütleb veel: „...“ (Mt 28:20). Samuti ütleb Ta: „Ma ei hülga sind ega jäta sind maha!“ (Hb 13:5). Ta on andnud meile ka töötuse: „...“ (Jh 14:3)

Aga millised on siis Issanda Jeesuse käsud? Selle üle murdsid pead ka Tema kaasaegsed. Nad küsisid Jh 6:28: „...“ Jeesuse vastus järgmises salmis on väga lihtne: „...“

Teiseks ütles Jeesus: „Ma annan teile uue käsu: armastage üksteist! Nõnda nagu mina teid olen armastanud, armastage teiegi üksteist!“ (Jh 13:34) Niisiis, Jeesus on andnud kaks käsku – uskuda Temasse ja armastada üksteist. Me austame Jumalat kõige paremini, kui toetume usus Tema Pojale Jeesusele Kristusele.

Tarkusesõnad jätkuvad ka järgmises peatükis.

19:1

Sageli tuleb meil nende kahe asja vahel valida. Kas teha väike valskus, mis töötab mitmel moel kasu? Või jääda ausaks ja jätkata vaevlemist toimetuleku piiril? Jumala sõna kutsub albiks seda, kes valib aususe asemel kõveruse. Ja inimesel tasub küll suhtuda tõsiselt sellesse, mida Jumal peab heaks ja mida halvaks.

19:2

Et kiirustades on tehtud halbu otsuseid, seda on kogenud vist küll igaüks omal nahalgi. Samuti seda, et agarus ilma arukuseta ei anna häid tulemusi.

19:3

Üks Murphy seadus ütleb: „Kui miski ei toimi, siis loe kasutusjuhendit!“ Paraku elavad väga paljud inimesed, tundmata huvi oma isikliku kasutusjuhendi – Piibli vastu. Kui siis halvasti läheb, küsitakse, miks Jumal seda lubas.

Me oleme inimestena üsna kummalised olendid. Kui kõik läheb hästi, siis oleme uhked oma tarkuse ja saavutuste üle. Aga kui kohtume ebaõnne, õnnetuste ja pettumustega, siis süüdistame Jumalat, kes pole meie arvates oma ülesandeid korralikult täitnud. Kas arvame, et Jumal peab olema meie hea käekäigu kindlustaja, ja seejuures ilma meiepoolsete kohustusteta Tema suhtes? Kas pole selline suhtumine suur ülbus?

Keegi on öelnud: „Inimene, kes tunneb Piiblit, ei ole õppimatu. Ja keegi ei ole tõesti õppinud, kui ta ei tunne Piibli õpetusi.“ Need, kes Jumalast ei hooli, muidugi ei taha sellega nõustuda, aga selles ütluses on oluline tõde. Päril kindlasti ei saa keegi olla küps kristlane, kui ta on ainult pealiskaudselt Piibliga tuttav. Me vajame Piiblit, et teada, milline on Jumal ja kuidas elada oma elu.

19:4

Tänane saade algas rikkuse teemaga, ja sellega see ka lõpeb. Rikkal on ikka sõpru, seni kui jätkub rikkust. Aga on tähelepanuväärne, et Jumala sõna kutsub üles hindama vaeseid. Jaakobus kirjutab, et kui jumalateenistustelgi pakutakse rikastele paremaid kohti ja vaestele halvemaid, siis ollakse käsust üleastujad ja erapoolikud kohtumõistjad (Jk 2:1-9).

Rikkale tõesti koguneb sõpru, aga asi on halvasti, kui vaesuse tõttu sõbrad kaotatakse. Siin on, mille üle mõelda, või mis?

PKK0833 Õp 19:5-29

Ära tunnista valet!

Üha uuesti ja uuesti räägitakse Õpetussõnade raamatus sõnade kasutamisest. Seekord jätkame raamatuga tutvumist valevandumise teemal.

19:5

Tagapool, 9. salmis, on peaaegu samasugune tõdemus: „...“ Valetunnistaja ei pääse – ta jääb vahele. Ta võetakse oma sõnade eest vastutusele. Peale selle ta ka „hukkub“. Valetajaid nimetatakse ehmatavas seoses ka Piibli viimases raamatus, Ilm 21:8: „...“

Olen juba korduvalt meenutanud Ahabi ja lisebeli lugu seoses Naaboti viinamäega 1Kn 21. ja 22. peatükist. Naabot ei tahtnud anda oma viinamäge kuningale, sest see oli tema esivanemate pärand. lisebel korraldas Ahabi nimel valetunnistajad Naabotit alusetult süüdistama, mispeale Naabot kividega surnuks visati. Ahab arvas, et ta pääseb ilma vastutusest, kuni teda kohtas Eelija. Eelija ütles, et samas kohas, kus oli voolanud Naaboti veri, lakuvad koerad kord ka Ahabi verd.

Hiljem läks kuningas Ahab koos Juuda kuninga Joosafatiga Süüria vastu sõtta. Ta tegi kõik, et teda ära ei tuntaks ja et tähelepanu langeks Joosafatile. Aga üks vaenlase sõdur laskis umbropsu ammuult noole lendu, ja sellele noolele oli Jumal ise kirjutanud Ahabi nime. Nool tabas Ahabit, ta sai haavata ja lõpuks suri, nii et veri voolas vankrisse. „...“ (1Kn 22:38). See võib tunduda julm ja õudne, ja seda see ongi. Aga mitte vähem õudne ei ole Jumala silmis valetunnistuse andmine, mille tagajärjel süütu surmati. Selle valgelt tasub ka mõelda valetamisele ja klatšimisele üldse. Jumal vihkab selliseid asju.

19:6

Seegi on argitõde. Ülemuse ees lipitsetakse, ja kui inimene on helde, siis on tal kindla peale palju sõpru.

19:7

Siin peab arvama, et vaese inimese vennad vaevalt et vihkavad teda selles tähenduses, nagu meie vihkamist mõistame. Nad lihtsalt ei taha vaese vennaga tegemist teha. Kui nad näevad teda külla tulemas, siis nad võivad näiteks käituda, nagu poleks neid kodus. Piibli keeles nimelt tähendab see sõna ka mitteamastamist või vähem armastamist.

Ehk ei ole liigne meenutada, et selles tähenduses kasutas seda sõna Jeesuski, öeldes Lk 14:26: „Kui keegi minu juurde tuleb ja ei vihka oma isa ja ema ja naist ja lapsi ja vendi ja õdesid ja veel pealegi iseenese elu, see ei saa olla minu jünger.“ Jeesus loomulikult ei õpeta siin, et kristlane peab hakkama oma kõige lähedasemaid ja armsamaid inimesi vihkama. Mõte on hoopis, et Jeesus peab olema kristlasele tähtsam kui keegi teine või miski muu, kaasa arvatud isegi oma elu.

19:8

Tarkus ja arukus parimas mõttes tähendavad Jumala sõna õiget tundmist. Kes seda hangib, teeb tõesti endale hea teene. See tähendab enda õigel viisil armastamist ja õnne leidmist.

19:10

Siin on jutt asjadest, mida vähemalt toleaeagsed inimesed pidasid väga ebasoovitavateks. Et ori jõuab kõrgele positsioonile, see ei olnud iseenesest küll päris tavatu. Maavalitseja Feeliksi, kellest on juttu Ap-s ja kes Paulust üle kuulas, oli nimelt vabaks lastud ori, kellele oli saanud osaks au saada nimetatud nii kõrgesse ametisse. Selle nimetamise põhjuseks oli ilmselt see, et tema vend Pallas, samuti vabaks lastud ori, oli saanud keiser Claudiuse erilise soosingu osaliseks. Ta oli saanud ametisse, mis vastab praegusele rahandusministrile. Feeliks oli karmi käega ja väga vägivaldne, surudes maha Juuda aladel mässavaid juute. Võib-olla orja positsioonist võimule pääsenud isikule ongi suureks kiusatuseks kasutada oma võimu julmalt, kindlustades oma positsiooni mõtlematute tegudega.

Aga jutul orjast, kes valitseb isanda üle, on ka otsene vaimulik seos. Kui inimene saab Jumala lapseks, siis saab ta sellega taeva pärijaks, seega kõige kõrgeaulisemaks inimeseks. Aga usule tulnud inimeses säilib ka orja loomus. See püüab edasi teenida pattu igal võimalikul moel. Ja kristlasele on õudus, kui see ori saab tema elus isandaks. Paulus ütleb Rm 6:12: „...“

19:11

Jumala sõna ääres inimese enesetundmine kasvab. Ta hakkab üha paremini mõistma, kuivõrd nõrk ja langeja on iga inimene, täpselt nagu ta isegi. See arusaamine teeb ruumi kannatlikkusele ja halastusele teiste suhteski. Kui ise oled saanud palju andeks ja kogenud Jumala pikka meelt enda suhtes, siis on kergem osutada samasugust meelsust ka teistele.

19:12

Sellest samast räägitakse ka Õp 16:14-15. Need iseloomustused sobivad paljuski ka Jeesuse Kristuse kohta, keda kutsutakse ka Juuda soo lõviks. Tema soosing tähendab sõna otseses mõttes elu nagu kaste rohule. Aga Tema viha alla parem ei maksa sattuda. Jah, Piibel räägib ka Jumala vihast, samuti Talle vihapäevast ehk kohtupäevast. Ilmutusraamat annab teada, et inimesed püüavad pugeda sõna otseses mõttes maa alla, kui tuleb Jumala kohus. Loen Ilm 6:16: „Jad ütlesid mägedele ja kaljudele: Langege meie peale ja peitke meid troonil istuja palge eest ning Talle viha eest! Sest nende suur vihapäev on tulnud, kes suudab jääda seisma?“ Apostel Paulus aga ütleb Rm 1:18: „Jah, Jumala viha ilmub taevast inimeste igasuguse jumalakartmatuse ja ülekohtu vastu, nende vastu, kes tõde hoiavad ülekohtu kammitsais.“ Selle viha eest põgenemiseks on ainult üks tee – võtta vastu pääste, mille Jeesus ise on meile selleks valmistanud.

19:13

Eelmisel korral kuulsime vanasõna, kus tõdeti, et kes leiab naise, leiab õnne. Siin näeme, et võib olla ka vastupidi. See vanasõna kõneleb väga kurvast olukorrast – mehel vaesekesel on alp poeg ja näägutav naine. Kuna mõlemaga elatakse samas perekonnas, siis pole nende eest ka pääsu. Aga see vanasõna näitab muuseas sedagi, et juba nii vanadel aegadel võisid olla ka „püksid naise jalas“, nagu öeldakse.

19:14

Eriti eelmise salmi taustal on see vanasõna väga tähtis. Tublit abikaasat ja õnnelikku perekonda ei tohi pidada endastmõistetavateks asjadeks. See tähendab sedagi, et ohtlikult kergemeelne on inimene, kes abielludes toetub

ainult oma tarkusele ega palu selleks Jumala juhtimist ja õnnistust. Seega, kui sul on tubli abikaasa, siis kas oled märganud tema eest ka Issandat tänada?

Kõige hullemat võib oodata siis, kui perekonda ei peetagi enam väärtuseks, vaid alustatakse seksuaaleluga juba ammu enne abielu, elatakse koos, kuidas ja kellega juhtub, vahetatakse partnereid jne. See tähendab vastassoo odavaks pidamist ja ärakasutamist ning vastastikuse usalduse ja seega ka oma eluõnne hävitamist. Sellise eluviisi tulemuseks ei saa pikemas plaanis olla midagi muud kui häving, kui Jumal ei kingi armu meeleparanduseks.

19:15-16

Needki salmid kehtivad väga realselt nii ajalikus kui ka vaimulikus plaanis. Nad kõnelevad kahest teest, mis mõlemad viivad hukatuse poole. Üks on laiskus, teine – hoolimatus selle suhtes, mida Jumal räägib.

Laiskus on Jumala riigi asjades ilmselt palju levinum kui ajalikes asjades. Ühtlasi on ta ka palju ohtlikum. Kui kõht läheb tühjaks, siis ei lasegi see sügavasse unne vajuda – tahes-tahtmata peab hakkama mõtlema, kuidas süüa saada. Laiskus vaimulikes asjades seevastu langetab inimese tõesti nii sügavasse unne, et ta ei märka enam üldse, et ta on hukatuse teel.

Meil paistab olevat üsna üldlevinud arusaam, et Jumala riigi asjus ei pea tavaline inimene tegema mitte midagi. Piisab sellest, kui ta usub, et mingi kõrgem võim ikka olemas on. Ka enamik ristitud inimesi nähtavasti arvab, et Jumala riigis pole neil mingeid kohustusi. Et seda peetakse normaalseks, see teebki vaimuliku laiskuse kõige ohtlikumaks.

19:17

See on tähtis ja võimas töötus, aga seda ei maksa võtta liiga kitsalt. Siin pole nimelt juttu sellest, kuidas täpselt Issand heateo tasub. Ei maksa oodata, et see, mis sa andsid, peab tulema tagasi samal kujul ja kiiresti, kuigi juhtub sedagi. Kõigepealt, kui sa oled abivajajale midagi tõesti omakasupüüdmatult andnud, siis oled kindlasti ka märganud, et said midagi enam kui see, mis sa andsid. Teiseks oskab Jumal oma võlgu tasuda, ja seda kuhjaga, aga Ta valib selleks õige aja ja viisi. Jeesus ütles selle kohta: „Sina aga, kui sa oma almust jagad, siis ärgu su vasak käsi teadku, mida su parem käsi teeb, et su almus oleks varjatud, ja su Isa, kes näeb varjatutki, tasub sulle!“ (Mt 6:3-4)

Kui Martin Luther omal ajal andis juhiseid heategevuseks, siis lähtus ta just sellest Õpetussõnade raamatu salmist. Muuhulgas kirjutas ta oma kaasaega arvestades väga tabavalt: „Sest ütle mulle sina, kes sa siiski ise oled inimene, kas sul pole paha näha näljast, kes hea meelega tahaks leivatükki, või vaest, kes käib ringi räbalates riietes ja kellel ei ole midagi, millega oma alastust katta, või ahistatud ja õnnetut inimest, kes on kaotanud oma viimase lehma ja kes peab maksma võlga, millesse ta tahtmatult on sattunud? Ma küsin sinult, ja, kui sul on inimese meelt, siis vasta mulle: kas on inimlikult tehtud, kui sa siis sulged oma täis rahakoti ega taha anda pennigi?“

19:18

Kes oma laste kasvatamise ja suunamise eest hoolt ei kannu, see on jätnud hooletusse oma kõige tähtsama ülesande. Ja eksib see, kes arvab, et laps kasvab iseenesest heaks ja tubliks, ilma et teda oleks vaja õpetada ja suunata. Suuna ja juhenda teda maast madalast. Ära alusta kasvatamisega alles siis, kui on liiga hilja. Keegi juba keskealine mees, kes oli

saanud Jeesuse omaks, kurvastas koos oma naisega selle üle, et nende jumalatu eluviisi jäljed ilmusid nüüd välja lastes. Nad polnud osanud neid õigesti suunata.

Karistamine ei tähenda sellist vägivalda, mis last muserdab ja hävitab. Piibel ei mõtle karistamise all seda. Seda näeme hästi muuhulgas Efesose kirjas, kus Jumal on andnud kristlasele selged juhtnöörid ka kasvatuse osas. Lastel kästakse kuulata oma vanemate sõna (Ef 6:1), isasid aga hoiatatakse, et nad lastes viha ei ärataks (Ef 6:4). Seega, karistus peab olema selline, millest laps aru saab ja mida ta saab aktsepteerida. Paulus jätkab Efesose kirjas: „... vaid kasvatage neid juhatamise ja manitsemisega Issanda tahte järgi!“

19:19-20

Inimene on sageli ise enda suurim vaenlane. Siis peavad teda aitama teised. Sellel põhineb ka üldine ühiskondlik elu, kus samuti rakendatakse karistusi ja trahve. Karistamatus kasvatab kiusatust teine kord jälle lubamatult käituda, ja siis juba kergemini.

19:21

Me peame inimestena igasuguseid plaane, aga me ei saa teostada midagi, mida Issand ei luba. Nii on see iga üksiku inimesega. Aga veelgi enam kehtib see terve maailma kohta – seal on lugematul hulgal plaane ja pürgimusi, aga lõpuks teostub kogu maailma osas ikka Jumala täiuslik plaan. Ja see on kristlastele suureks julgustuseks.

19:22

Et vaesus on parem kui valskus, selle vastandusega oleme Õpetussõnades kohtunud juba korduvalt. Muuseas näeme sellest, et vaesus ei ole Jumala karistus, aga ta on väljakutseks püsida Jumala tahtes ausalt nii Jumala kui inimeste ees. Vaesus võib näidata sedagi, et inimene on keeldunud kõveratest rikastumisvõimalustest. Ausus, usaldusväarsus ja heldus on tähtsamad kui pangaarve suurus.

19:23

Issanda kartusest on meil juba korduvalt juttu olnud. See ei tähenda, et Jumala suhtes tuleb elada õuduse ja hirmu all, sest selline olukord ei sobi kokku armastusega. See tähendab normaalset ja tervet kartust, suhtumist Issandasse nii, nagu Ta väärrib. Nagu siin öeldakse, selle tulemuseks on rahulik uni ja turvalisus. Kui inimene on saanud oma patud andeks Jeesuse nimes, siis võib Ta arvestada, et midagi ei juhtu talle ilma Issanda loata.

19:24

Siin on jälle näide Piibli heast huumorist. Laiskuse tipuks võib pidada seda, kui inimene ei viitsi isegi süüa, kuigi on käsipidi kausis. Vaimulikus plaanis näeme seda kahjuks rohkem kui küllalt. Jumala sõna on meie vaimulik toit, millest me elame täpselt samuti, nagu igapäevasest leivast. Aga kui ihutoidu eest hoolitseb inimene hoolega, siis Piibel seisab paljudel kasutamata raamaturiivul. Samuti ei kasutata mingeid muid võimalusi Jumala sõna õppimiseks, ehkki neid on tänapäeval rohkem, kui kunagi varem. Samal ajal kulub tundide kaupa aega ajalikele uudistele ja tühistele või koguni kahjulikele meelelahutustele. See saab näidata ainult seda, et puudub vaimulik elu. Usk Jumalasse, kui ta ongi olemas, jätab kaugeks ja külmaks.

19:25

Siin räägitakse kolmest erisugusest inimesest ja kolmest meeleseisundist. Pilkaja on ülbe, kohtlane on taipamatu, tarkus aga tähendab avatust, mis on alati valmis õppima uut nii Jumala kohta kui ka elu kohta üldse.

19:26

Siin on üks tagajärg, kui inimene on kasvanud ilma kasvatamata. Ta kohtleb kurjasti isegi oma vanemaid. Sellised asjad ei ole sugugi tundmatud tänapäevalgi. Sellega on seotud ka järgmine salm.

19:27

Nii öeldakse äraspidi, milleni viib see, kui inimene ei taha kuulda oma vanemate või üldse targemate inimeste nõu, kõnelemata sellest, mida räägib Jumal. Kui otsid õnnetust, siis tee seda, mida ise õigeks pead ja ära tunnista mingeid autoriteete! Kas pole mõtlemapanev sõna just tänapäeva jaoks?

19:28

Ka kohtumõistmisega seotud valetunnistajatest räägitakse Õpetussõnades korduvalt ja korduvalt. Õigusemõistmise aluseks on, et tunnistajate ütlused on usaldusväärsed. Paraku on läbi aegade kuni tänapäevani tunnistajate usaldusväärsus olnud probleemiks. Muidu ju poleks olnud põhjust sellest kirjutada.

19:29

Selge on siiski see, et iga ülekohus saab oma karistuse. Jumal ei kohtle pilkajaid ja alpe siidkinnastega. Patunauding kestab mõnda aega, aga patu palk terve igaviku. See võiks panna mõtlema.

PKK0834 Õp 30:1-30

„Halb“, ütleb ostja

Käsitleme edasi Õpetussõnade raamatust pikka osa, mis toob meie ette Saalomoni tarkust. Siit võivad leida palju väärtuslikku needki, kes Jumalasse ei usu. Täna kohtume Õpetussõnade raamatus esimest korda hoiatusega alkoholi suhtes.

20:1

Juba Noa ajast peale on purjusolek seotud hukatuslike kogemustega, ja nii on see meie päevini välja. Alkohol on hinnaline asi arstirohtude valmistamisel, aga kui teda tarvitatakse mõnuainena, siis on ta ohtlik. Seepärast öeldakse Piiblis selgelt, et alkoholist joobumine on vale asi. Õpetussõnade raamat toob selle välja ehk pareminigi kui muud Piibli raamatud, sest ei ole vaja tõestada, et joobnu kaotab võime toimida targalt ja mõistlikult. Tal kaob võime mõelda Jumala tahte ja toimida selle järgi. Ja sellel teel ootab vaid surm, kusjuures mõnigi kord ka täiesti konkreetsetes füüsilises mõttes.

20:2

Võimukandjate arvel ei tehta nalja – see on eluohtlik ja seda mõistab igaüks. Eriti oli see nii vanasti, kus kuninga ainus sõna võis tähendada nii elu kui ka surma. Hinge all ongi siin mõeldud elu. Aga miks arvatakse, et Jumalat võib küll pilgata?

Pilkajate õnneks on Jumal pikameelne ega kiirusta kättemaksmisega. Selle asemel Ta hoopis ootab, et pilkajad meelt parandaks ja elu leiaks. Aga kui seda võimalust ei kasutata ja jäädaksegi pilkajaks, siis tähendab see tõesti pattu iseenda vastu ja vältimatut surma kogu igavikuks.

20:3

Üks kristlase tunnuseid peaks olema, et ta hoidub ebakõladest ja riidudest, ei hoia neil nõ „tuld all“, vaid püüdleb rahu poole. Jeesus ütles Mäejutluses: „Õndsad on rahutegijad, sest neid hüütakse Jumala lasteks.“ (Mt 5:9) Keegi on öelnud, et ainukesed inimesed, kellele meil tuleks „tagasi teha“, on need, kes on meid aidanud. See tähendab, tasu head heaga, aga jäta tasumata ülekohus oma vihamehele. Või kui tasud, siis tasu sedagi heaga. Ära vasta kurjusele kurjusega, sest seeläbi kurjus ainult kasvab.

Tasub pidada meeles ka Pauluse sõnu Fi 4:5: „...“

20:4

Kui põllumees jätab õigel ajal vajalikud asjad tegemata, siis on tulemuseks nälg. Sama kehtib ka elus üldiselt. Seejuures on tähtis tähele panna, et kui midagi jäetakse hooletusse, siis häda ei jõua kätte kohe, vaid hulk aega hiljem. Aga siis ei saa enam asja parandada.

Põllumehele polegi seda tarkust tarvis õpetada, sest see on ilmselge. Küll aga oleks hädasti tarvis saada see tõde selgeks ka pedagoogikas, eriti aga isiklikus usuelus – kui hingepõld jäetakse õigel ajal harimata, siis on ju loomulik, kui see hiljem kasvatab umbrohtu, või kuidas? Mida arvata selle vanasõna valgel inimestest, kes muretsevad oma elus kõige muu pärast, välja arvatud suhe Jumalaga ja Jumala riigiga? Millist lõikust võivad nad oodata, kui tuleb lõikuseaeg – see tähendab, aeg astuda ajast igavikku? Kas ei või siis kõlada Issandalt sõnad: „Sina arutu!“ (Lk 12:20)?

Siirdume nüüd järgmise osa õpetussõnade juurde. Need näivad esmapilgul täiesti seosetud. Siiski paistab, et neil on ühine seos usaldusväärse ja moraalse pühimõtetega.

20:5

Siin on sõnumiks, et teise inimese südant on raske lõpuni mõista, aga siiski on selle juures abi Jumala sõnast saadud tarkusest. Kogenud inimene, kellel endal on sügav elutarkus, oskab ka teisi paremini läbi näha ja mõista.

20:6

Õeldakse ka, et iga koer kergitab oma saba. Eks inimesedki peavad end enamikus ikka heaks inimeseks. Aga usaldusväärseks ei tee inimest mitte tema enda kiitlemine. Siin õpetatakse noort meest sellist enesekiitust mitte ülearu usaldama.

20:7

See salm on seotud eelmisega. Õigus ja ustavus on omavahel tihedalt seotud. Kodus, kus need omadused valitsevad vanemate elus, on ka lastel turvaline elada. Seda sõna võivad kinnitada paljude usklike vanemate lapsed – nimelt nende lapsed, kes on elanud tegelikus, mitte näilises ja petlikus jumalakartuses.

20:8

Siin algtekstis kasutatud sõna viitab õigupoolest rehealusele, kus eraldatakse terad aganatest. Sama sisu on ka selle peatüki 26. salmil: „...“ Seega, tark kuningas näeb oma alamatest, millised nad keegi on. Ta oskab vahet teha, kes on otsekui väärt vili, mis on kosutuseks teistele, kes aga teevad küll palju tühje sõnu, aga on tegelikult õõnsad ja sisutud.

20:9

Paraku võib mõnigi kord kuulda, kuidas keegi ütleb, et tema pole mingit pattu teinud, ta on hea ja aus inimene. Siinne salm sunnib selle üle veel kord järele mõtlema. Tõepoolest, kes võiks öelda, et tema pole küll mitte kunagi mitte milleski eksinud, mitte kunagi midagi halba mõelnud ega mitte kunagi teinud midagi, mis ta teadis olevat vale?

Keegi, kes on aus ja kes ennast natuke tunneb, ei saa seda öelda. Küsimus ei ole üldse selles, kas me oleme patust puhtad või mitte. Küsimus saab olla ainult selles, kas me oma pattu märkame või mitte. Asi on selles, et üldiselt on inimene oma patuga harjunud ega seetõttu pane seda tähelegi. Jeesuse ajal olid variserid inimesed, kes olid lausa pühendunud sellele, et teha kõiges piinlikult Jumala tahtmist ja mitte milleski selle vastu eksida. Kui aga Jeesus neile kord ütles: „Kes teie seast ei ole pattu teinud, visaku esimesena kiviga“ (Jh 8:7), siis ei leidunud ainsatki viskajat. Kõik laskid jalga, alates kõige auväärsematest. Ja ei maksa meil nüüd arvata, et meie pole variserid ja meie oleme paremad.

Ainus võimalus, kuidas inimene võib saada patust vabaks ja puhtaks, on see, et teda puhastab Jumal. Jeesus Kristus võttis meie patud enda kanda ja suri nende eest, ostes meid nõnda oma verrega pattudest vabaks. See muide näitab ka, kui tõsine asi on Jumala silmis meie patt. Sellesse ei tohi mingil juhul suhtuda kergelt. Uskudes Jeesuse Kristuse lunastust ja võttes selle vastu, saame me patust puhtaks ja igavese elu osalisteks. See on elu Jumala läheduses.

20:10

Kahesugune mõõt tähendab kaubanduses lühidalt tüssamist. Aga nagu vanasõnu ikka, nii tuleb sedagi mõista laiemalt. Siin on jutt ebaõiglusest ja kaksikmoraalist. Kui me esitame teistele kõrgemaid nõudmisi kui endale või suhtume teiste eksimustesse karmimalt kui enda omadesse, siis on meil kaks erinevat mõõdupuud - üks enda, teine aga teiste jaoks. Selline asi on Issanda meelest järele, sest see on silmakirjalik.

Õpetussõnadest tasub tähele panna sedagi, et ka Jumal hindab seda, kui me kaasinimesi austame ja oleme nende suhtes ausad. Puhtusel on oma väärtus. Seetõttu tuleb Jumala lapsel elada nii, et ta ei teeks häbi evangeeliumile ega kurvastaks Püha Vaimu.

20:11

Tõepoolest – eks täiskasvanu ole selline, milliseks ta lapsena on kasvanud. Ka põllul võib vilja ja umbrohu ära tunda juba varakult, mitte alles siis, kui vili valmis.

20:12

See tuletab meelde, et kõigepealt ei maksa pidada loomulikke asju endastmõistetavateks. Nii silmad kui kõrvad on väga keerulised aparaadid, ja tasub mõelda, kas nad ikka võivad olla sündinud iseenesest ja täiesti juhuslikult. Kui neil

midagi viga on, siis on meil kohe suured probleemid. Jumal on andnud meile kõrvad ja silmad, ja see vanasõna kutsub meid üles neid kasutama.

„Vaata ja kuula“ – see on hea põhimõtte mitte ainult raudteed ületades, vaid elus üldse. Me ei tohi elada nagu pimedast peast, nägemata ja kuulmata, mis ümberringi toimub. Seejuures ei ole küsimus selles, kas me oleme päevauudistega kursis. Küsimus on sügavam. Tuleb kuulata, mida on Jumalal öelda, sealhulgas ka päevauudiste kaudu. Liiga tihti me ei näe puude taga metsa, nagu öeldakse. Me teame, mis maailmas toimub, aga ei oska sellest teha mingeid tõsisemaid järeldusi. Näeme, kuidas kurjus ja kõikvõimalikud probleemid kasvavad, aga ei oska näha, et seda ju maailmas hoolega külvatakse – kõikjal, kus Jumala tahtesse suhtutakse hoolimatult.

Sama häda on paraku paljude kristlastegagi – me justkui teame, mida räägib Jumal oma sõnas, aga puudub selle sügavam mõistmine ja tegelikku ellu rakendamine. Seepärast öeldakse Piiblis isegi Jumala rahva kohta, et silmad neil on, aga nad ei näe, ja kõrvad neil on, aga nad ei kuule (Js 6:9). See tähendab, nad kuulevad küll Jumala sõnu, aga ei mõista nende tegelikku sisu. Ja seegi käib mitte ainult VT Jumala rahva kohta, vaid väga paljuski ka kristlaste kohta. Kord pidi Jeesus nõnda ütleva isegi oma jüngritele. Jällegi ei maksa arvata, et meie oleme kindlasti paremad. See oleks liigne enesekindlus.

20:13

Ehk lihtsamalt öeldes: mine tööle! Paulus kirjutas tessalooniklastele, et kes ei tee tööd, see ärgu ka söögu (2Ts 3:10). Nende hulgas, kellele ta kirjutas, oli nii innukaid Issanda tagasituleku ootajaid, et nad ei pidanud enam vajalikuks teha töödki. Aga Issanda tuleku ootamine ei tähenda istuda ja taeva poole vaadata. Tegelik Issanda tagasituleku ootamine peaks panema inimese täie jõuga tööle. Eriolukord on muidugi siis, kui on tööpuudus, aga siin pole jutt sellest, vaid laiskusest.

20:14

See on turuelu argirealism. Mõtleme kasvõi auto ostjale. Ta norib auto kummide, mootori, plekkide ja kõige muu võimaliku kallal. Siis pakub ta madalat summat ja saab müüja nõusse. Veel autosse istudeski ta ütleb: „Tegelikult poleks seda tasunud osta.“ Koju jõudes aga kiidab ta naabritele, kui soodsalt tal õnnestus see auto saada.

20:15

Meie väärtushinnangud on tihti praktiliselt teistsugused. Hindame inimesi ülearu selle järgi, mis neil on, mitte selle järgi, mis nad ise väärt on.

20:16

See on väga praktiline nõuanne noorele mehele. Inimestega maksab olla ettevaatlik ja hoiduda asjatult riskimast. Seepärast on tark nõuda panti või muud tagatist, mitte uskuda paljaid sõnu.

20:17

Inimene võib loota, et ta pettus ei tule välja, aga aja jooksul hoolitseb Issand, et kõik läheb õigesti paika. Tegelikult aga on kõige õnnetum lugu siis, kui elus ei tulegi midagi välja, vaid kõik selgub alles Jumala kohtus.

20:18

Seegi tõdemus kehtib paljudes olukordades, mitte ainult sõja puhul. Mitu pead on ikka mitu pead, nagu öeldakse. Ettenägelikkus säästab hilisemast meelehärmist.

20:19

On tark hoiduda inimestest, kes silma ees on väga libekeelsed, aga tagaselja reedavad saladusi teistele.

20:20

Moosese Seaduses, 2Ms 21:17 on selle kohta karm paragrahvigi: „...“ Õpetussõnades ei räägita küll surmanuhtlusest, aga siiski samast lõpptulemusest. Kes ei õpi kuulama ja austama autoriteete kõigepealt oma kodus – oma vanemaid, see pole selleks võimeline ka hiljem. Seetõttu pole tema elul kuigivõrd lootust, kui Jumal ei tee imet.

See salm õpetab õiget suhtumist oma vanematesse. Kui sul on isa ja ema, keda võid kiita, siis kiida. Kui sa praeguses olukorras ei saa öelda nende kohta midagi head, siis parem ära ütle üldse midagi. Paremp on olla vait kui levitada negatiivsust ehk needust. Sest sõnad ei ole tühised asjad, vaid nad kannavad energiat.

20:21

Piibel õpetab, et ahnus on ebajumalateenistus. Seetõttu ahnitsedes saavutatud asjadki ei ole lõpuks õnnistuseks.

20:22-23

Selle teemaga kohtusime ka juba eespool. Kätemaksuõigus kuulub Jumalale, seepärast tuleb inimesel sellest hoiduda. Samuti tuletatakse taas meelde, et Jumal vihkab igasugust valskust.

20:24

Me ei tea, kuhu meie elu meid võib viia. Seetõttu on meil tarvis lasta Jumala Pühal Vaimul end juhtida. Jumal ütles Moosesele, et tal on tarvis Jumala juhtimist. Meie ei ole sugugi teistsuguses olukorras.

20:25

Moosese Seaduses on kindlad sätted Jumalale antavate töötuste kohta. Seaduse mõte on ühene: keegi ei ole kohustatud andma Issandale mingeid eritöotusi. Aga kui seda siiski tehti, siis tuli seda ka tingimata täita. Siis ei olnud enam mingeid taganemisteid. Selle seaduse läbi õpetab Jumal, kui tingimatu Ta isegi oma töötuste suhtes on. Ta ei muuda seda, mida on töötanud.

Seesama korraldus on väga tähtis ka inimeste omavahelistes suhetes. Ära luba midagi, kui sa pole valmis oma lubadust kindlalt täitma. Samuti puudutab see Jeesuse järgimist – seda otsustades tuleb ka arvestada, mis see maksma läheb. Ta ütles Lk 14:27: „...“ Nende sõnadega ütleb Jeesus, et usk Temasse peab olema rohkem, kui suure vaimustuse laineharjal tehtud otsus. Kui küsimuse all on terve elu suund, siis jääb tunnetevaimustusest väheks.

20:27

Pane tähele, et inimese vaim ei ole Issanda valgus, vaid lamp, mis kannab Issanda valgust. Jumal juhib inimest oma Vaimu läbi, rääkides inimese vaimus. Alles siis, kui meis elab Püha Vaim, võime me olla valgustatud ja ka teistele valguseks. Kas mäletad tähendamissõna kümnest neitsist? Viis neist olid targad, viis rumalad. Lambid ilma õlita olid lambid ilma valgusega. Selles seoses tähendab lamp ka Jumala sõna – kui Vaim seda elavaks ei tee, siis inimene selles Jumala häält ei kuule.

20:28

Kuningas ei saa edukalt valitseda, kui põhiliseks valitsemisvahendiks on piits. Terrorivalitsused langevad lõpuks ikka kokku. Ka Jeesuse Kristuse valitsus põhineb armastusel, heldusel ja ustavusel, mida Ta osutab meile, langejatele inimestele.

20:29

Igal vanusel on oma väärtus, mille kohaselt tasubki elada. Noortel on selleks jõud, vanadel aga elutarkus, millele siin viitavad hallid juuksed. Vanematel inimestel pole tarvis püüda elada noorte kombel ega vastupidi.

20:30

Ka ebameeldivatel ja rasketel kogemustel on oma väärtus. Neid kogemusi võib saada solvavate sõnadena või muude elukatsumustena. Aga nad võivad paljastada meist asju, mille olemasolust me muidu ei teakski. Kui oleme ausad, siis võime selliste kogemuste läbi kasvada ja kurjast vabaneda. See aga ei ole sugugi tühine asi.

PKK0835 Õp 21:1-25

Kas su latern põleb?

21. peatükk on Õpetussõnade raamatus üks tähtsamaid.

21:1

Inimesest võib saada Egiptuse vaarao, Babüloonia kuningas, Rooma keiser, Aleksander Suur, Napolen, Jossif Stalin, Adolf Hitler või ka mõni tuleviku suur valitseja. Aga ükskõik kui suure võimu hoovad kellelgi käes ka ei oleks, ta ei saa tegutseda Jumalast sõltumatult. Paljud valitsejad, keda siin nimetasin, arvasid omal ajal, et nad võivad Jumalast mitte hoolida. Paljud kaasaja valitsejad arvavad kahtlemata sedasama. Aga ükski valitseja ei ole tegelikult Jumalast sõltumatu. Rahvad kuulutavad end küll aeg-ajalt iseseisvaks, aga inimene oma Looja suhtes ennast iseseisvaks kuulutada ei saa.

21:2

Jumal vaatab inimese südamesse. Meie tavaliselt püüame fassaadi läikima lüüa, et laitmatud välja näha. Selle läikimalöömise üheks osaks võib teatud tingimustel olla isegi kirikus käimine ja üks või teine töö koguduses. Jumal aga katsub südamed läbi – see tähendab, hindab meie tõelisi motiive. Prohvet Jeremija tõdes: „...“ (Jr 17:9). Südame all on seal mõeldud muidugi inimese sisimat ja sügavaimat olemust. Selle tõelisest olukorrast Jumala ees ei ole inimene ise sageli üldse teadlikki. Aga Issand Jeesus on südamete tundmise spetsialist. Tema juurde võib minna ja rääkida oma

südame kehvast olukorrast. Ta annab inimesele uue südame. Tema on see, kes alustas südame siirdamisega, kui seda tohib nõnda võrrelda. Ta annab patusele inimesele südame, mis on Talle kuulekas ja mis Teda armastab.

21:3

Jälle tuletatakse meile meelde, et pelkadel usulistel rituaalidel ei ole mingit väärtust. Vana Testamendi ohverduspraktika loodi sellepärast, et see osutas Jeesusele Kristusele. Jeesuse ajal pidasid neist kõige agaramalt kinni variserid – oma aja usuline eliit, lisades veel muidki oma väljatöötatud rituaale. Aga Jeesus mõistis variserid väga teravalt hukka. Ta ütles, et nad on nagu surnuhauad - väljastpoolt ilusad, aga sees on ainult surm.

Miks oli Jeesus nii karm? Sellepärast, et ohvrid ei ole Issandale meelepärased, kui elus ei olda õiglased. Issand hindab heldust ja halastust rohkem kui ohvrit.

Religioosete rituaalide täitmine võib tekitada arvamuse, et nende täitjal peab olema Jumalaga õige suhe. Aga see ei tarvitse alati nii olla. UT-st selgub, et võib olla isegi otse vastupidi. Need, kes puhtusreeglite põhjal ei võinud osaleda avalikel jumalateenistustel, võtsid kõige meelsamini Issanda Jeesuse vastu. Nende hulgas oli tõlnereid ja samuti karjuseid, kellele Jumal esimesena teatas Päästja sünnist. Seevastu variserid, religioossed asjatundjad, peaaegu eranditult lükkasid Ta tagasi. Jumal vaatab inimese südamesse.

21:4

See on huvitav vanasõna: ülbed silmad ja hooplev süda on õelate lamp ja on ühtlasi ka patt. Ülbe inimese jaoks on tähtis ainult tema ise, teised ei tähenda talle midagi. Kui selline inimene on vakka, siis peegeldub ülbus ta silmadest, ja kui ta suu lahti teeb, siis ta hoopleb. Et see on patt, on arusaadav. Aga mida tähendab, et ülbus ja hooplemine on samal ajal ka „õelate lamp“?

Lamp on see, mis on mõeldud andma inimese elus valgust. Teiste sõnadega – lamp on põhimõtted, mille järgi inimene elab. Samuti tähendab lamp või latern lootust ja tulevikku.

Jumalakartliku inimese lambiks on Jumala sõna, nagu öeldakse Õp 6:23: „Käsk on lamp ja õpetus on valgus ...“ Ja Ps 119:105 on kirjutatud: „Sinu sõna on mu jalale lambiks ja valguseks mu jalgteel.“ Jumala inimese olevikku valgustab Jumala sõna ja tema tulevik põhineb Jumala töotustel. Seevastu ülbe ja ennasttäis inimene toetub ja loodab ainult iseendale. See ongi tema „lamp“, mille valgel ta elab. Paraku, selline inimene ise ei teagi, et tegelikult elab ta pimeduses ja patus. Ja kõige kurvem on, et see pimedus saab omal ajal ka avalikuks. Meenutame ka Õp 13:9: „Õigete valgus paistab rõõmsasti, aga õelate lamp kustub ära.“

Siin tuleb veel arvestada, et ka religioosne inimene võib olla tegelikult pimeduses, ülbe ja ennasttäis, ja seda isegi siis, kui ta põhimõtteliselt usub õigesse Jumalasse. Sellised olid näiteks Jeesuse ajal variserid. Paulus arutleb Rooma kirjas, miks paljud tema rahvuskaaslased, hoolimata kõigest evangeeliumi kuulutamisest, ei ole pöördunud Jeesuse Kristuse poole. Ta kirjutab: „...“ (Rm 10:2-3) Kui inimene üritab end oma tegudega õigeks teha, siis ta süütab oma lampe ja laternaid, ja seda nimetab Jumal patuks. Sest inimese parimadki teod on Jumala silmis kui määrdunud räbalad, millega ta püüab end katta. Seda teab meile öelda prohvet Jesaja.

21:5

Teisiti öeldes: virkus koos hästi läbi mõeldud tegutsemisega toob häid tulemusi. Samal ajal on vist igaühel ka kogemusi, et kiirustades on tehtud halbu otsuseid. Niisiis, virkus ja kiirustamine ei ole päris üks ja sama.

21:6-7

Piibel õpetab selgelt, et rikkus iseenesest ei ole patt. Tähtis on, et ta oleks saadud ausal teel ja et inimese süda ei oleks selle küljes ülearu kinni. Kui rikkus saadakse vale ja riisumise abiga, siis ei ole sellel tõelist õnnistust. Vale ja vägivald saavad oma harrastajatele lõpuks hukatuslikuks. Inimese õnn tuleneb lõppude lõpuks hoopis teistest asjadest kui varanduse rohkus. Inimene ei ela tõesti ainult leivast.

Räägitakse lugu beduiinist, kes oli kõrbes eksinud. Ta oli suremas nälga ja janusse. Siis nägi ta pakki, mis oli kukkunud maha mööda läinud karavanist. Mees lootis, et selles on ehk toitu või vett, ja avas selle peaaegu viimase jõuga. Aga ta laskis pakil pettunult langeda ja ütles: „Seal olid ainult pärlid!“ Pärlid olid väärt suurt varandust, aga selles olukorras polnud neist vähimatki kasu. Mehel oli vaja hoopis midagi muud.

Sellepärast ütles ka Jeesus Mt 16:26: „...“

21:8

Kui inimene elab õiges suhtes Jumalaga, siis jätab ta kõrvale kõverad ja ebaõiglased teed. Need ei sobi Jumala lapsele. Õige inimese teod ja sõnad on sirged.

21:9

On olemas nii julmi mehi kui ka õelaid naisi. Kui pehme iseloomuga mees abiellub riiaka naisega, siis jääb ta tuhvialuseks. Selle kohta on eesti rahva suuski küllalt lugusid. Ka Piiblis on näiteid rasketest abieludest. Kui Iiobil olid väga rasked päevad, siis tema nainegi andis sellele veel juurde. Taavet oli abielus Sauli tütre Miikaliga, kes teda lausa põlastas, kui Taavet seaduselaeka ees tantsis (2Sm 6:20). Ikka juhtub, et kui keegi ilmutab Jumala asjus tõsist innustust, siis teistele on see häiriv ja piinlik. Kurb on, kui see on oma abikaasa.

21:10

Selline õelus kord juba on. Siitki näeme, et suhe Jumalaga ei ole eraasi. Sellel on paratamatult oma mõju ka teistele inimestele. Häda on aga selles, et igas inimeses on loomu poolest olemas ka kurjad himud. Seepärast tuleb ka kristlasel pidevalt hoolitseda, et ta elaks Jumala armust nii, et see oleks tõesti rõõmuks ja vabaduseks nii talle endale kui ka teistele tema ümber.

21:11

Õpetussõnades on eespoolgi olnud juttu, et tarka inimest tasub juhendada ja õpetada, sest see annab tulemusi. Pilkaja puhul see aga tulemusi ei anna, välja arvatud ehk see, et teised näevad ta karistust ja võivad sellest õpetust võtta.

21:12

Jumalatusel ei ole tulevikku. Tõsi küll, kui vaadata elu lühikest aega, siis võib teatud aegadel tunduda otse vastupidi. Kui aga jälgida asja küllalt pikas plaanis, siis osutub siinöeldu tõeks.

21:13

Selle salmi vapustavast täidminekust võib lugeda Lk 16-st, kus Jeesus räägib rikkast mehest ja vaesest Laatsarusest. Aga mõnigi kord võib see täide minna ka juba maises elus.

21:14

Ei saa salata, et kingitustel ja andidel on oma mõju. Kui Jaakob oli tagasiteel Haaranist kodumaale, siis teadis ta, et tal seisab ees kohtumine Eesaviga. Oma kunagise peetuse lepitamiseks saatis ta enda eel Eesavile suuri kingitusi. Tegelikult poleks selleks ehk olnud vajadustki, sest Jumal oli Eesavi juures juba oma tööd teinud, aga Jaakobi teguviis on hästi mõistetav.

Siin võib aga kergesti eksida arvama ka umbes nii, et olen helde, siis Jumal tasub mulle, või – annan andeks, siis on mul endal parem olla. Aga Jumal ei mõtle nõnda. Meil tuleb anda andeks sellepärast, et Jumal on Kristuses andnud meile andeks. Sel põhjusel tuleb meil olla sõbralikud, sooja südamega ja halastajad. Õige andmine ei tohi olla selleks, et sellega oma olemist parandada. Siis nimelt ollakse juba väga lähedal äraostmisele. Mõnikord võib kingituse ja altkäemaksu erinevus olla väga väike.

21:15-16

On tähelepanuväärne, kuidas inimese arusaamad kujunevad vastavalt tema eluviisidele. Ükskõik millele keegi andub, see täidab tema elu ja tundub talle kõige normaalsem. Joodikul on selleks alkohol, narkomaanil pilves olek, liiderdajal liiderdamine, ülekohtutegijal ülekohtus. Kui siis äkki leidub keegi, kes on õige ja kes seda kõike ei tee, siis on see teistele lausa õuduseks, aga õigele inimesele endale loomulikult rõõmuks. Siin on, mille üle mõelda nii enda kui ka teiste elu suhtes, või mis?

21:17

Kergemeelne elu on lõpuks hukutav. Rooma riigi allakäigu üks märke oli see, kui rahvas oli huvitatud veel ainult leivast ja tsirkusest. Meie aeg ei ole ses suhtes kuigivõrd teistsugune. Raske on inimesel mõista, et õnn ja rahulolu on elus kõrvaltooted, mitte otsene eesmärk. Kui keskenduda nende saavutamisele, siis on tulemuseks lõpuks ainult tühjus. Seevastu, kui teha Jumala tahtmist, siis ei tarvitse see alati olla sugugi kerge, aga see on alati sisukas ja sellel on väga head tulemused igas mõttes. Rõõm ja rahu ei tulene lõbusast ja muretust elust, vaid hoopis õigest vahekorrast Jumalaga. Sellepärast ütles ka Jeesus Mt 6:33: „...“

21:18

Seda oleme tavaliselt õppinud vastupidiselt. Kogu Moosese Seaduski räägib, kuidas puhtad ja veatud ohvrid olid lepitasiid patud. Miks siis siin räägitakse teisiti? Kuidas võib õel olla lunahinnaks õige eest?

Ühe viite selle kohta leiame Js 43:3-4, kus Jumal ütleb oma rahvale: „...“ Siin on mõtteks, et selle asemel, et Iisrael satuks teerulli alla, laseb Jumal õnnetustel tabada neid teisi rahvaid. Sama mõte on siin ka Õpetussõnades. Õigus nõuab süüdlasele karistust, et süütu pääseks vabaks, ja Jumal lasebki nii minna.

Lunahinnast rääkimine tuletab muidugi meelde ka Jeesuse Kristuse. Jumala armust sai patutu Jeesus Kristus lunahinnaks patuste eest. Tema vere hinnaga on meid ostetud.

 Õpetussõnades räägitakse aeg-ajalt ka perekonnaelust. Kui kaks inimest elavad koos aastast aastasse, siis ka nende negatiivsete külgede tähtsus kasvab. Sellest on jutt ka järgmises vanasõnas.

21:19

Ühe araabia vanasõna järgi on kolm asja, mis teevad kodu talumatuks: läbi jooksev katus, näägutav naine ja söödikud.

21:20-21

Need salmid räägivad nii ajalikest kui ka igavestest aaretest. Tark on see, kellel on varuks mõlemaid.

21:22

Tarkus on parem kui toores jõud. Inimene võib ehitada kindlustuse, mis tundub võitmatu, aga keegi võib ikkagi leida targa nõu selle vallutamiseks. Nii on juhtunud ajaloos mõnigi kord. Klassikaliseks näiteks selle kohta on antiikajast Baabülön. Kuningas Belsassar istus linnas ja pidutses, arvates oma julgeoleku olevat kindlustatud. Ta oli kindel, et keegi ei pääse linna, sest müürid olid võimsad ja valvurid kõikjal väljas. Aga vaenlase kindral leidis ikkagi viisi, kuidas pääseda linna. Eufraati jõe üks külgharu läbis linna nagu kanal. Ta muutis selle kõrvalharu suunda nii, et vesi jooksis tagasi jõe peasängi. Siis marssis ta oma väega kuiva jõepõhja mööda linna ja vallutas selle, enne kui babüloomlased arugi said, mis toimus.

Napoleon ütles kord, et Jumal on nende poolt, kellel on suurem sõjavägi. Aga ta eksis. Selle loogika järgi oleks ta pidanud võitma Waterloo lahingu. Ta oli hiilgav kindral, aga seekord mitte piisavalt taibukas. Ta suutis suurtükiväge kiiresti ümber paigutada, aga takerdus mudasse. Seega kindral Muda peatas Napoleoni tee Varssavi poole. Ratsavägi tungis mudasse kinni jäänud kahurväe sekka.

See vanasõna ütleb seega, et inimene võib loota oma rikkusele või toorele jõule, aga kumbki ei paku piisavalt kindlat kaitset.

21:23

Jälle meenutatakse tõde, millest on korduvalt olnud juttu juba eespoolgi. Eespool on ka öeldud, et kui inimene soovib sõpru, siis peab ta olema sõbralik. Rääkides tuleb valida õiged sõnad. Igaüks meist vajab sõpru, ja Õpetussõnade kirjutajal on paljugi öelda nii sõprade kui ka vaenlaste kohta.

21:24

Küllap oled juba märganud, et Õpetussõnades korduvad kõige enam kaks teemat. Üks on keele kasutamine kas õigesti või valesti, teine aga – ülbus.

21:25

Laiskus on kolmas teema, millega me Õpetussõnades korduvalt kohtume. Millest see võiks tulla? Siin öeldakse koguni, et laisale on tema ihkamine surmaks. Aga Jumal soovib meile elu ...

PKK0836 Õp 21:25 – 22:16

Head nime mäletatakse

Targad tähelepanekud eri elualadelt jätkuvad.

21:25-26

Meil maksab meeles pidada, et nii töökus kui ka heldus on Jumalast. Laisale inimesele tundub töötegemine nuhtlus, aga seda see ei ole. Juba siis, kui inimene loodi, pandi ta Eedeni aeda harima ja hoidma. Niisiis ei ole töötegemine seotud isegi pattulangemisega. Jumal on loonud inimese nõnda, et ta soovib ikka midagi head korda saata, midagi paremaks ja ilusamaks muuta, midagi saavutada, ja et ta tunneb tehtust rõõmu ning rahulolu. See on täiesti normaalne.

Samuti on Jumal pannud oma õnnistuse heldusesse – sellesse, kui inimene midagi jagab, ootamata selle eest vastutasu. Kes on saanud kedagi omakasupüüdmalt aidata, on kindlasti seda tundnud. Jumal on ise helde, ja mida rohkem inimene Jumala sarnaseks saab, seda rohkem ta omandab ka Jumala suhtumisi. Meenutame, et Ef 5:1-2 ütles Paulus: „Võtke nüüd Jumal eeskujuks nagu armastatud lapsed, ja käige armastuses, nõnda nagu Kristus meid on armastanud ja on iseenese loovutanud meie eest ...“

Jumal ise jagab oma häid ande kogu oma loodule, seepärast ta tahab, et ka inimene teeks samamoodi. Enda omast andmine tähendab elu. Iisraelis käies võib seda näha ka looduses väga konkreetselt. Jordani jõe org on täis kõikvõimalikku taimestikku, kuna jõgi annab vett taimestiku heaks. Aga Surnumeri, kuhu Jordan suubub, on umbne, sealt ei välju ühtki jõge. Ta ei anna oma vett enam kellelegi. Ja selle ümber on üksnes kruus ja kaljud. Kõik on surnud, ehkki meri on täis rikkusi mitmesuguste mineraalide näol. Rikkus, mida ei jagata, ei too elu.

Kasulik on vahel mõelda ka endale, kummale mina rohkem sarnanen – kas Jordani jõe või Surnumerele?

21:27

Õel tähendab sisuliselt inimest, kelle hoiakud ja elu on jumalavastased. Nagu siit selgub, jumalatu inimene võib vabalt olla ka religioosne. Ta võib olla ristitud ja kiriku liige, aga samal ajal ka maffia liige. Ta pole tegelikult uuesti sündinud – tema elus puudub Jumala elu ja osadus. Kui ühiskond üldiselt on religioosne, siis tavaliselt on seda ka need, kes oma südames tegelikult on jumalatud – kes Jumala tundmisest ja teenimisest midagi ei hooli. Jumalatu inimene võib teha kaasa kõike, mida kirikus tehakse, et näha välja nagu kõik teisedki. Ta võib käia isegi pihil ja armulaul, aga tal pole kavatsustki tegelikult meelt parandada. Vanasti võis ta Jumalale ohvridki tuua, aga seejuures planeerida juba uusi häbitegusid. Ja sellise suhtumisega ohvrite toomist või muude religioossete rituaalide täitmist peab Jumal jäleduseks.

Tuletagem sellega seoses jälle meelde kuningas Sauli. Tema kohta ei saa kindlasti öelda, et ta oleks olnud päris jumalatu. Ta oli Jumala enda poolt võitnud ja Püha Vaimuga täidetud mees. Aga kriitilistes olukordades andis ta survele järele ja hakkas rahva tahtega ning omaenda arvamustega arvestama rohkem, kui sellega, mida oli öelnud Jumal. Tema ise oli arvamusel, et ta on teinud kõiges Jumala tahtmist nii, nagu peab, aga tegelikult oli ta seda teinud ainult sinnamaani, kus see tundus sobiv ja mõistlik. Ja mis tal Jumala tahtest tegemata jäi, selle otsustas ta asendada ohverdamisega ehk meie seisukohalt – palvetamisega. Ja siis ütles prohvet Saamuel talle sõnad, mis väärivad meelde jätmist: „Ons Issandal sama hea meel põletus- ja tapaohvreist kui Issanda hääle kuuldavõtmisest? Vaata, sõnakuulmine

on parem kui tapaohver, tähelepanu parem kui jäärade rasv. Sest vastupanu on otsekui nõiduse patt, tõrksus ebajumalate ja teeravite teenistus.“ (1Sm 15:22-23)

Siin on meile tõsiselt mõtlemisainet – kas oleme taibanud, et sõnakuulmatus Jumala tahtele on võrdväärne patt nõiduse ja ebajumalateenistusega?

Jumal ei vaja meie ohvreid ja palveid. Ta on huvitatud sellest, mis on meie südames, ehk mida me tegelikult mõtleme. Kui inimene on küll kiriku liige, palvetab ja osaleb jumalateenistustel, aga elab samal ajal jumalavastaselt, siis on tema elu ja usutunnistus omavahel teravas vastuolus. Sellepärast ütleski Jeesus, et ei saa mitte kõik taevasse, kes oskavad Teda Issandaks nimetada. Saavad ainult need, kes teevad taevase Isa tahtmist (Mt 7:21)

21:28-29

Vale tunnistamisel on rasked tagajärjed – valetunnistaja hukub. Nii on Jumal otsustanud. Seepärast on õige inimese asi oma teed kinnitada, et elu olukordade survele mitte hukatuse teele libiseda.

21:30

Kes on otsustanud sõdida Jumala vastu, see on võtnud ette täiesti lootusetu asja. Seejuures pole tähtis, kui palju jõudu ja tarkust inimene sellele võitlusele pühendab. Selle kohta on näiteid läbi elu ja ajaloo, ja üks kõnekamaid näiteid peaks olema see, kuidas lõppes nõukogude ateismile rajatud ühiskond. Jumal suudab kaitsta end ja oma sõna. Meil pole tarvis Jumala sõna kaitsta, vaid seda kuulutada, ja mitte oma inimlikus tarkuses, vaid Jumala väes. Kus Jumala sõna nõnda kuulutatakse, seal Jumal ise kinnitab seda.

21:31

See tähendab, et inimese ettevõtmised lähevad korda ainult siis, kui Jumal kingib kordamineku. Taavet oli seda õppinud, sest ta kirjutas Ps 27:3: „...“ ligi sada aastat pärast Taavetit kuningaks saanud Aasa oli seda samuti õppinud. Suure sõjaväe vastu minnes ta palvetas: „...“ (2Aj 14:10)

Usuelu tähendab koostööd Jumalaga. Jumalale loota on turvaline, aga see ei tähenda siiski, et inimesel poleks tarvis ettevalmistusi teha ehk valjastada hobuseid ja sõdida. Samuti ei tähenda Jumala hoolitsus, et inimesel poleks tarvis tööd teha. Jeesus ütles, et relvastatud vägev mees hoiab oma maja ja vara. Ole valmis võitluseks, aga samas veendu, et su lootus on Jeesusel Kristusel. Siis võid hingata temas, sõltumata sellest, milline torm su ümber möllab.

-----

22. peatüki alguses näeme, et oma aja rikkaim mees Saalomon teab, milline koht peab rikkusel elus olema.

22:1

Üheks hea kuulsusega inimese näiteks võiks olla Benaja. Ehk mäletad, et Taavetiga koos oli hulk mehi, kes olid tuntud vaprate sõduritena. Nad olid loonud endale hea kuulsuse. Benaja kohta öeldakse: „...“ (2Sm 23:20) Kaks salmid edasi (salmis 22) öeldakse veel: „...“ Benajal oli hea kuulsus, aga tema ajalikest rikkustest ei räägita midagi.

22:2

Inimesed hindavad üksteist paljuski jõukuse järgi, aga Jumala ees on kõik võrdselt väärtuslikud. Aga see siiski ei tähenda, et me võiksime vähemalt vaimulikus mõttes rääkida ülemaailmsest vendlusest. Seda Piibel ei õpeta. Ta õpetab muud – et me kõik oleme inim perekonna liikmed ja et meil kõigil on patune loomus, mille tõttu me oleme Jumalast lahutatud. Me peame end isegi üksteise eest kaitsma, kuna me ei saa üksteist usaldada.

Jumala loomistööst rääkis apostel Paulus Ateenas järgmiselt: „Tema on teinud ühestainsast terve inimkonna elama kogu ilmamaa peal ...“ (Ap 17:26) Selle põhjal me kõik oleme oma Looja ees võrdväärsed. Aga Jumala lapseks me ei saa selle põhjal, et me oleme inimesed, Jumala loodud, vaid usu läbi Kristusesse Jeesusesse. Jeesus ütles oma aja religioosle eliidile šokeerivalt: „...“ (Jh 8:44) Needki sõnad näitavad, et kus käib mõrvamine ja valetamine, seal ei ole tegemist Jumala lastega ega Jumala tööga. Piibel õpetab täiesti selgelt, et maailmas on tegelikult kaks perekonda – Jumala lapsed ja saatana lapsed. Seega inimkonna üleilmse vendluse mõte põhineb vähemalt vaimulikus mõttes väärkäsitusel.

Siin õpetussõnas öeldi rikka ja vaese kohta, et nad mõlemad on Issand *loonud*. Seega, Jumal on kõigi Looja, aga mitte kõigi Isa.

22:3

Tark inimene peaks nägema mitte ainult päevauudiseid, vaid ka üldisemalt, millises suunas viib jumalatu ja moraalitu elu. Ja tark võtab hädaohtu nähes ka midagi ette – „poeb peitu“, nagu siin öeldi. Aga kuhu siis pageda peitu maailma kurjuse eest? Meie võimuses ei ole ju seda muuta? – Ainus õige „peidupaik“ igasuguse jumalatu ja sellega kaasnevate tulemuste eest on Jeesuse Kristuse lunastus ja ligiolu. Selleks ongi Jeesus tulnud, et ükski, kes Temasse usub, ei hukkuks, vaid et tal oleks igavene elu.

22:4-5

Kõik need õpetussõnad viitavad ühes suunas. Nad küsivad: kas tahad olla tark? Siis ole valmis tuleviku jaoks. Selleks on ka saadaval igasugust abi. On kindlustusfirmad ja hooldekodud vanadele. Aga siin mõeldakse sellest kõigest kaugemale. Kuidas oled valmistunud igavikuks? Kas võib nimetada targaks inimest, kes mõtleb kõigele muule, aga mitte sellele kõige tähtsamale?

Kui patu palk on surm (Rm 6:23), siis alandlikkuse ja Issanda kartuse tasuks on rikkus, au ja elu. Jätkem see meelde! Kui palk on teada, siis ei peaks olema raske valida, keda teenida. Ka Jeesus ütles: „Varas ei tule muu pärast kui varastama ja tapma ja hukkama. Mina olen tulnud, et neil oleks elu, ja oleks seda ülirohkesti.“ (Jh 10:10) Maises elus püütakse ikka leida tööd, mille eest makstakse võimalikult head palka. Kas on meil samasugust tarkust ka elu suhtes tervikuna?

22:6

Kui tahetakse kuhugi välja jõuda, siis valitakse algusest peale õige tee. Samamoodi tuleb teha ka elu suhtes üldiselt. Inimese elu suund ja põhiväärtused pannakse paika juba lapsepõlves. Jumalal on tee, mis viib ellu, ja vanemate kohus on juhtida sellele teele ka lapsed. Siin on kutsumust rohkem kui küll igale vanemale. Kui seda ei tehta, siis on jäetud täitmata üks oma elu kõige tähtsamaid ülesandeid.

22:7

Seegi on elus paratamatu tõsiasi. Sellega hoiatatakse noort meest laenuvõtmise ohtude eest. Päril praktiline tähelepanu juhtimine tänapäevalgi, kas pole?

22:8

See on troost rõhututele. Jumal kannab hoolt, et iga hirmuvalitsuse aegki saab kord läbi.

22:9

Jälle tõdetakse, et andmine ei tähenda ainult loobumist, vaid sellel on ka oma õnnistus. Mingil moel tähendab see ikka ka saamist. Alati, kui on tarvis anda, on lihtne öelda, et pole võimalik, mul pole endalgi. Sellisele hoiakule vastavad huvitaval moel kaks piiblikohta, üks Uuest ja teine Vanast Testamendist. 5Ms 15:10 öeldakse: „Anna talle [vaesele vennale] meelsasti ja ärgu olgu su süda kuri, kui sa temale annad, sest selle asja pärast õnnistab sind Issand, su Jumal, kõigis su töödes ja kõiges, mille külge sa oma käed paned!“ Ja 2Kr 9:7-8 kutsutakse üles: „...“

Seega, nii Vana kui ka Uus Testament tuletavad meelde, et lõppude lõpuks me anname ainult seda, mis me ise oleme Jumalalt saanud. Kui andes seda meeles pidada, siis muutub andmine röömsaks.

22:10

Seegi lause osutub tihtipeale tõeks. Alati ei ole kollektiivi probleemiks halb töökorraldus või sobimatud töötingimused. Selleks võib olla mõni probleemne inimene, kes tekitab pahandusi ja riidu. Siis on rahu saavutamiseks kõige parem sellest inimesest vabaneda.

22:11-12

Siin tõstetakse esile inimese sisemise puhtuse ja siiruse väärtust. Seda hindavad inimesed ja samuti Issand. Lõppude lõpuks jääb alles ainult tõde. Valel on lühikesed jalad. Hiljemalt Issandaga kohtudes on lõpp igasugusel valel.

22:13

Jälle sõideldakse laiskvorsti, kellel ikka jätkub ettekäandeid, et mitte teha seda, mis vaja. Ta näeb kõikvõimalikke ohte ja puhub need hästi suureks. Öeldakse, et hirmul on suured silmad. See käib ka laisa kohta, kes kardab tööd.

22:14

Õpetussõnade raamatu algusosas oli juttu noorest mehest, kes võõra naise ahvatlusi kuulates läks vastu oma hukule. Samast asja eest hoiatati ka Õp 7:25-27. Lühidalt – kes hülgab Jumala tahte, see kaevab enesele auku.

Aga siit selgub veel üks tähtis mõte: Issanda hukkamõistmine toimib teatud mõttes juba praegu, mitte alles viimsel kohtupäeval. Kui inimene on valinud hukatuse tee ega kuula Jumala kutset sellelt pöörduda, siis ühel hetkel võib Jumal selle nõ. kinnitada, lasteski inimesel valitud teed minna. Täpselt sedasama ütleb Paulus Rm 1:21-26: kuna inimesed on Jumala tõe vahetanud vale vastu, siis on Jumal nad andnudki nende südame himudes rüvedusse ja häbitute kirgede kätte. Selle otseseks tulemuseks on igasugune seksuaalne kõlvatus, abielurikkumine ja ka homoseksualism. Tänapäeval on need küll ümber nimetatud vabaduseks, aga see ei muuda asja.

Ühe sõnaga – Jumal annab inimestele seda, mida nad ise soovivad. Siis on tunnuseks, et inimene võib teha täiesti räiget pattu, ilma et ta üldse aru saaks, et selles on midagi halba. Jah, see on hukatusetee, aga kui inimene on selle valinud, siis pole midagi parata. Kas pole see hirmutav mõte?

22:15

Halvad kombed hakkavad teatavasti kergesti külge, aga kasvatuse ülesanne on teha varakult selgeks nende halvad tagajärjed. See ongi karistuse mõte. Õigel viisil karistamine ei ärata lapses viha. Ja mingil juhul ei tohi karistamine olla vanema enda viha väljavalamine. Õige kasvatus aitab lapsel vältida halbu valikuid ehk seda, mida Piibel kutsub meeletuseks.

22:16

Rikastuda tahetakse sageli teiste arvelt, kel pole võimalust end kaitsta. Teine võimalus on pugeda rikastele külje alla, et neist kasu lõigata. Aga mõlemal juhul on lõpptulemus sama – sel kombel rikkaks ei saa, ja kõige vähem veel tõelises mõttes. Oma elu rajamine ülekohtule ei tasu ära. Jumal sellele oma õnnistust ei anna.

Kuueteistkümnenda salmiga lõpeb üks osa Õpetussõnade raamatus. Edasi tuleb pealkiri „Tarkade õpetused.“ Neid hakkame vaatlema järgmisel korral. Seekord aga jääb õhku mõte, et kõige tähtsam on siiski küsida, mida Jumal millestki mõtleb. Sest lõpuks loebki ainult see.

PKK0837 Õp 22:17 – 23:35

Ära nihuta piirimärki!

Hakkame uurima Õpetussõnade raamatu osa, mis viimases piiblitõlkes on pealkirjastatud: „Tarkade õpetused“. Siinkohal muutub ka Õpetussõnade raamatu stiil. Õpetussõnad ei ole enam suunatud noorele mehele, nagu varem, vaid otse lugejale – seega sinule ja minule.

Kes olid siis need targad, kelle sõnu tsiteeritakse 24. peatüki lõpuni välja? Seda me kindlalt ei tea. On aga tõenäoline, et tsitaatides on kasutatud välismaalt saadud tarkust. Uurijad on leidnud neis salmides palju kokkulangevusi eriti egiptuse tarkusekirjandusega. Eriti palju kokkulangevusi on leitud tarkusekogumikuga, mis kannab nimetust „Amenemope õpetus“ ja mis on tõenäoliselt kirjutatud umbes paarsada aastat enne Saalomoni aega. Siiski ei ole Õpetussõnades tegemist mingi teise teose otsese tsiteerimisega, vaid siin on valitud täiesti omaladne käsitlusviis.

22:17-21

Nii pöördutakse minu ja sinu poole, kutsudes üles avama oma süda tõe ehk Jumala sõnale, et me võiksime elada siin maailmas nii, nagu tõde eeldab ja et võiksime õigesti vastata ka oma läkitajale. Aga kes on see läkitaja? Selle küsimuse teeb veelgi raskemaks see, et algkeeles räägitakse läkitajatest mitmuses.

Muidugi võiks eeldada, et kui siin räägitakse ikka veel noormehest, kelle vanemad on saatnud tarkuse kooli õppima, siis võiks ta neile vastata, mis ta koolis on õppinud. Aga seda võib mõista ka laiemalt. Koolis käiakse selleks, et valmistuda mingiks ametiks, ja mida vastutusrikkam on töö, seda tähtsam on osata anda abivajajatele õigeid vastuseid. See on ka kristlase vastutus – rääkida ja jagada Jumala sõna õigesti neile, kes tahavad seda kuulda.

Selle tarkade õpetuse osa võib sisu põhjal jagada kolmekümnesse ossa. Esimene õpetus kõlab järgmiselt:

22:22-23

Kes rõhub oma kaasinimest, see satub vastamisi Issanda endaga. Seega tasub vähemalt kaks korda mõelda, enne kui sellega riskida.

22:24-25

Jälle kord hoiatatakse meid Õpetussõnades halva seltskonna eest. Inimesel on lõpuks raske käituda pidevalt teisiti kui seltskond, mille ta on valinud. Aja jooksul hakatakse kahtlaste teguviisidega harjuma, need hakkavad tunduma mõistetavad ja isegi loomulikud.

22:26-27

Sedagi nõuannet tasub tõsiselt võtta. Väga paljud on pidanud kibedasti kahetsema, et on hakanud teise inimese võla tagajaks.

22:28

Kui Jumal Iisraeli rahva Egiptusest välja viis, andis ta neile oma maa. Kõik kaksteist suguharu said sellest oma osa. Samuti iga perekond igas suguvõsas sai oma maatüki. Iga perekond pidi oma maatüki ka tähistama. Tavaliselt kasutati märkidena kivihiidlikuid.

Piirimärgid püüsid samas kohas põlvest põlve. Kui naaber jäi vanaks ja ta nägemine polnud enam hea, võis teisel naabril tekkida kiusatus piirimärki nihutada, et oma kohta suurendada. See oli Jumala Seadusega keelatud.

Seda seadust võib vaadelda ka kehtivana iga suguvõsa traditsioonide kohta. On asju, mida esi-isad on leidnud olevat praktilised ja mida nad on tahtnud edasi anda ka tulevastele põlvkondadele. On kergemeelne arvata, et me võime selliseid piirimärke oma suva kohaselt ümber paigutada, justkui oleks meie käsutuses selline ülekaalukas tarkus, et me möödunud põlvkondade õpetusi enam ei vajagi.

Ka kristlikus usus on suur kiusatus hakata piirimärke ümber tõstma. Praegusel inimõiguste rõhutamise ajal on suur surve hakata ka Jeesust Kristust pidama ainult üheks teeks Jumala juurde teiste hulgas. Loomulikult on selle kiusatuse ja surve taga, nagu juba omal ajal paradiisiaias, jällegi saatana sosistus, mis küsib: „Kas Jumal on tõesti öelnud ...?“

Saatan vihkab ja ühtlasi kardab kõike, mis on seotud Jeesuse Kristusega. See on ka täiesti mõistetav, sest Jeesus on ta võitnud, ja seda täiesti ainulaadsel viisil, mida pole teinud mitte keegi teine maailma ajaloos. Mingi muu religioossuse vastu aga pole saatanal midagi, sest inimese religioossus teda ei ohusta. Talle sobib hästi isegi selline kristlus, mis on taandatud ainult moraalse headuse õpetamisele ja kus puudub inimesi uueks loov Jumala vägi. Sellise kristluse abil nimelt on väga hea uinutada inimesi arvama, et nendega on kõik korras. Aga saatan vihkab neid kristlasi, kes tunnistavad Jeesust kui oma Päästjat ning armastavad Teda ja teevad Temaga koostööd. Nende hävitamiseks kasutab ta vahel välist tagakiusu, aga see on tema seisukohalt osutunud sageli halvaks, sest märtrite veri on väga sageli olnud seemnaks, millest on sündinud hoopis uutemoodi huvi Jeesuse Kristuse vastu.

Seetõttu valib saatan tihtipeale teistsuguse tee. Ta püüab hävitada inimese südames elavat usku ja usaldust Kristuse vastu. See toimub tänapäeval kõige edukamalt sel teel, et inimeselt röövita usaldus Piibli sõna vastu. Siin küsitaksegi: „Kas Jumal on tõesti öelnud ...? Ja vastuseks antakse, et ei, Piibel väljendab oma aja inimeste arusaamu. Piibli ilmutuslik iseloom ja Jeesuse Kristuse jumalikkus on sellised õpetusküsimused, mida saatan tahab meilt röövida kasvõi selle nimel, et olla võimalikult kaasaegne ja modernne. Sellega koos tekib võimalus seada küsimuse alla ka elu kaitsvad traditsioonilised moraalsed väärtused ja elutähtsad vaimulikud tõed. Need on kristliku usu piirimärgid. Seepärast võib nüüdsel ajal üha sagedamini kuulda, kuidas Piibli kohta öeldakse näiteks, et üks või teine asi seal on ainult Pauluse või Peetruse arvamus, ja seda pole tarvis võtta tõsiselt. Nii tõstab inimene vana mao ässitusel end Jumala sõnast kõrgemale, uskudes, et ta on sellest targem, täpselt nagu omal ajal Eeva ja Adam. Mao poolt petetud inimene tõstab piirimärgi teise kohta, kus see aga Jumala rahvast enam ei kaitsegi. Ja mis on sellise tegevuse tulemuseks? – Muidugi vaimulik surm, täpselt nagu Eedeni aiaski. Aga targad teoloogid, kes nõnda piirimärke nihutavad, ilmselt ei pane seda ise tähelegi.

Peatüki lõpus öeldakse kiidusõnu tubli inimese kohta.

22:29

Issand Jeesus ütles, et igaveses elus kõlavad tunnustussõnad: „Tubli, sa hea ja ustav sulane, sa oled olnud ustav pisku üle, ma panen su palju üle. Mine oma isanda rõõmupeole!“ (Mt 25:21) Seda tunnustust ei põhjenda Ta sellega, kui palju sa oled tööd teinud või kui paljudele inimestele Temast tunnistanud, vaid sellega, kui ustav sa oled olnud selles töös, mis Ta sulle andis. Jumal on sulle andnud ehk koduperenaise ja laste kasvatamise ülesande. Moosese ema oli selles ülesandes ustav, ja tema nimi on isegi Piiblis. Palk antakse ustavuse eest. Ja oluline on, et hindajaks on Jumal, mitte inimesed.

23:1-3

See tähendab, et isegi elu tipphetkedel tuleb inimesel säilitada mõõdukus ja reaalsusetaju. Ahnuse patt on alati ohustamas. Pealegi, valitseja tegelikke mõtteid ja taotlusi ei või iial teada. Sellepärast ongi see „petlik leib“. Poliitikutel võivad sõnad olla mitte mõtete väljendamiseks, vaid varjamiseks. Muidugi käib seesama ka muude inimeste kohta, aga muude inimeste sõnu ei jälgita nii hoolega.

23:4-5

Pole midagi paha selles, kui oled rikas või kui teed tööd, et saada rikkaks. See ärgu ainult olgu elu eesmärk. Jõukaks saamine ei tohi olla meie südames kõige tähtsam asi. Rikkuste himustamine on lõppude lõpuks tühja taga ajamine. See ei too kaasa seda, mida inimene sellest ootab. Varandus ja selle taotlemine on petlik ebajumal.

Läänemaades inimesed üldiselt ei kummarda sõna-sõnalt mingeid ebajumalaid. Aga ilmselt on päris palju inimesi, kes on pühendanud kogu oma elu ja energia raha kummardamisele. Kui paljudel inimestel on aega ja energiat jälgida päevast päeva börsikursse, aga ei ole aega ega tahtmist minna kord nädalas kirikusse! See näitab äraostmatult, mis on inimese jaoks tegelikult tähtis, ja sellestki räägib see vanasõna.

23:6-8

Neis salmides on sama sõnum, nagu peatüki alguseski. Kes pääseb mingil põhjusel seltskonda, mida selles maailmas kõrgelt hinnatakse, olgu ettevaatlik. Kadedus on väga kuri ja petlik, ja kadedada inimese häid sõnu ei tohi usaldada.

23:9

Õpetussõnade raamatus kasutatakse algkeeles peamiselt kolme sõna, mis tähendavad alpi, rumalat või meeletut. Siinkohal on kasutatud sõna *kesil*, mis on neist kõige üldisem ja mida kasutatakse ligi 50 korda. Kui vaadata täpsemalt, mida kõike Õpetussõnades albi inimese kohta öeldakse, siis selgub seesama, mis tõuseb esile siinseski salmis: tarkuse jagamine albile on aja ja energia raiskamine. Kasulik on jälle meenutada, et alpus ei ole Õpetussõnade raamatus seotud inimese intelligentsuse määraga, vaid valitud elusuunaga. Alp on inimene, kes peab end Jumala sõnast targemaks. Seetõttu ongi talle asjatu pakkuda Jumala sõna tarkust. Ta peab seda väärtusetuks.

23:10-11

Piirimärkide nihutamisest oli juba eespool juttu. Siin aga öeldakse veel, mis on selle tulemus. Oma loaga piiride nihutaja satub vastu Jumala endaga. Et asi nõnda on, seda on lihtne mõista sellegi põhjal, et inimene, kes teadlikult ja tahtlikult lükkab tagasi Jumala ilmutuse, kaotab sellega ka Jumala sõna töötused.

23:12-14

Õpetamise, karistamise ja tarkuse õppimise küsimusi oleme käsitlenud juba eespoolgi. Siis lugesin ka Pauluse juhtnööri, et last ei tohi karistada nõnda, et temas ärkaks viha vanemate vastu. Kasvatamine ei ole seega niivõrd karistamine, vaid targa vanema juhendamine, et laps leiaks tervema suuna. Paulus ütleb Ef 6:4: „... kasvatage neid juhatamise ja manitsemisega Issanda tahte järgi!“ Issanda tahte järgi toimuv juhatamine ja kasvatamine ei sünnita kibedust ega vimma.

23:15-18

Igal kasvatajal on rõõm näha, kuidas laps valib teed, mis viivad patu ja surma asemel tuleviku ja lootuse poole. Issanda kartuses käimine tähendab Tema sõna võtmist elu juhtnööriks. Jeesus Kristus on Issand, ja Tema sõna järgimine tähendab tõesti head tulevikku ja kadumatut lootust.

23:19-21

Noorele mehele antakse jälle hoiatus, et seltskond muudab enda sarnaseks. Halb seltskond rikub head kombesid. Kergemeelne elunautimine on lõpuks hukatuslik.

23:22

Selle kohta võiks tuua näite Absalom. Arvatavasti ta ütles, et ta isal oli rohkem aru peas kui temal. Absalom arvas, et ta võib oma isa kukutada, aga läks teisiti. Mäss sai talle endale saatuslikuks.

23:23

Sinul ja minul pole tarvis osta tõtt raha eest. Seda pakutakse meile täiesti tasuta. Js 55:1 kutsutakse: „...“ Seda kõike on Kristus Jumala lapsele. Ta on tarkus, õpetus ja mõistus. Apostel Paulus, kes oli olnud terase mõistusega noor variser, kirjutas hiljem: „...“ (1Kr 1:30)

23:24-26

Siin on jutt inimesest, kes avab oma südame Jumala sõnale ja laseb end sellel juhtida. Ta on saanud uue elu. Sellepärast on põhjust rõõmustada ja hõisata tema vanematel ja Jumalalgi. Jah, Jumalalegi teeb rõõmu, kui inimene Tema tarkuse vastu võtab. Taeva inglidki rõõmustavad patuse üle, kes meelt parandab. Surmgi ei võida seda, kes on sündinud uuesti Jumala sõna läbi.

Kelle päralt on meie süda? Eks ikka selle päralt, keda või mida me armastame. Aga kelle päralt see peaks olema? On üks, kes on lasknud oma südame läbi pista meie heaks, andes oma elu. Kas on Ta väärt, et anda oma süda Talle ja järgida Tema teed?

Aga ehkki inimene on võtnud vastu Jumala sõna ja leidnud elu, ei ole võitlus sellega läbi. Seepärast tuletatakse vastukaaluks kohe meelde ka tõsis ohtu.

23:27-28

Nii kaua kui me maailmas elame, me kohtame ka kiusatusi. Eriti noorele, aga muidugi ka vanemale mehele on lubamatud seksuaalsuhted suureks kiusatuseks. Eriti siis, kui inimesel pole nende suhtes kindlat eitavat suhtumist.

Vanast Testamendist sobib siia illustratsiooniks eriti Simsoni elu. Kui ta oleks nüüd siin siis võiks ta tunnistada, kui tõesed on need Õpetussõnade raamatu sõnad. Kergemeelne suhe võõra naisega viis temagi surma.

Peatüki lõpus räägitakse meile veel alkoholiga seotud ohtudest.

23:29-35

Siin on päris kõnekas pilt joobumusest ja sellest, kuidas inimene, kes nõnda kaotab valitsuse oma elu üle, võib sattuda ükskõik millistesse olukordadesse. Jumalal on kristlase jaoks midagi paremat. Ef 5:18: „...“ Kristlase kutsumuseks on olla täidetud mitte vägijoogist, vaid Jumala sõnast, mida Püha Vaim kasutab Kristuse kirkastamiseks.

PKK0838 Õp 24:1-34

Kas elad vaimulikus hurtsikus?

Uurime Õpetussõnade raamatust tarkade meeste sõnu. Need on suured tõed, mis on kokku võetud väga kompaktselt. Nad juhivad meie elu terves suunas, kui me ainult nende õpetuse vastu võtame.

24:1-2

Selle mõttega oleme kohtunud Õpetussõnade raamatus juba varemgi. Eriti tähtsaid tõdesid korratakse selles raamatus sageli. Ka ülbusel ja alpusest on Õpetussõnades palju juttu, sest me kohtume nendega ka elus alatasa. Ps 73-s

räägitakse samadest asjadest nagu neiski salmides. Aasaf kirjutab: „Ma kadestasin hooplejaid, kui ma nägin õelate head käekäiku. --- Nead ei ole vaevast nagu muud surelikud ja neid ei lööda nagu muid inimesi. --- Nad tõstavad oma suu taevani ja nende keel käib üle maa.“ (Ps 73:3-9) Aasafit vaevast need näiliselt jumalatuud inimesi soosivad asjaolud. Ehk on need vaevast sindki.

Oleks hea, kui nii sina kui minagi võiksime näha, et Jumal on ise asetanud igaühe meist sellele kohale, kus me oleme. Selles kohas me viime ellu oma maapealse elu mõtet. Aga omal kohal püsimisega on seotud ka omad kiusatused. Alati ei tundu elu meeldiv. Siis võib kergesti hakata Aasafi kombel ringi vaatama ja imeks panema nende edukust, kes Jumalast üldse ei hooli. Seda ei suuda mõista. See asi vaevast Aasafit, kes puustas Jumalale oma südant. Ta sai lõpuks vastuse, et meil tuleb elada, usaldades Jumalat ja uskudes, et omal ajal korraldab Ta asjad nii, nagu Ta tahab.

Kui me ometi suudaksime näha asju Jumala vaatevinklist! Piibel on täis jutustusi kurjadest inimestest, kellel ka lõpp oli kuri. Need lood algavad juba Kainiga. Isegi vana Lott, kes oli läinud elama Soodomasse ja kes oli seal ka edukas, kahetses lõpuks seda otsust. Väline edu ei korvanud lõpuks kõike seda, millega tal tuli Soodoma tõttu kohtuda. Piiblis me näeme mitmeid inimesi, kes hoolimata oma jumalastusest olid teatud aja edukad, kuni neid tabas kohus.

Ajalikud kohtumõistmised, millest meile jutustab VT, tulevad meile, Uue lepingu inimestele meelde igavikulisi kohtumõistmisi. Nad aitavad meil pöörata pilgu sellele, mis on tõesti püsiv ja igavene.

24:3-4

See on ilus pilt, mis näitab, mida meil tuleks teha. Mees ehitab maja. Siis ta sisustab selle mööbliga, maalidega, vaipadega ja ilusate ehteasjadega. Rõõm on minna maitsekalt sisustatud koju.

Just nii tuleks meil maa peal ehitada ka oma vaimulikku kodu. See peaks olema tarkuse ja teadmiste maja. Paulus ütles Timoteosele: „...“ (2Tm 2:15) Meil tuleks täita oma elu Jumala sõnaga. Aga seda mitte sel kombel, nagu seda oli täis variseride ja kirjatundjate elu, vaid viisil, mis vabastab ja muudab olemise heaks.

Paljude suurlinnade äärealadel elavad miljonid inimesed hurtsikutes suures vaesuses. Aga kui paljud meist, suhteliselt heal järjel riigi elanikest, elavad vaimulikus mõttes „hurtsikus“, kuna me ei ole kasutanud oma elu vaimuliku ehitusmaterjali kogumiseks? Ajalikus elus taotletakse kogu aeg aina paremat. Rõhutatakse head kvaliteeti ja tahetakse, et kõik oleks korralik ja kõrgel tasemel. Kui ehitatakse maja, soetatakse auto või remonditakse korterit, siis tahetakse, et kõik oleks võimalikult ilus ja hea. Miks me ei suutu samamoodi ka oma vaimulikku ellu, oma suhtesse Jumalaga? Selle eest kas ei hoolitseta üldse või hoolitsetakse heal juhul ainult kõige hädapärasemalt, et kuidagi hinges püsida – et ristiniimese nimi ikka säiliks. Kas ei ole see ebaloogiline?

24:5-6

Meil on tänapäeval võimalik hankida tarkust väga paljudest allikatest, aga parim elutarkuse allikas on Piibel. Ja Piiblit tasub kasutada süstemaatiliselt, mitte juhuslikult. Ehkki mõni on vahel saanud tähtsaid vastuseid, avades Piibli juhuslikult mingist kohast, ei saa seda soovitada. Jumala sõna ei ole nagu ruletiratas, mida keerutatakse ja loodetakse, et ta peatub õiges kohas. Tarvis on tunda tervet Piiblit. Igas Piibli raamatus me leiame usaldusväärseid nõuandjaid.

24:7

Ka nõupidamistel pole mõtet sõna võtta neil, kel pole midagi asjalikku öelda. On inimesi, kellel on loomu poolest vähe andekust, aga suurim rumalus on siiski tarkusest keeldumine.

24:8-9

Neis vanasõnades on ühiseks teemaks salakavalad sepitsused. Selliseid asju ei peeta aktsepteeritavateks meiegi ühiskonnas, ja lõpptulemus on, et kogu ühiskond pöördub reetlike ja ebausaldusväärsete inimeste vastu.

24:10

On lohutav teada, et paljud Jumala mehed põgenesid, kui tulid tõsised katsumused. Eelija oli olnud julge Karmeli mäel, aga kui ta kuulis, et lisebel ajab teda taga ja tahab tappa, siis põgenes ta kõrbesse kuni Beersebani. Sinna ta jättis oma teenija, ise aga läks veelgi kaugemale, istus kuhugi pöõsa alla ja soovis omale surma.

Kui kuningas Saul Taavetit jälitas, ei olnud viimasel kusagil asu. Taavet ütles, et teda jahitakse nagu lindu mägedes ja küllap ta ikkagi ühel päeval lõpuks tabatakse. Neil aegadel oli ta väga masendunud. Nii Eelija kui ka Taavet said aga siiski kogeda, et keset häda suutis Issand neile jõudu anda. Jumal pöördub oma laste poole väga sageli sõnadega: „Ära kardata!“ Ja mida lähemal inimene Jumalale on, seda vähem ongi tal põhjust karta.

24:11-12

Need salmid kohustavad meid aitama neid, kes meie abi vajavad. Issand uurib südameid. Kui me teame, et oleme jätnud tegemata midagi, mis vajas tegemist, siis pole teha muud kui pöörduda Issanda poole ja öelda: „Anna andeks, Issand. Ma kukkusin läbi. Aita nüüd Sina ja kinnita mind.“ Issand kuuleb sellist palvet. Ta vabastab inimese ülejõukäivast süütundest ja kurvastusest, mille läbikukkumine kaasa tõi.

Neis salmides on ka veel üks tõsine sõnum. Ilma evangeeliumita Issandast Jeesusest Kristusest on kõik inimesed teel tapmisele. Ja ometi on Jeesus juba kandnud meie patud oma ihus ristile ja teostanud lepituse. Seetõttu igal surma poole mineval inimesel on õigus kuulda rõõmusõnumit elust. Me kõik vajame uudist, et meil polegi tarvis surra, sest Kristus on juba meie eest surnud. See võimas sõnum ei ole mõeldud ainult väljavalitutele, vaid ka neile, kes pole sellest veel kunagi kuulnud. Seepärast on praegugi aeg teha misjonitööd.

24:13-14

Jumala sõna võrreldakse Piiblis vahel meega. Kes ei tahaks suutäit linnumagusat, kui selleks on võimalus! Aga kas usume ja oleme kogenud, et just samamoodi võib maitsta ka tõeline tarkus – Jumala sõna?

See ei ole endastmõistetav, sest siin öeldi: „... kui sa selle leiad ...“ Mitte kõik ei ole leidnud Jumala sõna kui elu ja tarkuse allikat. Paulus ütleb, et neile, kes hukka lähevad, on Kristuse tunnetus mitte midagi meeldivat, vaid „lõhn surmast surma“ (2Kr 2:16). Aga Jeesus ütles: „Otsige, ja te leiate!“ Seega, kui sa pole veel tundnud, et Jumala sõna võib maitsta nagu mesi, siis peaksid sa hakkama otsima selle tõelist sisu. Ja kui sa selle leiad, siis – nagu ütles õpetussõna – „on sul tulevik ja su lootus ei kao!“

24:15-16

Need salmid näitavad kõigepealt, et siin maailmas jätkub võitlus lõpuni. Kurjuse jõud ei taha ega võigi soostuda Jumala tahtega. Nad peavad pidevalt lahingut, et murda Jumalale kuuluvat inimest. Aga siin öeldakse, et õela – või tuleks pigem öelda: saatana – kavatsused osutuvad lõpuks asjatuteks, kuigi tal võibki õnnestuda viia õige langemisele.

Seitse on täiuslikkuse arv. See tähendab seega, et inimene langeb üha uuesti. Aga õige tõuseb jälle. Siimon Peetrus oli selline. Seevastu saatana ja tema liitlaste saatatus on juba otsustatud. Sõnad „aga õelad komistavad õnnetusse“ sobivad hästi näiteks Juudas Iskarioti kohta, kes täiesti konkreetselt pööras Jeesusele selja.

See viimane vanasõna sobibki nende kahe Jeesuse jüngri kohta eriti hästi. Peetrus eksis korduvalt, aga Jeesus sai sellest hoolimata temaga hakkama. Olgu see julgustuseks meilegi! Juudas aga oli lasknud kurjuse oma südamesse, ta läks koostööle Jeesuse vaenlastega, ja see hävitas ta. Olgu see meile hoiatuseks!

Kahjuks on see nii, et me langeme mitmesugustesse pattudesse, ja see, mida oleme ehitanud, tundub hajuvat nagu kaardimajake tuules. Tähtis on aga siiski see, et alus, see tähendab – Kristus, peab vastu. Ja sellele alusele tohib ehitada jälle uuesti.

24:17

Ehk on tulnud ette, et inimesega, kes sulle väga ei meeldinud, juhtus midagi halba. Kas mõtlesid või ütlesid siis, nagu mina: „Ongi õige!“? Inimese loomus on selline. Jumala sõna aga ütleb, et selle üle ei maksa rõõmustada ega sisemiselt hõisata. Miks selline juhtnöör?

24:18

Selle salmi lõppu tuleb mõista nõnda, et su kahjurõõmsa suhtumise tõttu võib Issanda viha pöörduda su vaenlase pealt sinu peale, ja seda sa kindlasti ei soovi. Kaasinimese õnnetuse üle rõõmustamine on Jumala silmis raskem kurjus kui see, mis ta sinule on teinud. Kui sa rõõmustad oma vihamehe langemise üle, siis näitad sa sellega, et ega sinagi tegelikult Jumala tahtest hooli. Ja miks peaks siin Issand sindki kaitsma?

24:19-20

Sama mõte on ka selle peatüki esimeses salmis. Jumalatute saatuses ei ole tõesti midagi kadestusväärset, ehkki nad siin elus võivad teatud aeg õitseda.

24:21-22

Seda mõtet kasutab Peetrus 1Pt 2:17-s: „...“ Samamoodi õpetas ka Jeesus seoses maksude maksmisega Mt 22:21: „...“ Kristlase asi on riigivõimu austada, kui see püsib talle seatud piirides. Inimkonna ajaloos, kaasa arvatud möödunud sajandil, on olnud ka aegu, mil riigivõim on nõudnud kummardamist, mis kuulub ainult Jumalale. Siis on kristlased sellest muidugi keeldunud, ja mõnigi kord maksnud selle eest ka eluga. Aga normaalsetes tingimustes ei liitu kristlane riigivastastega.

Järgmisest salmist näeme, et eelmise salmiga lõppes üks osa tarkade meeste ütlusi. Aga need jätkuvad ilmselt uue kogumiku näol.

24:23

Kes on avalikus teenistuses, need peaksid seda lauset tundma. Samuti peaksid seda teadma tööandjad. Erisoosingutega süsteemid ei ehita kollektiivi, seepärast tuleb kõiki kohelda võrdselt ja õiglaselt.

24:24-25

Erapoolik kohtunik kuulutab süüdlase süütuks. Kui rahvas ei saa enam õigusemõistmissüsteemi usaldada, siis on sellel süsteemil raske püsida. Rahva viha võib tuua ja sageli ongi toonud kaasa ettearvamatuid tagajärgi. Õiglane kohtumõistmine aga on õnnistuseks kõigile osapooltele.

24:26

Seegi reibas vanasõna näitab, et inimesed hindavad lõppude lõpuks seda, kui asjadest räägitakse keerutamata. Igasugune loovimine ja salatsemine tekitab usaldamatust. Otsekoheus on seegi, kui tunnistada, et ei tea, kuidas tuleks mingis asjas edasi minna.

24:27

Teisiti öeldes: tee kõigepealt seda, mis on kõige tähtsam ja edasilükkamatum. Kõigepealt hoolitse, et sul oleks süüa, siis mõtle peavarjule ja muudele vajadustele. Maja ehitamine või remontimine ei ole päevade küsimus, aga põllul töötamine on. Kui õigel ajal ei külva ega lõika, siis on nälg varuks. Tänapäeva tööstusühiskonnas ja linnastunud elus seda paljud enam ei taju, aga vana aja agraarühiskonnas teati seda suurepäraselt.

Vaimulikult poolelt sobivad siia hästi Jeesuse sõnad: „Aga otsige esmalt Jumala riiki ja tema õigust, siis seda kõike antakse teile pealegi!“ (Mt 6:33) Eestpoolt selgub, et „selle kõige“ all on mõeldud ajalikke vajadusi, nagu toit ja riided. Kahjuks on inimestele omane toimida vastupidiselt sellele Jeesuse nõuandele, ja tulemuseks on, et vaimulik elu kas jääb virelevale tasemele või kaob üldse käest. Aga inimene ei ela ainult leivast. Tõeline elu tuleb Jumala sõnast.

24:28

Vale tunnistamist keelab ka kaheksas käsk. Pettus võib hävitada kaasinimese elu, aga ta ei ole eluks ka nendele, kes sellest esialgu näiliselt kasu saavad. Jumal soovib meile elu, mitte surma, sellepärast Ta annab ka sellist nõu.

24:29

Paulus kasutab sama mõtet kirjas roomlastele, öeldes, et kättemaks on Jumala asi (Rm 12:9). Kättemaks võib tunduda küll magus, aga ta ei lahenda olukordi. See võib olla üks põhjus, miks Jumal kättemaksmise ja kurjuse hävitamisega ei kiirusta. Pealegi võib inimlik kättemaks kergesti osutuda ebapädevaks või ebaõiglaseks. Sellepärast jätku inimene see parem Jumala hooleks.

24:30-34

Selle kõneka pildiga lõpevad tarkadelt meestelt laenatud õpetused. Me võime õppida nii headest kui ka halvadest näidetest ja olukordadest. Siin tuletatakse meelde, et inimene võib teada palju ja tal võib olla palju häid omadusi, aga kui ta on laisk ega viitsi ennast liigutada ja oma andeid kasutada, siis pole sellest mingit kasu. Lõpp on igal juhul õnnetu.

Seesama kehtib täielikult ka vaimulikus elus. Kui kristlane ei viitsi oma hingepõldu harida – Jumala tahet otsida ja seda tegema õppida, siis hakkab tema elus varsti vohama kõikvõimalik umbrohi, kaitsvad aiad saavad maha kistud ja igasugune kõlvatus ning jumalatus pääseb vabalt sisse. Aja jooksul inimene harjub sellega ja hakkab arvama, et selline see kristlus ongi. Puudub igasugune vaimulik jõud, ja seda ei osata tahtagi. Selle asemel on „vaesus nagu röövel ja puudus nagu jultunud mees“. Üldiseks arusaamaks kujuneb, et kristlus on midagi väga viletsat, jõuetut ja õnnetut.

Jeesus rääkis meile ka tähendamissõna talentidest. Kui palju on kristlasi, kes arvavad, et neil pole Jumala riigis midagi teha? Kui palju häid kasutamata ande võib minna Jumala riigi seisukohalt raisku? Kui palju võib meie kõrval olla inimesi, kes lähevad elust surma, selle asemel et tulla surmast ellu, ainult sellepärast, et kristlased on olnud Jumala asjades liiga laisad?

PKK0839 Õp 25:1-28

Kas saab kuldõunu?

25. peatükiga algab Õpetussõnade raamatus uus osa.

25:1

Selle salmiga algav osa kestab 29. peatüki lõpuni ja see koosneb Juuda kuninga Hiskija ajal kogutud vanasõnadest. Kuningas Hiskija elas umbes 300 aastat pärast Saalomoni, kelle tarkusi tema ajal koguti.

25:2

Ka Issand Jeesus ütles oma kaasaegsetele Jh 5:39: „...“ Ka kristlase ülesanne on avastada ja jõuda selgusele, mida Jumal on oma sõnasse peitnud. Jumal on kätkenud oma raamatusse suuri tõdesid, mis ootavad leidjaid. Ilma vaeva nägemata neid aardeid ei leia. Üks meie aja õnnetusi on see, et me ei pea vajalikuks näha vaeva nende aarete leidmiseks. Õpetussõnade raamat õhutab meid kaevuma sügavamalt Jumala sõna rikkustesse, et saaksime neid jagada ka teistega.

25:3

See salm kõneleb sellest, et juhtivatel kohtadel olevad isikud võivad teada asju, mida laiale üldsusele ei saa rääkida. Aga samuti tuleb see meile meelde, et Jumal näeb asju hoopis teise nurga alt kui meie, inimesed. Jumal ütleb seda prohvet Jesaja läbi Js 55:9: „...“ Me ei mõista paljuski Jumala tegusid ja imestame, miks Ta teeb nii, nagu teeb. Aga kristlane võib ikka usaldada, et Jumal teeb alati nii, nagu on õige – ka siis, kui ta lubab tulla meie ellu valu.

25:4-5

Neis salmides võrreldakse huvitava moel jumalatuud räbuga. Mõlema kõrvaldamine tähendab millegi ilusa ja kasutuskõlbliku sündimist.

25:6-7

Küllap mõtles Jeesuski sellele piiblikohale, kui ta rääkis samasisulise tähendamissõna religioossetele juhtidele. Nende käitumine näitas, et nad ei paistnud seda Õpetussõnade tarkust üldse mäletavat. Kuulakem, mida Luukas selle juhtumi kohta räägib Lk 14:7-10: „...“

Neil, kes tegutsevatel ärielus, on arvatavasti asjakohane ennast reklaamida, aga Jumala riigi kommete hulka see ei kuulu. Jeesus rõhutas mitmel puhul, et Tema järgijate kutsumuseks on otsida viimaseid kohti ehk nõustuda olema viimased. See ei ole uhke loomuga inimesele lihtne.

25:8-10

Teiste inimeste asjus kiirustades otsuseid langetada on ohtlik. Harva me teame millegi kohta kogu tõtt. Kes tegelevad tülide ja raskete olukordade lahendamisega, need teavad, et kui kuulata ainult üht osapoolt, siis tundub kõik väga selge. Kui aga kuulata ära ka teine pool, siis saavad äkki vastused otsa.

25:11-12

Mõlemad need vanasõnad rõhutavad, kui suure väärtusega võivad meie sõnad mõnikord olla. Ehk on sinugi elus juhtunud, et keegi ütles sulle õigel ajal sõnad, mis muutsid midagi olulist või andsid uue lootuse. Või ehk oled ise lausunud kellelegi selliseid sõnu.

Õiged sõnad tuleb öelda ka õigel ajal. Tabavad sõnadki ei anna mitte igas olukorras soovitud tulemust. Mõnikord on ümberringi nii palju häirivaid asju, et ka head sõna ei suuda vastu võtta. Seetõttu tuleb Jumala inimesel paluda peale õigete sõnade ka õiget aega nende rääkimiseks. Koguja raamatus koguni öeldakse, et aeg on rääkida ja aeg on vaikida.

Tuleb ka arvestada, et targad nõuanded ei tarvitse vähemalt esmapilgul tunduda tingimata meeldivad. Nende peale võidakse ka solvuda. Aga kui kuulaja on mõistlik, siis võtab ta sõnad vastu ja saab neist abi. Nii toimus näiteks esimesel nelipühäl, kus tuhanded parandasid meelt Peetruse jutluse peale. Sama lugu on siis, kui arst ütleb patsiendile, et tal tuleb minna operatsioonile. See ehmatub ja on ebameeldiv, aga ometi on see möödapääsmatult vajalik.

25:13

Siin on nähtavasti mõeldud lume all midagi külma ja karastavat. Soomekeelne tõlge räägib mitte lumest, vaid jääkülmast joogist. Iisraelis tõuseb temperatuur varjuski vahel 40 kraadini, ja lõikusepõllul reeglina varju ei ole. Ei ole raske kujutleda, mida tähendab sellises kuumuses töötajatele jääkülm jook. Umbes sedasama tähendab, kui ustav inimene osutab sulle teene. Usaldusväärse saadiku sõnades ei tarvitse kahelda. See, mis ta ütleb, on tõde. Selline on ka Jumala sõna. Sellele võib rajada kogu oma elu. Ka pärast langemist toob see inimesele tagasi kaotatud jõu, ja ta võib rõõmsalt teekonda jätkata.

25:14

See on vastand eelmisele vanasõnale. „And, mis on ainult pettus“ on täitmata lubadus. On neid, kes teevad suuri sõnu ja on kärmed lubama, aga nagu eesti vanasõna ütleb: „Suuga teeb suure linna, käega ei kärbse pesagi.“ Ehk jutt on õhulosside ehitajatest.

Kuumas kliimas on tumedad vihmapiilverd täiesti otseselt elu toojad. Kui selline pilv on tõusnud horisondi kohale, siis rõõmustavad kõik juba ette tuleva vihma üle. Aga on ka pilvi, mis vihma ei annagi, ja see on pettumus. Samasugune on ka inimene, kelle lubadused jäävad ainult sõnadeks. Parem oleks olnud, kui ta poleks midagi lubanudki.

Ka Jeesuse poolvend Juuda kirjutas Jd 1:12-13 tõe teelt ära eksinud kristlastest, kes on „nagu tuulte aetavad veeta pilved, hilissügisese viljatud puud, ülesjuuritult kahekordselt surnud“ jne. Ebajumalad, keda me inimestena endale nii kergesti soetame, sageli küll ise seda märkamata, on just sellised, kes töötavad, aga ei anna. Inimesi on kerge petta tühjade lubadustega, eriti, kui lubatakse seda, mida me ihaldame. Jeesus ütles saatana kohta, et ta on vale isa. Kui meil see ometi meeles oleks, kui ahvatlused ja tühjad lubadused meile kiusatuseks on!

25:15

Eesti keeles vastab sellele vanasõna: „Hea sõna võidab võõra väe.“ Valitsejal on küll võim, aga hea sõna võib temagi meelt muuta. Hea on ka see, kui solvangule ei vasta samaga. Kannatlikkus ja hea sõna võivad avada üllatavaidki uksi.

25:16

On olemas piir, mis eristab mõõdukuse ahnusest. Inimliku nõrkuse üks näitajaid on see, et me ei oska õigel ajal lõpetada. Lõputu naudingute otsimine toob lõpuks ainult tühjuse.

25:17

Aastatuhandete jooksul on leitud, et seegi nõu on väga mõistlik. Heatahtlikkusel on kusagil piir, mida sõpradelgi ei ole tark ületada. Siin õpetab Piibel meile häid kombeid ning teiste inimeste tunnete ja omaette olemise vajaduse arvestamist.

25:18

Valetunnistus on surmav relv nagu need esemedki, millega seda siin võrreldakse. „Vasar“ võib olla ka ebatäpne tõlge; soome keeles on selle asemel „tapper“. Valetunnistus võib hävitada teise inimese elu. See kehtib mitte ainult kohtus. Sama mõju on ka kuulujuttudel ja alusetutel kahtlustel, mis teiste kohta lahti lastakse. Kaasinimestest rääkides tuleb meeles pidada kaheksanda käsu seletust katekismusest: „Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et me oma ligimese peale ei tunnista valet, teda ei reeda, keelt ei peksta ega tõsta tema peale laimujutte, vaid et me teda vabandame, räägime temast head ja kääname kõik asjad hea poole.“

25:19

Kelmused, petmine ja reetlikkus on rasked asjad. Eriti raskelt mõjub petetud saamine siis, kui häda on suur. Just siis oleks kõige enam vaja sõpra või kedagi, keda saab usaldada. Siinkohal tasub mõelda, kuivõrd usaldusväärsed oleme meie neile, kes meile loodavad.

25:20

See vanasõna juhib väga kõnekate võrdluste abil tähelepanu sellele, kuidas meil tuleb arvestada kaasinimese meeleolu või olukordadega. Apostel Paulus ütles Rm 12:15-16: „...“

Paulus ütleb sellega, et kui meil on tegemist teiste inimestega, siis lähtekohaks ei ole see, kuidas meile tundub, vaid olukord, milles tema on. Kes nutab, sellele ei laulda rõõmulaule, ehkki teisel võiks olla hea tuju ja soov seda teha. Ligimese armastamine tähendab asetada end tema olukorda ja toimida selle kohaselt.

25:21-22

Seda mõtet kasutas ka apostel Paulus Rm 12:20. Ja järgmises, 21. salmis lisas ta: „,...“

Vaenlasele tehtud hea tegu kõneleb sellest, et inimene on loobunud kättemaksust ja jätnud arvete õiendamise Jumala hooleks. Aga isegi nõnda öelda ei ole enam õige. Selline väljend ju tähendaks, et kättemaksuhimu on ikkagi alles – loodetakse ainult, et selle teostab Jumal, ja võib-olla isegi paremini! Aga Jumala suhtumine on hoopis teistsugune – Ta ei igatse kättemaksu kurjuse eest, vaid tahab kurjuse tõeliselt võita. Jeesus, olles ristil, ei öelnud: „Isa, ma jätan kättemaksu Sinu hooleks.“ Selle asemel ütles Ta: „Isa, anna neile andeks, sest nad ei tea, mida nad teevad.“ Täpselt sama lugu oli esimärter Stefanosega, kui ta kividega surnuks visati. Ta otse kisendas: „Issand, ära pane seda neile patuks!“ (Ap 7:60)

Kurjust ei saa võita jõuga, kättemaksuga või suurema kurjaga, nagu enamasti teevad inimesed, sest kurjale kurjaga vastamine ainult kasvatab kurja. Sellepärast on Jumalal kurjuse võitmiseks raskem, aga parem tee. See tee on kurjale vastamine heaga. Just seda nõu siin antaksegi. Kui võtta see kokku ühe sõnaga ja Uue Testamendi keeles, siis Jumal võidab kurjuse armastuse ja andestusega.

Esmapilgul võib armastus tunduda kurjuse vastu jõuetu, aga see on ekslik mulje. Siin öeldi, et kui sa oma vihamehele head teed, siis „kogud sa sellega tuliseid süsi tema pea peale“. See tähendab, selline teguviis mõjub tema südametunnistusele äratavalt. Nõnda toimides lõigatakse läbi kättemaksu nõiaring ja kurjuse vastastikuse kasvatamise tee.

25:23

Tänapäeval oleks meil õigem öelda: „Madalrõhkkond toob kaasa sajuilma ja salalik keel vihaseid nägusid.“ Salalik keel tähendab tagarääkimist ja igasuguste intriigide punumist, millel kunagi ei ole head tulemused. Sellepärast on parem valida sõnu nii, et hiljem poleks tarvis kahetseda.

25:24

Selle vanasõna mõistmiseks tasub teada, et Lähis-Idas on majad tavaliselt tasase katusega. Peale selle on katusele müüritud ka kaitsepiire, et sealt kogemata alla ei kukuks, sest katus on sisuliselt teise korruse eest. Katusel olemine tähendab võimalust olla omaette. Seega, selle vanasõna mõte on, et parem on elada ülal katusel lageda taeva all, kaitsepiirde nurgas, kui all toas, kus naine kogu aeg riidleb. Või siis, kergemal juhul, et mõnikord on parem minna ja olla üksinda, kui jätkata mõttetut riidu.

25:25

Seda lugedes ei saa jätta mõtlemata headele sõnumitele Jeesusest Kristusest, mis samuti pärinevad meie jaoks kaugelt maalt. Needki on otsekui kosutav vesi südametunnistuse süüdistustega koormatud inimestele. Muuhulgas ka raadiolained kannavad neid uudiseid kaugemale, inimestele, kes neid väga vajavad ja sageli ka igatsevad.

Rahvusvahelise organisatsiooni “Trans World Radio” rajaja Paul Freed jutustab oma raamatus „Towers to Eternity“ , tõlkes „Tornid igavikku“, kuidas kaugelt maalt tulnud sõnum toob inimestele elu. Ta räägib oma kogemusest ühe kuulaja juures: „Naine viis mu uksele ja osutas teisele poole tänavat: „Kas näed seda väikest maja? Ühel õhtul mõned

sõbrad kutsusid mind sinna raadiot kuulama. Kuulsin siis esimest korda oma elus Jeesusest Kristusest. Toas kuulasid ka tüdruk ja poiss. Ma ei oska kirjeldada seda rõõmu, kui me kõik langesime saate lõppedes põlvili ja palusime sel õhtul Jeesust Kristust oma ellu Päästjaks.“

Paul Freed jätkab: „Kui vaatasin tuba, kus see naine elas, ja vaesust, millest see kõneles, siis mõistsin, kui raske tal pidi olema. Nii ma ütlesin talle: „Mul on sinust kahju.“

Naise vastus oli lihtne ja sügav: „Kas sa tunned mulle kaasa? Ära tunne üldse! Ma olen maailma kõige õnnelikum inimene. Minul on kõik – mul on Jeesus Kristus!““

25:26

Kui oled kunagi suvekuumuses matkates jõudnud karge allika juurde, siis pole tarvis rääkida, kuidas see kosutab ja kuidas sa seda hindad. Sellisteks kosutavateks allikateks on mõeldud ka kristlased teiste inimeste jaoks. Ja on väga halb, kui usaldatud kristlane on andnud järele jumalatute inimeste survele ning hakanud jagama sellist õpetust, mida tänapäevases poliitilises korrektsuses küll nõutakse, aga mis pole kosutuseks enam kellelegi. Sogaseks tehtud allikas on suur pettumus.

25:27

Väike kogus mett on hea, aga palju teeb haigeks. Sama lugu on oma au otsimisega.

25:28

Sel ajal ei ehitatud asjatult linnade ümber müüre. Linn vajab kaitset. Kaitsetu on ka inimene, kes ei suuda end vaos hoida. Ta ei suuda vaenlasele vastu panna, sest kui inimene kaotab enesevalitsuse, siis kaotab ta ka võime olukorda hinnata. Siis öeldakse ja tehakse asju, mida hiljem kahetsetakse, võib-olla ka kibedasti. Jeesus aga ütles, et õndsad on tasased, sest nemad pärivad maa.

PKK0840 Õp 26:1 – 27:2

Hõbedaga vaabatud saviastja

Õpetussõnades on paju juttu rumalusest ehk alpusest. Seejuures ei mõelda selle all madalat intelligentsuse taset, vaid seda, et inimene elab, võtmata arvesse Jumalat. Ps 14:1 on sama mõte: „Meeletu ütleb oma südames: „Jumalat ei ole!“ Nad talitavad riivatult ja jõledasti, ei ole kedagi, kes head teeb.“ Alpide kohta on mõndagi öelda ka järgmistel kuningas Hiskija meeste poolt kogutud Saalomoni tarkusesõnadel.

26:1

Lumi ja vihm tähendavad Lähis-Idas elu. Kui talvekuudel ei saja, siis ka vili ei kasva. Vihm ja lumi on normaaljuhul väga oodatud asjad. Aga keset kuuma suve, kui kõik on juba kõrbenud, või kui on lõikusaeg, siis pole vihmast enam mingit kasu. Siis ei pane nad midagi kasvama. Sama lugu on albi inimese austamisega. Üldjuhul mõjuvad tunnustussõnad

meile innustavalt ja aitavad kaasa positiivsetele arengutele, aga albi puhul on nad kohatud ja kasvatavad ainult põhjendamatult head arvamust endast.

26:2

Inimese sõnad ei ole tühised asjad, vaid neil on oma mõju ja nad saavad midagi korda. Seda on teatud juba vanast ajast väga paljudes kultuurides. Seepärast suhtutakse ka Piiblis needustesse tõsiselt. Moosese Seadusest me näeme, et isegi Jumal langetas needusi lepingu rikkujatele. Siin aga öeldakse meile, et needus ei taba inimesi põhjuseta ja kogemata. Teenimata needus tähendab, et inimene ei ole teinud midagi niisugust, mis needust põhjustaks või õigustaks. Kristlase jaoks tähendab see, et kui ta on Kristuses, siis needus teda ei taba. Sest Jeesus Kristus on juba saanud needuseks tema eest. Muuhulgas tähendab see, et kristlasel pole tarvis karta pahatahtlike inimeste halbu soove või isegi sajatusi.

26:3

See õpetussõna meenutab seda, mis on öeldud Ps 32:9: „Ärge olge nagu hobused, nagu muulad ilma aruta; neid tuleb suuliste ja valjastega taltsaks teha, muidu nad ei tule su ligi.“ Nii kõneleb see õpetussõna kõigepealt, kui võimatu on albile midagi mõistlikku õpetada. Isegi hobusele ja eeslile on kergem selgeks teha, mida neilt oodatakse. Aga see õpetus tuletab ka meelde, et meiegi käitume mõnigi kord alpidena, ja seda eriti Jumala tahte suhtes. Pole siis ime, et Jumalalgi tuleb meid vahel õpetada karmimalt.

26:4-5

Albige ei ole mõtet sõnasõda pidada, sest ta pole võimeline sellest õppima. Kui hakata tema tasemel väitlema, siis näitad sisuliselt, et oled ka ise üsna samal tasemel. Pealegi on alp omast arust targem kui teised. Selle peale ongi mõtet talle märkus teha ja seejärel jutt lõpetada, kuivõrd talle üldse on mõtet midagi öelda.

26:6

On inimesi, keda saab usaldada ja kellega on hea asju ajada, ja on teisi inimesi, kellele vastutusrikkaid ülesandeid usaldada ei saa. Kui seda siiski tehakse, siis tähendab see väga valusaid kogemusi. Selle salmi vastandit nägime Õp 25:13: „...“

26:7

On tõesti ebameeldiv ja kohatu, kui ilmselt rumal inimene peab end targaks ja püüab teisigi õpetada. Halvatud inimese lõdvd jalad ei kannu. Sama lugu on tarkusesõnadega, mis alp on suhu võtnud – tema puhul need ennast ei õigusta.

26:8

See on teine võrdlus sama asja kohta, mida öeldi juba selle peatüki esimeses salmis. Albile antud austus ei teeni kedagi.

26:9

Nagu jooonu ajab rumalat juttu, nii teeb ka alp. Salmis 7 öeldi, et õpetussõnad alpide suus on mõttetud, sest neil puudub kandejõud. Siin on asjal teine mõte – kui alp hakkab teisi tarkade sõnadega õpetama, siis on need niisama head nagu jooonu kätte sattunud orjavits: ta lööb seda, kes ette juhtub, aga selles pole mingit tegelikku tarkust ega

tulemust. Vastupidi – ta võib teha olulist kahju nii iseendale kui teistele. Mida selline asi võib tähendada, teavad eriti need, kes on pidanud töötama ennasttäis ja õela ülemuse alluvuses, kelle mõistus jätab soovida. Ajaloos on selliseid olnud isegi riigijuhtide hulgas. Samuti võib kujutleda, milline olukord on perekonnas, kus perekonnapea tuleb joobnuna koju ja hakkab siis korda looma.

26:10

Tänapäeval me ütleksime, et relvadega ei mängita ja vastutustundetud inimese kätte ei tohi neid usaldada. Sihtides enda arvates laadimata relvaga naljaviluks teist inimest, on tahtmatult tapetud üllatavalt palju inimesi. Sel ajal oli inimestel kindlasti kogemusi, millist kahju võis teha mõtlematult lendu lastud nool. Niisama ohtlik on võtta vastutusrikkasse ametisse inimene, kelle sobivust ja usaldusväarsust pole kontrollitud.

26:11

Albi inimese õnnetuseks on see, et ta pole võimeline millestki õppima – ka mitte oma eksimustest. Seda õpetussõna tsiteeritakse ka 2Pt 2:22: „...“ Inimene, kes nõnda toimib, näitab sellega, kuidas ta tegelikult Jumala riiki suhtub. Ta võib tullagi Kristuse juurde, olles „välja oksendanud“ jumalavastased asjad, aga need meelitavad teda siiski rohkem, ja nii ta pöördub nende juurde tagasi.

Kadunud poeg elas mõnda aega sigalaski, aga ta tahtis sealt välja. Kui ta oli taas isakodus, uued riided seljas ja pitsersõrmus sõrmes, siis vaevalt ta enam sigade juurde tagasi tahtis. Aga mida sa temast arvaksid, kui see siiski juhtuks ja ta läheks uuesti „õnne proovima“?

Niisiis, see salm kõneleb patuga mängimisest. Siinkohal tuleb järele mõelda, kas ei kuulu see ka meie kommete hulka? Kas meiegi põlgame armastust, mille embusse Kristus on meid võtnud, ja elu, mis Ta meile on andnud?

26:12

Siin näeme, et Õpetussõnade raamatus ei ole alp siiski kõige lootusetum juhtum. Kõige lootusetum on inimene, kes peab ennast targaks. Temal ei ole mingit lootust, sest ta arvab, et ta valitseb juba kõike. Seepärast ei tunne ta vajadust õppida ja teda pole võimalik õpetada. UT-st me näeme, sellised ennasttäis olid Jeesuse ajal paljud variserid ja kirjatundjad. Selle tulemuseks oli, et ehkki nad olid Jumala riigi asjade alal asjatundjad, eksisid nad kõige tähtsama – nimelt Jeesuse Kristuse suhtes kapitaalselt ja parandamatult.

Selle peatüki senine osa iseloomustas alpi. Edasi näeme, kuidas iseloomustatakse laiskvorsti.

26:13-16

Nende tõdemuste puhul peab arvestama, et laisk inimene ise ei näe neis asjades sugugi midagi lõbusat. Tema toimib enda arvates täiesti arukalt. Eriti 16. salm näitab, et ta peab end vägagi targaks. Nii kuulub laiskuse juurde ka suutmatus näha, milline ta on ja kuhu ta on teel.

Paraku, seesama pimestav omadus on igasugustel muudelgi pattudel – kes neis elab ja on nendega harjunud, see ise neid ei märkagi. Oma tegelikku olukorda hakkab inimene nägema alles siis, kui ta hakkab end nägema Jumala valguses. Siin ei aita isegi Jumala sõna inimlikul tasemel tundmine, sest patune inimene oskab sedagi kasutada suurepäraselt enda huvides. Ta oskab sealt näidata kõigi teiste patte, aga mitte näha enda omi. Alles siis, kui Püha Vaim hakkab

inimest valgustama, hakkab ta nägema oma pattu. Jeesus ütles, et kui tuleb Tema, tõe Vaim ehk kristlaste jaoks Lohutaja, siis Ta toob maailmale selguse patu kohta ja õiguse kohta ja kohtu kohta (Jh 16:8).

Järgnevalt räägivad Hiskija mehed arututest tegudest.

26:17

Kui oled tark, siis sa ei lähe kallale võõrale hulkuvale koerale. Aga kui sa ikkagi peaksid seda tegema, siis saad aimu, mida teiste inimeste riidu sekkumine võib endaga kaasa tuua.

26:18-19

Tulega mängimine on alati ohtlik. See käib ka sõprussuhete kohta ja suhete kohta üldse. Inimesel, kes taoliste asjadega nalja teeb, tasuks tõesti lasta uurida, mis tal peas on.

Järgnevalt kuuleme midagi keelepeksu ja riika meelsuse kohta.

26:20-21

Mõnikord tõusevad tülid tõesti tühjast, ja nad lõpevad, kui keegi neid enam ei toida. Ka siin tasuks heita pilk oma põuegi: kas pole minagi äkki selline, kelle lahkudes tülid rahunevad?

26:22

Meil inimestel on kummaline huvi kuulujuttude vastu. Kui mõelda ratsionaalselt, siis on see täiesti kasutu ajaraiskamine. Ja ometi me lausa ahmime neid nii kohvilauas kui ka õhtulehti vahtides. Miski kusagil meie sisemuses nähtavasti tunneb sügavat rahuldust, kuuldes teistega juhtunud ebameeldivatest asjadest. Aga kahjurõõm näitab suurt armastamatust. Seega on ta patt, mida kristlane ei tohi endas aktsepteerida ja millest tuleb meelt parandada. Pahatahtlikud jutud kahjustavad rääkijat ennast ja samuti kuulajaid, rääkimata sellest, keda klatšitakse.

26:23-26

Kõik need salmid kõnelevad petlikust väljanägemisest, mille taga peitub midagi muud kui välise põhjal võiks arvata. Ühtlasi iseloomustavad need salmid sedagi, kuidas saatan siin maailmas tegutseb. Juba paradiisis õnnestus tal panna inimene uskuma oma paljutootavaid sõnu, mis aga tõid kaasa surma.

Samasugusest vastuolust välise mulje ja sisemise olemuse vahel rääkis ka Jeesus Mt 7:15: „...“

26:27

See salm on mõeldud mõistmiseks koos eelnevate ja järgnevate salmidega. Seega räägitakse siingi salakavalatest juttudest. Seekord aga tõdetakse, et need tabavad lõpuks rääkijat ennast. Valel on siiski lühikesed jalad, ja kes jääb kord valega vahele, sellel on edaspidi väga raske usaldust enda vastu taastada.

26:28

Lõppude lõpuks on siiski tervislikum kuulata ebameeldivat tõtt kui eksitavat lipitsemist.

Piibli isikutest sobivad need vanasõnad võib-olla kõige paremini Haamani kohta. Ta kasutas kogu oma lipitsemisuskust, et saada kuningalt luba hävitada juudid. Ja tema õelus tabas kogu oma raskusega teda ennast.

Ka järgmises peatõkis jätkuvad kuningas Hiskija meeste kogutud Saalomoni tarkusesõnad.

27:1

Selle juhtnööri tähtsust on raske üle rõhutada. Meil on võimalik elada ainult käesolevas ajas. Homsest ei tea me midagi. Sellepärast öeldaksegi Piiblis, et täna on päästepäev. Kui püüame juba täna elada homses, siis jääb käesolev aeg oma võimalustega kasutamata. Sellepärast ütleski Jeesus Mt 6:34: „...“

Jeesuse poolvend Jaakobus omakorda tuletab meelde, et homsed plaanid võivad sisaldada isegi elu suhtes patust hoiakut. Ta ütleb Jk 4:13-15: „...“ Kui me planeerime oma elu, võtmata arvesse, et Jumal valitseb maailmakõiksust, siis on tegemist hoiakuga, milleks on õigus ainult Temal.

27:2

„Enesekiitus haiseb“, öeldakse selle kohta meie ajal. Seda oleks võinud teada ka Koljat. Ta ei häbenenud kiidelda ja suurustada, vaid esitas päev päeva järel iisraellastele oma suuruse ja praalimisega muljet avaldamas. Aga noor karjapoiss sai talle saatuslikuks.

Kõige tähtsam on siiski see, mida mõtleb inimesest Jumal. Tema nimelt näeb meid läbi ja hindab õigesti. Ja Ta töötab oma armu ja rahu sellele, kes ei põlga ära Jeesust Kristust. Siis saab Jeesus inimese kiitjaks taevase Isa ees. Ja see kiitus tähendab igavest elu.

PKK0841 Õp 27:3-27

Kiitus ja laitus mõõdupuuks

Õpetussõnade raamatusse on kogutud palju argipäevaetikat. Need on elujuhtnöörid, mida järgides võib säästa end paljudest muredest. Paljud juhtnöörid pärinevad juba kuningas Saalomonilt, kelle koostatud vanasõnadest koostasid kuningas Hiskija mehed umbes 300 aastat kogumiku, mis hõlmab Õpetussõnade raamatus peatükid 25 – 29. Selle kogumiku uurimisega me jätkame seegi kord.

27:3

Meeletust inimesest on Õpetussõnade raamatus palju juttu. Ta ei kahjusta oma tegudega mitte ainult ennast, vaid ka teisi. Seetõttu maksab sellisest inimesest rääkides mõelda, ega ma äkki isegi samasugune ei ole.

27:4

Siin esitatakse armukadedust tugevama tundena kui isegi raev ja viha. Õigemini, armukadedus võib olla raevu ja viha üheks kõige tugevamaks põhjuseks. Selle näiteks võib tuua kasvõi Jaakobi pojadki – kadedusest ajendatuna müüsid vennad Joosepi orjusse, olles kindlad, et seal ta kaua ei ela.

27:5-6

Armastuse tõttu on vahel suur kiusatus vaikida siiski, kui oleks tarvis juhtida ligimese tähelepanu tema valele teguviisile. Armast inimest on raske noomida, sest see võib tähendada sõprussuhte lõppu. Aga armastava inimese antud hoobidki on tegelikult kasuks. Nad on igal juhul paremad, kui ilusad, aga võltsid armastavad sõnad.

Sageli osutab abikaasa meile selles osas suurt armastust. Abikaasa võib tõsta üles ka ebameeldivaid asju, mida teised ei tohi puutada. Selline noomimine ei maitse muidugi alati sugugi hästi, aga Piibel kinnitab meile, et see on kasulik. Ja selleski suhtes on meil kasulik Jumala ilmutust uskuda.

Galaatia kirjast võib lugeda, et ka apostel Paulus järgis seda Õpetussõnade põhimõtet. Ta ei kõhelnud noomida isegi Peetrust, kui ta nägi tema silmakirjatsemist. Armastavate hoopide vastandina nimetatakse siin vihamehe suudlusi. Aga isegi väliselt nii suure armastuse väljendusena paistva teo taga võib olla tegelikult varjatud viha või vimm. Ketsemanis läks see täide inimkonna ajalooos ühel kõige vapustavamal viisil, kui Juudas reetis suudlusega oma Issanda.

27:7

See salm seletab esmalt, miks on köögid arendanud inimkonna ajaloo jooksul välja kõige fantastilisemaid toite, et sööjad neist ei tüdineks. Kui köht on täis, siis miski tavapärane ei paku huvi. Aga ka üldisemalt on nii, et inimesel, kellel on kõike, mis ta soovib, on raske millegi üle tõeliselt rõõmustada. Suurimgi varandus ei too õnne. Seevastu see, kellel on vähe, võib palju ehtsamalt rõõmustada väikeste asjade üle.

Väljend, et kibegi on magus, sobib teatud mõttes ka Piibli lugemise kohta. Paljudki asjad, mis me sealt leiame, kõlavad esmasel kuulmisel vägagi kibedana. Ega meile ju meeldi kuulda sellistest asjadest nagu patt või inimese liidusolek saatanaga. Aga kui neisse tõdedesse hakata süvenema, siis hakkavad nad paljastama midagi tõeliselt head. Jumal ei räägi meile neist asjadest mitte selleks, et meid ahistada, vaid et aidata meid neist välja, et me leiaksime vabaduse ja tõelise elu.

27:8

See salm sobiks laualoosungiks igale otsustajale, kel tuleb teha kogu ühiskonda puudutavaid otsuseid. Kes ühel või teisel põhjusel peab lahkuma sealt, kus ta on sündinud ja kasvanud, on nagu oma pesast lahkunud lind. Siis on ta kõige kergemini haavatav ja kerge saak metsa kiskjatele.

Inimeste juuretus tähendab mitmeid probleeme ühiskondlikus mõttes, aga samuti ka vaimulikus mõttes. Paulus kirjutab koguduse kohta 1Kr 12:18: „Jumal on seadnud iga üksiku liikme ihu külge, nõnda nagu Tema tahtis.“ Sedasama on öeldud ka Ef 4:15-16: „... et me tõtt rääkides armastuses kasvaksime kõigiti selle sisse, kes on pea – Kiristus. Temas on kogu ihu liidetud kokku ja hoitakse koos kõigi üksteist teotavate liikmete abil, nii nagu on iga üksikliike ülesanne. Sel viisil saab ihu kasvujõu iseenese ülesehitamiseks armastuses.“ Niisiis on Jumala koguduses igäühele valmis oma koht, aga kui inimene sealt mingil põhjusel lahku, siis on ta siin maailmas vaimulikus mõttes väga ohtlikus olukorras. Osadus Jumalaga kaob ja kustub siis aja jooksul kergesti. Samuti jäävad teised koguduse liikmed ilma sellest, mida ta oma andidega võiks kogudusele anda.

27:9-10

Siin ei peeta tühiseks sugulaste tähtsust, vaid rõhutatakse, kui tähtsad on sõbrad ja isegi vanemate sõbrad. Kui inimene on pidanud minema kodunt kaugemale, siis ainus võimalus hakkama saada on sõbruneda uues elukohas sealsete inimestega. Nad on ju lähedal ja võivad häda tulles abiks olla.

27:11

Et tark poeg on isale rõõmuks, sellest räägitakse Õpetussõnades korduvalt. Näiteks Õp 10:1 öeldakse: „...“ Aga sama asi kehtib ka vaimulike laste kohta. Sellest kirjutab apostel Paulus väga südamliselt 1Ts 2:19-20 ja 3:7-8: „...“

Nii suur rõõm on vaimulikul isal selle üle, kui ta näeb oma lapsi püsivat õigel teel. 27:12

Sellesama vanasõnaga kohtusime juba Õp 22:3-s. Nii hoiatab Piibel meid juba teist korda pimedate optimismi eest, mis on rumal. Kui Piibel meile näitab, millised me oleme, siis tuleks meil olla targad ja mitte rajada oma elu nõrkadele ja petlikele inimestele. Sellised me inimestena igal juhul oleme. Üksnes Jumala sõna annab elule aluse, mis ei peta.

27:13

Ei ole tark võõrast inimest sinisilmselt usaldada. Tark on võtta pant – see tähendab, hoolitseda, et su heauskus ei saaks kurjasti ära kasutada. Kuub oli tavaline ese, mida panditi. Sel ajal olid riietusesemed palju kallimad kui nüüd.

27:14

Ole ettevaatlik inimese suhtes, kes sind ülearu kiidab. Piiblis on selle kohta heaks näiteks see, mida tegi Taaveti poeg Absalom. Tal oli kombeks minna juba hommikul vara linnavärvasse. Seal kutsus ta enda juurde neid, kes olid oma tüliküsimustega kuninga juurde minemas, ja ütles: „...“ Seejärel ta tavaliselt jätkas: „...“ (2Sm 15:3-4). Paar salmi edasi räägitakse, milleni selline Absalomi tegevus välja viis: „...“ (2Sm 15:6). Kiitmise eesmärgiks ei olnud seega tegelikult mitte inimeste aitamine, vaid nende südamete varastamine ehk poolehoidu võitmine, et ise kuningaks saada.

27:15-16

Kui vihma sajab, siis saad paratamatult märjaks. Ei ole võimalik takistada tuult ega tõsta peoga õli. Eesti vanasõna räägib samas tähenduses sõelaga vee kandmisest. Niisama lootusetu on vaigistada näägutavat naist. Olukord võib muutuda ainult siis, kui vihm lakkab või tuul vaibub, aga nahunii tulevad nad mõlemad uuesti. Inimene ei saa teist inimest muuta. Muutus peab algama inimesest endast.

Eriti abikaasade kohta sobib hästi ka järgmine salm.

27:17

Kõige rohkem ihuvad meid olukorrad, kus meile öeldakse ei. Nii kaua kui kuuleme enda kohta ainult positiivseid hinnanguid ja tunnustavaid lauseid, ei tunne me vajadust kontrollida oma elu suunda. Kui Piibli alguses räägitakse inimese loomisest, siis ühel hetkel tekkis ka küsimus, kust saaks Adam endale kohase abi. Tema ette toodi kõik loomad, aga ükski neist ei aidanud seda probleemi lahendada. Alles siis, kui Jumal tegi küljeluust Eeva, leidis mees, et see on see, mida ta vajab.

On huvitav, et algtekstis kasutatakse sobiva abi kohta väljendit ezer-kenegdo ehk tõlkes abi-vastand . Sõna ezer üksinda tähendab abi. Aga Adam ei vajanud lihtsalt abi. Ta vajab ka enda vastandit või vastaspoolt, et ta oleks tõeliselt aidatud. Ja vastand oskab öelda ka ei. Lihtsalt abi on abiks kõigele, mida inimene tahab teha, aga kui teine vastab meile eitavalt, siis tuleb meil oma seisukoht üle vaadata. Siis meid ihutakse, ja alles sel teel me saame tõelist abi. Ja mida enam meil nurki maha ihutakse, seda kergem on ka teistel meie kõrval elada.

27:18

Siia sobib hästi ka eesti vanasõna: „Kuidas sa metsa hüüad, nõnda mets vastu kostab.“ Seetõttu, kui me kohtame raskeid ligimesi, siis on põhjust ka ise peeglisse vaadata. Alati ei anna peegel küll õiget vastust, aga ehk siiski sagedamini, kui me sooviksime.

27:19

Siingi on jutt omamoodi peeglist. Endast õige pildi saamiseks võib olla üsna kasulik vaadata, kuidas teised sinusse suhtuvad. Kui vaatad vette, siis näed seal oma nägu, ja kui pöördud teise inimese poole, siis su pöördumine leiab temas vastukaja. Tõenäoliselt on see vastukaja üsna sarnane sinu enda suhtumisele: südamlikule pöördumisele vastatakse südamlikult, kurjale kurjalt, asjalikule asjalikult, lahkele lahkelt jne. Kindlasti ei ole see reegel eksimatu, sest teine inimene ei ole ju lihtsalt sinu peegel, vaid siiski omaette isiksus, kellel on omad mõtted, tunded ja tahe, aga selles on siiski omajagu tõtt.

27:20

Surmavalla nälgasest suust räägitakse ka Js 5:14: „Sellepärast avab ennast surmavald ja ajab oma suu otsatult pärani: alla peab astuma niihästi hiilgus kui rüsin, niihästi lärm kui rõõmurõkatus.“ Seal on ootamatult surmavalda sattumine joomingute ja prassimise tagajärg. Siin, Õpetussõnades aga tuletab see võrdlus meelde, et inimese soov kogeda ja saada üha midagi uut ei lõpe kunagi. See on muidugi suurepärane uudis neile, kes tegelevad reklaami ja turundusega, aga teisalt on see mõeldud kainestavaks teadmiseks igäühele, et selle maailma tooteid taga ajades pole võimalik õnne leida. See libiseb käest just siis, kui arvasid, et oled ta saavutanud, ja töötab oodata järgmises kasulikus tehingus või inimsuhtes. Ja üha uuesti me inimestena üldiselt usume seda valet.

Inimene võib rahu leida siiski ainult Kristuses. Kirikuisa Augustinus sõnastas selle oma „Pihtimustes“ järgmiselt: „Sina oled loonud meid enda jaoks, ja rahutu on meie süda, kuni ta leiab rahu Sinus.“

27:21

Väga sarnane on ka Õp 17:3: „...“ Jumal uurib inimest. Ja siin öeldakse, et Ta kasutab uurimisel inimese kuulsust ehk mainet, see tähendab – kiitust ja laitust. See, kuidas me suhtume kiitusse ja laitusse, kõneleb meie kohta palju. Kumbagi ei ole nimelt kerge vastu võtta. Sellise uurimise alla sattusid samaaegselt nii Taavet kui ka Saul. Sellest räägitakse 1Sm 18:7: „...“ Vähemalt Saul ei kannatanud seda proovi välja. See selgub järgmistest salmidest: „...“ (1Sm 18:8-9).

Veel võib seda salmi mõista nõnda, et inimese olemus ehk väärtushinnangud selguvad sellest, mida ta kiidab või laidab. Seegi on muidugi tõsi.

27:22

Õpetussõnade raamatus ei tähenda rumalus intelligentsi puudust, vaid eluhoiakut, seda, et inimene peab end Jumala sõnast targemaks. Selline hoiak on parandamatu. Selle tulemused ilmnevad kõigil elualadel. Sõltumata sellest, kui palju inimest läbi katsutakse või kui palju ta peab üle elama, ikka peab ta ennast ja oma arvamusi kõige mõõdupuuks.

27:23-27

Enamus iisraeli rahvast elatus maaviljelusest. Seepärast kohtume ka Piiblis nii palju põlluharimise ja karjakasvatusega seotud piltidega. Nende salmide tähendus aga on karjakasvatusest laiem. Nad näitavad hästi, milline vahekord on inimese töö ja Jumala hoolekandel. Tööd tegema kannustab teadmine, et rikkus ei kesta igavesti. Tänapäevane rikas võib olla homme vaene, kui ta oma asjade eest korralikult ei hoolitse.

Neis salmides toodud karjuse töö täpne kirjeldus tuletab meelde, et töö on omaette väärtus ja tööd tuleb teha hästi. Ja Jumal on korraldanud asjad nõnda, et inimene saab oma tööst elatise. Samuti näeme neis salmides suurt realismi. Töö eesmärgiks ei seata suuri rikkusi, vaid seda, et toimetulek oleks tagatud ja et inimestel poleks tarvis kannatada puudust.

Samasugust suhtumist võime näha ka apostel Pauluse sõnades 1Tm 6:7-9: „...“

PKK0842 Õp 28:1-19

Kas varjan oma üleastumisi?

Hiskija meeste poolt kogutud Saalomoni õpetussõnad jätkuvad.

28:1

Kui inimesel on süüdistav südametunnistus ja hirm Jumala karistuse ees, siis ta põgeneb. Tal on pidevalt tunne, et Jumal on teda justkui otse teolt tabamas. Ta kardab ja põgeneb, sest ta arvab, et Jumal ajab teda taga, et teda lüüa ja karistada.

Tegelikult on see pilt muidugi naeruväärne. Jumal ei aja inimest nõnda taga. Inimene on lihtsalt oma kartuse ohver, ja see takistab tal kuulmast, mida Jumal temast tegelikult soovib. Ta kardab oma ainsat lootust – Kristust, kellel aga on inimestega kõige paremad soovid. Jr 29:11 ütleb Issand: „Sest mina tunnen mõtteid, mis ma teie pärast mõlgutan, ütleb Issand: need on rahu, aga mitte õnnetuse mõtted, et anda teile tulevikku ja lootust.“ Aga inimesel on alateadlik arvamus, et ta peab Jumala hea suhtumise endasse kõigepealt välja teenima, ja kui ta on selles ebaõnnestunud, siis ta kardab ja põgeneb, ehkki keegi ei aja taga. Ta oma süüdistav südametunnistus ei anna talle asu ega rahu. Võib öelda, et terve inimkond maadleb lõpmatult oma süükompleksiga, aga kardab seda ainsat abi, kes võiks sellest vabastada – Jeesust Kristust.

Aga kes on usu läbi Jeesusesse Kristusesse õigeks saanud, see on julge nagu lõvi. Miski ei häiri tema rahu. Tal ei ole tarvis karta mineviku kummitusi, sest ta on tulnud oma pattudega Kristuse juurde, tunnistanud need ja saanud neist puhastatud. Kui tarvis, siis on ta korraldanud ka vahekorrad inimestega. Nii on need asjad saanud pigem tema tugevuseks. Tal pole enam mingeid luukeresid kapis, mille avalikuks tulekut oleks vaja karta. Mida selgemalt ta on mõistnud oma pattu ja süüd Jumala ees, seda sügavamalt on ta tajunud, miks on Jeesus Kristus tema ainus lootus. Ta

ei mõtle enam, kas ta ikka suudab Jumalale meele järgi olla, sest ta teab, et sellest ei tule midagi. Ta lihtsalt hingab selles, mis Jumal ise tema eest on teinud Kristuses. Kuna ta ise ei saa end kaitsta, siis laseb ta seda teha Kristusel. Nii on põgenikupõlv lõppenud ja selle asemele on tulnud rahu.

Tea, armas sõber, et see rahu on saadaval ka sinule Jeesuses Kristuses.

28:2

Pärast seda, kui Iisraeli Põhjariik Saalomoni poja Rehabeami ajal eraldus omaette riigiks, vahetusid seal tihti valitsejad ja terved valitsejate dünastiadki. Napilt kolme sajandi jooksul jõudis neid dünastiaid seal võimul olla tervelt üheksa. Tavaliselt eelnesid võimuvahetusele ka mässud ja mõrvad. Seevastu Lõunariigis Juudas püsis võim tänu Taavetile tema soo käes kuni maa vallutamise ja küüditamiseni, ja tegelikult ka edaspidi.

Juuda riigi ajalugu tuletab meelde sedagi, et Taaveti Poeg Jeesus Kristus, keda kutsutakse ka Juuda soo lõviks, on oma võimu ehk meelevalla kindlustanud. Ta võitis oma surnuist ülestõusmise hommikul kõik hukatuseväed. Tema käes on nüüd isegi elu ja surmavõtmed ja Ta ise on oma taevase Isa paremal käel, kõrgel üle igasuguste olemasolevate vägede ja meelevaldade. Ei ole olemas jõudu, mis suudaks Teda sealt enam kukutada. Seetõttu neil, kes üritavad Tema vastu sõdida, oleks küll ülim aeg oma programmi muuta iseenele huvides.

28:3

Vihm on Lähis-Idas üldjuhul väga soovitud asi. Aga liiga tugev vihm võib ka suurt kahju teha. Ta võib maa üle ujutada ja alles külvatud seemne põllult minema viia. Siis tähendab ta hävingut.

Umbes sama juhtub siis, kui üks vaene hakkab teist rõhuma. Sel juhul on tegemist vägivallega, mis on meie ajalgi hästi tuntud. Normaalsel juhul inimesed aitavad üksteist raskustes ja on nõnda üksteisele õnnistuseks. Aga on ka inimesi, kes raskustesse sattudes muutuvad julmaks ja hoolivad ainult endast. Siis läheb marodööritsemiseks, röövimiseks ja tapmiseks. See on õudsem kui hirmuvalitseja või vaenlane, kellelt midagi muud ei ootagi. Jeesus ütles viimaste aegade kohta muuhulgas Mt 24:12: „Ja kui ülekohus võtab võimust, jahtub paljude armastus.“

28:4-5

Ilma Jumala ilmutuseta on inimesel puudulik arusaam sellest, mis on õige või vale. Ta ei oska neil vahet teha, sest ta ei suuda näha oma tegude lõpptulemust. Siis võtab ta hindamise aluseks omaenda arvamusel, selle, kuidas parajasti tundub või selle, mida ta loodab. Kuna pattu teha tundub meeldiv, siis ta arvab, et see ongi hea. Kuna ta arvab, et isekalt iseenda eest võideldes kindlustab ta oma elu kõige paremini, siis nõnda ta elabki, hoolimata teistest. Aga kes Issandat otsivad, neil on parem valgus ja nad teavad juba varakult, milleni üks või teine teguviis lõpuks välja viib.

28:6

Selle tööga oleme kohtunud Õpetussõnades juba varemgi. Vaene, kes on jäänud ausaks, väärrib suuremat austust kui rikas, kes tegutseb nii, nagu talle parajasti kasulik tundub. Ka spordis hinnatakse ausust – kes kasutavad dopinguid, nende saavutused tühistatakse.

28:7

Võib-olla ei mõtle me tihti sellele, et ka neljas käsk "Austa oma isa ja ema" anti esialgselt täiskasvanud inimestele. Alaealised lapsed kuulusid nagunii vanemate meelevalla alla, selles ei saanud olla küsimustki. Kui lapsed käituvad

ebakohaselt ja kergemeelselt, siis on see ikka häbiks ka vanematele, ja seda eriti siis, kui laps on juba täiskasvanud ja enda eest täielikult vastutav.

28:8

See salm ei kuulu nende hulka, mille täidminekut võiks näha päevade või nädalate jooksul, aga pikema aja jooksul peab see paika. Ahnitsemine ei ole lõppude lõpuks tulus tegevus, aga heldus on seda. Jeesus kuulutas Mäejutluses, Mt 5:5: "Õndsad on tasased, sest nemad pärivad maa."

28:9

Palvetamine ei ole sugugi asi, mis oleks tuntud ainult ristiusus. Peaaegu kõigis religioonides palvetatakse. Seetõttu ei ole meil alust arvata, et palvetamine iseenesest näitab inimese õiget suhet Jumalaga. Teisiti öeldes – ei ole nii, et kui keegi palvetab, siis on ta kindlasti Jumalale meelepärane. Ei loe isegi see, et palvetatakse õige Jumala poole – seda tegid ju kõik Jeesuse vastasedki. Palvetamisel ja palvetamisel võib olla väga suur vahe. Ka Saulus oli enne pöördumist agar variser ja palvetas usinasti, aga alles pärast seda, kui ta oli Damaskuse teel Kristusega kohtudes pimedaks jäänud, saatis Issand tema juurde Hananiase, põhjendades seda muuhulgas tunnistusega: "... sest vaata, tema palvetab." (Ap 9:11) Palvetamisele peab kaasnema ka õige suhtumine Jumala sõnasse.

See on iseenesest ju täiesti loomulik, sest seesama kehtib ka inimestevahelistes suhetes. Kui sa kasvõi oma kaastöölisi halvustad, pilkad ja valetajaks nimetad, siis mis sa arvad, kas võid hetke pärast pöörduda tema poole ja paluda abi? Kas sa ei tunne juba vaistlikult, et selline asi küll ei lähe?

Siin ütleb Piibel, et kes ei taha kuulda, mis Jumalal talle öelda on, selle palvegi on jäledus. See tähendab, et tema palved mitte ainult et jäävad kuulmata, vaid need isegi kasvatavad inimese vastumeelsust Jumala silmis – kui sellist inimlikku pilti Jumala kohta tohib kasutada. Peetrus ütleb 1Pt 3:12: "Sest Issanda silmad on õiglaste poole ja tema kõrvad on lahti nende anumistele, aga Issanda pale on nende vastu, kes teevad kurja."

Kõike seda võib öelda ka lühemalt: religioossed rabelemised inimest ei aita. Need viivad ta ainult Jumalast kaugemale. Me tohime loota ainult Kristusele ja sellele, mis tema on teinud, mitte oma harduseharrastustele.

28:10

Teiste halvale teele ahvatlemise kohta ütles ka Jeesus karme sõnu. Näiteks Mt 18:6 ütleb ta: "Aga kes iganes on püüniseks kellele tahes neist pisikestest minusse uskujaist, sellele oleks parem, et talle vesikivi kaela riputataks ja ta uputataks mere sügavusse." Kristlasel on vastutus õpetada Jumala ja tema tahte kohta õigesti – ja see ei ole sugugi väike vastutus.

28:11

Rikkusel on eriline võim inimest pimestada – ennekõike rikast ennast, aga ka teisi, kes tema rikkust imetlevad. Rikka inimese sõnu võidakse kergesti pidada väga autoriteetseteks, ja seda isegi vaimulikes asjus. Aga vaene inimene, kes on saanud targaks Jumala sõna läbi, tunneb ära tühjade tunnide õõnsa kõmina.

Seesama kehtib ka vaimulikus suhtes – kes peab ennast vaimulikult rikkaks ja teadjaks, võib tegelikult olla väga halvas olukorras. Nii oli lugu Ilmutusraamatus Laodikeia kogudusega, kes aga ise sellest üldse aru ei saanud. Sellepärast ütles Jeesus, et õndsad on vaimus vaesed, sest nende päralt on Jumala riik. See tähendab: õndsad on need, kes ennast ise targaks ja rikkaks ei pea, sest neid saab Jumal õpetada ja neile oma saladusi ilmutada. Seepärast võib olla parem kutsuda vaimulikele koosolekutele kõnelema inimesi, kes ei tunne ennast hästi rambivalguses, aga kellel võib olla vaimulikku nägemisvõimet hoopis rohkem kui neil, kes on harjunud nautima avalikkuse imetlust.

28:12

Terve rahvas elab paremini, kui juhtimine on õiglane. Mida tähendab ebaõiglane valitsus, selle kohta on meil suurepäraseid näiteid üsna lähedasest ajaloost. Sedasama teemat käsitlevad ka selle peatüki viimane ja järgmise peatüki esimene salm.

Järgmine õpetussõna on Piiblis üks tuntumaid.

28:13

Millegipärast on ka kristlastel kombeks üleastumisi ja patte varjata. Muidugi ei ole see sugugi mõistlik ja sellel pole ka mingit õnnistust, aga see tuleneb meie loomulikust uhkusest. Me häbeneme, et me pole nii tublid, nagu tahaksime olla, ja püüame oma nõrkusi varjata.

Üleastumiste varjamine ei ole kristlase jaoks mõistlik sel põhjusel, et kristlane teab, et ilma Kristuseta on ta täiesti kadunud. Seepärast on uhkus näidata teistele, et kõik on õigupoolest kontrolli all ja pattki enam ei vaeva.

Miks on meil nii raske, kui me kokku tuleme, tunnistada üksteisele näiteks järgmist: "Ma varastasin täna oma tööandjalt, sest tegin oma tööd lohakalt." Või: "Vaatasin eile telekast sellist saadet, mida poleks pidanud vaatama." Või: "Rikkusin abielu, sest himustasin toredat meest (või ilusat naist), keda linnas kohtasin." Või: "Olen kadestanud oma töökaaslast sellest peale, kui ta tuli minu kohale. Ta oskab kõike paremini kui mina." Või: "Ma pahandasin oma koguduse pastori peale, sest ta tuli mulle tänaval vastu ega öelnud teregi."

Sellist pattude nimekirja võiks jätkata väga pikalt. Aga miks meie kogunemistel sellist juttu ei kuule? Miks me käitume nagu saatan, ja nii, nagu kiusatusi ja langemisi poleks olemaski? Miks on nii raske selliseid asju välja öelda, eriti siis, kui ise oled langenud mõnda sellisesse pattu, mida kuidagi ei saa aktsepteerida? Kui tõsi on see määratlus, et patt on patuse soovimatus, et teda peetakse patuseks.

Aga kristlasel pole ju tarvis enam käituda, justkui ta polekski patune. Sest just sellepärast ta kristlaseks saigi, et ta ei osanud elada õigesti ja on teinud pattu. Ja kui kerge peaks patu tunnistamine olema kristlasele, kui ta teab, et ta tohib ka uskuda kogu oma kurjuse andeksandmist, ükskõik kuidas see ka ei ilmneks.

Väga tähtis on palve Ps 139: 23–24: "Oh Jumal, uuri mind ja tunne ära mu süda! Katsu mind läbija tunne ära mu mõtted! Vaata, kas ma olen valuteel ja juhata mind igavesele teele!"

Muidugi ei ole kristlasel tarvis tunnistada oma patte kaasinimestele sellepärast, et neid ainult sel viisil võiks andeks saada. Esmajoones tuleb patud tunnistada siiski Jumalale ja vajadusel ka hingehoidjale või siis inimesele, kelle vastu on eksitud. Aga siin ei olegi küsimus pattude andekssaamises, vaid kristlasena elamises ja kaasinimeste toetamises. Kui

me räägime teistele oma nõrkustest, siis võivad nemadki vabaneda oma asjatutest koormatest ja valedest üritamistest. Kui võime oma üritamiste asemel üheskoos rõõmustada Kristuse armu suuruse üle, siis hakkavad eluvee vood meie ümber voolama. Siis alistatakse ka meie patud Kristusele, ja need muutuvad koguni rõõmu ja lohutuse põhjuseks – sest alistatud vaenlane on põhjus rõõmustada. Ja Jeesuses Kristuses on patu võim alistatud, sest see, kes oma üleastumised tunnistab ja hülgab, saab armu. Ta saab endale kaitsjaks patuste sõbra – ristil surnud ja üles tõusnud Jeesuse Kristuse.

28:14

Siin on üks Vana testamendi õndsakskitmissi. Jumala kartus tähendab Jumalaga arvestamist, tema sõna austamist ja oma elu seadmist selle järgi. Õnnis on, kes juhindub oma elus jumalakartusest alati, mitte ainult vahetevahel või siis, kui see talle sobib. Jumala kartuse vastandiks on oma südame kõvaks tegemine. See tähendab, et ei hoolita sellest, mida ütleb Jumal, vaid elatakse oma äranägemise järgi. Selline suhtumine viib vältimatult Jumalast eemale.

28:15–16

Kes saab valitsejaks, sellel on alati kiusatus kasutada oma võimu ka valesti. Ja kui võimu miski ei piira, siis võib olla raske võimalusi kasutamata jätta. Selle vastandina tasub meelde tuletada, mida ütles Jeesus oma jüngritele, kes unistasid kõrgetest kohtadest, Lk 22:25–26: "Rahvaste kuningad peremehetsevad nende üle ja neid, kes nende kallal meelevallatsevad, hüütakse „heategijaiks“. Nõnda ei tohi olla teie seas, vaid suurim teie seas olgu nagu noorim, ja juht nagu see, kes teenib." Siin on ära toodud kristliku juhtimise kõige tähtsamad kriteeriumid.

28:17

Kes on teinud hirmutegusid, peab elama koos nendega kogu ülejäänud elu. Paljudki pole suutnud seda koormat kanda, vaid on lõpetanud enese hävitamisega. Piiblis on selle kohta tuntuim näide Juudas Iskariot.

Politseis tuleb vahel ette juhtumeid, kus aastaid lahendamata kuritegu laheneb, kui süüdlane tuleb sisemise surve mõjul oma tegu tunnistama. Kirjanduses on selle kohta tuntud näide Dostojevski teoses "Kuritöö ja karistus". Ei ole meilgi õige püüda valede vahenditega oma südametunnistust rahustada, kui see tunnistab meile meie üleastumistest. Tuleb põgeneda Jeesuse Kristuse juurde, kes on meie kurjuse pärast surnud. Tema surm toob elu nii mõrvarile kui ka kõigile teistele patustele.

28:18

"Kõverad teed" tähendavad valgust kartvaid tegusid, laveerimist vastavalt elu olukordadele. See võib õnnestuda lühemat või pikemat aega, aga lõpuks on ikka sissekukkumine – kui mitte enne, siis kord Jumala ees kohtus. Selle vastandiks on laitmatult elamine ja pääsemine. Uue testamendi valguses mõistame, et laitmatu elu on elu koos Kristusega ja Kristuses. Ilma temata ei ole ükski inimene maa peal laitmatu. Jeesus ütles Jh 14:6: "Mina olen tee ja tõde ja elu. Ükski ei saa minna Isa juurde muidu kui minu kaudu."

Kes põlgab ära ainsa tee, mis ellu viib, see lõpetab möödapääsmatult langemisega.

28:19

See on hea kokkuvõtte inimese elu kohta tervikuna ja see kehtib täiel määral ka vaimulikus plaanis. Üks kuradi kavalaid riukaid on ahvatleda inimesi sedavõrd kõikvõimaliku maise ja tühisega, et Jumala riigi väärtuste jaoks ei jää aega, jõudu

ega tahtmist. Mida enam me selle maailma ahvatluste järgi jookseme, seda tühjemaks, vaesemaks ja jõuetumaks me vaimulikult jääme. Siin on, mille üle päris korralikult järele mõelda, või mis?

PKK0843 Õp 28:20 – 29:27

Kas öukonnas on lurjused?

Õpetussõnad eri elualadelt jätkuvad.

28:20

Sedasama öeldakse pisut teisiti ka salmis 22: „...“ Kiire rikastumise soovi taga on ahnus, ja ahnus on ebajumalateenistus. Sellepärast ei saa Jumal ahnusest ajendatud tegusid õnnistada. Ustavust ta aga hindab ja tasustab kõrgelt, sest Ta ise on ustav.

28:21

See vanasõna viitab omakasupüüdlikkusele ja äraostmisele. Vaestes oludes võidakse juba leivatüki pärast paljukski valmis olla. Aga alati ei ole tarvis niigi palju. Vahel otsustatakse ebaõiglaselt juba ainuüksi selle nimel, et mõningate silmis heaks kiidetud saada.

28:23

Selle sõna paikapidavust oled ehk isegi märganud. Kui keegi on sinust nii palju hoolinud, et on sind õigete asjade pärast noominud ja elus paremas suunas juhatanud, siis hindad teda rohkem kui neid, kes midagi ei ütle ja noogutavad kaasa ka siis, kui toimid valesti.

28:24

Õiglased suhted peavad valitsema ka vanemate ja laste vahel. Apostel Paulus väljendas sedasama vähemalt niisama jõuliselt 1Tm 5:8: „...“

28:25

Et ahnus põhjustab tülisid, on näinud vist küll igaüks. Eriti tuttav on see seoses pärandi jagamisega – siis võivad minna riidu kõige lähedasemad sugulasedki. Aga edasi jõuda saab ka ilma ahnusega, ja seda peaksid mõistma ennekõike kristlased. Kas varandus on tõesti tähtsam kui hea läbisaamine? Pealegi on suurimgi varandus ikka ainult ajutine.

28:26

Oma südame peale lootmine tähendab usaldada iseennast – oma mõistust ja arusaamisi. Need on aga üpris piiratud ning seetõttu paljuski ekslikud ja eksitavad. Seepärast on kergemeelus neid ülearu usaldada.

Muinasjutus vajus parun Münhausen kord rännates hobusega soomülkasse, ja kuna muud abi polnud, siis haaras ta iseendal juustest kinni ning tõmbas tugevasti. Ja ennäe imet – tõmbaski end mülkast välja, ja pealegi veel koos hobusega! Sellised eneseaitajad me püüame olla ikka ja jälle – tahame rajada oma elu enese tarkusele ega näe, kuidas satume üha suurematesse raskustesse. Aga Jumal valitseb kogu maailmakõiksust, tunneb elu kõige sügavamaid ja

salajasemaidki seoseid ning teab, millised on ühtede või teiste valikute tagajärjed tulevikus. Seepärast on tark Teda usaldada.

28:27

Teiste abistamisele mõeldes võib kergesti arvata, et selleks pole võimalusi – endalgi on puudus. Siin aga annab Jumala sõna otse vastupidist nõu: puudusest pääsemise suunas ei vii mitte suurem ahnitsemine või kitsidus, vaid hoopis nende aitamine, kes on veelgi halvemas olukorras. Tegemist on Jumala kõrgema matemaatikaga, mis võib tunduda uskumatu, aga mis ilmselt on elus läbi proovitud ja usaldusväärne. Seda võivad kinnitada oma kogemuste põhjal paljud kristlasedki.

28:28

Samast teemast kõnelevad ka käesoleva peatüki 12. ja järgmise, 29. peatüki 2. salm. Viimases tõdetakse: „...“ Meie vanem põlvkond mäletab hästi, mida tähendavad hirmuvalitsejad, kes tegutsevad Jumala tahtele vastupidiselt. Selle tulemuseks on paljude tuhandete inimeste küüditamine ja hukkumine. Piiblist aga võime meenutada Laabanit – ehkki ta Jaakobit ära kasutas, mõistis ta, et jumalakartus on kasulik. Kui Jaakob teatas oma soovist koju tagasi minna, mangus Laaban teda 1Ms 30:27: „...“

29:1

See sõna tuletab meelde, et meelearanduseks ei ole aega lõpmatult. Millalgi saab hoiatamise ja noomimise aeg täis ja saabub kohtu aeg. Siis läheb nii, nagu öeldakse Jr 19:10-11: „...“ Kui Jumal hakkab kohut mõistma, siis inimene puruneb nagu habras saviastja. Seda oleks meil, kangekaelsetel inimestel kasulik meeles pidada alati, kui tekib kiusatus Jumala sõnast mööda vaadata.

29:3

Seegi on väga vajalik meeldetuletus eriti tänapäeval, kus hooramist püütakse üha enam esitada kui täiesti normaalset asja. Et selline elustiil raiskab varanduse, see võib kehtida ka rahalises mõttes, aga kindlasti kehtib see moraalses ja vaimulikus mõttes – see hävitab inimese puhta südametunnistuse ja eneseväarikuse, tõelise armastuse ja parimad suhted. Üle kõige aga rikub see osaduse Jumalaga. Mitte asjata ei öeldud selle raamatu algupoole korduvalt, et see tee on surmatee ja põrgutee.

29:4

Tänapäeval me räägime samas tähenduses korruptsioonist. Isegi riike hinnatakse selle järgi, kuidas on seal lood korruptsiooniga. Mida rohkem see levib, seda laostavamalt ta mõjub – nagu iga patt või haigus.

29:5

On õige jagada kiitust sellele, kes seda väärrib. On õige tunnustada hästi tehtud töö eest. Libekeelsus aga on hoopis midagi muud – see on lipitsemisega maskeeritud õel valelikkus. See võib tunduda meeldiv ja kasulik, aga ta on petlik nagu põrgu ise. Lihtsameelsel on oht selle võrku langeda.

29:6

Üks elu seadusi on, et meie teod järgnevad meile. Õige inimene võib olla muretu, aga millist koormat küll peab kandma see, kelle südametunnistus on must?

29:7

On hämmastav, et millise mõtteviisi inimene omaks võtab, see tundubki talle põhiliselt loomulik ja õige. Ülekohtusele tundub ülekohtus olevat elu loomulik osa; samuti joodikule joomine, hoorajale hooramine, vargale varastamine, vägivaldsele vägivaldsemine jne. Sellepärast ei tahagi ülekohtune viletsate inimeste õigustest aru saada. Aga kes on õiglane ja jumalakartlik, sellele on see loomulik. Tema näeb asju hoopis tervemas valguses mitte ainult enda, vaid ka teiste seisukohalt.

29:8

Kes on jälginud ajaleheudiseid, need teavad, milliseid tänavarahutusi on olnud Euroopaski. Samuti võib meenutada meie oma „pronksiööd“. Kuigi kaugel minevikus ei ole ka 20. sajandi repressioonid kulakute või juutide vastu. Hiinast võib meenutada nn. „kultuurirevolutsiooni“. Need on ainult mõned näited, kuidas teatud propaganda abil on väga lihtne panna inimesi purustama, põletama, hävitama ja röövima, olgugi et see on täiesti mõistusevastane tegevus.

Kui 1990-ndatel aastatel algas Bosnia sõda, siis oli seal üks norra antropoloog, kes uuris inimeste hoiakute arenguid. Ta rääkis oma raportis muuhulgas kahest eri rahvusest naisest, kes olid 30 aastat iga päev koos kohvi joonud. Kaks nädalat pärast sõja puhkemist ja vastaspoolt süüdistava propaganda algust olid need inimesed valmis üksteist tapma. Seega kulus kihutuskõnelejalatel kõigest kaks nädalat, et hävitada 30 aastat kestnud sõprus. Mida see näitab? – Mida muud kui sedasama inimese rikutust, millest Paulus kirjutab Rm 3:15-18: „...“

29:9

Selle vanasõna mõte on selge: rumala inimesega pole võimalik mõistlikult asju ajada. Kui ainult rumal ka ise sellest aru saaks ... Aga siis ta enam rumal ei oleks!

29:10

Jällegi on hämmastav, et kurjus ei suuda headust taluda. Selle sõna tõepärasust võib näha elus sageli, aga kõige vapustavamalt näeme seda selles, milline viha sai osaks patutule Jeesusele meie, patuste inimeste poolt. Millega seda seletada? – Ainult kurjuse enda olemusega. Kuri ei ole kuri mitte sellepärast, et selleks oleks mingit välist põhjust, vaid sellepärast, et kuri ei saagi teistsugune olla. Sellepärast ütles ka Jeesus oma jüngritele Jh 15:25: „...“

Oli siiski ka neid, keda kohutas viha, mille osaliseks Jeesus sai. Need olid need, kes olid tulnud oma pattudega Tema juurde ja saanud need andeks. Aga kes ei tule oma vimma ja kibedusega Tema juurde armu saama, see jääb oma viha ja kurjuse ohvriks. Ta võib seda ümberringi välja valada igal võimalikul viisil, aga see ei muuda paremaks teda ennastki, rääkimata olukordadest.

29:11

Vihale vaba voli andmine ei ehita, vaid hävitab. Kes ennast ei talitse, on mõtlematu, ehk nagu siin öeldakse – alp. Tasakaalukal inimesel aga on hea mõju teistelegi, isegi kriitilistes olukordades. „Rahulik vastus vaigistab raevu“, nagu öeldakse Õp 15:1. Viha talitsemine ei tähenda siiski vihatunde salgamist, nagu näeme väga hästi näiteks psalmidest. Viha saab väljendada ka ülesehitaval viisil.

29:12

Ehk teisiti öeldes: nagu juht, nii ka meeskond. Juhi käitumine peegeldub ka tema alluvates. Inimestel on kombeks seltsida omasugustega ja vastastikused mõjud võimendavad üksteist. Kui juht annab mõista, et ei taha kuulda enda kohta tõde, siis hakkab tööle süsteem, kus vale toidab valet üha enam.

29:13

Nii vaene kui rikas on Jumala silmis ühesuguse väärtusega ja vaimulikus suhtes ka ühesuguste võimalustega. Inimese võime Jumalat mõista ja Temasse uskuda ei sõltu positsioonist, rikkusest ega isegi mitte haridusest. See sõltub ainult sellest, kuidas ta Jumala ilmutuse vastu võtab, sest Jumal valgustab ühtviisi kõiki.

29: 14

Kuninga õiglus ilmneb kõige paremini selles, kuidas ta suhtub neisse, kel pole tema mõjutamiseks mingeid vahendeid. Aga täpselt sama lugu on meie kõigiga – see, kuidas me suhtume neisse, kellest meil midagi kasu pole, näitab meie tõelist olemust. Siin ilmselt on, mille üle mõelda.

29: 15, 17

Kui laps kasvab ilma piirideta, siis on ta ebakindel ega oska mõelda kellelegi peale enda. Seetõttu on piiride seadmine kasuks ja abiks nii lapsele endale kui ka teistele, kes tema ümber elavad. Seesama käib ka selle karistuse ja kasvatuses kohta, mida Jumal meile annab. Kes on raskustest läbi käinud, see on suureks õnnistuseks teistelegi. Midagi enese tähtsusest on kadunud ja selle asemele on tulnud ehtsat alandlikkust Jumala, inimeste ja kogu elu ees.

29: 16

Teatud aegadel võib kurjus võimutseda väga võimsalt, aga selle lõpp on alati häving. Selle kohta võib elavaid näiteid meenutada kasvõi 20. sajandist.

29:18

Nägemus tähendab seda, et Jumal kõneleb oma rahvale. Jumala tahet tuletasid VT ajal meelde prohvetid. Nad ei lasknud valitsejatel ega rahval takistamatult hävingu suunas liikuda. Tänapäeval on prohvetite sõnumeid võimalik lugeda Piibli lehekülgedelt. Paraku, kui seda enam teha ei taheta, siis tähendab see järjest kiirenevat teekonda hukatuse poole. Milline on selles osas elu meie ühiskonnas?

29:19

Siin tuleb sulase all mõista õigupoolest orja, kes pole töötegemisest huvitatud muidu kui sunni ehk piitsa mõjul. Tänapäeval tähendab see töolist, kes teeb tööd ainult siis, kui ülemus näeb. Sõnadega selliseid inimesi ei paranda, sest nad ei näe oma laiskusest ja hetkekasust kaugemale.

Siin tasub järele mõelda ka oma suhtumise üle töötegemisse, aga samuti Jumala riigi asjadesse. Kas ma käitun nagu ori või nagu laps ja pärija? Kas Jumal on minu jaoks armastav Isa, kes soovib tõesti head, või pigem nagu karm orjapidaja, kelle tahet peab täitma hirmuga ja karistuse kartuses? Neist hoiakutest sõltub otseselt, milline on minu kristlik elu ja suhe Jumalaga.

29: 20, 22

Siin tuletatakse jälle kord meelde, kui kergesti me ütleme mõtlematu sõnu. „Enne mõtle, siis ütle“ – see on endiselt tähtis vanasõna.

29:21

Et hellitamine rikub ära, see on mõistetav ka tänapäeval, ennekõike laste kasvatamise osas. Kui inimest ei õpetata varakult tööd tegema, enda järelt koristama ja teiste vajadustega arvestama, siis on raske elada nii tal endal kui teistel tema ümber.

29:23

Siin on midagi neile, kes leiavad, et neid on solvatud või alandatud – solvumine näitab oma uhkust, mis sai kellegi käitumise läbi hoobi. Isegi kirikus on juhtunud, et koguduse ustav liige on solvunud, kui pastor teda kogemata unustas tervitada. Meie uhkus ei talu, et talle haiget tehakse, ja reageerib sellele teravalt. Järelkult oleks sellises olukorras kõige õigem tunnistada oma uhkust ja paluda Jumalalt armu meelega paranduseks. Tegelikult oleks kõige parem olla lausa tänulik olukorra eest, mis väära hoiaku paljastas! Sest uhkus ei ole sugugi väike ega tühine patt.

29:24

Kui sa oled varguses osaline, siis muidugi ei saa sa kohtus varga vastu tunnistada, hoolimata isegi vannutamisest. Vanal ajal olid needmised vahendiks, mis pidid tagama aususe. Aga proovige arvata, kas salajase patu või kuriteo koormat kandes on kerge elada!

29:25

Inimeste kartmine on halvav – selle tõttu jäävad paljud õiged asjad tegemata. Eriti ohtlik on inimeste kartmine Jumala sõna kuulutajale. Kahjuks on meile väga omane karta inimesi –võimukandjaid, üldsust ja üldse neid, kes on meile tähtsad. Aga ainus, keda tegelikult tasub karta, on Jumal. Kes üle kõige Teda usaldab, selle julgeolek on sügavamas mõttes täielikult kindlustatud.

29:26

Tähtsate inimeste soosingu otsimine võib kergesti pimestada. Ka ei tarvitse see alati aidata. Tähtsaim aga on see, mida ütleb ja teeb Jumal. Lõppude lõpuks saab igaüks Temalt täpselt seda, mis ta on ära teeninud.

Hiskija meeste poolt kogutud Saalomoni õpetussõnad lõpevad järgmise salmiga.

29:27

On hämmastav, et ülekohtused ise peavad oma teed täiesti õigeks ja normaalseks. Seepärast on neile õuduseks, kui keegi ei ela nendega samamoodi. Siin on jälle koht tõsiseks mõttepausiks: milline eluviis ja tee on minu meelest õige ja normaalne? Aga mida ütleb selle kohta Jumal?

PKK0844 Õp 30: 1-33

Tagasihoidlik tarkus

Õpetussõnade raamatu 30. peatükk koosneb Aguri kogutud tarkustest. Aguri sõnu iseloomustab eriline alandlikkus. Ta ei esita oma tarkust ennast rõhutades, vaid ennemini elu jälginud inimese delikaatsete vihjetena.

30:1

Kes on Agur, Jake poeg, selle kohta pole meie päevini andmeid säilinud. Tõlgendusi ja oletusi on mitmesuguseid. Massa oli ismaeliitide koha- või hõimunimi. Nimelt räägitakse Ismaeli poegadest 1.Ms 25:13-16. Sealt selgub, et Massa oli Ismaeli seitsmes laps. Ismael ise oli Aabrahami ja tema naise Saara orjatori Hagari laps. Mõlemad nad aeti mõni aeg pärast Ismaeli sündimist perekonna juurest minema.

Samuti pole teada midagi nende kohta, kellele Agur oma õpetussõnad adresseerib. Osas piiblitõlgetes on *litieli, litieli ja Uukali* asemel tõlge: „Kuidas ma küll olen ennast väsitanud, Jumal! Kuidas ma küll olen ennast väsitanud, üle jõu!“ Nagu me juba teame – kui tõlked on erinevad, siis tähendab see, et algkeelsete sõnade tähendus pole kindlalt teada. Aga kui Agur räägib siin oma raskest vaevanagemisest ja väsimusest, siis sobib sellega kokku ka järgnev.

30:2-4

Sisuliselt ütleb Agur siin, et kui tal ka tavalist inimlikku tarkust ehk palju pole, siis sellest saab ta küll aru, et Jumal on väga suur ja tark. See ei kõla sugugi nii rumalalt, või kuidas? Need sõnad võivad olla mõeldud ka irooniliselt – suunatuna sellise mõtteviisi vastu, kus inimene peab iseennast ja oma arvamusi kõige mõõdupuuks. Nii vihjavad need sõnad sellele, millised me inimestena loomu poolest oleme – meil pole arusaamisvõimet, mis suudaks haarata Jumala suurust.

Aguri küsimused on suunatud ennast targaks pidavale inimesele – kas tema oskab teha seda, mida on teinud Jumal? Kas ta isegi mõistab kõike seda, mis Jumal on loonud? Need küsimused on täiesti asjakohased isegi tänapäeval, hoolimata tohutust teaduslik-tehnilisest arengust. Näiteks, inimene ei suuda luua kõige lihtsamatki elu, ehkki paljud usuvad, et selleks polegi midagi erilist vaja teha – et see on tekkinud soodsates tingimustes täiesti iseenesest. Kas pole see vastuoluline? Kindlasti ei peaks ju olema raske kunstlikult luua elu tekkimiseks soodsaid tingimusi ka praegu.

Siin esitatud küsimused meenutavad omajagu küsimusi, mis Jumal esitas Iobile, kui Ta lõpuks talle vastas. Iobi raamatus aitas Jumal nende küsimuste abil Iobil näha, kui vähe ta mõistab Jumala teedest ja suurusest. Seesama eesmärk on ka Aguril – kui me realistlikult vaatame, mida on teinud Jumal ja mida suudab inimene, siis aitab see meil leida meil oma õiget kohta. Õigel viisil austav suhtumine Jumalasse on tarkuse algus. Sedasama ütleb ka Paulus 1Kr 8:2: „Kui kellelegi tundub, et ta on midagi tunnetanud, siis ta pole veel tunnetanud, kuidas peab tunnetama.“

Veel märgib Agur, et kes peab end targaks, see küllap teab ka Jumala nime, samuti Tema Poja nime. See mõjub üllatavalt, sest ta näitab, et Agur teadis juba siis, et Jumalal on Poeg. Samuti ta küsis, kes on läinud taevasse ja sealt alla tulnud? Seegi küsimus viib meie mõtted Jeesusele. Sest Jeesus, vesteldes oma öise külalise Nikodeemosega, ütles Jh 3:13: „Ja ometi ei ole keegi läinud üles taevasse peale Inimese Poja, kes on tulnud taevast alla.“

Seega suunab Agur meie mõtted mitte ainult loomise, vaid ka lunastuse juurde. Lõppude lõpuks avanevad Jumala saladused meile ainult Jeesusest Kristusest lähtudes. Ainult Tema tunneb teed taevasse. Ta on ise selle mõlemas suunas läbi käinud ja viib ka meid päralt. Seepärast peab inimene loobuma oma arvatud tarkusest ja laskma Kristusel olla see, kes Ta on. Selle kohta kirjutab Paulus 1Kr 1:23-25: „...“

30:5-6

Inimeste sõnad on kuidas kunagi. Need on täis arvamusi, oletusi, soovunelmaid, nad sõltuvad sellest, mida parajasti üldiselt tõeks peetakse. Samuti on nad täis pooltõdesid ja isegi lausvalesid. Täna arvatakse nii, homme teisiti. Jumala sõnad on hoopis teistsugused – neile saab toetuda igas olukorras ja alati. Ps 12:7 öeldakse: „...“

Piiblit lugedes tasub üldse tähele panna, et kui jutt on Jumala sõnast, siis ei rõhutata esmajoones teadmisi, mis me sealt saame. Tähtsaim on, et Jumala sõna tuleb ellu rakendada. Jeesuski ütles, et kui me küll kuuleme, mis Ta räägib, aga ignoreerime seda, siis oleme nagu mees, kes ehitas oma maja ilma vundamendita. Selle tulemuseks on, et kaotame oma elu kindla aluse ja see muutub varisemisohtlikuks. Veel hullem on, kui püüame Jumala sõnu muuta või oma arusaamade järgi teisiti ära seletada – siis me osutume võltsijateks ja eksitame ka teisi, kes meid kuulavad. Selle eest võtab Jumal meid vastutusele. Sellele peaks mõtlema ennekõike iga teoloog, kes võtab ette Jumala sõna seletada.

30:7-9

Seegi on väga realistlik elutarkus – inimesele võivad ohtlikuks osutada nii vaesus kui ka ülemäärane rikkus, samuti igasugune vale. Jeesuski ütles, et kurat on valetaja ja vale isa. Need salmid näitavad Aguri alandlikkust. Ta tundis end üsnagi hästi. Mõni teine oleks võinud paluda endale vaesust, et näidata oma ustavust selleski. Küllap aga paljud palusid rikkust, riskides meelsasti sellega, et rikkusele vaadates ja sellega tegeldes Jumal ununeb. Agur teadis, et keskpäraselt elades on tal kõige kergem jääda Jumala juurde.

Kas sinus ja minus leidub sellist alandlikkust oma nõrkusi tunnistada?

30:10

Piiblis suhtutakse needmistesse üpris tõsiselt. Võime meenutada, kuidas Moabi kuningas Baalak saatis oma saadikud umbes 700 kilomeetri kaugusele, kutsuma Bileami, et ta Iisraeli rahva ära neaks. Seda võttis tõsiselt ka Jumal, sest Ta ei lubanud Bileamil seda teha. Ka Jeesus ütles, et inimese sõnad, kui nad on tõsiselt öeldud, võivad väga palju korda saata.

Teatud mõttes käib needuse alla ka see, kui käitatakse kellegi suhtes halvasti, andes talle põhjust ennast kiruda. Sellistel asjadel on oma mõju, seepärast hoiatatakse siin selle eest. Pealegi võib juhtuda, et taga rääkides tehakse ülekohut. Siis võib kannatanu selle Jumala ette kanda, ja Jumal on loomulikult süütu poolel ning kuuleb tema palveid. Seepärast on targem hoiduda isegi sellise inimese tagarääkimisest, keda võiks pidada üsna ohutuks.

30:11, 13, 14

Need salmid esitavad kuradi iseloomu ja teguviise. Võiks lisada: on inimesi, kes ei ole rahul millegagi ja kritiseerivad kõike. Siin on vist selle tipp – väga teravalt suhtutakse isegi oma vanematesse. On neid, kes on valmis kõike enda ümber purustama ja hävitama, uskudes vist, et nõnda läheb maailm paremaks. Nad on heal arvamusel ainult iseendast ja mitte kellestki teisest. Kindlasti ei taha sellised inimesed kuulda midagi Jumala tahtest. Mida selliste inimestega teha? Vastust ei ole ka siin. Selliste ennatstais inimeste tõttu kannatavad teised, eriti need, kellel on elus halvemini läinud ja kel pole enda kaitsmiseks vahendeid.

30:12

See salm on tõsine mõtteaine ka igale kristlasele. On neid, kes arvavad, et nad on head inimesed ja usuvad ka Jumalasse, aga tegelikult on alles Jumalast kaugel. On neid, kes arvavad, et nad on Jeesusele küllalt lähedal ja nimetavad Teda isegi Issandaks, aga Tema ütleb: „Mina ei tunne teid ega tea, kust te olete tulnud, hoidke minust eemale, kõik ülekohtutegjad!“ (Lk 13:27) Seega tasub järele mõelda, kas ma olen ka tegelikult päästetud, või ainult loodan ja arvan, et olen?

30:15-16

Eelnevatest salmidest lugesime ülbetest ja ülekohtustest inimestest, kes teisi rõhuvad ja ära kasutavad. Siin muutub pilt üksikasjalikumaks. Miski ei ole küllaldane neile, kelle elustiiliks on ainult saada ja elada teiste inimeste verest. Kui inimene ei hooli Jumala Seadusest, siis on ta ise endale seaduseks. Ja kui ta on võimupositsioonil, siis ei kohku ta tagasi millegi eest.

Agur võrdleb ahnusest vallatud inimest nelja täitumatu asjaga. Esimesena nimetab ta surmavalda. Kas teadsid, et nii mina kui sina oleme parajasti matuserongkäigus, mis viib meid kõiki oma haa poole? See rongkäik algas Aadama ja Eeva langemisega, jätkus Abeli surmaga ja jätkub veelgi läbi sajandite. Selles kõnnivad kõik inimesed. Surmavald ei ütle iialgi: „Aitab, kõik kohad on täis!“ Sama lugu on ka inimesega, keda siin võrreldakse vereimeja kaaniga.

Teiseks nimetab Agur viljatut üska. Kuna viljatu ei jää rasedaks, siis on ta soov lapsi saada täitumatu. Sedasama võib öelda ka maa kohta, mis ka pärast vihma on ikka veel valmis vett vastu võtma. Ja neljandaks on tuli – ükskõik kui palju ta saab, ei ütle ta kunagi, et nüüd on küllalt.

Siinkohal tasub muidugi igaühel mõelda ka oma elu üle – millised on minu suhted saamise ja andmisega?

30:17

Ülbuse tipp on see, et ei austata ega kuulata isegi oma vanemaid, rääkimata teistest. Siin väljendatakse, milline on ülbete inimeste elu sünge kulminatsioon. Kes elu põhiseadusi ignoreerib, see ei saa oodata roosilist tulevikku.

30:18-20

Siin räägitakse looduse saladustest, mida on raske seletada. Lindude ja loomade hämmastav orienteerumisvõime annab teadlastele palju uurimisainet tänapäevani. Kuidas leiavad näiteks rändlinnud tee tuhandete kilomeetrite kaugusele, kui kedagi pole teed näitamas? Laevadel on navigeerimiseks keerulised seadmed, aga lindudel ja loomadel on need kaasa sündinud. Arktilised tiirud näiteks lendavad rändel tuhandeid kilomeetreid ookeani kohal, kus pole ka

mingeid maamärke. Ometi nad ei eksi. Niisama saladuslik ja sageli mõistatuslik on inimeste vahel tekkiv armastus, mis juhib kokku mehe ja naise.

Midagi samalaadset ja raskestimõistetavat on ka armastuse pahupool – truudusetus, samuti igasugused perverssused. Pole vist tarvis hakata näiteid tooma, kui koledate asjadeni on need maailmas viinud. Truudusemurdmine ja moraalselt lodev elu on osale inimestest niisama argised asjad nagu söömas käimine – sellest ei püütagi vabaneda, vaid tehakse nägu, nagu midagi poleks juhtunudki. Aguri jaoks on seda võimatu mõista. See sõdib kõige vastu, mis Jumal on loonud ja mõelnud.

30:21-23

Kõik need pildid kõnelevad, mis juhtub, kui inimene pääseb saabastesse, mis on tehtud temast suuremate jaoks – siis astub ta kõigist üle. Võiks ka öelda, et kui võim kellelegi pähe hakkab, siis tagajärjed on hirmuäratavad. Võimu õigesti kasutamine eeldab palju suuremat tarkust ja enesevalitsust kui sulasena teenimine.

30:24-28

Needki salmid näitavad, kui hoolikalt on Agur jälginud loodust ja elu. Ta ei suru oma tarkust peale, aga tema sõnad sunnivad järele mõtlema. Siin tuletab ta möödaminnes meelde, et suurus ei ole edukuse eeldus. Ta tõstab esile nelja asja, mida inimesed tavaliselt taotleavad – tuleviku kindlustamine, turvaline kodu, organiseeritud tegutsemine ja kõrge positsioon.

Kas võib olla, et meiegi vajame silmade avajat mõistmaks, et mõnedki asjad, mida me esmapilgul võime pidada tühisteks, osutuvad paremal vaatlusel parimateks? Ja mis siis, kui inimesed, kellest me kergesti õlgu kehitades või isegi halvustades mööda läheme, on Jumala silmis väga kõrgelt hinnatud? Meie ei tea sisalikest vist kuigi palju, aga sealsetes oludes leidsid nad tee isegi kuningate paleedesse. Paljudki suuremad ja tähtsamad seevastu jäid värava taha.

30: 29-31

Needki tähelepanekud loodusest annavad kuulajale aega ja põhjust mõelda. Lõvi sümboliseerib jõudu ja kartmatust. Ka kristlane on kutsutud olema kartmatu. Kristlasel polegi lõpuks põhjust midagi karta, sest tema selja taga on suurim võimalik jõud. Inglismaa usupuhastajat Cromwelli peetakse Inglise kiriku ajaloo kõigi aegade julgeimaks meheks. Ta ei nõustunud järele andma selles, mis ta teadis olevat õige. Tema vaenlased saavutasid lõpuks, et kuningas Henry VIII pöördus tema vastu ja ta hukati süüdistatuna kuninga- ja usuvastase tegevuse eest. Aga Cromwell ei loobunud oma põhimõtetest. Ta läks lõpuni uljalt nagu lõvi. Kui temalt kord küsiti ta julguse saladust, vastas ta: „Olen õppinud, et kui inimene kardab Jumalat, siis pole tal tarvis karta ainsatki inimest.“

Sikk kõneleb jätkuvast valvelolekust ja valmidusest minna liikvele kohe, kui tarvis. Paulus ütles Ef 6:15 kristlase relvastusega seoses: „ja teie jalgades olgu valmidus minna kuulutama rõõmusõnumit rahust!“

Ka kukk kõnnib pea püsti ega palu oma olemasolu pärast vabandust, ehkki otsib toitu prügihunnikustki.

Ilmselt on eelnevad pildid loodusest toodud võrdluseks viimasele – kuningale, kes kõnnib oma rahva ees. Ta tunneb oma positsiooni ja rõõmustab selle üle, aga mõistab ka, et ilma rahvata ei ole ka kuningat. Aga nii kaua, kui kuningas teab, et rahvas on tema selja taga, on tal igati põhjust kõndida uljalt rahva ees.

Midagi sarnast nagu kuke või kuninga kohta, võib öelda ka kristlase kohta. Jumala laps peab teadma oma positsiooni. Tal pole tarvis inimeste ees oma olemasolu häbeneda, sest ta on Jumala loodu ja lunastatu ning seetõttu väärtuslik.

30:32

Enesekiitus haiseb. Kui kiituseks on põhjust, siis märkavad seda teisedki, ja kui seda pole, siis seda enam on põhjust olla vait.

30:33

See on seotud eelmise salmiga, aga kehtib ka üldiselt – igal tegevusel ja käitumisviisil on oma tagajärjed. Metsade keskel elanud eestlased teavad, et nagu sa metsa hõikad, nii mets vastu kostab. Nina nuuskamise asemel on siin ilmselt küll õigem mõelda nina väänamisele. Algkeeles on siin ka sõnademäng: nina on heebrea keeles *ap*, vihaks tõlgitud sõna aga *appajim*. Seega, meil tasub järele mõelda oma käitumise üle teiste suhtes, eriti juhul, kui nendega on probleeme. Tasub teha seda, millest on loota häid tulemusi.

PKK0845 Õp 31: 1-31

Kallim kui pärlid

Õpetussõnade raamatu viimane peatükk koosneb kahest osast. Alguses Massa kuningas räägib, mis ta ema on õpetanud kuninga ülesannetest. Peatüki lõpus kuuleme, kuidas ülistatakse tublit naist.

31:1

Massa oli Ismaeli poja nimi. Sama nimega kutsuti ka karjakasvatajat hõimu, mis temast põlvnes, ja samuti selle hõimu laagrikohta. Lemueli-nimelist kuningat ei olnud ei Iisraeli põhjariigis ega ka Juudas. Sõna *lemuel* tähendab tõlkes Jumalale omistatut.

31:2

Et Lemuel oli töötuste poeg, tähendab, et ema oli teda Jumalalt palunud ja sellega seoses mingi töötuse andnud. Paremini pole võimalik last maailma jaoks ette valmistada. Ka lapsele antud nimi kõneleb ema lähedasest suhtest Jumalaga. Ema teadis, et poeg oli Jumala kink, ja tundis kasvatajana kohustust juhtida poeg Jumala tahte tundmisele.

Kuninga ema teadis ka, milliseid ülesandeid pojal kuningana tuleb täita. Ta mõistis oma suurt vastutust lapse kasvatajana. Sellised mõtted ja tunded on muidugi tuttavad kõigile emadele ja isadele, kui nad jälgivad oma laste kasvamist. Nad tahaksid meelsasti anda oma lastele võimalikult hea varustuse tuleviku tarvis. Edaspidi näeme, et Lemueli ema nõuanded sobivad väga hästi ka meie aega.

Nagu järgnevates salmides rõhutatakse, kuninga positsioon on ka kohustav. See ei tähenda oma soovide teostamist, vaid rahvale parima taotlemist. Needki põhimõtted sobivad igale inimesele. Meid pole loodud maailma meie endi jaoks, vaid meie kutsumuseks on teha elu kergemaks ka teistele.

31:3

Kõigepealt hoiatab ema tulevast kuningat sobimatute suhete eest naistega. See on väga vajalik nõuanne, mille järgimine oleks olnud ajaloo jooksul kasulik paljudele kuningatele ja üldse meestele, eriti võimupositsioonidel. Kes harrastab kõlvatust, on juba teel hukatuse poole.

31:4-5

On asju, mis ei muutu, ehkki ajad muutuvad. Alkohol ja naised on saanud hukatuseks lugematutele meestele sajandite ja aastatuhandete jooksul. Seda teadis juba umbes 3000 aastat tagasi elanud Lemueli ema. Juhtival kohal olijale on alkohol eriti ohtlik, sest kaine otsustusvõime puudumise tõttu tehtud mõtlematud otsused võivad seal kaasa tuua hullemaid tagajärgi. Kes keskendub oma mugavuse ja meeleliste naudingute rahuldamisele, see kaotab võime mõista kaasinimese häda. Et tegutseda õigesti ja targalt, see nõuab pühendumist. Juhuslike mõttevälgatuste ajal toimimine, milleks enesekesksel inimesel on eriti suur oht, viib harva heade tagajärgedeni.

Sellest on huvitavalt rääkinud ka natslikul Saksamaal vanglasse sattunud meie aja võib-olla tuntuim märter Dietrich Bonhoeffer. Kuna ta oli rahvuslik ja rahvusvaheline kuulsus, siis koheldi teda eriti vangistuse algupoole paremini kui paljusid tema saatusekaaslasi. See tegi talle võimalikuks aidata raskemas olukorras olevaid vange. Rääkides oma vanglast saadetud kirjades teiste vangide aitamisest, arutles ta, kuidas seda paremini teha. Ta jõudis järeldusele, et kõige rohkem oli temast abi siis, kui ta ei tegutsenud isegi kaastundest ajendatuna, vaid hindas rahulikult, kuidas on konkreetsetes olukorras kõige parem tegutseda. Seega võib öelda, et mõnikord võivad isegi positiivsed tunded armastuse osutamisele takistuseks olla, ammuigi siis iseenda ümber pöörlemine. On selge, et veini poolt tumestatud mõtted ei jookse ega suuda olukordi hinnata vajalikul viisil.

31:6-7

Selle mõte on lühidalt: jäägu vein teistele, kes sellela läbi ei saa! Nagu öeldakse, põhjust joomiseks leiab alati – millal mure, millal rõõm, millal mõni tähtpäev või midagi muud. Ka kristlasel on paremat teha kui oma murede unustamiseks veini või õlut lakkuda. 1Pt 2:9 öeldakse: „...“

31:8-9

Kuninga asi on mitte mõelda oma muredele, vaid hoolitseda, et õiguse saavad needki, kes häält ei tõsta. See on oivaline juhtnõor tänapäevastelegi otsustajatele. Isegi demokraatliku korra ajal kuulatakse sageli rohkem neid, kes teevad kõvemat häält ja kellel on oskusi ning võimet oma asja eest seista. Tõeline heaolu aga oleks siis, kui võetaks niisama tõsiselt neidki, kes ise oma häält kuuldavaks teha ei suuda.

Kõik see sobib rakendamiseks ka igas koguduses ja mistahes muudeski inimsuhetes. Kas me kanname hoolt nende eest, kes ei oska või ei usalda teha oma häält kuuldavaks? Või toimime me kristlastenagi rohkem nende tingimustel, kellel on rohkem mõjuvõimu?

Õpetussõnade raamat lõpeb tubli naise ülistamisega. On tõenäoline, et see ülistus ei kuulunud esialgselt Lemueli ema õpetussõnade hulka. Kõigepealt, neis raamatu lõpusalmides ei räägita enam midagi kuninga vastutusest. Teiseks erineb nende salvide stiil ja vorm täielikult peatüki esimese poole omast. Nimelt meenutab hea naise ülistus oma

ülesehituselt alfabeetilisi psalme, kus iga järgmine värss algab järgmise tähestiku tähega. Kümnendast salmist peatüki lõpuni ongi kokku 22 salmi – samapalju, nagu tähti heebrea tähestikus.

Ehk oled sa Õpetussõnade raamatuga tutvumise käigus juba vahel imestanud, et väga paljudes salmides kujutatakse naist ohuna ja surma käskjalana. Vahel on küll naisest juttu ka kui Issanda annist, aga pearõhk on selgelt võõraste naiste eest hoiatamisel. Aga Jumala Vaim on selleski asjas juhtinud Piibli kirjutajaid terve tasakaalu poole. Raamatu lõpus näeme, et sugugi mitte kõik naised ei too surma ega vii Jumalast eemale. On neidki, kelle mõju on täpselt vastupidine ja kes loovad enda ümber elu ja rõõmu. Nii jääb Õpetussõnade raamatust meile viimasena silme ette pilt tublist, algatusvõimelisest naisest, kes täidab oma ülesandeid usinasti, oskuslikult ja targalt. Seda iseloomustust lugedes tuleb hea ja tänulik meel.

31:10

Tubli naise väärtust ei saa võrrelda varandusega. Sama mõte on ka Üli 8:7b: „Kui keegi annaks armastuse eest kõik oma koja vara, oleks ta tõesti naeruväärne!“ Aga mis toimub meie ajal? Kui kergesti ollakse valmis tooma edukuse altarile ohvriks oma abikaasagi? Mis veel hullem – tuleb küsida, kuivõrd tänapäeval enam mehed naisi ja naised mehi üldse tõeliselt hindavad? Kas ei käsitleta üksteist pigem kasuliku objektina, kellest võib loobuda, kui ära tüütab?

Apokrüüfses Siiraki raamatus öeldakse 25:1: „Kolm asja meeldivad mulle ja need on ilusad Issanda ning inimeste ees: vendade üksmeel ja ligimesearmastus ning et naine ja mees üksteist mõistavad.“

31:11

Omapaheline usaldus on abielu nurgakivi. Selle tulemusena saab ka naine vabalt kasutada oma ande ühiseks hüvanguks. Seepärast on ka puudus sellisest majast kaugel. Usaldus on seotud ka omandi kasutamisega.

Kuna mehe ja naise suhet kasutatakse Piiblis ka Kristuse ja koguduse suhte illustreerimiseks, siis võib neis salmides ka näha, mida Kristus ootab oma koguduselt. Ta on usaldanud kogudusele maailmakõiksuse suurima aarde – evangeeliumi. Ja ta soovib ning usaldab, et me võtame selle kasutusele ja kaupleme sellega kasudega. Nii kogutakse vilja taeva aitadesse.

31:12

Kui Jumal oli loonud Aadama, siis kannatas Adam esialgu üksinduse all. Ta vajab kohast abilist. Seda aga kogu loomariigis ei leidunud, vaid see tuli talle valmistada tema enda küljeluust. Ei tea, kas me suudame kunagi korralikult mõista seda Eeva loomise sõnumit. Eevat ei tehtud Adamale tüdrukuks ega ka käskijannaks, vaid selliseks partneriks, kes on orgaaniline osa temast endast.

Mida enam sellele mõelda, seda enam saab ka selgeks, miks on mehe ja naise võistlus abielus meeletu. Ei võistle ju ihu liikmedki selle nimel, kes on ühes või teises olukorras teisest üle. Nad tegutsevad üheskoos ja kooskõlas ühiseks hüvanguks. Seepärast ei tähenda naise tegutsemine mehe heaks tema tujude rahuldamist või valede tegude aktsepteerimist. Parimates huvides tegutsemine võib vahel tähendada ka tõsist juttu. Kui üks läheb vales suunas, siis on armastuse kohane püüda tal igati enda hävitamist takistada. Ja kui naine nõnda oma mehe kasuks tegutseb, siis tegelikult parandab ta ka omaenda olukorda, sest mees ja naine on üks.

31:13-14

Naine tegutseb aktiivselt nii kodus kui ka väljaspool. Kuna tal on oma mehe usaldus, siis võib ta teha kõike, mida peab ühiste asjade eest hoolitsedes vajalikuks. Jällegi pole siin raske näha seost ka evangeeliumi edasiviimise tööga. Nii ligidal kui ka kaugel on vajadus heade uudiste järele Kristusest. Vahel on aeg minna neid viima isegi merede taha.

31:15

Varane tõusmine on Eestimaalgi tuttav veel eelmisest sajandistki. Maaelus teisiti ei saanud. Pereema korraldas elu majas. See tuletab meelde juhi rolli ja vastutust – tal tuleb teiste eest hoolitseda isegi enne kui enda eest.

31:16

VT ajal sai peaaegu kogu rahvas oma elatise maaviljelusest. Meie võiksime selle salmi sõnastada nõnda, et naise aktiivsus on toonud talle sissetulekuid, mida ta uuesti investeerib. Ta kannab seega ka suurt majanduslikku vastutust ning on valmis selle nimel tööd tegema, nagu selgub järgmistest salmidest.

31:17-19

Neis salmides kiidetakse tubli naise usinust. On öeldud, et mees teeb tööd hommikust õhtuni, aga naise tööd ei lõpe kunagi. Sellele viitavad needki salmid. On hämmastav, mida kõike see naine teeb. Aga ka usupuhastajad, toetudes Paulusele, pidasid õigeks omal ajal õpetada, et igal kristlasel tuleb ihuliku enesedistsipliini ja kehaliste harjutuste ning tööga treenida ja ohjeldada ennast, et küllus ja tegevusetus ei hakkaks kihutama tegema mingit pattu. Kui inimene peab tööd tegema, siis jääb tal tõesti vähem aega teha pattu.

31:20

Jumala tahte kohane elu väljendub ka hoolitsemises nende eest, kes on halvemas olukorras. Ehkki tublit naist on neis salmides ülistatud selle eest, et ta igal viisil hoolitseb oma perekonna heaolu eest, ei ole ta siiski kitsi. Ta teab, et materiaalne vara, mis ta on kokku saanud, on Jumala and. Nii on ta valmis sellest ka teiste heaks loobuma.

31:21-22

See naine on varustanud oma pere ka külma puhuks. Ta on kasutanud aega õigesti. Ta pole nagu mees, kes ei saanud katkist katust parandatud, sest vihmagi ei tahtnud katusele minna ja kuiva ilmaga polnud selleks vajadust.

Neis salmides on uurijatele andnud mõtteainet see, et nimetatakse purpurpunast riietust. See oli tol ajal luksuslikult kallis. Kui algteksti mõtet on mõistetud õigesti, siis oli naine oma agarusega saavutanud tõelise jõukuse. Mõnede uurijate arvates võib see algkeelne sõna tähendada ka kahekordset. Sel juhul ei rõhutata riiete hinda, vaid praktilisust – nad pakkusid külma ilmaga tõhusat kaitset.

31:23

Naise toimekus mõjub ehk üllatuslikult hästi ka tema mehe ühiskondlikule positsioonile. Mees on ühiskonnas hinnatud – ta kuulub vanemate hulka. Kuidas naise tegevus seda põhjustas? Võib-olla seeläbi, et inimene, keda ka tema naine

tingimusteta hindab ja toetab, leitakse olevat usaldusväärne ja tark. Aga küllap on asi selleski, et kui kodus on elu korras, siis mõjutab see ka meeleolu ja edukust väljaspool kodu.

31:24-25

Siin ülistatava naise energiat paistab jätkuvat igale poole. Ta toodab ja müüb osa asju ise, teise osa aga annab kaupmeestele turustamiseks. Kg 11:6 on kirjutatud: „...“ Nii teeb ka see naine. Ta ei ole sõltuv ainult ühest sissetulekuallikast, seetõttu võib ta vaadata rahulikult ka tulevastesse päevadesse.

31:26

Võiks arvata, et selline supernaine sõidab teistest nagu teerulliga üle, aga nii ta ei tee. Tal on aega ja kannatlikkust, et teistele sõbralikkust osutada ja neid julgustada. Ta räägib targalt – see tähendab, ta elu alus on Jumala sõnas, kust ta ammendab tarkust teistelegi.

31:27

Sellist naist laisaks nimetada ei tulekski küll enam kellelegi pähe. Ta ei tegutse mitte ainult ise aktiivselt, vaid kannab hoolt, et kogu majapidamises ka kõigi teiste vastutusel olevad ülesanded saavad täidetud.

31:28-29

Tuleb ilmselt nõustuda, et selline naine ületab tõesti kõik teised. Mehe kiitus naise aadressil kõneleb julgustavast õhkkonnast, mis selles kodus valitseb. Kõike seda silmas pidades tuleb nõustuda, et hea naine on kallim kui pärlid või muud maised aarded.

31:30-31

Lõppude lõpuks on tubli naise juures kõige kiiduväärsem siiski see, et ta kardab Issandat – see tähendab, peab Jumala sõna oma elu tähtsaimaks juhtnööriks. Väline ilu väheneb aastate jooksul ja võluvus võib olla üldse väga petlik, aga see ilu ja väärtus, mis on sündinud inimeses Jumala sõna mõjul, ei kaota aja minnes ja vanaduse tülles oma väärtust. See väärtus on väärtus veel igavikuski.